

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Oppdatering av forbruksområdet husholdningsartikler

Vurdering av vare- og tjenestegrunnlaget i referansebudsjettet

Markus Lylum, Lilli Wolland Blomberg, Silje Elisabeth Skuland og
Ann-Kristin Ansteensen

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

© Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
SIFO-Rapport 1 – 2023

Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
Stensberggt. 26 – 7. etg.
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.oslomet.no/om/sifo

Forsidebilde: Fotolia_92300654_Subscription_Monthly_XXL

Forbruksforskningsinstituttet SIFO utgir:

- Rapporter – som er kvalitetssikret og godkjennes av SIFO ved direktør/forskningsledere
- Notater – som godkjennes av prosjektleder.

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporter lagt ut på Internett, er lagt ut kun for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

STORBYUNIVERSITETET
FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Tittel Oppdatering av forbruksområdet husholdningsartikler: Vurdering av vare- og tjenestegrunnlaget i referansebudsjettet	Antall sider 251	Dato 11.5.2023
Title Update of the consumption area household goods: An assessment of the goods and services comprising the reference budget.	ISBN 978-82-7063-552-8	
Forfatter(e) Markus Lynum, Lilli Wolland Blomberg, Silje Elisabeth Skuland, Ann-Kristin Ansteensen	Prosjektnummer 203147	Faglig ansvarlig sign.
Oppdragsgiver Barne- og familiedepartementet (BFD)		
Sammendrag Denne rapporten er en rapportering av arbeidet med å oppdatere forbruksområdet 'husholdningsartikler' i referansebudsjettet. Oppdateringen har bestått av å undersøke om varene som ligger inne i budsjettposten fortsatt er relevant for norske husholdninger av ulike størrelser, om det er behov for endringer eller justeringer når det kommer til hvilke varer og tjenester som skal inkluderes i budsjettet, samt hvilke produktmengder som ligger inne, og vurderinger av produktenes levetid. En rekke informasjonskilder har blitt tatt i bruk i oppdateringsarbeidet. Anbefalinger fra offentlige myndigheter, eksperter og fagpersoner på ulike forbruksområder legger tydelige føringer for innholdet i budsjettposten. Videre er det samlet inn informasjon gjennom seks fokusgruppeintervjuer og informasjon fra forbruksdata der det er tilgjengelig. Oppdateringsarbeidet har resultert i flere endringer i budsjettposten husholdningsartikler. Blant annet har seksten varer endret navn, tolv varer er lagt til, og syv varer er fjernet. Noen produkter har fått endret antall og/eller brukstid.		
Summary In this report we have updated the consumption area "Household Goods" in the reference budget. The update explores whether existing goods remain relevant for the Norwegian households of different sizes, and whether there is a need for change and adjustment to the goods and services included in the reference budget. But also, asses what amount of goods - and services that are included, as well as the good's life expectancy. The literature applied in this report has been varied, and predominantly influenced by government recommendations and a wide range of experts and scholars. Other sources of information have been applied, namely from six focus groups and available consumer data. This update of "Households Goods" in the reference budget has resulted in several changes (for instance regarding life expectancy and amount), sixteen goods have been renamed, twelve goods have been added and seven goods have been removed.		
Stikkord Referansebudsjettet, forbruksutgifter, husholdningsartikler, el-artikler, jernvarer, husholdningstekstiler, glass -og stentøy, kjøkkenutstyr		
Keywords Reference budget, consumer expenditure, household goods, electrical goods, hardware, household textiles, glassware and stoneware, kitchen utensils		

Forord

Denne prosjektrapporten er en rapportering av arbeidet med å oppdatere forbruksområdet husholdningsartikler i SIFOs referansebudsjett. Prosjektet er finansiert av Barne- og familiedepartementet (BFD.)

Husholdningsartikler er en av de riktig store budsjettpostene i det norske referansebudsjettet. Det består av 160 varer og tjenester knyttet til behov for mat, søvn, hygiene, renhold, vedlikehold, kos og hygge i hjemmet. Her inngår blant annet hvitevarer, kjøkkenutstyr, servise, tekstiler til hjemmet, utstyr til klesvask og renhold, verktøy og julepynt.

Vår oppgave har vært å vurdere innholdet i budsjettposten på bakgrunn av råd og anbefalinger fra offentlig myndigheter eller faglig ekspertise, tilgjengelig forskning og statistikk, og til sist kunnskap om forbrukeres oppfatninger fra fokusgruppeintervjuer. Hensikten har vært undersøke hva som inngår i et akseptabelt forbruk av husholdningsartikler for forskjellige husholdningsstørrelser i Norge i 2023.

Oppdatering av husholdningsartiklene har vært et møysommelig arbeid. Det skyldes at det ikke eksistere offentlig anbefalinger til flere av varene og det er mange varer å oppdatere. Underkategoriene i budsjettposten, el-artikler, jernvarer, husholdningstekstil, kjøkkenutstyr og glass- og stentøy, kunne med fordel blitt oppdatert hver for seg.

Det må rettes en stor takk til Annechen Bahr Bugge, Ingun Grimstad Klepp og Pål Strandbakken for uvurderlige faglig råd og innspill. I tillegg vil vi takke Anita Borch, Pål Strandbakken og Ingun Grimstad Klepp for kvalitetssikringen av rapporten. Vi ønsker også å takke Eva Emilie Skordal i Norstat for rekrutteringen av fokusgrupper, deltagerne i de seks fokusgruppene, og til sist rettes det en stor takk til Barne- og familiedepartementet for oppdraget.

Oslo, mai 2023

Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – Storbyuniversitetet

Innhold

Forord	2
Innhold	3
Liste over tabeller	8
1 Innledning	17
1.1 Hva er et akseptabelt forbruksnivå av husholdningsartikler	17
1.2 Husholdningsartikler	18
1.3 Data og metode	19
1.4 Anbefalinger fra myndighetene, ekspertkunnskap og andre kilder	19
1.5 Fokusgruppeintervjuer	20
1.6 Forbehold	21
2 Innkjøp av husholdningsartikler	23
2.1 Spesialforretninger, dagligvarehandel og billigbutikker	23
2.2 Reparasjon av hvitevarer	27
2.3 Å kjøpe brukt	29
2.4 Oppsummering	31
3 Glass- og stentøy	32
3.1 Middagstallerken	32
3.2 Dyp tallerken	35
3.3 Asjett	36
3.4 Kaffekopp (tidligere kaffekopp med skål)	37
3.5 Krus	39
3.6 Glass	40
3.7 Glass med stett	41
3.8 Mugge	43
3.9 Gaffel	44
3.10 Kniv	45
3.11 Spiseskje	46
3.12 Teskje	47
3.13 Serveringsbestikk	48
3.14 Ostehøvel	49
3.15 Salatbestikk	50
3.16 Glassballe liten (tidligere 14 cm)	51
3.17 Glassballe medium (tidligere 23 cm)	53
3.18 Glassballe stor (tidligere 26 cm)	54
3.19 Brødkurv	55
3.20 Bordbeskytter	56

3.21	Brett	57
3.22	Bolle stor og medium (tidligere bollesett 2 stk.)	58
3.23	Ildfast form (tidligere ovnsform)	60
3.24	Serveringsfat	61
3.25	Sausekopp/mugge	62
3.26	Sukkerkopp og fløtemugge.....	63
3.27	Eggeglass	65
3.28	Blomstervase	66
3.29	Lysestake.....	67
4	Kjøkkenutstyr	69
4.1	Kjele med lokk 1,0 liter (tidligere smørsmelter).....	69
4.2	Kjele med lokk 2,0 liter	70
4.3	Kjele med lokk 2,2 liter	71
4.4	Kjele med lokk 3,5 liter	72
4.5	Kjele med lokk 7,0 liter	73
4.6	Gryte med lokk	74
4.7	Stekepanne (jern).....	75
4.8	Stekepanne (aluminium)	77
4.9	Kokkekniv (tidligere forskjærkniv).....	78
4.10	Grønnsakskniv (tidligere arbeidskniv).....	79
4.11	Brødkniv	80
4.12	Boksåpner	81
4.13	Flaskeåpner	83
4.14	Korketrekker.....	84
4.15	Kjøkkensaks (tidligere saks).....	85
4.16	Litermål	86
4.17	Deslitermål	87
4.18	Eggedeler.....	88
4.19	Dørslag	89
4.20	Termokanne	90
4.21	Tekanne	91
4.22	Kjevle	92
4.23	Springform	94
4.24	Kake-/brødform	94
4.25	Kakerist	96
4.26	Skjærebrett (tre).....	97
4.27	Skjærebrett (plast).....	98
4.28	Potetskreller	99
4.29	Sleiv/rørespade	100

4.30	Spiralvisp	101
4.31	Slikkepott	102
4.32	Stekespade i plast og stekespade i metall	103
4.33	Hullsleiv	105
4.34	Øse	107
4.35	Rivjern	107
4.36	Kjøkkenvekt	108
4.37	Sitruspresse	109
4.38	Trakt	111
4.39	Oppbevaringsboks liten	112
4.40	Oppbevaringsboks stor	114
4.41	Arbeidsbolle	115
4.42	Grønnsaksbørste	116
4.43	Steketermometer	117
4.44	Salt- og pepperbøsser	118
4.45	Kjøkkenur	119
5	Hvitevarer	121
5.1	Komfyr	121
5.2	Oppvaskmaskin	123
5.3	Kjøleskap	125
5.4	Fryseboks	126
5.5	Kombiskap med kjøleskap og fryser	127
5.6	Vaskemaskin	129
5.7	Reparasjon av hvitevare	130
5.8	Tørketrommel	131
5.9	Mikrobølgeovn og airfryer	133
6	Annet elektrisk kjøkkenutstyr	136
6.1	Vannkoker	136
6.2	Kaffetrakter	138
6.3	Håndmikser	140
6.4	Kjøkkenmaskin (tidligere matlagingsmaskin)	141
6.5	Vaffeljern	142
6.6	Brødrister	144
7	Øvrig elektrisk utstyr	146
7.1	Juletrelys	146
7.2	Strykejern	148
7.3	Støvsuger	149
7.4	Symaskin	151

7.5	Hårføner.....	153
8	Husholdningstekstil.....	155
8.1	Pute	155
8.2	Dyne	156
8.3	Putevar og dynetrekk	158
8.4	Laken	159
8.5	Pledd.....	160
8.6	Badehåndkle og håndkle.....	162
8.7	Håndhåndkle.....	164
8.8	Klut.....	165
8.9	Oppvaskhåndkle (tidligere kjøkkenhåndkle)	166
8.10	Gryteklut.....	168
8.11	Duk	169
8.12	Spisebrikker	170
8.13	Gardin – stue.....	171
8.14	Gardin – soverom og kjøkken.....	173
8.15	Gardinstang.....	175
8.16	Beslag til gardinstang	176
8.17	Gardinringer (tidl. kroker til gardinstang).....	177
8.18	Bånd til gardin	177
9	Verktøy og utstyr til å sikre hjemmet.....	178
9.1	Kombinasjonstermometer (tidl. utetermometer og romtermometer).....	178
9.2	Lommelykt.....	180
9.3	Vekkerklokke.....	181
9.4	Brannteppe	182
9.5	Brannslukningsapparat.....	184
9.6	Røykvarsler	184
9.7	Badekarmatte.....	185
9.8	Syl.....	187
9.9	Håndsag.....	188
9.10	Slagdrill	189
9.11	Skrutrekker.....	191
9.12	Hammer	192
9.13	Kombinasjonstang.....	193
9.14	Målebånd	194
9.15	Skiftenøkkel.....	195
9.16	Bitssett	196
9.17	Vater	197
10	Oppheng og pleie til tekstiler, juleprodukter	198

10.1	Dusjforheng.....	198
10.2	Stang til dusjforheng.....	199
10.3	Ringer til dusjforheng	200
10.4	Klesklyper	200
10.5	Kleshenger	201
10.6	Kleshenger entré.....	203
10.7	Skobørste.....	204
10.8	Klesbørste.....	205
10.9	Dynkeflaske.....	207
10.10	Strykebrett.....	208
10.11	Juletre fot	208
10.12	Juletrepynt	209
11	Utstyr til rengjøring, renhold og hygiene.....	212
11.1	Bøtte	212
11.2	Vindusnal	213
11.3	Feiekost/brett og separat feiebrett.....	214
11.4	Mopp (tidligere langkost)	215
11.5	Flaskebørste	216
11.6	Bestikkurv	217
11.7	Toalettbørste.....	218
11.8	Plastbalje (tidligere plastfat)	219
11.9	Skittentøyskurv.....	221
11.10	Tørkestativ (tidligere tørkeanordning).....	222
11.11	Oppvaskstativ.....	224
11.12	Kildesorteringsbøtter (tidligere avfallskurv).....	225
11.13	Papirkurv.....	227
11.14	Neglesaks	228
11.15	Neglebørste.....	229
12	Oppsummering	231
	Litteratur.....	234
	Vedlegg 1: Intervjuguide husholdningsartikler: Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil	250
	Vedlegg 2 Intervjuguide el-artikler, jernvarer og husholdningstekstil.....	264
	Vedlegg 3: Intervjuguide validerende fokusgruppe kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil	280
	Vedlegg 4: Intervjuguide validerende fokusgruppe el-artikler, jernvarer og husholdningstekstil	295

Liste over tabeller

Tabell 3-1 Middagstallerken i referansebudsjettet for 2022.....	33
Tabell 3-2 Middagstallerken i referansebudsjettet for 2023.....	35
Tabell 3-3 Dyp tallerken i referansebudsjettet for 2022.....	35
Tabell 3-4 Dyp tallerken i referansebudsjettet for 2023.....	36
Tabell 3-5 Asjett i referansebudsjettet for 2022.....	36
Tabell 3-6 Asjett i referansebudsjettet for 2023.....	37
Tabell 3-7 Kaffekopp med skål i referansebudsjettet for 2022	37
Tabell 3-8 Kaffekopp uten skål i referansebudsjettet for 2023	38
Tabell 3-9 Krus i referansebudsjettet for 2022	39
Tabell 3-10 Krus i referansebudsjettet for 2023	40
Tabell 3-11 Glass i referansebudsjettet for 2022	40
Tabell 3-12 Glass i referansebudsjettet for 2023	41
Tabell 3-13 Glass med stett i referansebudsjettet for 2022.....	41
Tabell 3-14 Glass med stett i referansebudsjettet for 2023.....	42
Tabell 3-15 Mugge i referansebudsjettet for 2022.....	43
Tabell 3-16 Mugge i referansebudsjettet for 2023.....	44
Tabell 3-17 Gaffel i referansebudsjettet for 2022	44
Tabell 3-18 Gaffel i referansebudsjettet for 2023	45
Tabell 3-19 Kniv i referansebudsjettet for 2022.....	45
Tabell 3-20 Kniv i referansebudsjettet for 2023.....	46
Tabell 3-21 Spiseskje i referansebudsjettet for 2022	46
Tabell 3-22 Spiseskje i referansebudsjettet for 2023	46
Tabell 3-23 Teskje i referansebudsjettet for 2022	47
Tabell 3-24 Teskje i referansebudsjettet for 2023	47
Tabell 3-25 Serveringsbestikk i referansebudsjettet for 2022.....	48
Tabell 3-26 Serveringsbestikk i referansebudsjettet for 2023.....	48
Tabell 3-27 Ostehøvel i referansebudsjettet for 2022	49
Tabell 3-28 Ostehøvel i referansebudsjettet for 2023	49
Tabell 3-29 Salatbestikk i referansebudsjettet for 2022	50
Tabell 3-30 Salatbestikk i referansebudsjettet for 2023	51
Tabell 3-31 Glassbolle 14 cm i referansebudsjettet for 2022	51
Tabell 3-32 Glassbolle liten i referansebudsjettet for 2023	53

Tabell 3-33 Glassbolle 23 cm i referansebudsjettet for 2022	53
Tabell 3-34 Glassbolle medium i referansebudsjettet for 2023	54
Tabell 3-35 Glassbolle 26 cm i referansebudsjettet for 2022	54
Tabell 3-36 Glassbolle stor i referansebudsjettet for 2023	55
Tabell 3-37 Brødkurv i referansebudsjettet for 2022	55
Tabell 3-38 Brødkurv i referansebudsjettet for 2023	56
Tabell 3-39 Bordbeskytter i referansebudsjettet for 2022.....	56
Tabell 3-40 Bordbeskytter i referansebudsjettet for 2023.....	57
Tabell 3-41 Brett i referansebudsjettet for 2022	57
Tabell 3-42 Brett i referansebudsjettet for 2023	58
Tabell 3-43 Bollesett 2 stk. i referansebudsjettet for 2022	58
Tabell 3-44 Bolle medium i referansebudsjettet for 2023	59
Tabell 3-45 Bolle stor i referansebudsjettet for 2023.....	60
Tabell 3-46 Ovnform i referansebudsjettet for 2022	60
Tabell 3-47 Ildfast form i referansebudsjettet for 2023	61
Tabell 3-48 Serveringsfat i referansebudsjettet for 2022.....	61
Tabell 3-49 Serveringsfat i referansebudsjettet for 2023.....	62
Tabell 3-50 Sausekopp/mugge i referansebudsjettet for 2022	62
Tabell 3-51 Sausekopp/mugge i referansebudsjettet for 2023	63
Tabell 3-52 Sukkerkopp/fløtemugge i referansebudsjettet for 2022	63
Tabell 3-53 Sukkerkopp i referansebudsjettet for 2023.....	64
Tabell 3-54 Fløtemugge i referansebudsjettet for 2023.....	65
Tabell 3-55 Eggeglass i referansebudsjettet for 2022	65
Tabell 3-56 Eggeglass i referansebudsjettet for 2023.....	66
Tabell 3-57 Blomstervase i referansebudsjettet for 2022	66
Tabell 3-58 Blomstervase i referansebudsjettet for 2023	67
Tabell 3-59 Lystestake i referansebudsjettet for 2022	67
Tabell 3-60 Lystestake i referansebudsjettet for 2023	68
Tabell 4-1 Kjele med lokk 1,0 liter i referansebudsjettet for 2022.....	69
Tabell 4-2 Kjele med lokk 1,0 liter i referansebudsjettet for 2023	70
Tabell 4-3 Kjele med lokk 2,0 liter i referansebudsjettet for 2022.....	70
Tabell 4-4 Kjele med lokk 2,0 liter i referansebudsjettet for 2023.....	71
Tabell 4-5 Kjele med lokk 2,2 liter i referansebudsjettet for 2022.....	72
Tabell 4-6 Kjele med lokk 2,2 liter i referansebudsjettet for 2023.....	72

Tabell 4-7 Kjele med lokk 3,5 liter i referansebudsjettet for 2022.....	73
Tabell 4-8 Kjele med lokk 3,5 liter i referansebudsjettet for 2023.....	73
Tabell 4-9 Kjele med lokk 7,0 liter i referansebudsjettet for 2022.....	73
Tabell 4-10 Kjele med lokk 7,0 liter i referansebudsjettet for 2023.....	74
Tabell 4-11 Gryte med lokk i referansebudsjettet for 2022.....	74
Tabell 4-12 Gryte med lokk i referansebudsjettet for 2023.....	75
Tabell 4-13 Stekepanne (jern) i referansebudsjettet for 2022.....	75
Tabell 4-14 Stekepanne (jern) i referansebudsjettet for 2023.....	77
Tabell 4-15 Stekepanne (aluminium) i referansebudsjettet for 2022.....	77
Tabell 4-16 Stekepanne (aluminium) i referansebudsjettet for 2023.....	78
Tabell 4-17 Forskjærkniv i referansebudsjettet for 2022.....	78
Tabell 4-18 Kokkekniv i referansebudsjettet for 2023.....	79
Tabell 4-19 Arbeidskniv i referansebudsjettet for 2022.....	79
Tabell 4-20 Grønnsakskniv i referansebudsjettet for 2023.....	80
Tabell 4-21 Brødkniv i referansebudsjettet for 2023.....	81
Tabell 4-22 Boksåpner i referansebudsjettet for 2022.....	81
Tabell 4-23 Boksåpner i referansebudsjettet for 2023.....	83
Tabell 4-24 Flaskeåpner i referansebudsjettet for 2022.....	83
Tabell 4-25 Flaskeåpner i referansebudsjettet for 2023.....	84
Tabell 4-26 Korketrekker i referansebudsjettet for 2022.....	84
Tabell 4-27 Korketrekker i referansebudsjettet for 2023.....	85
Tabell 4-28 Saks i referansebudsjettet for 2022.....	85
Tabell 4-29 Kjøkkensaks i referansebudsjettet for 2023.....	86
Tabell 4-30 Litermål i referansebudsjettet for 2022.....	86
Tabell 4-31 Litermål i referansebudsjettet for 2023.....	87
Tabell 4-32 Desilitermål i referansebudsjettet for 2022.....	87
Tabell 4-33 Desilitermål i referansebudsjettet for 2023.....	88
Tabell 4-34 Eggedeler i referansebudsjettet for 2022.....	88
Tabell 4-35 Eggedeler i referansebudsjettet for 2023.....	89
Tabell 4-36 Dørslag i referansebudsjettet for 2022.....	89
Tabell 4-37 Dørslag i referansebudsjettet for 2023.....	90
Tabell 4-38 Termokanne i referansebudsjettet for 2022.....	90
Tabell 4-39 Termokanne i referansebudsjettet for 2023.....	91
Tabell 4-40 Tekanne i referansebudsjettet for 2022.....	91

Tabell 4-41 Tekanne i referansebudsjettet for 2023.....	92
Tabell 4-42 Kjevle i referansebudsjettet for 2022.....	93
Tabell 4-43 Kjevle i referansebudsjettet for 2023.....	93
Tabell 4-44 Springform i referansebudsjettet for 2022	94
Tabell 4-45 Springform i referansebudsjettet for 2023	94
Tabell 4-46 Kake-/brødforn i referansebudsjettet for 2022.....	95
Tabell 4-47 Kake-/brødforn i referansebudsjettet for 2023.....	95
Tabell 4-48 Kakerist i referansebudsjettet for 2022.....	96
Tabell 4-49 Kakerist i referansebudsjettet for 2023.....	96
Tabell 4-50 Skjærebrett (tre) i referansebudsjettet for 2022.....	97
Tabell 4-51 Skjærebrett (tre) i referansebudsjettet for 2023.....	98
Tabell 4-52 Skjærebrett (plast) i referansebudsjettet for 2022	98
Tabell 4-53 Skjærebrett (plast) i referansebudsjettet for 2023	99
Tabell 4-54 Potetskreller i referansebudsjettet for 2022.....	99
Tabell 4-55 Potetskreller i referansebudsjettet for 2023.....	100
Tabell 4-56 Sleiv/rørespade i referansebudsjettet for 2022.....	100
Tabell 4-57 Sleiv/rørespade i referansebudsjettet for 2023.....	101
Tabell 4-58 Spiralvisp i referansebudsjettet for 2022	101
Tabell 4-59 Spiralvisp i referansebudsjettet for 2023	102
Tabell 4-60 Slikkepott i referansebudsjettet for 2022	102
Tabell 4-61 Slikkepott i referansebudsjettet for 2023	103
Tabell 4-62 Stekespade i referansebudsjettet for 2022.....	104
Tabell 4-63 Stekespade av metall i referansebudsjettet for 2023.....	105
Tabell 4-64 Stekespade av plast i referansebudsjettet for 2023.....	105
Tabell 4-65 Hullsleiv i referansebudsjettet for 2023	105
Tabell 4-66 Hullsleiv i referansebudsjettet for 2023	106
Tabell 4-67 Øse i referansebudsjettet for 2022	107
Tabell 4-68 Øse i referansebudsjettet for 2023	107
Tabell 4-69 Rivjern i referansebudsjettet for 2022	108
Tabell 4-70 Rivjern i referansebudsjettet for 2023	108
Tabell 4-71 Kjøkkenvekt i referansebudsjettet for 2022	109
Tabell 4-72 Kjøkkenvekt i referansebudsjettet for 2023	109
Tabell 4-73 Sitruspresse i referansebudsjettet for 2022.....	110
Tabell 4-74 Sitruspresse i referansebudsjettet for 2023.....	111

Tabell 4-75 Trakt i referansebudsjettet for 2022	111
Tabell 4-76 Trakt i referansebudsjettet for 2023	112
Tabell 4-77 Oppbevaringsboks (liten) i referansebudsjettet for 2022	113
Tabell 4-78 Oppbevaringsboks (liten) i referansebudsjettet for 2023	113
Tabell 4-79 Oppbevaringsboks (stor) i referansebudsjettet for 2022.....	114
Tabell 4-80 Oppbevaringsboks (stor) i referansebudsjettet for 2023.....	114
Tabell 4-81 Arbeidsbolle i referansebudsjettet for 2022	115
Tabell 4-82 Arbeidsbolle i referansebudsjettet for 2023	115
Tabell 4-83 Grønnsaksbørste i referansebudsjettet for 2022	116
Tabell 4-84 Steketermometer i referansebudsjettet for 2022	117
Tabell 4-85 Steketermometer i referansebudsjettet for 2023	118
Tabell 4-86 Salt- og pepperbøsser i referansebudsjettet for 2022.....	118
Tabell 4-87 Salt- og pepperbøsser i referansebudsjettet for 2023.....	119
Tabell 4-88 Kjøkkenur i referansebudsjettet for 2022	119
Tabell 4-89 Kjøkkenur i referansebudsjettet for 2023	120
Tabell 5-1 Komfyr i referansebudsjettet for 2022	121
Tabell 5-2 Komfyr i referansebudsjettet for 2023	123
Tabell 5-3 Støpsel til komfyr i referansebudsjettet for 2023	123
Tabell 5-4 Oppvaskmaskin i referansebudsjettet for 2022	124
Tabell 5-5 Oppvaskmaskin i referansebudsjettet for 2023	125
Tabell 5-6 Kjøleskap i referansebudsjettet for 2022.....	125
Tabell 5-7 Kjøleskap i referansebudsjettet for 2023.....	126
Tabell 5-8 Fryseboks i referansebudsjettet for 2022	126
Tabell 5-9 Fryseboks i referansebudsjettet for 2023	127
Tabell 5-10 Kombiskap i referansebudsjettet for 2022	128
Tabell 5-11 Kjøøl/fryseskap i referansebudsjettet for 2023	128
Tabell 5-12 Vaskemaskin i referansebudsjettet for 2022	129
Tabell 5-13 Vaskemaskin for referansebudsjettet 2023	130
Tabell 5-14 Reparasjon i referansebudsjettet for 2022	130
Tabell 5-15 Reparasjon i referansebudsjettet for 2023	131
Tabell 5-16 Tørketrommel for referansebudsjettet 2022	131
Tabell 5-17 Tørketrommel for referansebudsjettet 2023	133
Tabell 6-1 Vannkoker for referansebudsjettet for 2022	136
Tabell 6-2 Vannkoker i referansebudsjettet for 2023	137

Tabell 6-3 Kaffetrakter i referansebudsjettet for 2022	138
Tabell 6-4 Kaffetrakter i referansebudsjettet for 2023	140
Tabell 6-5 Håndmikser i referansebudsjettet for 2022	140
Tabell 6-6 Håndmikser i referansebudsjettet for 2023	141
Tabell 6-7 Kjøkkenmaskin i referansebudsjettet for 2022	141
Tabell 6-8 Kjøkkenmaskin i referansebudsjettet for 2023	142
Tabell 6-9 Vaffeljern i referansebudsjettet for 2022	142
Tabell 6-10 Vaffeljern i referansebudsjettet for 2023	143
Tabell 6-11 Vaffeljern dobbelt i referansebudsjettet for 2023	144
Tabell 6-12 Brødrister for referansebudsjettet 2023.....	145
Tabell 7-1 Juletrelys i referansebudsjettet for 2022	146
Tabell 7-2 Juletrelys i referansebudsjettet for 2023	147
Tabell 7-3 Strykejern i referansebudsjettet for 2022	148
Tabell 7-4 Strykejern i referansebudsjettet for 2023	149
Tabell 7-5 Støvsuger i referansebudsjettet for 2022	149
Tabell 7-6 Støvsuger i referansebudsjettet for 2023	151
Tabell 7-7 Symaskin i referansebudsjettet for 2022	151
Tabell 7-8 Symaskin i referansebudsjettet for 2023	152
Tabell 7-9 Hårføner i referansebudsjettet for 2022	153
Tabell 7-10 Hårføner i referansebudsjettet for 2023	154
Tabell 8-1 Pute i referansebudsjettet for 2022	155
Tabell 8-2 Pute i referansebudsjettet for 2023	156
Tabell 8-3 Dynen i referansebudsjettet for 2022	156
Tabell 8-4 Dynen i referansebudsjettet for 2023	158
Tabell 8-5 Putevar og dynetrekk i referansebudsjettet for 2023	159
Tabell 8-6 Laken i referansebudsjettet for 2022.....	159
Tabell 8-7 Laken i referansebudsjettet for 2023.....	160
Tabell 8-8 Pledd i referansebudsjettet for 2022	161
Tabell 8-9 Pledd i referansebudsjettet for 2023	162
Tabell 8-10 Badehåndkle og håndkle i referansebudsjettet for 2022.....	162
Tabell 8-11 Badehåndkle og håndkle i referansebudsjettet for 2023.....	164
Tabell 8-12 Håndhåndkle i referansebudsjettet for 2023.....	165
Tabell 8-13 Klut i referansebudsjettet for 2022	165
Tabell 8-14 Klut i referansebudsjettet for 2023	166

Tabell 8-15 Kjøkkenhåndkle i referansebudsjettet for 2022	167
Tabell 8-16 Oppvaskhåndkle i referansebudsjettet for 2023	168
Tabell 8-17 Gryteklut i referansebudsjettet for 2022	168
Tabell 8-18 Gryteklut i referansebudsjettet for 2023	169
Tabell 8-19 Duk i referansebudsjettet for 2022	169
Tabell 8-20 Duk i referansebudsjettet for 2023	170
Tabell 8-21 Spisebrikker i referansebudsjettet for 2022	170
Tabell 8-22 Spisebrikker i referansebudsjettet for 2023	171
Tabell 8-23 Gardin - stue (sett med ett par) i referansebudsjettet for 2022	171
Tabell 8-24 Gardin - stue i referansebudsjettet for 2023	173
Tabell 8-25 Gardin – soverom (sett med ett par) og gardin kjøkken (sett med ett par) i referansebudsjettet for 2022	173
Tabell 8-26 Gardin - soverom i referansebudsjettet for 2023	174
Tabell 8-27 Gardin - kjøkken (sett med ett par) i referansebudsjettet for 2023	175
Tabell 8-28 Gardinstang i referansebudsjettet for 2022	175
Tabell 8-29 Gardinstang i referansebudsjettet for 2023	176
Tabell 8-30 Beslag til gardinstang i referansebudsjettet for 2022	176
Tabell 8-31 Beslag til gardinstang (2 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023	176
Tabell 8-32 Kroker til gardinstang (100 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2022	177
Tabell 8-33 Gardinringer (10 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023	177
Tabell 9-1 Utetermometer og romtermometer i referansebudsjettet for 2022	178
Tabell 9-2 Kombinasjonstermometer for å måle inne- og utetemperatur i referansebudsjettet for 2023	179
Tabell 9-3 Lommelykt i referansebudsjettet for 2022	180
Tabell 9-4 Lommelykt i referansebudsjettet for 2023	180
Tabell 9-5 Vekkerklokke i referansebudsjettet for 2022	181
Tabell 9-6 Vekkerklokke i referansebudsjettet for 2023	182
Tabell 9-7 Brannteppe i referansebudsjettet for 2022	182
Tabell 9-8 Brannteppe i referansebudsjettet for 2023	183
Tabell 9-9 Røykvarsler i referansebudsjettet for 2022	185
Tabell 9-10 Røykvarsler i referansebudsjettet for 2023	185
Tabell 9-11 Badekarmatte i referansebudsjettet for 2022	186
Tabell 9-12 Badekarmatte i referansebudsjettet for 2023	187
Tabell 9-13 Syl (2 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2022	187

Tabell 9-14 Syl i referansebudsjettet for 2023	188
Tabell 9-15 Håndsag i referansebudsjettet for 2022	188
Tabell 9-16 Håndsag i referansebudsjettet for 2023	189
Tabell 9-17 Slagdrill i referansebudsjettet for 2022.....	189
Tabell 9-18 Slagdrill i referansebudsjettet for 2023.....	190
Tabell 9-19 Skrutrekker i referansebudsjettet for 2022	191
Tabell 9-20 Skrutrekker I i referansebudsjettet for 2023.....	191
Tabell 9-21 Hammer I i referansebudsjettet for 2022	192
Tabell 9-22 Hammer I i referansebudsjettet for 2023	192
Tabell 9-23 Kombinasjonstang i referansebudsjettet for 2022	193
Tabell 9-24 Kombinasjonstang i referansebudsjettet for 2023	193
Tabell 9-25 Målebånd i referansebudsjettet for 2022.....	194
Tabell 9-26 Målebånd i referansebudsjettet for 2023.....	195
Tabell 9-27 Skiftenøkkel i referansebudsjettet for 2022	195
Tabell 9-28 Skiftenøkkel i referansebudsjettet for 2023	196
Tabell 9-29 Bitssett i referansebudsjettet for 2023.....	197
Tabell 9-30 Vater i referansebudsjettet for 2023.....	197
Tabell 10-1 Dusjforheng i referansebudsjettet for 2022	198
Tabell 10-2 Dusjforheng i referansebudsjettet for 2023	199
Tabell 10-3 Stang til dusjforheng i referansebudsjettet for 2022	199
Tabell 10-4 Stang til dusjforheng i referansebudsjettet for 2023	199
Tabell 10-5 Ringer til dusjforheng (12 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023.....	200
Tabell 10-6 Klesklyper (24 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2022.....	200
Tabell 10-7 Klesklyper (24 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023.....	201
Tabell 10-8 Kleshenger i referansebudsjettet for 2022.....	202
Tabell 10-9 Kleshenger i referansebudsjettet for 2023.....	203
Tabell 10-10 Kleshenger entré i referansebudsjettet for 2022.....	203
Tabell 10-11 Kleshenger entré i referansebudsjettet for 2023.....	204
Tabell 10-12 Skobørste i referansebudsjettet for 2022	204
Tabell 10-13 Skobørste i referansebudsjettet for 2023	205
Tabell 10-14 Klesbørste i referansebudsjettet for 2022.....	206
Tabell 10-15 Klesbørste i referansebudsjettet for 2023.....	207
Tabell 10-16 Dynkeflaske i referansebudsjettet for 2022	207
Tabell 10-17 Strykebrett i referansebudsjettet for 2023	208

Tabell 10-18 Juletrefot i referansebudsjettet for 2022	209
Tabell 10-19 Juletrepynt i referansebudsjettet for 2022	210
Tabell 10-20 Juletrepynt (inkl. julestjerne, glitter og to pakker med julekuler) i referansebudsjettet for 2023.....	211
Tabell 11-1 Bøtte i referansebudsjettet for 2022	212
Tabell 11-2 Bøtte i referansebudsjettet for 2023	213
Tabell 11-3 Vindusnal i referansebudsjettet for 2022	213
Tabell 11-4 Vindusnal i referansebudsjettet for 2021	214
Tabell 11-5 Feiesett og separat feiebrett i referansebudsjettet for 2022	214
Tabell 11-6 Feiesett i referansebudsjettet for 2023	214
Tabell 11-7 Mopp i referansebudsjettet for 2023.....	216
Tabell 11-8 Flaskebørste i referansebudsjettet for 2022	216
Tabell 11-9 Flaskebørste i referansebudsjettet for 2023	217
Tabell 11-10 Bestikkurv i referansebudsjettet for 2022	217
Tabell 11-11 Bestikkurv i referansebudsjettet for 2023	218
Tabell 11-12 Toalettbørste i referansebudsjettet for 2022.....	218
Tabell 11-13 Toalettbørste i referansebudsjettet for 2023.....	219
Tabell 11-14 Plastfat i referansebudsjettet for 2022.....	220
Tabell 11-15 Plastbalje i referansebudsjettet for 2023	221
Tabell 11-16 Skittentøyskurv i referansebudsjettet for 2022	221
Tabell 11-17 Skittentøyskurv i referansebudsjettet for 2023	222
Tabell 11-18 Tørkeanordning i referansebudsjettet for 2022.....	222
Tabell 11-19 Tørkestativ i referansebudsjettet for 2023	224
Tabell 11-20 Oppvaskstativ i referansebudsjettet for 2022	224
Tabell 11-21 Oppvaskstativ i referansebudsjettet for 2023	225
Tabell 11-22 Avfallskurv i referansebudsjettet for 2022	225
Tabell 11-23 Kildesorteringsbøtter i referansebudsjettet for 2023.....	227
Tabell 11-24 Papirkurv i referansebudsjettet for 2022	227
Tabell 11-25 Papirkurv i referansebudsjettet for 2023	228
Tabell 11-26 Neglesaks i referansebudsjettet for 2022.....	228
Tabell 11-27 Neglesaks i referansebudsjettet for 2023.....	229
Tabell 11-28 Neglebørste i referansebudsjettet for 2022	229
Tabell 11-29 Neglebørste i referansebudsjettet for 2023	230
Tabell 12-1 Oppdatering av husholdningsartikler i referansebudsjettet for 2023	231

1 Innledning

Husholdningsartikler er en viktig budsjettpost i det norske referansebudsjettet. Her inngår blant annet hvitevarer, kjøkkenutstyr, servise, tekstiler til hjemmet, utstyr til klesvask og verktøy, som alle er viktige for å dekke behov i hjemmet for mat, søvn, hygiene, renhold og vedlikehold. Budsjettposten husholdningsartikler er inndelt i underkategorier el-artikler, jernvarer, husholdningstekstil, kjøkkenutstyr og glass- og stentøy.

Husholdningsartikler er varer man gjerne handler inn i spesialforretninger, altså ikke i dagligvarebutikker. For mange av varene skjer innkjøpet med flere års mellomrom. Det kan dermed antas at forbrukerne i større grad bevisst vurderer innkjøp for denne varegruppen sammenlignet med innkjøp av dagligvarer hvor rutine og vane er mer fremtredende. Husholdningsartikler består for en stor del av varer med lang levetid, hvor noen av produktene, eksempelvis hvitevarer, utgjør nokså store investeringer for husholdningen.

Denne rapporten gjør rede for oppdateringen av budsjettposten Husholdningsartikler og undersøker problemstillingen hva som er et *akseptabelt forbruksnivå av husholdningsartikler*. Vurderingen av en akseptabel levestandard med tanke på husholdningsartikler er ikke bare begrenset til praktiske funksjoner utstyret har. Hensyn til forbrukeres sosiale behov, verdighet og inkludering er vel så viktig (Austgulen & Borgeraas, 2018; Rao & Min, 2018; Austgulen, 2022). Varene som inngår i budsjettposten dekker viktige sosiale behov som for eksempel å lage mat hjemme, spise måltider sammen, å ha det koselig og bekvemt hjemme og å ha et presentabelt hjem.

1.1 Hva er et akseptabelt forbruksnivå av husholdningsartikler

Problemstillingen rapporten undersøker er: *Hva inngår i et akseptabelt forbruk av husholdningsartikler for forskjellige husholdningsstørrelser i Norge i 2023*. Formålet er å revidere grunnlaget i budsjettposten husholdningsartikler i det norske referansebudsjettet og presentere grunnlaget kostnadsberegningene for varekurven. Revisjonen omfatter å ta stilling til om varene som ligger inne i budsjettposten fra forrige oppdatering i 2009 fortsatt er relevante, om det er behov for endringer og justeringer av produktene som ligger inne i budsjettet inkludert antalls- og levetidsberegningene som er gjort for de enkelte produktene, og å undersøke om varer eller tjenester bør legges til.

I det norske referansebudsjettet er vi ute etter å sannsynliggjøre hva som inngår i et akseptabelt forbruk i det norske samfunnet. Vi har i denne sammenheng definert akseptabelt forbruksnivå som:

...et forbruk de fleste nordmenn - uansett inntekt - kan leve på uten å skille seg for mye ut. Det er et forbruk som en med rimelighet kan forvente at personer som er i arbeid har tilgang til (Austgulen og Borgeraas, 2020).

Forbruksnivået reflekterer ikke et minimums-, gjennomsnitts- eller luksusforbruk, men et forbruk som vil kunne tilfredsstille viktige behov vi mennesker har. Budsjettet tar med andre ord utgangspunkt i en behovstilnærming, noe som innebærer at vi ser på hvilke varer og tjenester forbrukere trenger for å oppfylle behov – praktiske så vel som sosiale. Her er kostnadsberegningen for et uttrykk for varene som inngår og hvilke antall og brukstid som er lagt til grunn for ulike type husholdningsstørrelser.

Referansebudsjettet ble utviklet og publisert for første gang i 1987 (Borgeraas, 1987). Budsjettposten husholdningsartikler ble sist revidert i 2009, og har siden kun blitt justert i tråd med konsumprisindeksen.

Før vi går i gang med oppdateringen av varene og tjenesten i budsjettposten, vil vi først gjøre rede for den teoretiske og metodiske tilnærmingen vi har tatt i bruk, og som ligger til grunn for det norske referansebudsjettet.

1.2 Husholdningsartikler

Forbruksområdet husholdningsartikler er en del av de husholdningsspesifikke utgiftene i referansebudsjettet. De husholdningsspesifikke forbruksområdene omfatter varer og tjenester som er knyttet til husholdningers, og ikke enkeltindividers, forbruk. Utgiftene til de husholdningsspesifikke budsjettpostene varierer med husholdningenes størrelser. For oppdateringen av husholdningsartikler skilles det mellom husholdninger med henholdsvis 1, 2, 3, 4, 5, 6 og 7 personer.

Husholdningsartikler er en betydelig budsjettpost i referansebudsjettet som etter oppdateringen inneholder nær 160 produkter. Budsjettposten husholdningsartikler består av el-artikler, jernvarer, husholdningstekstil, kjøkkenutstyr og glass- og stentøy, og er i denne rapporten inndelt i følgende underkategorier:

- Glass- og stentøy
- Kjøkkenutstyr
- Hvitevarer
- Annet elektrisk kjøkkenutstyr
- Øvrig elektrisk utstyr
- Husholdningstekstil
- Batteridrevne produkter, verktøy og utstyr til å sikre hjemmet
- Oppheng og pleie til tekstiler, juleprodukter
- Utstyr til rengjøring, renhold og hygiene

Kategoriene er delt inn med tanke på hvilke funksjoner og behov de forskjellige produktene skal fylle og tilfredsstille. Vi har i denne oppdateringen vurdert innholdet for alle husholdningsstørrelsene som omfattes av referansebudsjettet.

Rapporten består av i alt tolv kapitler. I kapittel 2 beskrives og diskuteres innkjøp av husholdningsartikler slik det kom til uttrykk i fokusgruppeintervjuene. I kapittel 3 går vi gjennom oppdateringen av glass- og stentøy. Kapittel 4 tar for seg oppdateringen av kjøkkenutstyr. I kapittel 5 beskrives oppdateringen av hvitevarer, og i kapittel 6 går vi gjennom annet elektrisk kjøkkenutstyr. Kapittel 7 tar for seg øvrig elektrisk utstyr. I kapittel 8 beskrives oppdateringen av husholdningstekstiler. Kapittel 9 dreier seg om batteridrevne produkter, verktøy og utstyr til å sikre hjemmet. Kapittel 10 tar for seg oppheng og pleie til tekstiler og i kapittel 11 går vi gjennom rengjøring, renhold og hygiene. I kapittel 12 oppsummerer vi oppdateringsarbeidet.

1.3 Data og metode

Referansebudsjettet bygger på ulike datakilder bestående av offentlige råd og anbefalinger, kunnskap og råd fra eksperter, samt informasjon om forbruksbehov fra forskning og fra forbrukere. Den metodiske tilnærmingen til referansebudsjettet er en ekspertmodell som innebærer at offentlige råd og eksperkunnskap gis mer vekt i oppdateringsarbeidet enn informasjon fra forbrukere. I oppdateringen av husholdningsartikler har vi tatt utgangspunkt i råd og anbefalinger fra offentlige myndigheter og fra relevante fagpersoner på de ulike forbruksområdene. Vi har også samlet inn informasjon om tekniske standarder fra ulike fagfelt og produktegenskaper fra markedsaktører. Til sist har vi samlet inn informasjon fra forbrukere gjennom sekundærlitteratur og fokusgruppeintervjuer (Austgulen & Borgeraas, 2018; Austgulen, 2022).

1.4 Anbefalinger fra myndighetene, ekspertkunnskap og andre kilder

Det foreligger flere offentlige råd og anbefalinger til hvilken utrustning husholdninger må eller bør ha hjemme. Et eksempel er råd om brannsikkerhet fra Brannvernforeningen (2017) eller anbefalinger til hjemmeberedskap fra Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Imidlertid er det få konkrete anbefalinger fra myndighetene knyttet til husholdningsartikler. Det har derfor også vært nødvendig å benytte oss av råd og anbefalinger fra markedsaktører og tekniske standarder fra ulike fagleverandører. Disse kildene har hovedsakelig blitt brukt til å få kunnskap om hva husholdningsartiklene er laget av, tekniske standarder som for eksempel energiforbruk og råd om vedlikehold.

I tillegg til offentlige anbefalinger benytter vi oss også av anbefalinger fra eksperter der det er relevant. Vi har gjennomført ekspertintervjuer med Pål Strandbakken, forsker på feltet hvitevarer og annet elektrisk utstyr, Annechen Bahr Bugge, forsker på mat og spisevaner, og Ingun Grimstad Klepp, forsker på tekstiler.

Vi har også tatt utgangspunkt i flere SIFO-rapporter og publiserte bøker, blant annet:

- Bugge, A.B. (2019): Fattigmenn, tilslørte bondepiker og rike riddere: Mat og spisevaner i Norge fra 1500-tallet til vår tid
- Bugge, A.B. (2015) Mat, måltid og moral- hvordan spise rett og riktig? SIFO-rapport nr. 3-2015.

- Haugrønning, V., Klepp, I.G., Strandbakken, P., Laitala, K. og Throne-Holst, H. (2019): Leve av å reparere? En studie av økonomien i reparasjonsbransjen for klær og hvitevarer
- Hebrok, M. og Heidenstrøm, N. (2017) Maten vi kaster
- Jacobsen, E. og Lavik, R. (2011) Kjøkkenpraksiser og mathygiene
- Klepp, I.G., Laitala, K og Tobiasson, T.S. (2016): Woolbed-Sweet dreams in merino
- Klepp, I.G. (2000) Fra eggvendte laken til festlig lapp på baken Råd og teknikker for å økonomisere med tekstiler 1900 – 2000
- Klepp, I.G. og Laitala, K. (2016) Klesforbruk i Norge
- Klepp, I.G., Gunnarsen, J.T.H., og Risnes, A. (2003). Vask og stell av ull
- Laitala, K. og Klepp, I.G. (2020). Klær og miljø: innkjøp, gjenbruk og vask
- Lavik, R. og Schjøll, A. (2010) Forbrukerinteresser i hvite/brunevaremarkedet – Eksempel vaskemaskiner.
- Strandbakken, P. og Bøyum, S.L. (2017) Reklamasjonsfrister
- Strandbakken, P. og Lavik, R. (2018): Har hvitevarenes levetid endret seg fra 1998 til 2017?
- Klepp, I.G., Tobiasson, T.S. (2019). Lettstelt: rene klær med lite arbeid og miljøbelastning
- Klepp, I. G. (2006). Skittentøyets kulturhistorie – hvorfor kvinner vasker klær

1.5 Fokusgruppeintervjuer

Informasjon fra befolkningen er samlet inn gjennom fokusgruppeintervjuer. Formålet er å få innsikt i hva som legges i forståelsen av et akseptabelt forbruksnivå for ulike varer. I denne oppdateringen har fokusgruppeintervjuene vært en viktig informasjonskilde for å ta stilling til behov for husholdningsartikler og praksisene de inngår i og for å få innspill til eventuelle nye varer og tjenester som bør inngå i budsjettposten.

Vi har gjennomført seks fokusgruppeintervjuer, hvorav de fire første hadde en eksplorerende tilnærming. Hensikten var å diskutere hvilke behov husholdninger med ulik sammensetning, størrelse, kjønn og alder har for varer og tjenester i budsjettposten. En viktig målsetning var å diskutere hva som inngår i et akseptabelt forbruksnivå av husholdningsartikler og hvilke innkjøpspraksiser fokusgruppedeltakerne anså som akseptable for de forskjellige produktene, eksempelvis hvilke butikker man handler i hvilket prisnivå man legger seg på.

Siden varegruppen husholdningsartikler er stor, fordelte vi de ulike undergruppene og av varer og tjenester mellom fokusgruppene på følgende måte:

- Fokusgruppe1 og 4: El-artikler, jernvarer og husholdningstekstiler
- Fokusgruppe 2 og 3: Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstiler

Etter de fire første fokusgruppeintervjuene reviderte vi budsjettposten på grunnlag av innspill fra fokusgruppediskusjonene og ekspertintervjuene. I de to siste fokusgruppeintervjuene anla vi en validerende tilnærming ved å diskutere det konkrete innholdet i budsjettposten etter revisjonen. I disse validerende fokusgruppene reflekterte deltakerne rundt hvorvidt det burde gjøres endringer i selve varekurven, vurdering av antall levetid, innkjøpssted eller innkjøpspraksis.

Fokusgruppeintervjuene ble gjennomført på Zoom i november 2022. Vi valgte digitale fokusgruppeintervjuer for å kunne inkludere deltakere fra ulike steder i landet. Dette bidro også til at antallet fokusgrupper kunne økes fra tre til seks, noe som var nyttig siden husholdningsartikler er en stor budsjettpost som inneholder rundt 160 produkter. Det er verdt å påpeke at antallet fokusgruppeintervjuer med fordel kunne vært enda høyere for å øke representativiteten ytterligere. Erfaringen fra fokusgruppeintervjuene var at det ble for kort tid til diskusjon.

Totalt deltok 43 personer i alderen 29-54 år, med en noe større andel kvinner (58 prosent) enn menn (42 prosent.) 13 av deltakerne var under 40 år, 23 av deltakerne var i 40-årene, og syv personer var i 50-årene. Syv av deltakerne bodde alene, åtte deltakere hadde to personer i husstanden, mens syv tilhørte en husholdning med tre personer. 15 av deltakerne bodde i firepersonshusholdninger, mens seks tilhørte husholdninger med fem til syv medlemmer. Når det gjelder geografisk tilhørighet var alle landsdeler representert. Den største andelen av informantene var bosatt på Østlandet. Fokusgruppedeltakerne kom fra større og mindre byer og fra små steder med relativt få innbyggere. Deltakerne var jevnt fordelt med henholdsvis høyt, middels og lavt inntektsnivå. Det laveste inntektsnivået blant deltakerne i fokusgruppene var en husholdningsinntekt på under 400.000. Ingen av deltakerne hadde en husholdningsinntekt over 1.400.000. Dette utgjorde ytterpunktene i inntektsfordelingen vår, og hovedtyngden av fokusgruppedeltakerne hadde en samlet husholdningsinntekt mellom 500.000 og 700.000.

Intervjuguidene som ble benyttet i de seks fokusgruppene finnes i *Vedlegg 1: Intervjuguide til eksplorerende fokusgruppe – Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy, husholdningstekstil*, *Vedlegg 2: Intervjuguide til eksplorerende fokusgruppe – El-artikler, jernvarer og husholdningstekstil*, *Vedlegg 3: Intervjuguide til validerende fokusgruppe – Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy, husholdningstekstil*, *Vedlegg 4: Intervjuguide til validerende fokusgruppe – El-artikler, jernvarer og husholdningstekstil*.

1.6 Forbehold

Oppdateringer av referansebudsjettet skjer fortløpende. Det innebærer at produktene og mengdeberegningene som benyttes for de ulike husholdningsstørrelsene i referansebudsjettet kan avvike fra det som presenteres i denne rapporten. Vi tar derfor forbehold om at vurderinger av varene som inngår i denne rapporten i ettertid kan ha blitt endret uten at det fremgår her.

Utvalget av varer og tjenester samt antagelser om antallene og levetid som presenteres i denne rapporten vil alltid kunne diskuteres. Det er summen av alle produktene som er utgangspunktet for det forbruksnivået vi legger til grunn i referansebudsjettet. Når vi kostnadsberegner et akseptabelt forbruksnivå, er det ikke til hensikt å sette en normativ standard for forbruksvarer, for mengde og for brukstid. Produktlisten vi presenterer bør forstås som grunnlaget for et forbruksnivå det er mulig å leve for i Norge uten at man opplever sosial ekskludering og marginalisering som forbruker. Hensikt i referansebudsjettet er å kostnadsberegne en totalsum som ulike mennesker kan forvalte ulike og som forventes at det er mulig å leve greit på. Det er i den sammenheng viktig at vi anerkjenner at ulike mennesker har ulike behov og at disse ikke nødvendigvis blir gjenspeilet i denne rapporten. Valgfrihet er et bærende prinsipp innenfor referansebudsjett-tankegangen, som betyr at den

enkelte forbruker står fritt til å disponere totalsummen referansebudsjettet utgjør i henhold til egne behov, preferanser og ønsker.

Vi presenterer produktene som inngår i husholdningsartikler i tabeller som viser det beregnede forbruket av dem i løpet av et år for de ulike husholdningsstørrelsene. Tabellene viser mengde og brukstid oppgitt i år for de ulike produktene. Dersom et produkt selges i flerpakninger, oppgis pakningsstørrelse, som viser hvor mange enheter en pakke inneholder. Brukstid indikerer antall år produktet er forventet å vare.

Det foreligger ikke forskning og statistikk eller anbefalinger fra offentlige myndigheter og faglig ekspertise for alle husholdningsartiklene i budsjettposten. Det må derfor tas forbehold om at vurderingsgrunnlaget for enkelte varer ikke har vært tilstrekkelig til å gjøre kvalifiserte endringer. Dette vil komme tydelig fram for de varene det gjelder.

2 Innkjøp av husholdningsartikler

I dette kapittelet beskriver vi innkjøpspraksiser knyttet til anskaffelse av husholdningsartikler. Innledningsvis ble det påpekt at husholdningsartikler gjerne anskaffes i spesialforretninger, at anskaffelse gjerne inntreffer sjelden fordi levetiden er lang for mange varer i denne gruppen, og at anskaffelse preges av vurdering av pris og kvalitet når det dreier seg om en større investeringskostnad for husholdningen. Å handle økonomisk er en viktig forutsetning i referansebudsjettet. Det innebærer at det forventes at innkjøp planlegges med tanke på en avveining mellom pris og kvalitet. I dette kapittelet vil vi diskutere utfordringer til denne forventningen slik det kom til uttrykk i fokusgruppediskusjonene.

Først vil vi diskutere hvilke type butikker deltakerne i fokusgruppeundersøkelsen nevnte var vanlig å gå i ved anskaffelse av husholdningsartikler, og tilgang til slike butikker med tanke på hvor i Norge man bor.

2.1 Spesialforretninger, dagligvarehandel og billigbutikker

Budsjettposten husholdningsartikler inneholder både varer som kun selges i spesialforretninger og varer som tilbys i flere ulike butikker. Hvitevarer tilbys med noen få unntak kun i el-varebutikker. Til sammenligning tilbys gjerne annet elektrisk kjøkkenutstyr (håndmikser, vaffeljern ol.) og øvrig elektrisk utstyr (hårføner, strykejern, støvsuger o.l.) på hypermarkeder og butikker som ofte omtales som billigbutikker. Det samme gjelder for kategoriene kjøkkenutstyr, glass- og stentøy, husholdningstekstiler og jernvarer. Supermarkeder, hypermarkeder, billigbutikker og større interiør- og/eller møbelforretninger tilbyr gjerne asjetter, glass, bordduker, pledd, kjøkkenhåndklær, boksåpnere og lignende.

Det finnes ikke lenger like tydelige skillelinjer mellom spesialforretninger som tidligere. Jernvarer kan tjene som eksempel. Jernvare (hardware på engelsk) er et generelt uttrykk for å betegne en hard fysisk gjenstand, gjerne et redskap eller et verktøy, som ifølge et dansk vareleksikon inkluderte varer laget av ulike metaller, glass, keramikk og tre. Jernvarehandelen var dermed butikken hvor man handlet slike harde redskaper. Ifølge Sørheim (2001) ble butikken Jernia etablert for å samle jernvareforhandlere på begynnelsen av 1950-tallet. Siden ble forhandlere av kjøkkenutstyr, elektrisk verktøy og interiørartikler en del av kjeden.

Gitt at husholdningsartikler tilbys i nokså forskjellige butikker som også varierer en del i pris, var det flere temaer som var nyttig å diskutere med fokusgruppedeltagerne. For det første lurte vi på muligheten til å orientere seg når det er så mange utsalgsteder for varegruppen. Fokusgruppedeltagerne nevnte flere butikker hvor det var mulig å skaffe seg husholdningsartikler. Dessuten sa flere at det var mulig å orientere seg på nettet. Noen var opptatt av behovet for bil for å frakte varene, og ikke alle var enige i at det alltid var gratis frakt dersom man bestilte på nett. Andre mente at hverdagen ikke alltid strakk til med tanke på å orke eller ha tid til å sammenligne priser på varer.

Intervjuer 1: Mener dere det er realistisk å anta at alle har kapasitet, tid, kunnskap og ferdigheter til å kunne handle økonomisk?

Inger (38, gift, fire barn): Jeg tenker de som kan sno seg rundt på internett, har kanskje bedre forutsetninger for å finne et bra produkt til en bra pris enn de som ikke er så flink, de eldre kanskje, som må ha hjelp til det, som da går til forhandler og kjøper det som de blir anbefalt, som de vil selge til den personen.

Intervjuer 1: Ja, netthandel, ja, at det er mer tilgjengelig og tidsbesparende, kanskje?

Inger (38, gift, fire barn): Ja. Du får det levert på døra.

Intervjuer 1: Hva med dere andre? Er det realistisk synes dere, å anta at man har kapasitet, tid, kunnskap til å handle økonomisk?

Ragnhild (43, gift, to barn): Det kan være litt vanskelig for dem som ikke har bil, å få varene til seg på rimelig måte. Kanskje de må betale noen for å få det fraktet hjem, og at man ikke bor så nærme de billige butikkene.

Lena (33, gift, to barn): Ja, kommer fra barn ... jobb og barnehage, skal du dra de med i ulike butikker, det er jo bare kaos, du får ikke tid til å se på ting, gjort sånn prisanalyse sånn som man gjorde før, da man hadde god tid og bare hadde seg selv.

Inger (38, gift, fire barn): Ja, de fleste nettbutikkene har gratis frakt, sånn at det ikke koster noe ekstra.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Flere påpekte at det fort kan bli dyrt med frakt når man handler i nettbutikker, samt at ikke alle har tilgang til flere lavprisbutikker der de bor:

Berit (45, gift, ett barn): De fleste har ikke den billigste butikken tilgjengelig. Sånn at rundt omkring i Norge er det gjerne bare én butikk, og da må du jo kjøpe der.

Caspar (53, gift, ingen barn): Altså, her i Oslo-området kan jeg alltid finne alle butikkene innen rimelig avstand. Jeg er opprinnelig fra Grimstad, og der er det noe verre. Men hvis du bor i Balsfjord, har du bare én plass, og der er ikke det utvalget.

I: Men hvis man bor i Balsfjord, hvor er det man handler hen da?

Fie (54, samboer, ingen barn): Tromsø. Kjøre en time, gjorde vi da.

Berit (45, gift, ett barn): På internett. Når jeg bodde i Tromsø, bestilte vi jo fra IKEA én gang, husker jeg og da var det med frakt og sånne type ting, og da koster det jo ganske mye. Kjempedyr frakt.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Noen påpekte at det ikke alltid var sånn at man ville kjøpe den mest økonomiske varen:

Jeg ville ikke vært økonomisk på kaffetrakter. Altså, kaffe er viktig. Jeg ville sett på hvilken som lager god kaffe, og en som skrur seg av etter ti minutter. Altså sånn type ting som er viktig for meg, sånn at jeg slipper å kjøre tilbake fra jobb fordi jeg må sjekke om jeg husket å skru den av. Altså sånne små ting jeg synes er viktig (Berit, 45, gift, ett barn, fokusgruppe 1)

Andre påpekte at å gjøre gode innkjøp er en kunnskap som ikke er jevnt fordelt:

Jeg tenker det er litt sånn forskjell på kanskje alder og litt av kunnskap. Om du er veldig ung, har du ikke peiling på hva du skal ha engang da, hvis du ikke får hjelp av noen. Du kan jo ha en pekepinn på hvor finnes det til og med, jeg vet ikke. Det er litt forskjell på folk, tror jeg (Fie, 54, samboer, ingen barn, fokusgruppe 1.)

Det ble også nevnt at husholdningsartikler ikke er noe man kjøper ofte, og at det dermed er behov for å søke etter varer på nett:

Men noe som man kan i hvert fall være enig om, er at det her er det er jo ganske sjeldne innkjøp. Vi kjøper ikke en sleiv i uken, vi kjøper ikke en sleiv i måneden, men vi kjøper vel nytt servise ... jeg vet ikke, hvert femte, hver tidende, hvert femtende år. Jeg vet ikke. Jeg synes det er litt vanskelig å ha noen ting å si. Trenger jeg ny stekepanne, så bruker jeg Google-maskinen som jeg har i baklommen, så finner vi ut av noen ting. (Anders, 43, gift, to barn, fokusgruppe 2.)

Et annet tema vi ønsket å diskutere med fokusgruppedeltagerne var om det fantes lavprisbutikker for alle typer husholdningsartikler – og om dette også var tilfelle for de dyreste husholdningsartiklene, hvitevarer:

Intervjuer 1: Er det noen butikker som er lavpris ... altså med tanke på lavprisbutikker med hvitevarer, hvilke er det, er det noen?

Inger (38, gift, fire barn): Jeg kommer bare på nettbutikker som er billigere enn Elkjøp og Power.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Mens få nevnte lavprisbutikker for hvitevarer, nevnte flere lavpriskjeder for husholdstekstiler. Her var det dessuten flere som var opptatt av å handle på salg. Flere mente også at lavpriskjeder var nokså landsdekkende selv om reiseveien var lang for noen.

Inger (38, gift, fire barn): Godt representert, i hvert fall. Jeg vet ikke om de er godt nok, for å treffe alle. Man kan jo velge Kid og Princess og, fordi de har jo ofte halv pris på hele butikken ofte, så det er jo. Ja.

Sigurd (36, gift, to barn): En tre timers kjøretur, så er de relativt godt representert i Norge. En vei.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Intervjuer 1: Men hva med håndklær, sengetøy og sånt? Sjekker man tilbud på Kid interiør, eller?

Emilie (50, gift, ingen barn): Jeg kjøper ikke nytt før det kommer tilbud, jeg. Det er sånn å ja, nå er det 50 prosent, og det er det jo nesten hele tiden på ditt og datt på Kid.

Berit (45, gift, ett barn): Neste gang du melder deg inn i en bokklubb kan du si at du vil ha sengetøy som gave, for det gjorde vi forrige gang. Da fikk vi dobbelt sett med sengetøy.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Et annet spørsmål var om det å velge lavpris gikk på bekostning av kvalitet. Flere var opptatt av at billigere varer ofte hadde kortere levetid enn tilsvarende produkter til høyere pris. Her ga fokusgruppedeltagerne uttrykk for at det var forskjellig fra vare til vare.

Inger (38, gift, fire barn): På gardiner føler jeg det er det. Altså, du kjenner det nesten på stoffet at det er en høyere pris, for eksempel hvis en gardinlengde koster 600 kr, i forhold til en fra Rusta, for eksempel, som har syltynt stoff til 50 kr lengden. Så er det jo litt på kvalitet.

Ragnhild (43, gift, to barn): Det som er dyrt er ikke alltid det beste. Det kan være greit det som er billig og.

Lena (33, gift, to barn): Ja.

Nora (40, gift, seks barn): Jeg tenker hushold ... nei, tekstiler, at du kan få veldig mye som er bra ganske billig, faktisk. Jeg har vært mer skeptisk til å kjøpe de rimeligste produktene innenfor hvitevarer, mens innenfor tekstil så eier jeg selv veldig mye som er ganske rimelig og har vart i all Herrens år og egentlig hatt ganske god kvalitet på det, håndklær og sengetøy og puter og pledd. Det heller sånn at jeg skifter det ut fordi jeg går skikkelig lei av det, enn at det blir ødelagt. Jeg har aldri kjøpt noe dyrt innenfor den kategorien.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Stekepanne ble trukket fram av flere som en vare hvor levetiden var kort for billige panner:

Anders (43, gift, to barn): Jeg har kjøpt tilstrekkelig mange drittdårlige stekepanner i mine dager, så nå kjøper jeg bare ... ja, de som er dyre, for da vet jeg at de holder i hvert fall i tre år om jeg tar vare på dem og bruker dem fornuftig. Det gjorde jeg ikke med de første, og det var billig dritt og kastet de, da var jeg bare irritert.

Even (43, gift, to barn): Nei, det er jo sånn man sier. Det er dyrt å være fattig.

Anders (43, gift, to barn): Ja. Det er det.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Fokusgruppedeltagerne diskuterte også om man må handle i lavprisbutikker eller om man bør ha frihet til å velge butikk selv når man lever på referansebudsjettets forbruksnivå.

Pernille (40, gift, to barn): Jeg tenker at de må få lov til å handle, holdt på å si, i midtseksjonen som vanlige inntektsfamilier ... jeg vet ikke åssen man skal si det. At de ikke må bli tvunget til å handle det billigste av det billigste.

Lena (33, gift, to barn): Det billigste kan bli dyrere i lengden. Det er sånn klasseskille der, at du bare bruker på billige produkter som bare ryker, plasser du får kjøpt den, bedre kvalitet, men mer kostbare.

Inger (38, gift, fire barn): Må vel kunne velge det du har tilgjengelig da, hvis du må ... hvis du tenker fysisk butikk.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Det var flere som mente at vi ikke kunne forvente at folk alltid handler i lavprisbutikker og, som i likhet med Pernille, snakket om et prismessig midtsjikt:

Jeg tror du må velge en midtpris her, for kvalitetsnivået på enkelte produkter er jo veldig avhengig av ... Altså, du kan kjøpe en kjempebillig kjøkkenmaskin, eller hva det måtte være, til sånn 99 kr., eller juletrelys eller noe sånt, og så vil det ryke etter to år. Så kan du kjøpe et kvalitetsprodukt, så varer det i fem år. Så en referansepris midt på tre, fordi kvaliteten og levetiden vi spille inn (Caspar, 53, gift, ingen barn, fokusgruppe 1.)

Muligheten til å planlegge kjøp var dessuten avhengig av hvor nødvendig utstyret er i hverdagen. For eksempel ble det gitt uttrykk for at for innkjøp av hvitevarer, hvis de først måtte byttes ut, ikke alltid var like lett å planlegge for å finne de beste kjøpene:

Hvis du først trenger disse hvite ... disse viktigste hvitevarene som vi har snakket om, frys, kjøleskap, komfyr og sånn. Det er ikke så lett å planlegge. Trenger du det, så trenger du det ganske raskt, men kanskje kan forvente mer at man kan planlegge knyttet til litt mindre viktige hvitevarene, som oppvaskmaskin og tørketrommel. Det kan man leve en stund uten, uten at det blir helt krise. (Nora, 40, gift, seks barn, fokusgruppe 3)

I en annen fokusgruppe ble det også vektlagt at det var forskjell på hvitevarene med tanke hvor enkelt det var å planlegge kjøp dersom noe måtte erstattes. Her mente noen at man heller burde ofre kjølevarene enn å gjøre et uøkonomisk kjøp av kjøleskap:

Intervjuer: Ja. Hvis dere tenker at hvis f.eks. kjøleskapet ryker da. Garantien har passert, du har hatt dette kjøleskapet i 15 år, alt er varmt inni der. Kan vi ha den forventningen da, at folk er økonomiske?

Emilie (50, gift, ingen barn): Jeg ville ikke løpt ut og kjøpt først og beste der, jeg ville jo fremdeles ha sett på de forskjellige produktene, og sett hva jeg trenger og hva den har. Jeg ville jo sammenliknet pris ... altså, du løper jo ikke ut og kjøper den første i butikken da, bare fordi maten din blir ødelagt.

Dina (45, enslig, ingen barn): Jeg tenker litt på funksjonen til produktet. Et kjøleskap hadde jeg skaffet meg relativt raskt, hvis kjøleskapet mitt skulle ryke i kveld. Oppvaskmaskinen min, den streiket for tre uker siden. Oppvasken kan jeg ta selv, jeg kjenner jeg begynner å bli litt lei, men den kan jeg bruke tid på og gjør litt sånn pris-research. Men hvis, som sagt, steikeovnen eller kjøleskapet hadde rykt, det hadde jeg skaffet meg fort, for det er sånn som jeg ikke hadde klart meg mange dagene uten.

Intervjuer 1: Ja. Hva med vaskemaskin til klær da?

Berit (45, gift, ett barn): Det opplevde vi for ikke så lenge siden.

Dina (45, enslig, ingen barn): Det er også sånn ganske kjapp ting man vil ha.

(utskrift, fokusgruppe 1)

2.2 Reparasjon av hvitevarer

Hvitevarer innebærer en større investeringskostnad for husholdninger sammenlignet med andre varekategorier i budsjettposten husholdningsartikler. I referansebudsjettet ligger det inne en reparasjonskostnad av vaskemaskin hvert femte år. Det vil si at det forventes at man reparerer hvitevarer ved funksjonsfeil etter at reklamasjonstiden har utløpt. Ifølge forbrukerkjøpsloven har man reklamasjonstid på 5 år for hvitevarer fordi produktene forventes å ha en levetid vesentlig lenger enn 2 år (Lov om forbrukerkjøp, §27). I den forbindelse var det nyttig å spørre fokusgruppedeltagerne når man reparerer og når man heller anskaffer seg en ny hvitevare. Fokusgruppedeltagerne nevnte blant annet at reparasjon var avhengig av om garantien var gått ut, prisforskjellen mellom reparasjon og det å kjøpe nytt, og hvor gammel hvitevaren er.

Inger (38, gift, fire barn): Så lenge det ryker før garantien går ut, så blir det jo fikset gratis, hvis man er heldig der.

Ragnhild (43, gift, to barn): Ofte kan det koste mer hvis man ikke har garanti lenger, reparasjon kan koste like mye, eller mer nesten, som å kjøpe seg ny. Det er dumt at det ikke er mer lønnsomt å reparere. Tingene er ikke lagd lenger for at det skal være lett å reparere dem, tror jeg.

Nora (40, gift, seks barn): Det spørres jo også litt hva slags type hvitevarer du kjøper. For eksempel så hadde jeg en Miele-vaskemaskin og sendte den inn på reparasjon. Jeg hadde hatt den i 15 år, og da fikk jeg beskjed om at det var bra jeg hadde en Miele-maskin, fordi den kunne fikses. Da hadde den plutselig mange år til. Nettopp kjøpt ny nå, for en måneds tid siden. Så det spørres sikkert litt på hva slags produkter du kjøper. Jeg tror nok at de som er kvalitetsmerker gjerne er lettere å fikse.

[...]

Pernille (40, gift, to barn): Det viktigste for meg, er å reparere de tingene som jeg bruker i det daglige, altså, hver dag som jeg har behov for ... eller, hva jeg er helt avhengig av. Som vaskemaskin, komfyr, ja.

[...]

Sigurd (36, gift, to barn): Det kommer an på alder av produktet. Har du et kjøleskap som er 20 år gammelt, så er det ikke sikkert du gidder å reparere det.

Inger (38, gift, fire barn): Det tror jeg kommer litt an på, om du kan litt selv eller har noen i din nærmeste omgangskrets som vet litt om det, som kan gjøre det for deg, for eksempel.

Nora (40, gift, seks barn): En burde kunne forvente at folk kan reparere ting. Men det er bare min personlige mening. Det synes jeg er veldig dumt, at en skifter ut hvitevarer ... at det ikke er noe motstand på det. Jeg personlig synes at det er greit å sjekke opp om jeg kan få skifte ... nei, reparert istedenfor å gå rett på og kjøpe nytt. Og det har ikke med økonomi å gjøre, det er mer et miljøspørsmål. Jeg ønsker ikke å produsere så masse boss, for å si det sånn.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Caspar (53, gift, ingen barn): Det er ikke kostnadseffektivt å reparere på 95 prosent av produktene, for da er det ikke en reparasjonsmulighet. Det er mye billigere å kjøpe nytt. Så jeg skjønner ikke helt ... på de aller fleste ikke ekstremt kostbare produktene, så er ikke reparasjon et alternativ.

Berit (45, gift, ett barn): Vi hadde en vaskemaskin som vi reparerte fordi det var bare denne her ... det er en slags gummiring som må byttes ut innimellom.

I: Ja, var det dyrt?

Berit (45, gift, ett barn): Nei, det er ikke så dyrt. Og det går fint an å få noen til å komme inn og få reparert i løpet av noen minutter, så det har vi gjort.

Guro (42, enslig, ingen barn): Jeg tenker at man reparerer så lenge det er innenfor garantitiden.

Emilie (50, gift, ingen barn): Ja, absolutt.

Guro (42, enslig, ingen barn): Og har garantitiden gått ut så kaster man og kjøper nytt, holdt jeg på å si. For det er, som han sier, veldig dyrt å reparere. Det er ikke kostnadseffektivt i det hele tatt.

(utskrift, fokusgruppe 1)

I tillegg til garanti, alder på varen og prisforskjell mellom reparasjon og å kjøpe nytt, ga flere av fokusgruppedeltagerne uttrykk for at man heller bør reparere enn å kjøpe nytt – og noen sa det samme som Nora, at det ikke handler om egen økonomi, men om miljøet. Andre mente at el-varekjedene legger bedre til rette for å kjøpe nytt framfor reparasjon:

Det er jo også nå faktisk noen som har begynt med ... det er vel Power, tror jeg, som gir pant på hvitevarer. Da er det både litt enklere å bli kvitt den, og så får du penger for å kjøpe ny. Så det går i den retningen at de forteller oss at det er ikke noe vits å reparere det. (Emilie 50, gift, ingen barn, fokusgruppe 1)

Det ble også nevnt at integrerte hvitevareløsninger fort kan bli kostbart å erstatte, og dermed er det mer økonomisk å betale for reparasjon:

Vi har i hvert fall hatt reparatør på ... vi har sånn kjølehjørnet og har hatt reparatør på det to ganger. Jeg er glad for at det lot seg gjøre, at vi ikke måtte hive ut hele kjøkkenet for å skifte kjøleskap. (Nora, 40, gift, seks barn, fokusgruppe 4)

Under fokusgruppeintervjuene ble det klart at ikke alle er like fortrolige med reklamasjonsretten for hvitevarer:

Intervjuer 1: Hvor lenge er den garantitiden da?

Berit (45, gift, ett barn): 5 eller 7 år.

Emilie (50, gift, ingen barn): Er det ikke 2?

Caspar (53, gift, ingen barn): 3 år ville jeg ha sagt, for de fleste produkter. Jeg tror ikke det er 5 år på et kjøleskap, eller i hvert fall ikke på noen kjøkkenmaskiner og sånt, tror jeg. Der er det vel 3 år maks.

I: Kan vi da forvente at folk nummer 1 sparer på kvitteringen, nummer 2 sjekker garantien, før man nummer 3 ender opp med å kjøpe nytt?

Berit (45, gift, ett barn): Det du gjør er å kjøpe i de samme kjedene hver gang, for da kan du lagre kvitteringen digitalt.

(utskrift, fokusgruppe 1)

2.3 Å kjøpe brukt

Noen fokusgruppedeltagere fortalte at de hadde kjøpt servise og duker i bruktbutikker. Utover dette ble bruktkjøp lite diskutert. Det er mye som tyder på at bruktkjøp av husholdningsartikler er nokså vanlig. Et usystematisk søk på Finn.no viser at det er nærmere 2000 treff for komfyrer til salgs, over 5000 treff for kjøleskap, nesten 20 000 treff for servise, 2000 treff for kjøkkenmaskin, og bortimot 12 000 treff for gardiner (Finn.no, 2022).

I en av fokusgruppene ble imidlertid bruktkjøp diskutert. Fokusgruppedeltagerne var litt uenige om hvilke varer man kan og ikke kan kjøpe brukt, og diskuterte i liten grad om det bør være en forventning til husholdninger som lever på referansebudsjettets forbruksnivå:

Intervjuer 1: En annen ting jeg tenkte på i forhold til et akseptabelt forbruksnivå: Kan vi ha noen forventning om at folk kjøper ting brukt?

Berit (45, gift, ett barn): Ja.

Emilie (50, gift, ingen barn): Men ikke sengetøy, ikke sant? Det kommer an på hva det er, men ja, absolutt. Finn har jo endret hele folks kultur på det der.

Fie (54, samboer, ingen barn): Møbler og sånt da.

Guro (42, enslig, ingen barn): Det ser man på Facebook-grupper, kjøp og salg, det florerer jo.

Emilie: (50, gift, ingen barn): Alt mulig.

Intervjuer 1: Men gjelder det hvitevarer også?

Emilie (50, gift, ingen barn): Ja absolutt, i høyeste grad.

Guro (42, enslig, ingen barn): Ja.

Berit (45, gift, ett barn): Ja, kan du forvente at folk bruker Finn til å kjøpe hvitevarer? Jeg ville ha kjøpt det nytt, ikke brukt, fordi jeg regner med at det vil ryke fort, men.

Fie (54, samboer, ingen barn): Det kan jo være veldig mye nytt, jeg bare ser ... ja. Det er veldig forskjellig det. Det får du vel vite, om det er nytt eller gammelt.

Dina (45, enslig, ingen barn): Jeg vil påstå at hvitevarer på Finn, de aller fleste gjør det i dag. Når jeg flyttet hit, var det så mye som ikke passet, så jeg har solgt komfyr, jeg har solgt kjøleskap, jeg har solgt vaskemaskin – for det var sånn i forhold til badet, at det fikk jeg ikke inn her – og det gikk unna. Men du får jo ikke ny pris for det. Du må jo legge deg på et akseptabelt prisnivå.

Emilie (50, gift, ingen barn): Og derfor kan flere kjøpe det, fordi ...

Dina (45, enslig, ingen barn): (uforstående) kjøpe et produkt for 1500 kr, så kan det hende det ryker. Men noen ting kunne jeg også gi sammen med garanti, da kunne jeg ta litt høyere pris, og det tok ikke mange dagene før det ble solgt. Nå er det også egne bruktbutikker også for hvitevarer, hvor du kan kjøpe brukte hvitevarer med garanti.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Selv om fokusgruppedelta var nokså positive til å kjøpe eller å selge husholdningsartikler brukt i diskusjonen over, var det uenighet dem imellom om hvilke varer det gjaldt for. I de validerende fokusgruppene ble det imidlertid gitt uttrykk for at det ikke kan forventes at alle kan kjøpe brukt.

2.4 Oppsummering

Budsjettposten husholdningsartikler består av produkter som gjerne tilbys i spesialforretninger. Det er likevel ingen tydelig avgrensning mellom ulike typer spesialforretninger når det gjelder hvor husholdningsartikler typisk selges. Dessuten vil enkelte varer i budsjettposten også være å finne i litt større dagligvareforretninger og på hypermarkeder. Det finnes også flere butikkjeder som gjerne omtales som billigbutikker som tilbyr husholdningsartikler. Fokusgruppedeltagerne synes likevel det var lett å orientere seg i markedet, og syntes å ha god oversikt over utsalgsteder med noe ulik prisprofil.

En hovedutfordring som kom til uttrykk, var at husholdningsartikler gjerne kjøpes inn sjelden og at det først er over tid man får kunnskap nok til å handle økonomisk. En annen utfordring var at enkelte varer, slik som kjøleskap, vaskemaskin og komfyr er vanskelig å leve uten i særlig lang tid. Fokusgruppedeltagerne mente at tidsnød antagelig gjorde det vanskelig å være økonomisk.

Selv om flere mente at husholdningsartikler gjerne anskaffes når det er salg, sa også flere at det ikke kan forventes at tilgangen til lavprisbutikker er lik for alle. Noen ga uttrykk for at varene i budsjettposten burde ligge i et prismessig midtsjikt. For enkelte varer, slik som stekepanne og hvitevarer, mente fokusgruppedeltagerne at billige varianter ofte hadde kortere levetid enn dyre produkter. Til sammenligning ga flere uttrykk for at prisen hadde mindre betydning for kvaliteten på husholdningstekstiler, slik som håndklær og sengetøy.

3 Glass- og stentøy

Til tross for et særdeles velutviklet tilbud av mat og drikke når vi ferdes ute i det offentlige rom, står middagsmåltidet fremdeles sterkt i Norge. De aller fleste spiser et varmt måltid til bords hjemme etter endt arbeids- og/eller skoledag (Skuland mfl., 2020). Den amerikanske tv-middagen, det vil si et måltid som varmes opp og spises fra engangsbeholder, har heller ikke fått fotfeste i den norske middagskulturen.

Der vi tidligere i Norge har hatt et tydelig skille mellom måltidene i hverdagen og på helligdager, har forventningene til hvordan de finere måltidene presenteres med servise og pynt på bordet gått ned i befolkningen (Bugge, 2019). Der man tidligere forventet eget finservise på søndagsmiddagen og når man dro på besøk til andre, har vi på dette punktet omstilt oss til at middagsbesøk og andre anledninger forekommer innenfor langt mer uformelle rammer (Bugge, 2019). Med andre ord har vi i Norge utviklet et mindre behov for å kunne dekke på til hverdags og fest med forskjellige typer servise. Selv om det å kunne presentere et dekket middagsbord fortsatt fremstår som et reelt behov, kom det tydelig frem i fokusgruppene vi gjennomførte at det ikke handler om å ha ett ekstra servise, men å ha tilstrekkelig med servise og serveringsprodukter generelt.

Vi har videre også behov for å kunne dekke på bordet til flere måltider enn bare middagen, hvor det i Norge er vanlig at vi spiser frokost, middag og et kveldsmåltid hjemme, mens vi spiser lunsjen på jobb (Skuland mfl., 2020). Slik sett vil vurderingene vi har gjort for glass- og stentøy basere seg på hva man trenger for å dekke bordet både i hverdagen og til anledninger hvor man har gjester eller ønsker å dekke til et hyggeligere måltid hjemme med familien i helgen. Vi trekker på historiske data om spisetradisjoner i Norge fra Annechen Bahr Bugges bok *Fattigmenn, tilslørte bondepiker og rike riddere* (2019), som gir oss et godt innblikk i hvilke forventninger og tradisjoner knyttet til presentasjon av mat vi har hatt i Norge, og hvordan dette har utviklet seg over tid. Videre vil vi, der det er tilgjengelig, trekke på ekspertkunnskap- og anbefalinger om de spesifikke produktene, og benytter oss av data fra gjennomførte fokusgrupper for å gi et innblikk i hvordan behovet for disse produktene oppfattes av norske forbrukere.

3.1 Middagstallerken

Middagstallerken (flat) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det inkluderes seks tallerkener for husholdninger med én person, åtte tallerkener for husholdninger med to personer, tolv tallerkener for husholdninger med tre og fire personer, seksten tallerkener for husholdninger med fem og seks personer og atten tallerkener for husholdninger med syv personer. Beregnet brukstid for tallerken er 15 år.

Tabell 3-1 Middagstallerken i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Tallerken har lang tradisjon på det norske middagsbordet (Bugge, 2019). Siden middelalderen har tallerkenen blitt brukt av både blant bønder og byfolk, og var ofte laget av tre. Der treverk lenge var normen, har det over tid blitt erstattet av porselen, selv om porselen og glass var materialer man tidligere gjerne fant hos velstående byborgere og storbønder. Over tid spredte dette seg til alle samfunnslag, og til husholdninger både i byene og i distriktet (ibid.) Tidligere var det vanlig å ha to ulike serviser – ett til hverdagen og ett for spesielle anledninger/høytider, men ifølge Bugge (2019) er dette blitt mindre vanlig i dag, siden vi nå oppfatter middagsbesøk som en mindre formell situasjon, og da har forventningene til produktene man dekker på bordet med forandret seg deretter (ibid.)

Dette kom til uttrykk i fokusgruppeintervjuene som diskuterte behovet for å kunne dekke bord både når en har gjester på besøk og ved andre anledninger:

Even (39, gift, to barn): Man må ha servise til å dekke på for familie og eventuelle gjester, og serveringsfat og serveringstøy, tenker jeg, det er minimum. Det er akseptabelt. Det er heller det man skal si.

I2: Og hvis vi går gjennom, hva er et servise egentlig? Det er noen asjetter?

Even (39, gift, to barn): Ja, jeg vet ikke om vi skal legge oss på 12 pers. Det er kanskje mange vil noen si, men hvis du da har sånne serveringsasjetter, spise-/middagstallerkener, kniv og gaffel. Så er det jo hvor fancy du vil være på glassfronten. Om du skal ha vannglass, vinglass, ølglass. (...) Og så noe å servere dessert i.

(...)

Irene (42, gift, to barn): Jeg tenker middagsservise til 16 ut ifra vår situasjon, så da har vi plass til alle. Og da er det middagstallerkener, suppertallerkener og frokosttallerkener trenger man ikke så mange av, for det er mer ... da holder det til familien pluss noen få overnattingsgjester.

(...)

(utskrift, fokusgruppe 2)

Her ser vi at deltakerne i fokusgruppene opplevde det å kunne servere mat til både husholdningen og noen gjester som et viktig behov å kunne tilfredsstille, samtidig som hva de anser som passende antall tallerkener varierer. Dette var også tilfellet i den validerende fokusgruppen, hvor behovet tallerkener en husholdning har behov for ble diskutert mer inngående:

I: (...) Hvor mange tallerkener bør man ha hjemme?

Karoline (37, samboer, ingen barn): 6.

Lisa (44, gift, to barn):6, ja.

Arild (43, gift, to barn) Det kommer jo an på hvor stor husholdningen er også.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Ja, men minst 6.

I: Ja, men hvis du har en fire-persons-husholdning da?

Karoline (37, samboer, ingen barn): Jeg mener fremdeles 6, at det er minstekravet.

I: At de maks kan ha to middagsgjester?

Karoline (37, samboer, ingen barn): Nei, men minstekravet. Altså, du kan jo ha flere, men hvis du har mindre enn fire tallerkener, mener jeg det er et eller annet rart.

Petter (40, enslig, ett barn) Ja, men altså jeg ... nå skulle vi ikke fokusere på våre egne, men jeg er alene med en sønn, og jeg har 12. Og jeg syns det er veldig praktisk, for hvis ikke må jeg kjøre oppvaskmaskinen halvfull.

Lisa (44, gift, to barn):Ja, jeg er helt enig. Vi var jo ikke for lenge siden 5 stk. hjemme, og det var veldig ofte ... når vi var 5 stk., gikk nesten oppvaskmaskinen daglig.

Arild (43, gift, to barn) Ja. Så har man barneverner på besøk, så spiser de et eller annet etter skolen, så går det plutselig en, to, tre, fire suppeskåler der, eller müsli-skåler eller et eller annet. Det er greit å kunne fylle på oppvaskmaskinen og ha kanskje en buffer på et måltid til.

(...)

Lisa (44, gift, to barn): Da tenker jeg 12 i hvert fall. Spesielt hvis man tenker på ... ja, i en sosial sammenheng da, hvor man får folk på besøk.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Som vi ser i diskusjonsutdraget over var deltakerne i den validerende fokusgruppen enige når om at man har behov for å kunne dekke på til både husholdningsmedlemmene og eventuelle gjester, men uenige om hvor mange tallerkener man trenger for å tilfredsstille dette behovet. Forslagene varierte mellom seks, presentert som et minstekrav, og tolv tallerkener som et eksempel på et mer romslig antall, som også kan kjøpes som ett sett med servise.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i kunnskap om tallerkenens fartstid på norske bord og fokusgruppedeltakernes vurderinger av tallerkener som noe man må ha, fortsette å inkludere middagstallerken i referansebudsjettet for 2023. Når det kommer til antall tallerkener bør det legges opp til nok tallerkener per husholdningsmedlem, samtidig som vi tar høyde for at husholdningene noen ganger også må kunne dekke på bordet i forbindelse med at man får gjester på middagsbesøk. Vi beholder forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden det samsvarer godt med dette prinsippet. Med forbruksnivået som allerede ligger til grunn vil énpersonshusholdningene kunne dekke på bord til både seg selv og opp til fem besøkende gjester, mens topersonshusholdningene vil kunne dekke på til seg selv og seks besøkende gjester. Antallet gjester man kan dekke på til

øker videre i takt med husholdningsstørrelsene, og vi anser dette som uttrykk for et akseptabelt forbruksnivå da det rommer både bruken i hverdagen og til anledninger hvor man har behov for å servere mat til flere personer enn bare husholdningsmedlemmene.

Tabell 3-2 Middagstallerken i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.2 Dyp tallerken

Dyp tallerken (dyp) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå beskrives i tabellen under: Seks dype tallerkener for enpersonshusholdninger, åtte dype tallerkener for topersonshusholdninger, 12 dype tallerkener for tre- og firepersonshusholdninger, 16 dype tallerkener for fem- og sekspersonshusholdninger og 18 dype tallerkener for syvpersonshusholdninger. Brukstiden beregnes til 15 år.

Tabell 3-3 Dyp tallerken i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Dype tallerkener har ved siden av flate tallerkener lang tradisjon på norske middagsbord (Bugge, 2019), og er gode tallerkener å ha når man skal spise suppe, pasta, nudler og mat hvor det ofte er mer væske i retten. I likhet med flate tallerkener er dype tallerkener også laget av porselen, og brukes når man spiser suppe, grøt, frokostblanding og lignende.

Når deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene ble spurt om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av servise, ble dype tallerkener trukket frem i begge fokusgruppene. Behovet for dype tallerkener ble her knyttet til samme diskusjon om antall som vi tok for oss i forrige underkapittel om middagstallerken. Antallet man har behov for ble presentert som noe som bør korrespondere med antallet av øvrige tallerkener man har hjemme. Dette ble også bekreftet av deltakerne i den validerende fokusgruppen da de ble presentert for resultatene fra de to eksplorerende fokusgruppene.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i den nevnte kunnskapen om dype tallerkeners fartstid ved norske matbord og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere dyp tallerken i referansebudsjettet for 2023. Vil viser videre til diskusjonen av passende mengdeberegninger som ble gjort i underkapittel 3.1, og viser til at det ble trukket frem at antallet man har av forskjellige typer servise-produkter samsvarer, hvilket betyr at antall dype tallerkener bør stemme overens med antall middagstallerkener. I referansebudsjettet for 2022 samsvarer forbruksnivåene mellom produktene, og vi velger derfor å videreføre det til referansebudsjettet for 2023.

Tabell 3-4 Dyp tallerken i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.3 Asjett

Asjett ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Seks asjetter for enpersonshusholdninger, åtte asjetter for to personshusholdninger, tolv asjetter for tre- og firepersonshusholdninger, seksten asjetter for fem- og sekspersonshusholdninger og atten asjetter for syvpersonshusholdninger. Brukstiden beregnes til 15 år.

Tabell 3-5 Asjett i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Asjetten brukes gjerne til flere måltider som frokost og lunsj, i motsetning til middagstallerkener. Videre er det i en norsk kontekst praktisk med mindre asjetter til å kunne spise frokost og lunsj siden det er måltider hvor man vanligvis spiser brødsiver med pålegg (Skuland, 2020), og en middagstallerken kan oppleves for stor i den sammenhengen.

At man opplever å ha behov for å kunne benytte seg av mindre asjetter i hverdagen kom ganske fort frem da vi spurte deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av servise. Å inkludere mindre tallerkener til frokost og lunsjmåltider ble ikke ansett som kontroversielt av de forskjellige fokusgruppedeltakerne, noe

som også var tilfellet da vi presenterte funnene fra de eksplorerende fokusgruppene for den validerende fokusgruppen.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i kunnskap om nordmenns frokost- og lunsjvaner og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere asjett i referansebudsjettet for 2023. Når det kommer til videreføringen av forbruksnivået som ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 vil vi vise til diskusjonen av antall asjetter en bør ha i underkapittel 3.1, hvor det også blir tatt opp at ulike typer tallerkener og asjetter som inngår i en husholdnings servise bør korrespondere med hverandre med hensyn til antall. Vi viderefører derfor forbruksnivået som ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022, slik at antallet asjetter fortsetter å samsvare med antallet middagstallerkener og antallet dype tallerkener:

Tabell 3-6 Asjett i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.4 Kaffekopp (tidligere kaffekopp med skål)

Kaffekopp med tilhørende skål ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det ligger inne seks kaffekopper med skål for husholdninger med en person, åtte for husholdninger med to personer, tolv for tre- og fire personshusholdninger, seksten for fem- og sekspersonshusholdninger og atten for syvpersonshusholdninger. Brukstiden beregnes til 15 år.

Tabell 3-7 Kaffekopp med skål i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Nordmenn befinner seg på verdenstoppen i kaffedrikking med et gjennomsnittsforkbruk på 9,3 kilo kaffe per innbygger per år i 2021. 86 prosent av befolkningen over 18 år oppgir at de drikker kaffe hver uke, og 74 prosent oppgir at de drikker kaffe daglig. Kaffedrikking er en vane i størst grad finner sted hjemme eller på jobb om morgenen, og som anses som en naturlig del av sosiale lag i Norge (ibid).

Slik sett er kaffekoppen en naturlig del av de fleste nordmenns glass- og stentøybeholdning. Spørsmålet vi stilte oss i denne oppdateringen er om kaffekopp med skål fortsatt brukes. Da det ikke foreligger tilgjengelig informasjon om nordmenns bruk av forskjellige typer kaffekopper vil vi lene oss på vurderinger som kom frem i diskusjon mellom fokusgruppedeltakerne. Her ble det uttrykt enighet om at kaffekopper bør inngå i et akseptabelt forbruksnivå av husholdningsartikler, men at det ikke er behov for den tilhørende skålen. Det kom tydelig til uttrykk hos en av fokusgruppedeltakerne:

Trenger ikke skål, i hvert fall. Jeg får drukket kaffen uten skålen, i hvert fall. (Carla, 51, gift, fire barn, fokusgruppe 2)

Videre diskuterte også husholdningene hvor mange kopper man har behov for, også med tanke på å kunne servere kaffe til gjester.

Anders (43, gift, to barn): Men er det forventet at man i hvert fall kan dekke på med komplette sett til alle 12 eller 16, er det greit at man kaster frem 10 hvite kopper og to mummikopper som man fikk på blodgivingen, eller?

Irene (42, gift, to barn): Jeg tenker det er greit (...) men der er jo folk litt forskjellig.

(utskrift, fokusgruppe 2)

At annet spørsmål vi stilte oss var om kaffe heller drikkes av krus. Her ble det nevnt at dersom man har gjester kan det være en fordel å servere kaffe i kopp framfor krus for å unngå å koke flere kjeler med kaffe. Krus omtales i neste delkapittel.

Vurdering:

Å servere kaffe til gjester er svært viktig ifølge Døving (2007). Derimot er behovet for å kunne dekke på et gjennomgående sett med kaffekopper mindre viktig, som også bekreftes av Bugge (2019). Kaffekoppen er særdeles viktig når man har gjester, men det er ikke den tilhørende skålen lenger. På denne bakgrunnen beholder vi kaffekopp i referansebudsjettet for 2023, men tar ut den tilhørende skålen. Slik sett vil vi videreføre forbruksnivået som ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022, men uten tilhørende skål til kaffekoppene.

Tabell 3-8 Kaffekopp uten skål i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.5 Krus

Krus ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå vises i tabellen under: To krus for enpersonshusholdninger og fire krus for to- og trepersonshusholdninger. Seks krus for fire- og fempersonshusholdninger og åtte krus for seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstiden er beregnet til 10 år.

Tabell 3-9 Krus i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	4	4	6	6	8	8
Bruktid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Forskjellen på et krus og en kopp er størrelsen, hvor krus rommer mer enn en kopp. Ordene brukes gjerne om hverandre i dagligtale, men ifølge Bokmålsordboka (2022c; 2022d) viser kopp til et lite drikkekar med hank og krus til drikkekar med hank (og ofte lokk.).

Krus og kopp er altså ikke det samme selv om ordene gjerne brukes om hverandre. Dette ble også påpekt av deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene:

Salman (32, gift, to barn): Sånn svær keramisk kopp holder for min del.

Irene (42, gift, to barn): Du tenker sånn krus, litt større?

Salman (32, gift, to barn): Ja.

Anders (43, gift, to barn): Har man fest for 12-15, så er det greit at kaffekoppene er litt mindre, ellers må du koke kaffe i tre omganger om du har en vanlig Moccamaster. Det er et tips fra coachen.

(latter.)

Intervjuer 2: Ser den, men er det behov for egne tekopper?

Anders (43, gift, to barn): Nei.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Som det kommer frem i diskusjonen mellom deltakerne i fokusgruppe 2 er det et behov for å ha både mindre kopper og større krus hjemme. Små kopper brukes gjerne i forbindelse med besøk, mens krus anvendes hjemme i hverdagen av husholdningsmedlemmene.

Vurdering:

Krus beholdes i referansebudsjettet for 2023. Krus skiller seg ikke fra kopper bare i størrelse og i utforming, men også med tanke på når det brukes. Krus rommer mer enn kopper, og krus ser ut til å være foretrukket til varme drikker i hverdagen, mens kopper ofte brukes når man serverer gjester. Det fremstår derfor hensiktsmessig å beholde både kopper og krus. Vi viderefører derfor forbruksnivået fra 2022 i referansebudsjettet for 2023.

Tabell 3-10 Krus i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	4	4	6	6	8	8
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

3.6 Glass

Glass ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Ti glass for enpersonshusholdninger, og 12 glass for to- og trepersonshusholdninger. 14 glass for fire- og fem personshusholdninger, og 18 glass for seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstiden beregnes til 10 år.

Tabell 3-11 Glass i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	10	12	12	14	14	18	18
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Det foreligger lite tilgjengelig ekspertkunnskap om bruk av glass. Drikkeglass brukes til måltider, men også for å slukke tørsten mellom måltidene, og oppfyller det åpenbare behovet for inntak av drikke. Det er også anbefalt å få i seg 2 liter vann daglig (Helsenorge, 2020), og dette er også med i vurderingen av behovet for antall glass. Videre i vurderingen vil vi også ta fokusgruppedeltakernes meninger i betraktning med tanke på antall og type glass.

Glass ble ansett som en selvfølgelig del av servise blant fokusgruppedeltagerne og ble raskt trukket fram på spørsmål om hva som inngår i et akseptabelt forbruk av glass- og stentøy i hjemmet. Fokusgruppedeltakerne diskuterte også antall glass man har behov for i hverdagen, og hva man trenger når man har gjester på besøk. Her viser vi til vurderingen for tallerkener, hvor det var enighet i fokusgruppene om at man bør ha nok tallerkener for både husholdningsmedlemmene og for gjester. Samtidig var et viktig aspekt ved diskusjonen av glass i den validerende fokusgruppen at man ofte har behov for, og bruker, flere glass enn asjetter i løpet av en dag.

I: Er det da også sånn at antall asjetter man har da, la oss si i hverdagsservise, er proporsjonal med mengden glass, kniver og gaffler og sånt man har?

Arild (43, gift, to barn) Gjerne litt flere glass.

I: Flere glass?

Karoline (37, samboer, ingen barn): Jeg tenkte også flere glass.

Arild (43, gift, to barn) Ja, man tar seg et glass med et eller annet å drikke når man setter seg foran TV-en om kvelden, eller ... Man drikker ikke bare vann eller annet kun til måltider.

I: Ja.

Lisa (44, gift, to barn): Vi har også mye mer glass enn vi har servise.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Vi har også masse, masse glass, og masse, masse krus. Det har ikke noe med hvor mange tallerkener vi har å gjøre egentlig.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i offentlige anbefalinger om inntak av vann i løpet av en dag og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere glass i referansebudsjettet for 2023. Vi vil videre fortsette å benytte oss av forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden det allerede favner fokusgruppedeltakernes vurdering om at man trenger noen flere glass enn tallerkener.

Tabell 3-12 Glass i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	10	12	12	14	14	18	18
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

3.7 Glass med stett

Glass med stett ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Seks glass med stett for en personshusholdning, åtte glass for tre- og firepersonshusholdninger og tolv glass for fem-, seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstiden er beregnet til 10 år.

Tabell 3-13 Glass med stett i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	8	8	12	12	12
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Glass med stett brukes gjerne i forbindelse med mer festlige anledninger hvor man dekker bordet til både husholdningen og gjester. Glass med stett kan fremheve aromaen til drikken man har i glasset (Cliff, 2010), men det er også en viktig rekvisitt for å presentere et måltid som man ønsker skal være litt mer spesielt enn det hverdagslige (Bugge, 2019).

Glass med stett ble løftet frem av fokusgruppedeltakere da de ble spurt om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av glass- og stentøy. Det ble dessuten nevnt at glass med stett kan brukes til mer enn vin:

Harald (35, gift, ett barn): Jeg tenker jo på et akseptabelt nivå så kan du ha vinglass som finglass. Du kan jo godt drikke brus i et vinglass, og så da vanlige vannglass, istedenfor å dra det så langt på akseptabelt.

Georg (39, enslig, ingen barn): Ja, bare ha en type vanlig glass, og en type finglass, hva enn du liker å drikke.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Enkelte fokusgruppedeltakere mente også at man kan føle en viss forlegenhet dersom man opplever å selv ikke ha pene nok glass, særlig når man har gjester på besøk.

Jeg merker at jeg er ikke så veldig opptatt av å se riktig ut og gjøre de riktige tingene, men jeg kjenner på presset at vi har bare noen stygge Ikea-vinglass, og jeg gremmes hver gang vi har gjester og skal servere vin i Ikea-vinglass. Den kjenner jeg på. Det kjenner jeg at kulturen styrer, burde hatt bedre glass, penere glass, nyere glass. (Carla, 51, gift, fire barn, Fokusgruppe 2)

Det ble også trukket frem at det finnes forskjellige varianter av pene glass med stett, som champagneglass, ølglass, sherryglass og lignende, hvor fokusgruppedeltakerne anså dette som noe en burde kunne velge ut ifra egen preferanse. Dette stemmer godt overens med referansebudsjettets prinsipp om valgfrihet.

Vurdering:

Vår vurdering er å beholde glass med stett i referansebudsjettet for 2023. Glass med stett har en viktig sosial funksjon som finglass uavhengig i hva som drikkes. Vi beholder tilsvarende forbruksnivå som i 2022 i referansebudsjettet for 2023.

Tabell 3-14 Glass med stett i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	8	8	12	12	12
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

3.8 Mugge

Mugge ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én mugge for én-, to-, tre-, fire og fempersonshusholdninger og to mugger for seks- og syvpersonshusholdninger. Muggene har en beregnet levetid på 15 år. Brukstiden er beregnet til 15 år.

Tabell 3-15 Mugge i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Mugge er en del av serveringsutstyret man har hjemme som gjør det mulig å servere drikke til flere personer under måltider. Det foreligger ikke tilgjengelig ekspertkunnskap eller offentlige føringer om bruk av mugger i hjemmet, og vi vil derfor i stor grad lene oss på fokusgruppedeltakernes vurderinger. Det finnes mugger og karafler til mange formål, men fokusgruppedeltakerne trakk spesifikt frem servering av vann som en av de viktigere funksjonene en mugge bør dekke:

Vann må man ha ... altså, vannkaraffel bør man ha av noe slag, eller en vannkanne, men både vin og brus lar seg fint skjenke fra flaska, tenker jeg da. (Irene, 42, gift, to barn, fokusgruppe 2)

Fokusgruppedeltageren over gir her uttrykk for at siden det er behov for vann er det også behov for en beholder til vann når man spiser måltider, et behov som melder seg når man drikker noe annet enn brus og vin. Her anså fokusgruppedeltakerne mugge/vannkaraffel som en typisk vare man benytter seg av i forbindelse med servering.

Jeg tenker det er det [...] Litt tilbake på de greiene der, at man ikke føler seg som en normal da, hvis man ikke har den vannkaraffelen å servere når du har gjester, eller ikke har eggdeler eller. Sånn sett så tenker jeg at det er viktige ting jeg. (Robert, 41, gift, ingen barn, fokusgruppe 3)

Fokusgruppedeltakerne trakk dermed frem at mugge både dekker praktiske og sosiale behov.

Vurdering:

Med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes vurderinger vil vi fortsette å inkludere mugge i referansebudsjettet for 2023. Ettersom vi ikke kjenner til informasjon eller har data som tilsier at nordmenns bruk av mugge har forandret seg, vil vi videreføre forbruksnivået som ligger inne fra 2022.

Tabell 3-16 Mugge i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.9 Gaffel

Gaffel ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Seks gafler for enpersonshusholdninger, åtte gafler for topersonshusholdninger og 12 gafler for tre- og fire personshusholdninger. Fem- og sekspersonshusholdninger har 16 gafler og syvpersonshusholdninger har 18 gafler. Brukstiden beregnes til 25 år.

Tabell 3-17 Gaffel i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Det første kjente eksemplaret av gaffel vi kjenner til i Norge er Christian den fjerdes kjøp av en frankisk gaffel laget av gull og smykket med diamanter (Bugge, 2019). Bestikk var et symbol på distinksjon for adelen og monarkiet i Europa gjennom middelalderen (Bugge, 2019), og, et sjeldent funn blant norske bønder i Eilert Sundts samtid (Bugge, 2019). Det var først på 1900-tallet at bruk av gaffel ble vanlig utenfor byene (Bugge, 2019), og er nå et tattfor-gitt spiseredskap i norske hjem. Det ble også bekreftet av deltakerne i fokusgruppene. De mente at antallet gafler man har behov for står i forhold til antall middagstallerkener man har, mens bestikk-kniv ble ansett å ha et større bruksområde, til bruk i flere måltider, slik at det var behov for flere. Samtidig trakk fokusgruppedeltakerne frem at man gjerne kjøper bestikk i sett, som medfører at det er vanlig å ha like mange kniver som gafler og skjær.

Vurdering:

Vi viderefører gaffel i referansebudsjettet for 2023. Vi velger også å videreføre forbruksnivået fra 2022 siden vi ikke har kommet over informasjon som tilsier at forbruket av gafler har forandret seg siden forrige oppdatering av husholdningsartikler.

Tabell 3-18 Gaffel i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.10 Kniv

Kniv ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Seks kniver for enpersonshusholdninger, åtte kniver for topersonshusholdninger og tolv kniver for tre- og firepersonshusholdninger. Fem- og sekspersonshusholdninger har 16 kniver og syvpersonshusholdninger har 18 kniver. Knivene har en brukstid på 25 år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-19 Kniv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Der gaffelen ikke var vanlig å finne ved middagsbordet hverken i by eller land i Norge før 1900-tallet i Norge, har kniv vært et viktig spiseredskap i historien (Bugge, 2019). Lenge var det vanlig å bruke tollekniven til måltider før bestikk-kniven gjorde sitt inntog i det norske hjem en gang på 1800-tallet (Bugge, 2019). I dag er bestikk-kniv, i likhet med gaffelen, en selvfølge i norske hjem. Dette ble også bekreftet av fokusgruppedeltakerne. Her ble det også trukket frem at man ikke bare har behov for kniver til middagsmåltidet, men også til frokost og kveldsmat.

Hvis man spiser frokost med brødkiver og sånt trenger man jo flere kniver sikkert. (Synnøve, 53, samboer, ingen barn, fokusgruppe 3)

Flere påpekte at bestikk gjerne kjøpes i sett som innebærer at det å ha flere kniver enn gaffler ikke nødvendigvis er like gjennomførbart i praksis.

Vurdering:

Vi viderefører bestikk-kniv i referansebudsjettet for 2023. Med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes vurderinger vil vi videreføre forbruksnivået som allerede ligger inne fra 2022.

Tabell 3-20 Kniv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.11 Spiseskje

Spiseskje ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Seks skjeer for enpersonshusholdninger, åtte skjeer for topersonshusholdninger og tolv skjeer for tre- og fire personshusholdninger. Fem- og sekspersonshusholdninger har 16 skjeer og syvpersonshusholdninger har 18 skjeer. Skjeene har en brukstid på 25 år for alle husholdningsstørrelsene. Brukstiden beregnes til 25 år.

Tabell 3-21 Spiseskje i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Skje er det spiseredskapet i Norge med lengst historikk (Bugge, 2019). Tradisjonelt sett var det vanlig å bruke skjeer laget av horn eller tre, før det senere ble vanlig å bruke skjeer av tinn eller sølv (ibid.) I dag lages spiseskjeer stort sett av rustfritt metall-legeringer. Spiseskjeen er i likhet med annet bestikk en selvsagt del av spiseredskapet i hjemmet. Det ble bekreftet av fokusgruppedeltakerne, som også her trakk frem at dette er et produkt som gjerne kjøpes i sett med kniver og gafler.

Vurdering:

Vår vurdering er å videreføre spiseskje i referansebudsjettet for 2023. Ettersom vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at nordmenns forbruk av skjeer er forandret, velger vi å videreføre forbruksnivået som allerede ligger inne.

Tabell 3-22 Spiseskje i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.12 Teskje

Teskje ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Seks teskjeer for enpersonshusholdninger, åtte teskjeer for topersonshusholdninger og tolv teskjeer for tre- og firepersonshusholdninger. Fem- og sekspersonshusholdninger har 16 teskjeer og syvpersonshusholdninger har 18 teskjeer. Teskjeene har en brukstid på 25 år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-23 Teskje i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Teskjeen er både et spiseredskap og en måleenhet. En teskje er en liten skje som rommer ca. en tredjedel av en spiseskje (Merriam Webster, 2022) Teskjeen brukes til å røre sukker eller melk i te- og/eller kaffekoppen og til å spise mat/retter som desserter, yoghurt og bløtkokt egg. At teskjeen utgjør en naturlig del av bestikk i hjemmet, ble også reflektert i fokusgruppeintervjuene. Videre ble også her trukket frem at teskje er inkludert i bestikksettet man gjerne har kjøpt, slik at antallet man har står i proporsjon til mengden bestikk for øvrig.

Vurdering:

Med utgangspunkt i tilgjengelig kunnskap og fokusgruppedeltakernes vurderinger videreføres teskje i referansebudsjettet for 2023. Siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at nordmenns bruk av teskjeer har forandret seg siden forrige oppdatering, velger vi å videreføre forbruksnivået som allerede ligger inne.

Tabell 3-24 Teskje i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	12	12	16	16	18
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.13 Serveringsbestikk

Serveringsbestikk ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: én-, to-, tre-, fire- og fempersonshusholdninger har ett sett med serveringsbestikk, mens seks- og syvpersonshusholdninger har to sett med serveringsbestikk. Serveringsbestikk har en brukstid på 25 år, som gjelder for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-25 Serveringsbestikk i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Serveringsbestikk er redskaper man bruker til å forsyne seg av mat. Det er vanlig at serveringsbestikk ser ut som én større gaffel og én større skje, som man har i tillegg til resten av bestikket hjemme. Ifølge Raghoebar mfl. (2019) oppfattes serveringsbestikk som mer hygienisk og sosialt ved matbordet. I tillegg bidrar serveringsbestikk til at man kan forsyne seg flere ganger. Serveringsbestikk ble løftet frem av fokusgruppedeltakerne når de diskuterte hva som bør inngå i et akseptabelt forbruk av glass- og stentøy. Videre ble det trukket fram at serveringsbestikk er redskaper man bør kunne benytte seg av i både hverdagen og ved mer høytidelige middagsanledninger.

Vurdering:

På bakgrunn av den tilgjengelige ekspertkunnskapen vi kjenner til og fokusgruppedeltakernes vurderinger, videreføres serveringsbestikk i referansebudsjettet for 2023. Siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at husholdningenes behov serveringsbestikk har forandret seg siden forrige oppdatering av budsjettposten viderefører vi forbruksnivået fra 2022 for 2023.

Tabell 3-26 Serveringsbestikk i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.14 Osthøvel

Osthøvel ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire- og fem personshusholdninger har én osthøvel, mens seks- og syvpersonshusholdninger. Alle husholdningene har en forventet brukstid på 25 år for osthøvel.

Tabell 3-27 Osthøvel i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Osthøvelen er en norsk oppfinnelse fra 1925 (Linder, 2022). Pr. 2011 var det solgt 50 millioner eksemplarer av osthøvelen (Solbu, 2011). Osthøvel er et hyppig brukt redskap for å skjære ost i skiver. I gjennomsnitt spiser nordmenn opp mot 19 kilo ost per person i året, og fire av ti nordmenn oppgir ost som sitt favorittpålegg (Opplysningskontoret for Meieriprodukter, 2015). Osthøvel ble oppfattet som et selvsagt redskap av fokusgruppedeltakerne.

Vurdering:

Osthøvel videreføres i referansebudsjettet for 2023. Siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at man eventuelt har behov for flere osthøvler, eller at brukstiden på dem har forandret seg, velger vi å videreføre forbruksnivået fra 2022.

Tabell 3-28 Osthøvel i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.15 Salatbestikk

Salatbestikk ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: én-, to-, tre-, fire-, fem, seks- og syvpersonshusholdninger har alle ett sett med salatbestikk. Salatbestikk har en brukstid på 15 år, som gjelder for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-29 Salatbestikk i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Salatbestikk er redskaper man bruker til å servere salat med. Det foreligger lite tilgjengelig kunnskap om hvor utberedt salatbestikk er i Norge, men vi kan med utgangspunkt i Bugges (2019) skildring av utviklingen av norsk spisepraksis og norske matvarer siden andre verdenskrig konstatere at salat har etablert seg som en del av nordmenns kosthold. Salat serveres også ofte som et tilbehør ved siden av kjøtt og fisk, og man har da behov for eget salatbestikk i tillegg til serveringsbestikket man bruker til kjøttet eller fisken. Slik sett fremstår det naturlig at husholdningene også har passende serveringsutstyr til salat. Dette kommer tydelig til uttrykk i *Brud og Bryllups* forslag til ønskeliste til brudepar hvor salatbestikk inngår (Bugge, 2019).

Fokusgruppedeltakerne anså salatbestikk som naturlig å ha hjemme, og dette ble derfor ikke diskutert mye:

Intervjuer 1: Men hva med salatbestikk da?

Synnøve (53, samboer, ingen barn): Jeg synes det å ha noe serveringsbestikk synes jeg er nyttig.

(...)

Robert (41, gift, ingen barn): Jo, det er nok fornuftig det.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Det fremsto videre som om fokusgruppedeltakerne i liten grad skilte mellom serverings- og salatbestikk som to forskjellige produkter.

*Intervjuer 2: Hva med annet type bestikk, sånn som serveringsbestikk? (...)
Er det sånn i hverdagen, eller har man eget til gjester? Trenger man det?*

Irene (42, gift, to barn): Det kan jo fungere som begge deler, bare de er litt større, type litt sånn mer sleivaktig bestikk. Kanskje et salatbestikk, men det kan jo være både til hverdags og fest om hverandre, tenker jeg.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Vurdering:

På bakgrunn av den tilgjengelige ekspertkunnskapen vi kjenner til og fokusgruppedeltakernes vurderinger, videreføres salatbestikk i referansebudsjettet for 2023. Selv om noen av fokusgruppedeltakerne anså salatbestikk og serveringsbestikk som de samme produktene, opprettholdes skillet mellom de to bestikktypene. Det innebærer at vi legger til grunn at husholdningene har behov for eget salatbestikk til salat, og at serveringsbestikket brukes til å servere andre matretter ved middagsbord. Vi velger derfor å beholde forbruksnivået som allerede ligger inne for salatbestikk. Vi kjenner heller ikke til data som tilsier at brukstiden til dette bestikket har forandret seg, og viderefører brukstiden som ligger inne fra 2022 for 2023.

Tabell 3-30 Salatbestikk i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.16 Glassbolle liten (tidligere 14 cm)

Glassbolle med 14 cm i diameter ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: To glassboller for enpersonshusholdninger, tre glassboller for to- og trepersonshusholdninger og fire glassboller for fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstiden er beregnet til 15 år.

Tabell 3-31 Glassbolle 14 cm i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	3	3	4	4	4	4
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Det finnes tre glassboller av ulike størrelser i referansebudsjettet for 2022. Glassboller kan brukes både i forbindelse med matlaging og til å servere mat. Det er usikkert hvilke vurderinger som ble gjort da budsjettposten husholdningsartikler sist ble revidert, men forbruksnivåene må ses i sammenheng med ulike behov i ulike husholdningsstørrelser. Vi velger derfor å diskutere de tre glassbollene sammen.

Det varierer noe hvilken diameter tilgjengelige glassboller på markedet har, og vi har derfor valgt å endre navn på de tre ulike typene til liten, medium og stor glassbolle fremfor å angi en

eksakt diameterstørrelse. Glassbollen som opprinnelig var angitt til 14 cm i diameter betegnes nå som en liten glassbolle. De opprinnelige diameterstørrelsene er fortsatt et utgangspunkt, men de nye betegnelsene gir rom for et visst slingringsmonn.

Ovenfor har vi vist til Bugges (2019) forskning om at forventningen til et skille mellom hverdagsmiddagen og høytidelige middager er mindre viktig i dag. Selv om man gjerne bruker det samme serviset og bestikket i hverdagen som når man har gjester, ga fokusgruppedeltagerne uttrykk for at det er behov for å dekke på med serveringsfat og boller når man har gjester eller når det er helg, framfor å sette kjeler og stekepanne på bordet.

Even (39, gift, to barn): Man må ha servise til å dekke på for familie og eventuelle gjester, og serveringsfat og serveringstøy, tenker jeg, det er minimum. Det er akseptabelt. Det er heller det man skal si.

Anders (43, gift, to barn): Der er det også en liten forskjell mellom hverdag og fest. Jeg hadde aldri satt frem i stekepannen og i kasserollen på en lørdag med venner, men på en onsdag med ungene så hadde jeg ... eller, så gjør jeg det. Det er jeg som fyller oppvaskmaskinen og tømmer den, så det finnes en grense for hvor mye ...

(utskrift, fokusgruppe 2)

Fokusgruppedeltakerne diskuterte også hvor mange boller man eventuelt har behov for, men de hadde problemer med å si noe helt konkret om antall.

*Man bør jo ha det synes jeg, ha noen serveringsboller og et par fat.
Synnøve, 53, samboer, ingen barn, fokusgruppe 3)*

Man trenger noen serveringsboller. (Even, 39, gift, to barn, fokusgruppe 3)

Vurdering:

Med utgangspunkt i Bugges (2019) observasjon rundt nordmenns overgang til forventninger omkring pådekking av bordet når man har gjester, og tatt i betraktning fokusgruppedeltakernes vurderinger, vil vi fortsette å inkludere en liten glassbolle i referansebudsjettet for 2023. Ettersom vi ikke har tilgjengelig informasjon som tilsier at det eksisterende forbruksnivået bør endres, og siden deltakerne i fokusgruppene fant det vanskelig å ta stilling til hvor mange glassboller det er behov for velger vi å videreføre forbruksnivået som allerede ligger inne i referansebudsjettet for 2022.

Tabell 3-32 Glassbolle liten i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	3	3	4	4	4	4
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.17 Glassbolle medium (tidligere 23 cm)

Glassbolle 23 cm i diameter ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Én glassbolle med 23 cm i diameter for én-, to-, tre, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger. Glassbollen har en brukstid på 15 år.

Tabell 3-33 Glassbolle 23 cm i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Det individuelle vurderingene for hver glassbolle som nevnt må sees i sammenheng med det samlede behovet for glassboller i forskjellige størrelser. Fra tidligere ligger det inne mellom to og fire små glassboller avhengig av husholdningsstørrelse, og én større glassbolle med 23 cm i diameter uavhengig av husholdningsstørrelse. Behovet for glassboller i forskjellige størrelse ble trukket frem i fokusgruppeintervjuene, hvor en deltaker ga tydelig uttrykk for sin vurdering som stemme overens med forbruksnivået som ligger inne i referansebudsjettet for 2022.

(...) sånn med salater, det går alltid i en bolle, men det er greit å ha ... i hvert fall, etter min erfaring, i hvert fall tre boller, kanskje forskjellig størrelse (Irene, 42, gift, to barn, fokusgruppe 2)

Vurdering:

På bakgrunn av diskusjonen av glassboller mer generelt i delkapittelet ovenfor og diskusjonene fokusgruppedeltakerne hadde rundt glassboller, videreføres forbruksnivået for glassbolle 23 cm i referansebudsjettet for 2023, men betegnelsen endres til glassbolle medium. Dette er en noe større glassbolle som husholdningene har i tillegg til flere små glassboller. Det fremstår rimelig at husholdningene vil ha behov for flere mindre glassboller og én større til å servere mat i.

Tabell 3-34 Glassbolle medium i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.18 Glassbolle stor (tidligere 26 cm)

Én glassbolle 26 cm i diameter ligger inne i referansebudsjettet for 2022 for de tre største husholdningsstørrelsene, med en brukstid på 15 år. Én-, to-, tre- og firepersonshusholdninger har ikke en glassbolle på 26 cm i diameter inkludert.

Tabell 3-35 Glassbolle 26 cm i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	-	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	-	15	15	15

På bakgrunn av diskusjonen i de to forutgående delkapitlene, legges det til grunn at større husholdninger har behov for en glassbolle av ekstra stor størrelse i tillegg til de mindre glassbollene.

Vurdering:

Vi beholder glassbolle 26 cm i referansebudsjettet for 2023, men endrer betegnelsen til glassbolle stor. Med utgangspunkt i Bugges (2019) observasjoner rundt sosiale normer for servering i Norge, som stemmer overens med fokusgruppedeltakernes vurderinger, fremstår serveringsbolle som et produkt man har behov for når man inviterer gjester på middagsbesøk eller dekker bordet i helgene. Ettersom fokusgruppedeltakerne syntes det var vanskelig å si noe konkret om antall eller størrelse utover at man har behov for boller til servering i forskjellig størrelse, opprettholder vi forbruksnivå og brukstid for stor glassbolle i referansebudsjettet for 2023.

Tabell 3-36 Glassbolle stor i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	-	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.19 Brødkurv

Brødkurv ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med forbruksnivået vist i tabellen under: Én brødkurv for én-, to-, tre- og firepersonshusholdninger og to brødkurver for fem-, seks-, og syvpersonshusholdninger. Brødkurven har en brukstid på femten år.

Tabell 3-37 Brødkurv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

I flere tester og sammenligninger av brødkurver er funksjonen til produktet i all hovedsak beskrevet som å gjøre det litt ekstra pent på frokostbordet (Kjøkkenutstyr.net, 2021). Det betyr ikke at brødkurven ikke har en praktisk funksjon, som for eksempel å severe brødsriver, rundstykker, bagetter eller lignende uten å legge igjen brødsmler på spisebordet. Det finnes lite informasjon om hvor vanlig det er å ha brødkurv, eller om det fremdeles er et produkt som er i bruk.

Brødkurv ble ikke tatt opp av deltakerne i de to eksplorerende fokusgruppene da de ble spurt om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av glass- og stentøy. Deltakerne i den validerende fokusgruppen ble presentert for varene i glass- og stentøy som lå inne i referansebudsjettet fra før, og for funnene fra de to eksplorerende fokusgruppene. Den validerende fokusgruppen anså også brødkurv som et produkt man bruker til servering, og ingen av dem nevnte det som et produkt man bruker til å oppbevare brød i.

Jeg bare tenker en brødkurv, hva bruker man ellers? Man kan jo sette brød på et fat, eller en tallerken eller noe sånt, når man har frokost f.eks. Men jeg er vant til at man har en brødkurv. (Arild 43, gift, to barn)

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

På bakgrunn av dette velger vi å videreføre brødkurv i referansebudsjettet for 2023, men viderefører ikke forbruksnivået slik det ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022. I referansebudsjettet for 2023 vil vi legge til grunn et forbruksnivå for alle husholdningene på én brødkurv, med en brukstid på 15 år. Grunnen til at vi velger å redusere antall brødkurver for husholdninger på fem-, seks-, og syv personer er at dette produktet ikke anvendes til å oppbevare, men kun å servere brød.

Tabell 3-38 Brødkurv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.20 Bordbeskytter

Bordbeskytter, ofte vist til som gryteunderlag eller bordskåner hos kjøkkenleverandører og butikker, ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå beskrives i tabellen under: Alle husholdningsstørrelsene i referansebudsjettet har to bordbeskyttere, som har en beregnet brukstid på ti år.

Tabell 3-39 Bordbeskytter i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Bordbeskytter (eller gryteunderlag/bordskåner) brukes til å beskytte bordflaten når man serverer mat fra varme kjeler, gryter og stekepanner. Dette er et produkt som tradisjonelt har blitt laget av kork, og som nå kommer i både silikon, ull, metall og ulikt treverk. Fokusgruppedeltakerne ga uttrykk for at man bør ha bordbeskytter, og påpekte at disse tradisjonelt forekommer i kork, selv om de nå også er vanlige å finne i andre materialer.

Intervjuer 1: Ja, hva med sånn bordbeskytter da, til å ha under kasserollene?

Marthe (52, samboer, ett barn): Ja, det er praktisk.

Intervjuer 1: Er de fortsatt liksom laget av kork?

Synnøve (53, samboer, ingen barn): De kommer vel i alle varianter egentlig nå.

Marit (29, enslig, ingen barn): De finnes i strikket og tovet og plastikk og silikon og kork

(utskrift, fokusgruppe 3)

Vurdering:

Bordbeskytter videreføres i referansebudsjettet for 2023. Begrunnelsen er funksjonen det har med å beskytte bordet mot varme stekepanner og kjeler. Vi kjenner ikke til relevante data eller ekspertkunnskap som tilsier at forbruksnivået som ligger inne har forandret seg, og to bordbeskyttere til å kunne plassere en stekepanne og en kjele på når man skal spise fremstår praktisk for både de mindre og større husholdningene. Forbruksnivået fra 2022 videreføres dermed i referansebudsjettet i 2023.

Tabell 3-40 Bordbeskytter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

3.21 Brett

Brett ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå beskrives i tabellen under: Ett brett for én-, to-, tre-, fire- og fempersonshusholdninger og to brett for seks- og syvpersonshusholdninger. Brettene har en forventet brukstid på 25 år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-41 Brett i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Et brett kan brukes til mye forskjellig, og blir ofte brukt til å servere mat på. De produseres i både treverk og plast, og kan blant annet brukes til å servere for eksempel småmat. Tidligere har man gjerne brukt trefjøl til dette (Bugge, 2019), og brett i referansebudsjettet har dermed samme funksjon som fjøl har hatt for servering av spekemat og lignende tidligere.

I diskusjonen rundt hva man bør ha av serveringsredskaper hjemme trakk en av fokusgruppedeltakerne frem brett som et praktisk redskap å ha hjemme med tanke på servering:

(...) Har et brett med spekeskinke og oliven og masse rart på, da er det fint med smågafler, eller tapaslignende ting. (Carla, 51, gift, fire barn, fokusgruppe 2)

Utover dette har vi lite informasjon om hvor vanlig det er å ha og å bruke brett til servering av mat.

Vurdering:

Brett videreføres i referansebudsjettet for 2023. Siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at bruken av brett har forandret seg siden husholdningsartikler sist ble oppdatert, videreføres forbruksnivået og beregnet bruktid som allerede ligger inne i referansebudsjettet for 2022.

Tabell 3-42 Brett i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Bruktid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.22 Bolle stor og medium (tidligere bollesett 2 stk.)

Bollesett med to boller ligger inne i referansebudsjettet for 2022, og forbruksnivået vises i tabellen under: Én-, to-, tre-, fire- og fempersonshusholdninger har ett bollesett bestående av to boller hver, mens seks- og syvpersonshusholdninger har to bollesett med to boller hver. Bollene i settet har en beregnet bruktid på 15 år for alle husholdninger uavhengig av størrelse.

Tabell 3-43 Bollesett 2 stk. i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Bruktid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Bollesettet er lagt inn som boller man kan bruke til både matlaging og servering. De kan kjøpes i både plast, metall og melanin og i mange forskjellige farger avhengig av smak. Det

foreligger ikke ekspertkunnskap vi kjenner til som sier at det ene materialet er bedre enn det andre eller som tilsier at en bør ta spesielle forhold i betraktning når man går til innkjøp av slike boller.

Da fokusgruppedeltakerne diskuterte om slike boller burde inngå i et akseptabelt forbruk var de enige i at husholdninger har behov for bollesett. I den forbindelse tok de også opp hvordan disse bollene ikke bare fyller praktiske funksjoner relatert til matlaging, men også er knyttet til sosiale forventninger om å ta med mat til familiefester eller skoleavslutninger:

Marit (29, enslig, ingen barn): Bakeboller, det har vi kanskje ikke nevnt.

Intervjuer 1: Bakeboller bruker vi kanskje ikke bare til bakst? Eller har dere egne på en måte plastboller til kun når dere skal bake?

Synnøve (53, samboer, ingen barn): Jeg har ikke det.

Marit (29, enslig, ingen barn): De blir brukt til servering, blande salater (...) hva annet kaller du det: Du kaller det kanskje bare bakeboller?

Marthe (52, samboer, ett barn): Sylte bær og sånt bruker jeg bakebolle. Jeg synes jo det med baking er veldig nært knyttet til det sosiale. Hvis man ikke har mulighet til å bake så tenker jeg jo at det hadde vært veldig rart, at man ikke kunne slå sammen en kake på en måte, til en familiefest eller avslutning på skolen eller. Det må høre til et akseptabelt ...

(utskrift, fokusgruppe 3)

Fokusgruppedeltakerne var mer vage når det kom til hvor mange boller man eventuelt trenger, men ga likevel uttrykk for at slike bolles brukes til én aktivitet av gangen (bake, bringe med mat, servere salat.) Dette kan vitne om at man sjelden har behov for flere boller samtidig, og at et sett med to boller et tilstrekkelig for de fleste husholdninger.

Vurdering:

Med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes vurderinger vil vi fortsatt inkludere slike boller i referansebudsjettet for 2023, men vi velger å dele det inn i en bolle av medium størrelse og en stor bolle, siden slike boller ofte selges enkeltvis, eller i sett med et annet antall enn to. Vi viderefører forbruksnivået fra 2022 fordi det gir mulighet til å benytte seg av mer enn én bolle om gangen hvis behovet skulle melde seg. Vi inkluderer altså én medium stor bolle for én-, to-, tre-, fire- og fem personshusholdninger og to medium store boller for seks- og syvpersonshusholdninger.

Tabell 3-44 Bolle medium i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Likeledes inkluderes én stor bolle for én-, to-, tre-, fire- og fempersonshusholdninger og to store boller for seks- og syvpersonshusholdninger.

Tabell 3-45 Bolle stor i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.23 Ildfast form (tidligere ovnsform)

Ovnsform (eller ildfast form) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå vises i tabellen under: Alle husholdningsstørrelser har to ildfaste former, og disse har en brukstid på ti år.

Tabell 3-46 Ovnsform i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Det er flere vanlige middagsretter, som lasagne og fiskegrateng, som tilberedes i ildfast form i stekeovnen. En ildfast form kan også brukes til å samle fett og kraft når man lager stek. Ildfast form kan være laget av metall, glass eller stentøy og kommer i mange varianter og fasonger. I sammenlignende tester av ildfaste former vurderes gjerne utseende, håndtak, fasong og størrelse (Kitchenradar, 2022; Boligmag, 2022) Det fremgår også fra de samme varesammenligningene at ildfaste former er et produkt man gjerne kjøper i sett og ikke én og én.

Ildfast form ble trukket frem av fokusgruppedeltakerne som et produkt som bør inngå i et akseptabelt forbruk av husholdningsartikler. Det var imidlertid mer uklart om ildfaste former er en del av kjøkkenutstyret eller glass- og stentøyet. Flere oppfattet at ildfast form befant seg litt imellom disse kategoriene, siden den gjerne brukes til både matlaging og servering – noe som også reflekteres i testene av ildfaste former vi finner på nett.

Vurdering:

Ovnsform videreføres i referansebudsjettet for 2023, men betegnelsen endres til ildfast form fordi dette er et mer utbredt navn på produktet. Vi viderefører forbruksnivået og brukstid fra

2022 i referansebudsjettet for 2023 fordi vi ikke kjenner til informasjon som tilsier dette har forandret seg.

Tabell 3-47 Ildfast form i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

3.24 Serveringsfat

Serveringsfat ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå vises i tabellen under: Én-, to-, tre-, fire- og fempersonshusholdninger har to serveringsfat og seks- og syvpersonshusholdninger har tre serveringsfat. Serveringsfatene har en brukstid på femten år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-48 Serveringsfat i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	3	3
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Serveringsfat er gjerne laget av porselen og brukes til å servere mat uten å måtte sette frem stekepanner og kjeler på bordet. Det foreligger lite ekspertkunnskap tilgjengelig om bruk av serveringsfat, noe som medfører at vi vil lene oss på fokusgruppedeltakernes vurderinger.

På spørsmål om hva som burde inngå i et akseptabelt forbruk av servise ble serveringsfat trukket frem sammen med andre deler av serviset av fokusgruppedeltagerne. Dette stemmer godt overens med den tidligere diskusjonen om behovet for å kunne servere mat til både familie og til gjester, dersom man ønsker å dekke et hyggelig bord.

Man må ha servise til å dekke på for familie og eventuelle gjester, og serveringsfat og serveringstøy, tenker jeg, det er minimum. Det er akseptabelt (Even, 39, gift, to barn, fokusgruppe 2.)

Fokusgruppedeltakerne syntes det var vanskeligere å si hvor mange serveringsfat man bør ha i en husholdning.

Vurdering:

Serveringsfat videreføres i referansebudsjettet for 2023 siden det fremstår som et produkt man bør ha hjemme når man servere middag til familien og til gjester. Vi viderefører forbruksnivået fra 2022 til 2023 siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at antall eller brukstid bør endres.

Tabell 3-49 Serveringsfat i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	3	3
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.25 Sausekopp/mugge

Sausekopp/-mugge ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser forbruksnivået for 2022: Husholdninger bestående av én, to, tre, fire eller fem medlemmer har ett sausenebb/mugge, mens husholdninger bestående av seks og syv medlemmer har to sausekopper/mugger. Sausekoppene/muggene har en brukstid på 15 år.

Tabell 3-50 Sausekopp/mugge i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Sausekopp/-mugge brukes til å servere saus til maten og er en vanlig del av hva som inngår i et tradisjonelt sett med servise. Det foreligger lite tilgjengelig informasjon om sausekopp/-mugge, som medfører at vi vil lene oss på fokusgruppedeltakernes vurderinger når vi tar for oss denne varen.

Fokusgruppedeltakerne trakk selv frem sausenebb/-mugge da de ble spurt om hva som bør inngå i et akseptabelt forbruk av serveringsutstyr, og de var i stor grad enige om at dette er et produkt man bør ha.

(...) for eksempel, om man har den tradisjonelle middagen, så er det forskjellige mat. Og også sånn sause... man bruker, sausenebb eller om man har en litt større kanne med skje, det har de fleste (Irene, 42, gift, to barn, fokusgruppe 2)

Synnøve (53, samboer, ingen barn): Det også er jo kjekt å ha selvfølgelig. Ha en vannkaraffel og sausenebb.

Intervjuer 1: Ja, tenker dere andre at vannkaraffel og sausenebb inngår i et akseptabelt forbruk?

Rita (42, enslig, to barn): Det er jo greit å ha.

Marthe (52, samboer, ett barn): Ja.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Vurdering:

Sausenebb/-mugge videreføres i referansebudsjettet for 2023. Det skyldes begrunnelsene fokusgruppedeltakerne hadde om at sausenebb/-mugge inngår i den tradisjonelle middagen, at det er vanlig å ha og at det er praktisk. Forbruksnivået og brukstiden fra 2022 videreføres i referansebudsjettet for 2023.

Tabell 3-51 Sausekopp/mugge i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

3.26 Sukkerkopp og fløtemugge

Sukkerkopp og fløtemugge ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én sukkerkopp/fløtemugge for alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer. Sukkerkopp og fløtemugg har en brukstid på 25 år.

Tabell 3-52 Sukkerkopp/fløtemugge i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Basert på hvilke produkter som finnes på markedet i dag, ser vi at sukkerkopp og fløtemugge oftest selges som separate produkter, og ikke i sett. Vi velger derfor å dele opp dette i to separate produkter.

Fløte er vanlig å finne i det norske kjøleskapet og har lang historie som en del av kostholdet til nordmenn (Bugge, 2019). Det er også mange som foretrekker å ha litt fløte eller melk i kaffen de drikker, og det kan være praktisk med en liten mugge å servere det i.

Sukker finnes også i de fleste norske hjem. Sukker kan brukes til å tilføre kaffe eller te sødme, og det kan være praktisk å servere sukker i en mindre kopp som man setter frem på bordet.

Samtidig kan man spørre seg om dette er et produkt man fortsatt bør ha når man dekker på til kaffe eller te, ettersom nordmenn har blitt mer uformelle i sine forventninger til hvordan man dekker bord og pynter det i forbindelse med middags- og kaffebesøk (Bugge, 2019).

Da vi diskuterte denne typen produkter med fokusgruppedeltakerne ga de uttrykk for at det ikke var uvanlig å ha, men at de ikke oppfattet det som noe man behøver.

Intervjuer 2: (...) har man en egen mugge til fløte til kaffen?

Anders (43, gift, to barn): Man har, men man trenger ikke.

Irene (42, gift, to barn): Det har jeg til min stemor er på besøk, men det har jeg bare fordi jeg har arvet et servise, at jeg hadde det. Før jeg arvet det servise, tok jeg bare frem melkekartongen og puttet oppi en skvett, og så satte den inn i kjøleskapet igjen.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Som det kommer frem av sitatene ovenfor anså fokusgruppedeltakerne ikke bare fløtemuggen som noe en ikke nødvendigvis trenger, men også som noe de opplevde å klare seg fint uten før de fikk det. Dette ser ut til å stemme overens med Bugges (2019) observasjon av nordmenns forventninger til hvordan man dekker bord, som har blitt langt fokusert på at det skal fremstå høytidelig og formelt.

Vurdering:

Til tross for at flere påpekte at sukkerkopp og fløtemugge ikke var noe man strengt tatt har behov for, velger vi likevel å videreføre dette i referansebudsjettet for 2023. Det skyldes at vi ikke mener å ha tilstrekkelig informasjon for å fjerne dette fra referansebudsjettet for 2023. Det er fullt tenkelig at det anses som helt akseptabelt å servere melk og fløte rett fra kartongen eller sukker rett fra pakken, og at fløtemugge og sukkerkopp i hovedsak brukes av i den eldre generasjonen, men samtidig er det ikke helt uvanlig å ha sukkerkopp og fløtemugge hjemme. Vår anbefaling er dermed å usette en eventuell endring til neste oppdatering av budsjettposten. Vi viderefører dermed forbruksnivået og brukstiden fra referansebudsjettet i 2022 for 2023, og behandler sukkerkopp og fløtemugge som to separate produkter fremfor et sett.

Tabell 3-53 Sukkerkopp i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Tabell 3-54 Fløtemugge i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.27 Eggeglass

Eggeglass ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå vises i tabellen under: Fire eggeglass for enpersonshusholdninger og seks eggeglass for to-, tre- og firepersonshusholdninger. Fem- og sekspersonshusholdninger har åtte eggeglass og syvpersonshusholdninger har ti eggeglass. Eggeglassene har en brukstid på 20 år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-55 Eggeglass i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	6	6	6	8	8	10
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

Ifølge tall fra SSB (Tuv, 2019) spiser nordmenn i snitt 211 egg hver i løpet av et år. Dette illustrerer hvor viktig egg er i nordmenns kosthold og hvor vanlig det er å finne egg på frokost- og lunsjbordet. Selv om man kan spise egg på mange forskjellige måter, er eggeglass praktisk dersom man skal spise bløtkokt egg. Fokusgruppedeltakerne anså eggeglass som noe man bør ha hjemme.

Vurdering

Med utgangspunkt i nordmenns forbruk av egg og fokusgruppedeltakernes vurderinger, videreføres eggeglass i referansebudsjettet for 2023. Vi velger også å videreføre forbruksnivået som allerede ligger til grunn for eggeglass i referansebudsjettet for 2022, siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at nordmenns behov er endret siden forrige oppdatering av husholdningsartikler.

Tabell 3-56 Eggeglass i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	6	6	6	8	8	10
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

3.28 Blomstervase

Blomstervase ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Følgende forbruksnivå vises i tabellen under: Én-, to-, tre-, fire- og fempersonshusholdninger har to blomstervaser og seks- og syvpersonshusholdninger har tre blomstervaser. Blomstervasen har en brukstid på 25 år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 3-57 Blomstervase i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	3	3
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Blomstervaser brukes til å oppbevare snittede blomster eller blomsterbuketter i vann slik at de holder seg over tid. Det er ikke uvanlig å pynte opp hjemmet med plukkede blomster eller kjøpte buketter, og det hender også man mottar en blomsterbukett av gjester som kommer på besøk. Det foreligger lite informasjon om både forbruket av blomsterbuketter og om bruk av og behov for blomstervaser som vi kjenner til. I denne vurderingen vil vi lene oss på fokusgruppedeltakernes vurderinger. Fokusgruppedeltakerne var opptatt av at man bør ha muligheten til å pynte hjemmet. I den forbindelse ble de og spurt om hvilke typer produkter de anså som passende å bruke til pynt, hvor blomstervase ble trukket frem. Som vi ser i sitatet under bidrar det ikke bare til å skape kos og hygge, men er også et anvendelig produkt som kan pynte opp i flere rom når behovet melder seg.

Intervjuer 1: (...) når man dekorerer bordet hjemme da. Er det noe folk bør kunne gjøre?

Marthe (52, samboer, ett barn): Lys og lysestaker synes jeg hører med.

Intervjuer 1: Ja, dere tenker at det på en måte er en del av et akseptabelt forbruk eller?

Synnøve (53, samboer, ingen barn): Ja, det skaper veldig kos da. Det er viktig med hygge også.

Marthe (52, samboer, ett barn): Og kanskje en blomstervase også. Til å ha noen avskårne blomster eller noe du har plukket selv eller.

Rita (42, enslig, to barn): Ja, nei jeg tenkte på det er sånn som man kan flytte på litt frem og tilbake rundt også. Man kan bruke det i flere rom på en måte da. Du har ikke egen vase og lysestake til bare middagen på en måte. Og litt etter årstid kanskje i forskjellige rom.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Vurdering:

På bakgrunn av fokusgruppedeltakernes vurderinger videreføres blomstervase i referansebudsjettet for 2023. Vi viderefører også forbruksnivået i referansebudsjettet fra 2022 siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at dette er et forbruk har endret seg siden forrige oppdatering av husholdningsartikler, og fokusgruppedeltakerne heller ikke så noen problemer med forbruksnivået som allerede ligger inne.

Tabell 3-58 Blomstervase i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	3	3
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

3.29 Lysestake

Lysestake ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Fire lysestaker til husholdninger med én til fem personer og fem lysestaker til seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstid for lysestaker er satt til 25 år.

Tabell 3-59 Lysestake i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	4	5	5
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Lysestake er en gjenstand som brukes til å holde levende lys (Bokmålsordboka, 2023), og inngår i både hverdagsbruk i tillegg til å være en sentral rekvisitt i religiøse høytider som advent (Stovner og Thomassen, u.å) og hanukka (Groth, 2023). Dette blir også nevnt i en dansk studie som tar for seg hvordan komfort i husholdningen blir forstått (Madsen og Gram-Hanssen, 2017). Her trekker de frem informantenes holdninger til stearinlys som en viktig del

av måten man etablerer en «hyggelig» og «hjemmekoselig» stemning i hjemmet – spesielt når man har gjester (ibid).

At lysestaker er produkter som assosieres med hygge i hjemmet, kom også frem i diskusjonene blant fokusgruppedeltakerne. Holdningene til dette beskrives ganske godt med sitatet til denne informanten:

Ja, det skaper veldig kos da. Det er viktig med hygge også. (Synnøve 53, samboer, ingen barn, fokusgruppe 3)

Det fremgikk videre fra diskusjonene i de ulike fokusgruppene at de mente en husholdning burde ha flere lysestaker, men at antallet var vanskelig å stadfeste.

Vurdering:

Med utgangspunkt i den gjennomgatte ekspertkunnskapen om lysestaker som påpeker at det er et produkt som bidrar til å gjøre det «hyggelig» og «hjemmekoselig» i hjemmet, i tillegg til å inngå i markeringen av eksempelvis advent, vil vi fortsette å inkludere lysestake i referansebudsjettet for 2023. Videre velger vi å bevare forbruksnivået som allerede ligger til grunn for lysestake i referansebudsjettet for 2022, ettersom vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at vi bør justere dette.

Tabell 3-60 Lysestake i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	4	5	5
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4 Kjøkkenutstyr

Kjøkkenutstyr er en stor kategori i budsjettposten husholdningsartikler, og består av en rekke varer og produkter vi benytter oss av for å omgjøre ingredienser til spiseklare matretter. Dette er produkter vi trenger for å kunne klargjøre og tilberede mat, og inngår i en rekke aktiviteter vi gjør på kjøkkenet. Selv om det har skjedd en profesjonalisering av hjemmekjøkkenet fra 90-tallet og utover, ser vi at mange av produktene vi tar for oss i denne kategorien har lang historisk fartstid på kjøkkenet hjemme (Bugge, 2019).

I denne oppdateringen tar vi utgangspunkt i historiske skildringer av matlagingstradisjoner og deres utvikling når vi forsøker å vurdere i hvilken grad man trenger et gitt produkt på kjøkkenet hjemme. Disse bruker vi for å kunne si noe om hvilke matlagingaktiviteter man bør kunne gjennomføre på eget kjøkken, som for eksempel steking, koking, rasping, kutting og baking. Deretter ser vi på hvilke anbefalinger som gjelder for det spesifikke produktet vi vurderer, før vi diskuterer det opp mot vurderingene til fokusgruppene. Siden det er mange av produktene som blir vurdert i denne kategorien hvor det finnes lite tilgjengelig ekspertkunnskap og -anbefalinger, har vi lent oss mye på fokusgruppedeltakernes vurderinger når vi har tatt stilling til om produktet skal fortsette inngå i referansebudsjettet for 2023. Vi har i liten grad justert forbruksnivåene for disse produktene, som følge av manglende eller tynt data- og informasjonsgrunnlag for å gjennomføre gode og treffende justeringer.

4.1 Kjele med lokk 1,0 liter (tidligere smørsmelter)

Smørsmelter ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser til følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har én smørsmelter, som har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-1 Kjele med lokk 1,0 liter i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Smørsmelter er en liten kjele som ofte brukes til å smelte smør, men som også kan være praktisk å lage sauser og annen mat i. Det foreligger lite ekspertkunnskap om bruk av smørsmelter. Av den grunn vil vi trekke på fokusgruppedeltakernes synspunkter i denne vurderingen.

Fokusgruppedeltakerne var ikke kjent med ordet smørsmelter. De trakk heller frem et generelt behov for mindre kjeler, som de knyttet til forskjellige typer matlagingaktiviteter.

Man bør jo ha litt forskjellige størrelser, etter hva man skal lage. I hvert fall vi har en sånn med ... hvis man skal lage litt sauser og eggerøre og sånt, [...] Og så har vi litt

store gryter og litt mindre til å koke egg, koke vann (....) (Marthe, 52, samboer, ett barn, fokusgruppe 3)

Deltakerne i den validerende fokusgruppen var enig i behovet for kjeler av mindre størrelse. De kom frem til at man trenger én slik kjele, og at det er uavhengig av husholdningsstørrelse.

Vurdering:

På bakgrunn av fokusgruppedeltakernes vurderinger videreføres smørsmelter i referansebudsjettet for 2023, men vi endrer navnet fra smørsmelter i til kjele m/lokk 1,0 liter ettersom ordet smørsmelter er mindre kjent, og fordi den minste kjelen brukes til mer enn å smelte smør. Vi beholder forbruksnivået fra 2022 for smørsmelter i referansebudsjettet for 2023 for kjele med lokk 1,0 liter.

Tabell 4-2 Kjele med lokk 1,0 liter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.2 Kjele med lokk 2,0 liter

Kjele med lokk 2,0 liter ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: To kjeler med lokk med 2 liter i volum for én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger. Kjelene har en brukstid på 25 år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-3 Kjele med lokk 2,0 liter i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Som vi diskuterte i delkapittelet over, er det behov for flere kjeler av ulik størrelse når man lager mat. Kjeler har lenge vært brukt i matlaging (Bugge, 2019). Mens kjeler tidligere ofte ble laget i kobber, er det nå vanlig å finne kjeler i rustfritt stål, titan og aluminium (Forbrukerliv.no, 2022) Med inntoget av induksjonsover utelukkes bruk av aluminiumskjeler. Kjeler av rustfritt stål er det som er mest utbredt på markedet. Rustfritt stål et slitesterkt materiale som lett lar seg rengjøre og har en varmeledningsevne som gjør den ideell for overner både med og uten induksjon (ibid.)

Som vi nevnte tidligere mente fokusgruppedeltakerne at man hadde behov for flere kjeler i forskjellig størrelse. Når det kom til hvilke typer kjelestørrelser og antall var de mer vage i sine vurderinger, og trakk frem behovet for flere størrelser, og muligheten for å bruke flere kjeler samtidig når man lager mat.

(...) Kanskje du trenger bare en kjele, men noen ganger trenger du tre. Og så er noe til vask, og så må du vaske opp litt, når det kommer til det med akseptabelt (...) det er vanskelig å si hva er riktig og hva er galt. Og hva er liksom alminnelig eller er akseptabelt, hvor mange bor i huset. Skal vi gå ut fra en person da eller en familie? Nei, jeg synes det er vanskelig å si liksom hva er riktig og hva er galt. (Marit, 29, enslig, ingen barn, fokusgruppe 3)

Vurdering:

Kjele med lokk 2,0 liter videreføres i referansebudsjettet for 2023. Som vist ovenfor er det behov for kjeler i forskjellig størrelse og flere kjeler man kan bruke samtidig. Vår vurdering er å inkludere kjeler av rustfritt stål i referansebudsjettet siden disse fungerer på ovner både med og uten induksjon, er slitesterke og lette å rengjøre. Vi velger videre å beholde forbruksnivået på to kjeler ettersom det er et behov å bruke flere kjeler samtidig, og siden fokusgruppedeltakerne anså dette som et passende nivå, selv om de opplevde det som vanskelig å komme med konkrete forbruksnivåer for antall kjeler per husholdning. Vi kjenner ikke til annen informasjon som tilsier at dette er et forbruk har endret seg siden forrige oppdatering.

Tabell 4-4 Kjele med lokk 2,0 liter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.3 Kjele med lokk 2,2 liter

Kjele med lokk 2,2 liter ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Enpersonshusholdninger har en kjele med to liter i volum, to-, tre-, og firepersonshusholdninger har to kjeler med to liter i volum og fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har tre kjeler med 2,2 liter i volum. Brukstiden er 25 år for alle husholdningsstørrelser.

Tabell 4-5 Kjele med lokk 2,2 liter i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	2	2	2	3	3	3
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Kjeler på 2,2 liter er et litt større alternativ til 2-liters kjeler. Som nevnt trakk fokusgruppedeltakerne frem behovet for å kunne bruke flere kjeler samtidig og behovet for tilgang på kjeler i forskjellige størrelser, men var mindre tydelige på hvilket antall av de konkrete størrelser på kjeler de hadde behov for i matlagingen.

Vurdering:

Vi beholder kjele med lokk med 2,2 liter i volum i referansebudsjettet for 2023 på bakgrunn av fokusgruppedeltakernes tilbakemeldinger om behov for kjeler i ulik størrelse og bruk av flere kjeler samtidig. Forbruksnivået fra 2022 framstår som meningsfylt, da det reflekterer et behov for flere kjeler i større husholdninger, og vi viderefører derfor dette i referansebudsjettet for 2023. Vi kjenner ikke til annen informasjon som tilsier at dette er et forbruk har endret seg siden forrige oppdatering.

Tabell 4-6 Kjele med lokk 2,2 liter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	2	2	2	3	3	3
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.4 Kjele med lokk 3,5 liter

Kjele med lokk på 3,5 liter er inkludert i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én kjele med lokk og 3,5 liter i volum for én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstiden er 25 år for alle husholdningsstørrelser.

Tabell 4-7 Kjele med lokk 3,5 liter i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Vurdering:

Dette er den største kjelen som er inkludert for husholdninger opp til og med fire personer. Som nevnt i de forutgående diskusjonene har husholdninger behov for kjeler i forskjellige størrelser, og kjele med lokk på 3,5 liter videreføres i referansebudsjettet for 2023. Vi legger også her til grunn en kjele i rustfritt stål siden det fungerer godt på ovner både med og uten induksjonsvarme. Vi velger også å videreføre forbruksnivået fra referansebudsjettet i 2022, og inkluderer én kjele på 3,5 liter til alle husholdningsstørrelser. Vi kjenner ikke til annen informasjon som tilsier at dette forbruket har endret seg siden forrige oppdatering.

Tabell 4-8 Kjele med lokk 3,5 liter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.5 Kjele med lokk 7,0 liter

Kjele med lokk 7,0 liter ligger inne i referansebudsjettet for 2022 for noen husholdninger. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har én kjele med lokk og syv liter i volum, mens én-, to-, tre- og fire personshusholdninger ikke har inkludert en slik kjele i sitt forbruksnivå. Kjelen har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-9 Kjele med lokk 7,0 liter i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	-	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	-	25	25	25

Som vi har diskutert i delkapitlene over har husholdninger behov for kjeler i forskjellige størrelser, og den største kjelen i referansebudsjettet er lagt inn for de tre største

husholdningsstørrelsene. Hvilke størrelser man har behov for er avhengig av størrelsen på husholdningen. Samtidig bør det være mulig å lage mat til måltider med gjester på besøk, da man i en slik situasjon vil ha behov for å kunne lage større mengder mat enn man ellers gjør i hverdagen.

Vurdering:

Vi vil fortsette å inkludere kjele med lokk 7.0 liter i referansebudsjettet for 2023. På bakgrunn av diskusjonene omkring de mindre kjelene konkluderer vi med at husholdninger har behov for kjeler i forskjellige størrelser, og at kjelene i referansebudsjettet bør være av rustfritt stål for å fungere på ovner med og uten induksjon. Vi viderefører også forbruksnivået fra referansebudsjettet for 2022, da det reflekterer at større husholdninger har behov for å kunne lage større mengder mat. Vi kjenner ikke til annen informasjon som tilsier at dette er et forbruk har endret seg siden forrige oppdatering.

Tabell 4-10 Kjele med lokk 7,0 liter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	-	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	-	25	25	25

4.6 Gryte med lokk

Gryte med lokk ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har alle én gryte med lokk, og gryten har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-11 Gryte med lokk i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Mens kjeler er laget av materialer som kobber, aluminium, titan og rustfritt stål, er gryter ofte laget av støpejern og har en mer allsidig bruk på kjøkkenet. Gryter brukes eksempelvis til å lage retter som lapskaus, hønsefrikasse og andre gryteretter som gjerne varmebehandles lenge.

Da fokusgruppedeltakerne ble spurt om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenredskaper ble gryte trukket frem i begge de to eksplorerende fokusgruppene, og bekreftet i den validerende fokusgruppen. Fokusgruppedeltakerne trakk også frem at gryten

burde være laget av støpejern, og at man bør unngå gryter med teflonbelegg eller lignende fordi slike gryter må skiftes ut oftere enn gryter uten belegg.

Vurdering:

Gryte med lokk videreføres i referansebudsjettet for 2023. Gryte er et kjøkkenutstyr som kan brukes til mange forskjellige retter. Vi viderefører også forbruksnivået som ligger inne slik at alle husholdningene har én gryte, i tillegg til kjeler i ulike størrelser. Vi kjenner ikke til annen informasjon som tilsier at dette er et forbruk har endret seg siden forrige oppdatering.

Tabell 4-12 Gryte med lokk i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.7 Stekepanne (jern)

Stekepanne (jern) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har én stekepanne av jern, mens én-, to- og trepersonshusholdninger ikke har stekepanne av jern inkludert. Stekepannen av jern har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-13 Stekepanne (jern) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	25	25	25	25

Stekepanne brukes til å steke alt fra kjøtt og fisk til egg og pannekaker, og det er mye mat som krever steking i en panne (Bugge, 2019). Stekepanner i jern egner seg bedre til steking av kjøtt på høye temperaturer enn tilsvarende stekepanner av aluminium (Jernia, 2022a) Jernpanner kan oppnå høyere steketemperatur med bedre varmefordeling, men har også den ulempen at det er vanskeligere å regulere varmen i pannen etter at den først har blitt varmet opp (ibid.) Dessuten har jernpannene lengre levetid enn tilsvarende panner av andre materialer dersom at man vedlikeholder dem riktig (ibid.)

Stekepanne var også noe av det første fokusgruppedeltakerne trakk frem da de ble spurt om hva som bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Noen mente at stekepanner av jern brukes sjeldnere i hverdagen og til mer spesifikke matlagingsaktiviteter som å steke

kjøtt. Da de ble spurt om jernpanne kontra andre stekepanner trakk de frem at de selv generelt benyttet seg av andre typer stekepanner i hverdagen, og at en jernpanne holder mye lengre enn andre typer stekepanner før den må byttes ut.

[...] jeg synes alle bør ha en jernpanne eller en jerngryte. Jeg er litt gammeldags sånn, men det er også noe med varighet. Kjøper man teflonpanner og non-stick-panner, så varer de ett års tid, så må man bytte de ut, og det er noe også med den søppelmengden det gir (Irene, 42, gift, to barn, fokusgruppe 2)

Ambivalensen til fordelene med en stekepanne av jern versus en stekepanne av andre typer materialer gjorde seg også gjeldende i den validerende fokusgruppen. Diskusjonen gikk i stor grad ut på at fokusgruppedeltakerne oppfattet jernstekepanne som et produkt med bedre kvalitet og varighet, men som krevde mer interesse og innsats i bruken:

Så tenker jeg stekepanne av jern, det også er jo et veldig tungt produkt. Så jeg kjenner veldig få mennesker som ikke er interessert i å lage mat som har jernstekepanne, og det er jo ikke noe jeg tenker er rart, noe de burde ha hatt. (Karoline, samboer, ingen barn, fokusgruppe 6.)

Dette sitatet er beskrivende for mye av diskusjonen i fokusgruppene, og det fremgår tydelig at fokusgruppedeltakerne mener at jernpannen er det beste produktet. Samtidig er de også tydelige på at man bør ha flere stekepanner, og at de anser jernpannen som en panne som kommer i tillegg til stekepanne av aluminium, stål eller andre materialer.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i gjennomgåtte anbefalinger og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere jernpanne i referansebudsjettet for 2023. Det er gjort en vurdering av hvorvidt stekepanne av jern eller stekepanne av aluminium skal være standardproduktet for alle husholdningsstørrelser, og hvilken type stekepanne større husholdninger skal ha i tillegg. Vi velger å beholde stekepanne av jern som et ekstra produkt for de større husholdningene. Dette med utgangspunkt i fokusgruppene, som tydeliggjør at jernpanne ikke anses som normen for stekepanner i hverdagen. Jernpannen ble konsekvent framstilt som det bedre produktet, men også som et produkt som er knyttet til en viss interesse for matlaging, og som ikke blir benyttet når man lager mat i hverdagen. Dette kan komme av at jernpanne er et produkt som er vanskeligere å bruke i alminnelig matlaging, siden det er vanskeligere å regulere temperaturen underveis i prosessen, og dermed større risiko for å svi maten.

Vi velger å videreføre forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022, da dette samsvarer godt med tanken om at jernpanne kommer i tillegg til en stekepanne i et annet materiale. Stekepanne av jern beholdes dermed som en ekstra stekepanne for de største husholdningsstørrelsene, siden de har behov for å kunne lage større mengder mat samtidig, og siden jernpannen er et produkt med langt bedre holdbarhet enn andre stekepanner. Samtidig er jernpannen et produkt som er vanskeligere å benytte seg av på en like allsidig måte som stekepanner i annet materiale, hvor det er lettere å regulere temperaturen underveis. Vi velger å ikke justere brukstiden som ligger inne for stekepanne (jern) i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at vi bør justere på dette.

Tabell 4-14 Stekepanne (jern) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	25	25	25	25

4.8 Stekepanne (aluminium)

Stekepanne (aluminium) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire-, fe-, seks- og syvpersonshusholdninger har én stekepanne av aluminium hver, og stekepannen av aluminium har en brukstid på fem år.

Tabell 4-15 Stekepanne (aluminium) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Som vi tok opp i underkapittel 4.7 Stekepanne (jern), trenger man stekepanne til å steke alt fra kjøtt til pannekaker. Siden jernpannen tåler høyere temperatur og må vedlikeholdes mer aktivt, er aluminiumspannen mer utbredt da den er enklere å regulere temperaturen på og vedlikeholde. Selv om aluminiumspannen er enklere å lage mat med, har den kortere forventet levetid enn jernpanner (Jernia, 2022b) Der en jernpanne kan vare på tvers av generasjoner hvis den vedlikeholdes riktig, anbefales det å bytte ut aluminiumspanner oftere, gjerne hvert sjette eller syvende år hvis man vedlikeholder dem riktig og kvaliteten er god nok (Vestheim, 2015). Videre kan man bruke aluminiumspanner på både induksjonsovner og elektriske komfyrer, så lenge man passer på at stekepannen er av aluminium med et stålbelegg i bunnen, slik at den klarer å lede varme fra induksjonsovner (ibid.)

Stekepanner ble trukket frem som noe av det første fokusgruppedeltakerne kom på da de ble spurt om hva som bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. De trakk i den forbindelse frem stekepanne av aluminium som den vanlige stekepannen folk har i hjemmet sitt, og som de bruker i det daglige. Stekepanne av jern ble ansett som noe man har i tillegg til en annen type stekepanne. Fokusgruppedeltakerne anslo at de måtte bytte ut stekepanner av aluminium oftere enn stekepanner av jern, og estimatene varierte mellom ett og fem år.

Vurdering:

Vi velger å fortsette å inkludere stekepanne av aluminium i referansebudsjettet for 2023. Dette er et produkt man trenger hjemme for å lage mat, og er et behov som ble bekreftet av

fokusgruppedeltakerne da de diskutere hva som bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Vi velger også å videreføre forbruksnivået som ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022. Selv om ekspertkunnskapen på området sier at en slik stekepanne kan vare seks til syv år, viser fokusgruppedeltakernes erfaringer at dette kan variere en del. Slik sett fremstår fem års brukstid som en rimelig forventning da det fortsatt legger opp til at forbrukerne vedlikeholder pannen forskriftsmessig, samtidig som den tar høyde for at brukstiden kan variere imellom forskjellige stekepanner av aluminium uten at den variasjonen nødvendigvis handler om hvordan forbrukerne vedlikeholder produktet selv.

Tabell 4-16 Stekepanne (aluminium) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

4.9 Kokkekniv (tidligere forskjærkniv)

Kokkekniv (tidligere kalt forskjærkniv) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har to kokkekniver hver, og knivene har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-17 Forskjærkniv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Kniver har blitt brukt til matlaging lenge og er et viktig redskap i norske kjøkken (Bugge, 2019). Det finnes flere forskjellige typer kniver, og det anbefales å ha kokkekniv, brødkniv og grønnsakskniv i eget kjøkken (Pettersen, 2017). Kokkekniv har glatt egg med knivblad på 18 til 21 cm og kan brukes til å kutte alt fra grønnsaker til kjøtt (ibid.) Det som tidligere ble kalt forskjærkniv (også i referansebudsjettet for 2022 husholdningsartikler i 2009), kalles nå for kokkekniv.

Behovet for kokkekniv kom raskt på banen da fokusgruppedeltakerne ble spurt om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Det vil si; kniver ble nevnt og kokkekniv ble trukket fram da de ble bedt om å utdype hvilke typer kniver det er behov for:

Intervjuer 1: Hva slags kniver trenger man på kjøkkenet da?

Even (39, gift, to barn): Brødkniv og en kokkekniv. Da kommer man langt.

(...)

Irene (42, gift, to barn): Jeg synes jo også at man bør ha en mindre grønnsakskniv, fordi da kan barna delta mer uten å skjære av seg hele hånda.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Behovet for en kokkekniv ble også bekreftet av den validerende fokusgruppen, som dessuten poengterte at kniver sjelden byttes ut.

Vurdering:

Vi vil fortsette å inkludere forskjærkniv i referansebudsjettet for 2022, men bytter navn til kokkekniv fordi det er den gjengse betegnelsen i dag. Kokkekniv er helt uunngåelig for å lage mat på kjøkkenet. Vi velger videre å beholde forbruksnivået som ligger inne i referansebudsjettet fra 2022, da kniver er varige produkter man kan ha i mange år så lenge man vedlikeholder dem. Vi legger fortsatt opp til at alle husholdninger har to kokkekniver, slik at man kan bruke flere kniver av gangen når man lager mat.

Tabell 4-18 Kokkekniv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.10 Grønnsakskniv (tidligere arbeidskniv)

Grønnsakskniv (tidligere kalt arbeidskniv) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivået: Én-, to-, tre-, fire- og fempersonshusholdninger har alle to grønnsakskniver hver, mens seks- og syvpersonshusholdningene har tre grønnsakskniver hver. Grønnsaksknivene har en brukstid på 15 år.

Tabell 4-19 Arbeidskniv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	3	3
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Grønnsakskniv er en mindre kniv med glatt egg som gjerne brukes til å skjære frukt og grønnsaker. Som nevnt i diskusjonen over trenger man flere kniver på kjøkkenet, og grønnsakskniven er vanskelig å komme utenom (Pettersen, 2017).

I likhet med kokkekniven ble grønnsakskniven trukket frem av fokusgruppedeltakerne som noe som bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr.

Intervjuer 1: Ja, men hva med for eksempel kniver da man trenger på kjøkkenet? Jeg har hørt brødkniv bli nevnt. Holder det med kun en brødkniv?

Georg (39, enslig, ingen barn): Nei, gjør ikke det.

Rita (42, enslig, to barn): Biffkniv og smørkniv og grønnsakskniv.

Georg (39, enslig, ingen barn): Ja, er ikke det mer bestikk enn sånn til å lage mat-kniver. En til å kutte grønnsaker, og en til å skjære opp fisk og/eller kjøtt da. Og så brødkniven.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Dette ble også tatt opp i den validerende fokusgruppen, som beskrev knivebehovet man har hjemme på følgende måte:

Lisa (44, gift, to barn): Jeg tenker i hvert fall at man har to kniver. Den ene som er litt større og skarp nok til å skjære ting, og en litt mindre kniv som er litt lettere å kanskje skrelle grønnsaker eventuelt, og småkutte grønnsaker da.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Ja, kanskje liten, stor og brødkniv.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

Vi vil fortsette å inkludere arbeidskniv i referansebudsjettet for 2023, men forandrer navn til grønnsakskniv siden det er den betegnelsen som brukes av markedsaktører og av fokusgruppedeltakerne våre. Det er behov for mindre kniver til matlagingen i hjemmet. Forbruksnivået fra 2022 videreføres slik at de mindre husholdningene har to og de større husholdningene tre grønnsakskniver til bruk på samme tid. Grønnsakskniver et produkt som kan ha veldig lang brukstid så lenge de vedlikeholdes. Det innebærer at vi også viderefører brukstiden på 25 år i referansebudsjettet for 2023.

Tabell 4-20 Grønnsakskniv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	3	3
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

4.11 Brødkniv

Brødkniv ligger ikke inne i referansebudsjettet for 2022, men er en av knivene man er anbefalt å ha på kjøkkenet (Pettersen, 2017). Brødkniver har et lengre knivblad enn

kokkekniver, og bladet er taggete slik at det egner seg til å skjære eksempelvis brød. Vi spiser mye brød i Norge, til frokost, lunsj og til kvelds (Bugge, 2019). Det betyr at kniver egnet til skjæring av brød vil dekke et behov for mange.

Da vi spurte fokusgruppedeltakerne om hvilke kniver man bør ha på kjøkkenet, ble brødkniv trukket frem i tillegg til kokkekniv og grønnsakskniv. Det kom frem at det var en selvfølge å ha brødkniv i hjemmet. Den validerende fokusgruppen bekreftet også dette inntrykket.

Vurdering:

På bakgrunn av anbefalinger og kunnskap fra eksperter, samt synspunktene til fokusgruppedeltakerne, inkluderer vi brødkniv i referansebudsjettet for 2023. Brødkniv fremstår som et produkt som man kan forvente å finne i norske hjem, og som bør inngå i et akseptabelt forbruk. Det finnes oppskåret brød og mulighet til å benytte seg av brødkuttermaskiner i de fleste dagligvarebutikker. Likevel fins det lite informasjon om hvor mange som benytter seg av slike tilbud eller som velger å skjære opp brødet selv. Ved å inkludere brødkniv i referansebudsjettet legges det opp til at det å skjære brød (eller andre bakevarer) er noe man bør være i stand til å kunne gjøre hjemme.

Vår vurdering er at et forbruksnivå på én brødkniv per husholdning er meningsfylt fordi kun én person av gangen kan skjære opp et brød eller bakevare. Vi legger også til grunn 25 års brukstid for brødkniv ettersom denne kniven kan vedlikeholdes for å vare lenge. Som vist i tabellen under inkluderes en brødkniv for en-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger med en forventet brukstid på 25 år.

Tabell 4-21 Brødkniv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.12 Boksåpner

Boksåpner ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har alle én boksåpner, og boksåpneren har en brukstid på 15 år.

Tabell 4-22 Boksåpner i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Boksåpner brukes til å åpne hermetikkbokser. De fleste hermetikkbokser på markedet er nå med åpningsmekanisme. Likevel kan behovet for en boksåpner melde seg (Fjeld, 2017).

Fokusgruppedeltagerne ble spurt om det fremdeles er behov for boksåpnere. Deltagerne vektla at boksåpneren er mindre brukt nå enn før, men at det likevel var behov for å ha en for sikkerhets skyld:

Mats (37, enslig, fire barn): Boksåpner blir også mindre og mindre brukt.

(...)

Intervjuer 2: Boksåpner. Ja, for hvorfor blir boksåpneren mindre og mindre brukt da.

Mats (37, enslig, fire barn): Det er jo sånn der greie på dem, som du bare trekker opp.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Sånn ring til å åpne.

Mats (37, enslig, fire barn): Ja.

Intervjuer 2: Det er innmari kjedelig hvis den ringen detter av da.

Mats (37, enslig, fire barn): Mm.

Eirik (40, enslig, to barn): Da blir det ikke middag.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Så er det jo ikke noe garanti for at det produktet man kjøper har en sånn ring på.

Eirik (40, enslig, to barn): Jeg kan ikke huske sist jeg kjøpte en hermetikkboks som ikke hadde sånn åpne-ring på.

Mats (37, enslig, fire barn): Mindre og mindre hermetikk også.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Behovet for boksåpner ble også bekreftet i den validerende fokusgruppen.

Vurdering:

Boksåpner beholdes i referansebudsjettet for 2023. Med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes diskusjon av behovet for boksåpner fremstår det som noe som fortsatt gjør seg gjeldende når man skal åpne hermetiske bokser. Vi viderefører også forbruksnivået fra 2022 i referansebudsjettet for 2023 ettersom vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at det bør forandres. Brukstil på 15 år videreføres.

Tabell 4-23 Boksåpner i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

4.13 Flaskeåpner

Flaskeåpner ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har alle én flaskeåpner, og flaskeåpneren har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-24 Flaskeåpner i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Flaskeåpner bruker man til å åpne flasker med metallkork og lignende, og den finnes i mange fasonger og varianter. Funksjonen produktet fyller er enkel, og produktet kan også kjøpes i kombinasjon med korketrekker.

Fokusgruppedeltakerne anså flaskeåpner som noe man burde ha hjemme, og diskuterte primært om dette er et produkt man kjøper som et kombinert produkt som også kan brukes til å trekke opp korker med.

Vurdering:

Flaskeåpner videreføres i referansebudsjettet for 2023. Det er behov for å åpne flasker med metallkork med et egnet redskap. Det er vanlig å ha flaskeåpner og korketrekker i et kombinasjonsprodukt, men valgfrihet er et bærende prinsipp i det norske referansebudsjettet, slik at den enkelte forbruker selv kan velge om det er mest hensiktsmessig å kjøpe flaskeåpner og korketrekker hver for seg eller som et kombinert produkt. Vår vurdering er å videreføre forbruksnivået og brukstiden fra 2022, siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at dette bør forandres.

Tabell 4-25 Flaskeåpner i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.14 Korketrekker

Korketrekker ligger inne i referansebudsjettet. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre-, fire-, fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har alle én korketrekker inkludert, med en brukstid på 25 år.

Tabell 4-26 Korketrekker i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Korketrekker brukes til å trekke korker ut av flasker, og finnes i mange fasonger og varianter. Funksjonen produktet fyller er enkel, og produktet kan også kjøpes i kombinasjon med flaskeåpnere.

Fokusgruppedeltakerne anså korketrekker som noe man bør ha hjemme, og diskuterte i all hovedsak om dette er et produkt man heller kjøper som et kombiprodukt med både flaskeåpner og korketrekker.

Vurdering:

På bakgrunn av i fokusgruppedeltakernes synspunkter beholdes korketrekker i referansebudsjettet for 2023. Vi viser til diskusjonen i delkapittelet om flaskeåpner, og viderefører dette som to separate produkter. Vår vurdering er å beholde forbruksnivået fra referansebudsjettet i 2022 fordi det sjelden er behov trekke opp flere korker samtidig. Vi beholder også brukstiden på 25 år siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at det bør endres.

Tabell 4-27 Korketrekker i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.15 Kjøkkensaks (tidligere saks)

Saks ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én saks for husholdningsstørrelser på én, to, tre og fire personer, og to sakser for husholdningsstørrelser på fem, seks og syv personer. Saks har en brukstid på femten år for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-28 Saks i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Ifølge Klepp og Tobiasson (2021) anbefales det at man har ulike sakser til ulike formål. Kjøkkensaksen bør helst holdes adskilt fra andre sakser for å bevare saksenes levetid. Blant annet av den grunn endrer vi navn til kjøkkensaks. Kjøkkensaksen fyller flere funksjoner på kjøkkenet som inkluderer alt fra å åpne plastemballasje mat er pakket i og som skjæreredskap for fisk og kjøtt. Det anbefales ikke å bruke kokkekniven eller grønnsakskniven til å åpne emballasje og lignende (Pettersen, 2017).

Fokusgruppedeltagerne påpekte at saks er et produkt det er praktisk å ha på kjøkkenet, og det var enighet om et antall på en til to sakser.

Vurdering:

På bakgrunn av diskusjonen over videreføres saks i referansebudsjettet for 2023, men vi betegner den nå som kjøkkensaks. Vår beslutning er å videreføre forbruksnivået fra 2022 siden fokusgruppedeltakerne anså det som passende, og fordi vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at antallet eller brukstiden bør endres.

Tabell 4-29 Kjøkkensaks i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

4.16 Litermål

Litermål ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelsene mellom én og syv personer har ett litermål, og litermålet har en brukstid på 15 år.

Tabell 4-30 Litermål i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Litermål er et viktig produkt å ha kjøkkenet hvis man har behov for å måle opp riktig mengde av ingredienser når man skal lage mat. Litermål er videre et spesielt viktig produkt å ha når man skal følge oppskrifter og måle opp ingredienser, når målet presenteres i form av volum. Litermål kan være laget av ulike materialer som plast, stål eller glass.

Fokusgruppedeltakerne trakk frem litermål da de ble spurt om hva som burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Behovet for litermål ble bekreftet i den validerende fokusgruppen. Fokusgruppedeltakerne vektla først og fremst behovet for å kunne måle opp i ulike mål (liter, desiliter, centiliter osv.) fremfor behovet for å ha flere typer måleutstyr.

Vurdering:

På bakgrunn av anbefalinger om hva man bør ha på kjøkkenet, og fokusgruppedeltakernes synspunkter videreføres litermål i referansebudsjettet for 2023. Vi velger også å bevare forbruksnivået som allerede ligger inne, da dette reflekterer fokusgruppedeltakernes vurdering om at man ikke trenger flere litermål, men heller ett litermål og ett desilitermål. Vi kjenner ikke til informasjon som tilsier at antallet eller brukstiden bør endres, og opprettholder derfor forbruksnivået med ett litermål for husholdninger opp til fire personer, og to litermål for husholdninger med fem eller flere personer.

Tabell 4-31 Litermål i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

4.17 Deslitemål

Desilitemål ligger inne i referansebudsjettet med forbruksnivået: Alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer har ett desilitemål, og brukstiden er 15 år.

Tabell 4-32 Desilitemål i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Desilitemål fremheves som en del av grunnutrustningen man bør ha når man flytter hjemmefra (Sørensen, 2021).

Som nevnt i delkapittelet om litermål, er det behov for å måle volum når man lager mat. Fokusgruppedeltagerne påpekte at behovet for å kunne måle både større og mindre volum, dekkes med ett litermål og ett desilitemål, som ellers har samme bruksområde. Vi har lagt til grunn at desilitemål rommer mer enn én desiliter, eksempelvis 5-6 desiliter, men at desilitemålet er et egnet måleredskap når man skal måle mindre volum. I likhet med litermål finnes desilitemål i ulike materialer.

Vurdering:

På bakgrunn av anbefalinger om hva man trenger av utstyr på kjøkkenet og fokusgruppedeltakernes oppfatninger videreføres desilitemål i referansebudsjettet for 2023. Vår beslutning er å videreføre forbruksnivået og brukstiden fra 2022 på grunnlag av fokusgruppedeltakernes synspunkter, og fordi vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at brukstiden bør endres.

Tabell 4-33 Desilitermål i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

4.18 Eggedeler

Eggedeler ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelsene fra én til syv personer har én eggedeler, og eggedeleren har en brukstid på 5 år.

Tabell 4-34 Eggedeler i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Eggedeler er et kjøkkenredskap som består av en rekke tynne strenger som gjør det mulig å skjære et hardkokt egg i jevne, tynne skiver (Fugmann, 2010). Eggedeleren er oftest produsert i plast og rustfritt stål. Nordmenn spiser 211 egg i året, noe som tydeliggjør at egg er viktig i det norske kostholdet (Tuv, 2019).

Det finnes lite kunnskap om bruk av eggedeler i norske hjem, og vi vil derfor støtte oss til fokusgruppedeltakernes oppfatninger i vår vurdering. Fokusgruppedeltakerne var i utgangspunktet splittet når det kom til om man har behov for å ha eggedeler.

Marit (29, enslig, ingen barn): Jeg tenker også sånn hvitløkspresse og eggedeler og sånt, som er fint å ha, men det går jo fint an å bruke kniv og liksom. Det er ikke nødvendigvis at det går innenfor akseptabelt.

Intervjuer 1: Ja, og for eksempel hvis du følger opp det her med hvitløkspresse og eggedeler og sånt da. Er det en del av et akseptabelt forbruk eller tenker dere ikke det er det? For eksempel de to produktene.

Robert (41, gift, ingen barn): Jeg tenker det er det. Og spesielt eggedeler da for eksempel. Hvis man har besøk da for eksempel og skal servere egg, også ikke har det en gang. Folk må sitte og mose egget eller skjære det med brødkniv. Du føler deg litt utenfor kanskje da. Litt tilbake på de greiene der, at man ikke føler seg som en normal deltaker da, hvis man ikke har den vannkaraffen å servere når du har gjester, eller ikke har eggedeler eller. Sånn sett så tenker jeg at det er viktige ting jeg.

Rita (42, enslig, to barn): Jeg tenker også det er litt sånn hva man er vant med fra man var små også. Sånn eggdeler er veldig sånn vanlig i mitt hjem, men jeg har jo møtt noen som ikke har det. Så det er sikkert litt sånn vane.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Som vi ser i utdraget fra fokusgruppen mente ikke fokusgruppedeltakerne at man nødvendigvis ikke har behov for å eie en eggdeler, og at man klarer seg godt uten ved å i stedet bruke en kniv. Samtidig ble eggdeler sett på noe man trenger hvis man har gjester til bords og serverer hardkokte egg. Til sist ble det nevnt at eggdeler er noe man er oppvokst med og at det er noe man bør ha råd til.

Vurdering:

På bakgrunn av mengden egg vi spiser i Norge og fokusgruppedeltakernes oppfatninger omkring behovet for eggdeler, videreføres dette i referansebudsjettet for 2023. Vår beslutning er å videreføre forbruksnivået og brukstiden fra 2022, siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at dette bør endres, og fordi fokusgruppedeltakerne anså det som et passende forbruksnivå.

Tabell 4-35 Eggdeler i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

4.19 Dørslag

Dørslag ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelsene på mellom én og syv personer har ett dørslag, og dørslaget har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-36 Dørslag i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Dørslag er et kjøkkenredskap som brukes til å sile ut kokevann og til å skylle mat (Dybdahl, 2021a). Det foreligger lite kunnskap om bruk av dørslag, slik at vi vil lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger i vurderingen av denne varen.

Dørslag ble vektlagt av fokusgruppedeltagerne som noe man trenger hjemme når man lager mat. Dette ble også bekreftet i den validerende fokusgruppen.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes oppfatninger videreføre dørslag i referansebudsjettet for 2023. Vi kjenner heller ikke til informasjon som tilsier at forbruksnivået eller brukstiden i referansebudsjettet bør endres, men ett dørslag per husholdning virker fornuftig siden det ikke er sannsynlig at man behov for å bruke flere dørslag av gangen. Derfor velger vi å videreføre forbruksnivået og brukstiden som allerede ligger inne i referansebudsjettet for 2022.

Tabell 4-37 Dørslag i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.20 Termokanne

Termokanne ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Husholdninger med én til fem medlemmer har én termokanne, og husholdninger med seks og syv medlemmer har to termokanner. Termokannene har en brukstid på ti år.

Tabell 4-38 Termokanne i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Termokanner brukes til å oppbevare og servere varm drikke uten at drikken mister temperaturen over tid. Det kan være økonomisk å lage en stor kanne te eller kaffe som holdes varm i termokanna. Termokanne kan dessuten brukes i forbindelse med kaffebesøk, som er vanlig form for sosial sammenkomst i Norge (Bugge, 2019). Som nasjon konsumerte vi i gjennomsnitt 9,3 kilo kaffe pr. innbygger i 2021, noe som gir en grei indikasjon på at man i mange norske hjem ofte vil ha behov for å holde en større mengde kaffe varm over tid. Vi

kjenner ikke til ytterligere informasjon om bruk av termokanne. Derfor vil vi fremover lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger når vi vurderer dette produktet.

Termokanne ble nevnt av fokusgruppedeltakerne i de eksplorerende fokusgruppene da de ble spurt om hva de mener bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Inntrykket ble bekreftet i den validerende fokusgruppen.

Vurdering:

Termokanne videreføres i referansebudsjettet for 2023. Dette er et produkt man har behov for når man skal holde drikke varmt over tid, for eksempel hvis man vil heller lage én stor kanne med kaffe/te eller når man servere kaffe, te og lignende varme drikker til gjester. Vår beslutning er å videreføre forbruksnivået fra 2022, hvor det tas høyde for at de største husholdningene har behov to termokanner. Vi har ikke kjennskap til informasjon som tilsier at brukstid og antall termokanner bør endres.

Tabell 4-39 Termokanne i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.21 Tekanne

Tekanne ligger inne i referansebudsjettet. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelsene mellom én og syv personer har én tekanne, og tekannen har en brukstid på 20 år.

Tabell 4-40 Tekanne i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

En tekanne kan brukes til å brygge en større mengde te (Nynorskordboka, 2023) – dvs. at man ikke er begrenset til å lage én og én tekopp, men heller kan lage én større kanne. Det er videre mange som foretrekker andre typer varm drikke som te i stedet for kaffe (Grunnen til at man eventuelt har behov for en egen kanne til te handler om at kaffelukt og smak er vanskelig å bli kvitt selv om man rengjør kannen (Schultz, 2022) Av den grunn er det hensiktsmessig med en egen kanne til te.

Fokusgruppedeltakerne hadde delte meninger når det kom til behovet for tekanne, og påpekte at te vann i hovedsak kokes i vannkoker. Det kan tyde på at te gjerne lages med teposer og kokt vann rett i koppen.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Jeg føler ikke at det er så mange som har tekanne heller.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Nei, det er heller vannkoker da.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Ja.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Så trakter man seg en kopp te, i stedet for en kanne te.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

Tekanne beholdes i referansebudsjettet for 2023 selv om deltakerne i fokusgruppene mente det ikke var nødvendig å ha. Det skyldes at vi ikke har nok informasjon om bruk av tekanne sammenlignet å brygge teen i koppen med teposer og kokt vann. Vi antar også at tekanne gjør det mulig å servere te til gjester og å kunne benytte seg av te i løsvækt, noe som kan være mer økonomisk enn ferdig pakkede teposer. Vår beslutning er å beholde forbruksnivået og brukstiden i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke har informasjon som tilsier at dette bør endres.

Tabell 4-41 Tekanne i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

4.22 Kjevle

Kjevle ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelser mellom én og syv medlemmer har én kjevle, og den har en brukstid på 25 år for alle husholdningsstørrelser.

Tabell 4-42 Kjevle i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Kjevle brukes til å flate ut eller kjevle deig, og er et tradisjonelt kjøkkenredskap som brukes mye i forbindelse med ulike typer bakst- og matlagingsaktiviteter. Kjevle anbefales å ha i norske store kokebøker (se Hovig, 2013). Det foreligger ikke ekspertkunnskap og anbefalinger utover dette som vi kjenner til, slik at vi vil lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger i vår vurdering.

Fokusgruppedeltakerne trakk selv frem kjevle som et utstyr de mente hørte hjemme på kjøkkenet. Her ga flere uttrykk for at man ofte står ovenfor forventninger om å bake, spesielt når man har barn i husstanden:

Jeg deler den oppfatningen i min omgangskrets. [...] En ting er jo brød, men annet er jo i forbindelse med alle sånne ... det er konserter med korpset og det er fotballcuper som det skal bakes til og det er skoleavslutninger. Så det er mye baking sånn ellers også, av kaker, til ting med ungene. Allfor mye. Irene (42, gift, to barn, fokusgruppe 2)

Det ble bekreftet at kjevle hører hjemme i kjøkkenutstyret i den validerende fokusgruppen, som også påpekte at man fort kan skille seg ut hvis man ikke har muligheten til å bake.

Vurdering:

Kjevle videreføres i referansebudsjettet for 2023. Kjevle er et viktig redskap for å være i stand til å bake, ifølge fokusgruppedeltakerne, og spesielt når man har barn. Vår beslutning er å videreføre forbruksnivået og brukstiden for kjevle i referansebudsjettet fra 2022, fordi vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at det bør justeres.

Tabell 4-43 Kjevle i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.23 Springform

Springform ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer har én springform, og springformen har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-44 Springform i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

En springform er en rund kakeform hvor kanten rundt kan festes og løsnes fra kakebunnen gjennom en springmekanisme (Merriam-Webster, 2022) Dette er et produkt som er vanlig å bruke til en rekke former for bakst, og som flere kokebøker anbefaler at man har (Hovig, 2013).

Springform ble nevnt av fokusgruppedeltakerne da de ble spurt om hva man trenger av kjøkkenutstyr. Behovet for springform ble knyttet til å være i stand til å imøtekomme sosiale forventninger om baking til ulike anledninger, slik det ble diskutert i delkapittelet over.

Vurdering:

Springform videreføres i referansebudsjettet for 2023. Springform brukes til flere ulike typer bakst, og bidrar til å dekke sosiale forventninger til kakebaking til ulike type anledninger ifølge fokusgruppedeltakerne. Vår beslutning er videreføre forbruksnivået og brukstiden i referansebudsjettet fra 2022, siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at dette bør endres.

Tabell 4-45 Springform i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.24 Kake-/brødform

Kake-/brødform ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Én-, to-, tre- og fire personshusholdninger har to kake- eller brødformer og fem-

, seks- og syvpersonshusholdninger har tre kake- eller brødformer. Kake- eller brødformen har en brukstid på 25 år, og det gjelder for alle de nevnte husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-46 Kake-/brødform i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	3	3	3
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Kake/brødform er rektangulære metallformer. Bakeformen brukes gjerne til å bake brød eller formkaker. Kake/brødform anbefales i kokebøker (se Hovig, 2013). Det foreligger ikke ekspertkunnskap og anbefalinger utover dette som vi kjenner til, og vi vil i denne vurderingen lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger.

Fokusgruppedeltakerne påpekte som nevnt tidligere at alle bør være i stand til å bake. Videre trakk de frem at brødbaking er en alminnelig aktivitet mange gjør hjemme, og at det er noe man bør være i stand til når man lever på et akseptabelt forbruksnivå.

Intervjuer 1: Hva slags bakst tenker dere inngår i et akseptabelt forbruksnivå?

Even (39, gift, to barn): Kaker og brød.

Irene (42, gift, to barn): Brød, kaker.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Vurdering:

Kake/brødform videreføres i referansebudsjettet for 2023. Bakgrunnen er at man bør ha muligheten til å bake brød. Vår beslutning er å videreføre forbruksnivået i referansebudsjettet fra 2022, slik at de mindre husholdningene har mulighet til å steke to kaker eller brød samtidig, mens de større husholdningene har muligheten til å steke tre kaker eller brød samtidig. Vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at dette bør endres.

Tabell 4-47 Kake-/brødform i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	3	3	3
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.25 Kakerist

Kakerist ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelsene fra én til syv medlemmer har én kakerist hver, og kakeristen har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-48 Kakerist i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Kakerist er en metallrist som brukes til å avkjøle bakst og annen mat, noe som anbefales i store norske kokebøker (Hovig, 2013). Utover dette kjenner vi ikke til relevant kunnskap fra eksperter eller anbefalinger om bruk av kakerist, og vil da lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger i vurderingen av dette produktet.

Når deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene ble bedt om å nevne hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr, ble kakerist trukket frem, men det ble ikke diskutert ytterligere. Dette ble bekreftet i den validerende fokusgruppen, som stemmer overens med den generelle oppfatningen om at man bør ha mulighet til å bake, også nevnt i delkapitlene over.

Vurdering:

På bakgrunn av fokusgruppedeltakernes oppfatninger videreføres kakerist i referansebudsjettet for 2023. Vår beslutning er å videreføre forbruksnivået for kakerist fra referansebudsjettet i 2022 siden vi ikke kjenner til informasjon som tilsier at det bør forandres, og siden det virker meningsfylt at det sjelden vil være behov for mer enn én kakerist når baksten skal avkjøles.

Tabell 4-49 Kakerist i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.26 Skjærebrett (tre)

Skjærebrett av tre ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser følgende forbruksnivå: Husholdninger bestående av én, to, tre og fire medlemmer har ett skjærebrett av tre, mens husholdninger bestående av fem, seks og syv medlemmer har to skjærebrett av tre. Skjærebrett av tre har en brukstid på ti år.

Tabell 4-50 Skjærebrett (tre) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Skjærebrett av tre har lang historie som kjøkkenutstyr, og er fortsatt vanlig å finne på norske kjøkken (Bugge, 2019). Selv om skjærebrett av plast har gjort sitt inntog på kjøkkenet, har plastbrettet ifølge Mattilsynet ingen hygieniske fordeler, med unntak av det er lettere å rengjøre (Matportalen, 2018a)

Skjærefjøl ble trukket fram av fokusgruppedeltagerne på spørsmålet om hva man bør ha hjemme. På oppfølgingsspørsmålet om hvilket materiale skjærefjøla bør være laget av var meningene mer delt:

Intervjuer 1: Apropos skjærefjøl, hva tenker dere om plastfjøl og trefjøl?

Anders (43, gift, to barn): Trefjøl.

Irene (42, gift, to barn): Trefjøl.

Even (39, gift, to barn): Plast til ... vi bruker plast til fisk og kylling.

Carla (51, gift, fire barn): Jeg bruker egentlig bare plast. Jeg har trefjøl til brød, ellers er det plast på grunn av lukten, følelsen av at du får vasket bede. Jeg vet ikke.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Meningene var også delt i den validerende fokusgruppen, hvor det isteden ble vektlagt at referansebudsjettet la opp til et tilstrekkelig antall skjærebrett snarere enn skjærebrett av spesifikke materialer:

Karoline (37, samboer, ingen barn): Jeg tenker også at skjærefjøl i tre er liksom ikke så mange ... det er ikke nødvendig. Eller, hvis du ikke er interessert i det, så er det kanskje ikke så naturlig at du har det.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Eller kanskje fjernet betegnelsen tre og plast da, og heller kalt det tre eller plast?

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

På bakgrunn av innsikt fra Bugge (2019), Mattilsynet (Matportalen, 2018a), og basert på fokusgruppedeltakernes meninger videreføres skjærebrett av tre i referansebudsjettet for 2023. Selv om det var delte meninger om hvilket materiale fokusgruppedeltakerne foretrakk, bunnet diskusjonen i at det er viktig med nok skjærefjølere. Siden det både er inkludert skjærefjølere i tre og plast i referansebudsjettet, tar vi dermed høyde for ulike oppfatninger av fortrukket materiale. Vår beslutning er også å videreføre forbruksnivået og brukstid fra 2022 i årets referansebudsjett. Det skyldes at antallet ble akseptert i den validerende fokusgruppen, og vi kjenner ikke til annen informasjon som tilsier at dette bør endres.

Siden fokusgruppedeltakerne ikke stusset over forbruksnivået som ligger inne når man ser skjærebrett av tre i sammenheng med skjærebrett i plast, fortsetter vi å inkludere skjærebrett av begge materialene. Valgfrihet er et bærende prinsipp i referansebudsjettet, og varene vi legger inn her er representantvarer.

Tabell 4-51 Skjærebrett (tre) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.27 Skjærebrett (plast)

Skjærebrett av plast ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med forbruksnivået: Alle husholdninger med én til syv medlemmer har ett skjærebrett av plast, og skjærebrett av plast har en brukstid på ti år.

Tabell 4-52 Skjærebrett (plast) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Skjærebrett er, som vi diskuterte i forrige delkapittel, et produkt med lang fartstid på norske kjøkken (Bugge, 2019), selv om plastversjonen er et nyere tilskudd. Hovedfordelen med et skjærebrett av plast versus skjærebrett av tre er at plastvarianten er lettere å rengjøre og vedlikeholde, men skjærebrett av plast har ellers ingen hygieniske fordeler fremfor skjærebrett av tre (Matportalen, 2018a.)

Vi tok i forrige underkapittel opp at deltakerne i de eksplorerende og validerende fokusgruppene hadde delte meninger når det kom til om man burde ha skjærebrett av plast eller av tre. Selv om de med utgangspunkt i egen praksis hjemme hadde forskjellige meninger om materialet, var de enige om at det var viktig å ha et tilstrekkelig antall skjærebrett hjemme når man lever på et akseptabelt forbruksnivå. Da den validerende fokusgruppen ble presentert for antallet vi legger opp til i referansebudsjettet, anså de dette som et akseptabelt forbruksnivå.

Vurdering:

Med utgangspunkt i den presenterte ekspertkunnskapen og fokusgruppedeltakernes vurderinger vil vi fortsette å inkludere skjærebrett av plast i referansebudsjettet for 2023. Vi viderefører antall og brukstid fra 2022, med utgangspunkt i at forbruksnivået som ligger til grunn for skjærebrett i tre og plast samlet stemmer overens med forbruksnivået deltakerne i fokusgruppene anså som akseptabelt. Vi velger å ikke justere på antall skjærebrett av henholdsvis plast eller tre siden de delte meningene hos fokusgruppedeltakerne angående materialvalg stemmer godt overens med referansebudsjettets prinsipp om valgfrihet, noe vi utdypet i vurderingen i forrige delkapittel.

Tabell 4-53 Skjærebrett (plast) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.28 Potetskreller

Potetskreller ligger inne i referansebudsjettet for 2022, hvor husholdninger bestående av en-, to, tre, fire og fem personer har én potetskreller, og husholdninger bestående av seks og syv personer har to potetskrellere. Potetskrellerne har en brukstid på ti år.

Tabell 4-54 Potetskreller i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Potetskreller er et redskap om brukes til å fjerne skallet fra poteter og andre grønnsaker, og er noe man anbefales å ha på kjøkkenet (Skaar Staarvik, 2017). Videre er grønnsaker og poteter en etablert del av norsk kosthold (Bugge, 2019), og vi spiser i gjennomsnitt 70 kilo

potet hver i året i Norge – selv etter en 30 prosents nedgang i vårt nasjonale inntak av poteter de siste 100 årene (Drevon, 2022). Behovet for å kunne skrelle både poteter og grønnsaker fremstår som relevant i mye av matlagingen hos norske husholdninger.

Deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene trakk frem potetskreller som et kjøkkenredskap de mente man bør ha på kjøkkenet når man lever på et akseptabelt forbruksnivå. Det var ikke delte meninger om behovet for potetskreller, noe som også var tilfellet i den validerende fokusgruppen. Deltakerne i både de eksplorerende og validerende fokusgruppene hadde heller ingen innvendinger til forbruksnivået som ligger til grunn for potetskreller i referansebudsjettet fra før.

Vurdering:

Med utgangspunkt i informasjon om nordmenns gjennomsnittlige potetforbruk og potetens rolle i det norske kjøkken, velger vi å fortsette å inkludere potetskreller i referansebudsjettet for 2023. At man har behov for potetskreller, ble også reflektert i fokusgruppedeltakernes vurderinger. Vi viderefører forbruksnivået som ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden fokusgruppedeltakerne anså det som passende, og siden vi ikke kjenner til ekspertkunnskap eller annen informasjon som tilsier at vi bør justere dette.

Tabell 4-55 Potetskreller i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.29 Sleiv/rørespade

Sleiv/rørespade ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Husholdninger bestående av én, to og tre personer har to sleiver/rørespader, mens husholdninger bestående av fire til syv personer har tre sleiver/rørespader. Sleivene/rørespadene har en brukstid på 15 år.

Tabell 4-56 Sleiv/rørespade i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	3	3	3	3
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Sleiv/rørespade har vært i bruk på kjøkkenet i lang tid, og vi kan finne nedtegnelser om grøtsleivens bruk i norske kjøkken helt tilbake til 1800-tallet (Bugge, 2019). Dette er et

redskap som brukes til en rekke matlagingsaktiviteter, som, og har tradisjonelt blitt laget av tre (Bugge, 2019). I dag er det mulig å kjøpe sleiver i forskjellige typer materialer, eksempelvis plast og metall, men tresleiven er fortsatt utbredt, og vanlig å finne i både hjem og butikker som selger kjøkkenredskaper.

Da fokusgruppedeltakerne ble spurt om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr ble sleiv og redskaper til å røre med trukket frem. Fokusgruppedeltakerne var samstemte om å inkludere dette produktet.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i ekspertkunnskapen om sleivens/rørespadens plass i det norske kjøkken og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere sleiv/rørespade i referansebudsjettet for 2023, og viderefører det forbruksnivået som allerede ligger til grunn: Én-, to-, tre- og firepersonshusholdninger har to sleiver/rørespader hver, mens fem-, seks- og syvpersonshusholdninger har tre sleiver/rørespader hver. Vi beholder brukstiden på 15 år for sleiv/rørespade, og brukstiden gjelder for alle de nevnte husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-57 Sleiv/rørespade i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	3	3	3
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

4.30 Spiralvisp

Spiralvisp ligger inne i referansebudsjettet for 2022, og alle husholdninger fra én person og opp til syv personer har én spiralvisp. Brukstiden er 25 år.

Tabell 4-58 Spiralvisp i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Spiralvisp er en type visp som gjerne er laget av en metallstang med håndtak og surret ståltråd på bunnen, og kan brukes til å vispe og piske væske (Bokmålsordboka, 2022c) Med unntak av at det anbefales å ha en visp på kjøkkenet (Staarvik, 2017) foreligger det ikke tilgjengelig ekspertkunnskap om produktet som vi kjenner til. Derfor vil vi i all hovedsak lene oss på fokusgruppedeltakernes vurderinger av denne varen.

Fokusgruppedeltakerne i begge de eksplorerende fokusgruppene påpekte at man trenger visp på kjøkkenet, og at det bør inngå i et akseptabelt forbruksnivå. De uttrykte heller ikke behov for mer enn én visp på kjøkkenet, selv om de nevnte forskjellige varianter av vispen i diskusjonen om hva man bør ha av kjøkkenredskaper.

Vurdering:

Med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes vurderinger vil vi fortsette å inkludere spiralvisp i referansebudsjettet for 2023. Selv om deltakerne i fokusgruppene også nevnte andre former for visper man kunne inkludert i stedet, velger vi å fortsette med spiralvisp, og minner om at dette er et representantprodukt. Med andre ord vil man stå fritt til å velge en annen visp når man lever på et akseptabelt forbruksnivå, og fortsatt få tilfredsstillt behovet for én visp innenfor forbruksnivået til det norske referansebudsjettet. Vi velger videre å bevare forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til data eller ekspertkunnskap som tilsier at dette bør justeres.

Tabell 4-59 Spiralvisp i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.31 Slikkepott

Slikkepott ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med forbruksnivået: Én- og to personshusholdninger har én slikkepott med en brukstid på to år. Trepersonshusholdninger har én slikkepott med brukstid på ett år. Fire- og fempersonshusholdninger har to slikkepotter med en brukstid på ett år, mens seks og syvpersonshusholdninger har tre slikkepotter med en brukstid på ett år.

Tabell 4-60 Slikkepott i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	2	2	3	3
Brukstid (år)	2	2	2	1	1	1	1

Slikkepott er et kjøkkenredskap som brukes til å skrape ut innhold fra boller, bokser, gryter og lignende, og er som regel laget av plast, gummi eller silikon. Videre anbefales det at man bytter ut slikkepotten omtrent annethvert år som følge av at plasten, gummien og silikonet slår sprekker som gir god grobunn for bakteriekultur (Vabro, 2015).

Slikkepotten ble kjøpt nevnt av fokusgruppedeltakerne i de eksplorerende fokusgruppene da de ble spurt om hva de mente bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. At slikkepott er inkludert ble også tatt som en selvfølge av den validerende fokusgruppen. Videre ble det kommentert at antall slikkepotter man har hjemme varierer, og at et eksakt antall slikkepotter som skal inngå i et akseptabelt forbruk er vanskelig å stadfeste.

Det varierer jo veldig mye på hvor mye personen lager mat. Han jeg bodde med før, når jeg flyttet inn med han så var det ikke fullt av ting i kjøkkenskuffen, og dermed ikke så mye matlaging. For det var jo ikke rivjern eller visp eller sånt, for det trengte han ikke. Mens jeg som er glad i å lage mat og bake og sånn så har jeg jo fire slikkepotter. Men det er jo ikke det at man trenger det nødvendigvis, det er jo å finne den gyldne middelveien (...) Marit (29, enslig, ingen barn, fokusgruppe 3)

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere slikkepott i referansebudsjettet for 2023, men vil med utgangspunkt i tilgjengelige anbefalinger justere brukstiden til to år for en slikkepott. Da blir forbruksnivået for slikkepott i referansebudsjettet 2023 som følger: Én-, to- og tre personshusholdninger har én slikkepott hver, fire- og fempersonshusholdningene har to slikkepotter hver, og seks- og syvpersonshusholdninger har tre slikkepotter hver. Brukstiden for slikkepott er to år.

Tabell 4-61 Slikkepott i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	2	2	3	3
Brukstid (år)	2	2	2	2	2	2	2

4.32 Stekespade i plast og stekespade i metall

Stekespade ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med forbruksnivået: Alle husholdningsstørrelsene fra ett til syv medlemmer har én stekespade, og stekespaden har en brukstid på 25 år som gjelder for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-62 Stekespade i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Stekespaden brukes i all hovedsak til å håndtere mat man steker, og er nødvendig for å gjennomføre en rekke matlagingsaktiviteter hvor steking inngår som anbefales som et produkt å ha på kjøkkenet (Staarvik, 2017). Et generelt råd er å bruke riktig stekespade til stekepannen, for eksempel tre, plast eller silikon til stekepanner med teflonbelegg eller lignende og stekespader av metall kun bør brukes til stekepanner laget av jern eller rustfritt stål. Imidlertid har det vist seg at stekespader laget av melamin- og polyamidplast, avgir for høye nivåer av formaldehyd, som kan være kreftfremkallende og gi allergiske reaksjoner, og av PAA (primære aromatisk aminer), som kan påvirke arveanleggene våre (Stavanger kommune, 2022). Fra 2011 har kontrollen med slike produkter blitt intensivert i hele EU/EØS (Matportalen, 2018b). I en test av kjøkkenredskaper laget av silikon, viste det seg at 41 av 49 produkter avgir silikonrester (siloksanerer) i maten. Det er ifølge Mattilsynet foreløpig uklart om silikonrester er helseskadelig (Blaker, 2018). Det anbefales dessuten ikke å bruke kjøkkenredskaper laget av silikon handlet fra nettbutikker utenfor EU fordi de ikke er underlagt strenge europeiske lover og regler (Forbrukerrådet, 2022).

Stekespade ble fort trukket frem i begge de to eksplorerende fokusgruppene da vi spurte om hva som bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Fokusgruppedeltakerne var samstemte om at stekespade bør inkluderes i referansebudsjettet, og den validerende fokusgruppen var også enig i at man bør ha stekespade på kjøkkenet. Hvor lenge stekespaden varer ble det ikke snakket om. Det foreligger heller ikke ekspertkunnskap og anbefalinger vi kjenner til når det kommer til varighet på stekespader av ulike materialer.

Vurdering:

Som det kommer frem av anbefalingene og fokusgruppedeltakernes vurderinger, er stekespade et essensielt produkt å ha på kjøkkenet, og vi velger derfor å fortsette å inkludere stekespade i referansebudsjettet for 2023.

Stekespaden som er inkludert i budsjettet, har 25 års levetid, og vi legger til grunn at denne er laget av metall. En metallstekespade er imidlertid ikke anbefalt å bruke i stekepanner med non-stick-belegg, fordi metallredskaper vil ødelegge belegget. Stekepanner i aluminium, beskrevet i delkapittel 4.8, har ofte et non-stick-belegg. Husholdninger med en, to og tre personer har kun en stekepanne i aluminium inkludert i sitt budsjett. Vi velger derfor å legge til en stekespade i plast, og inkluderer dette for alle husholdningsstørrelser. Det finnes lite informasjon om levetiden til stekespader i plast, men vi legger til grunn fem års brukstid.

Vi opprettholder brukstiden for stekespade i metall, men tar ut dette produktet fra referansebudsjettet for husholdninger med én, to eller tre personer, fordi det kun ligger inne stekepanne av aluminium for disse husholdningsstørrelsene. Referansebudsjettet inkluderer

stekepanne i jern til husholdninger med fire, fem, seks og syv personer, og disse husholdningsstørrelsene beholder stekespade i metall i sitt budsjett.

Forbruksnivået for stekespader i referansebudsjettet 2023 blir da som følger: Én-, to- og tre personshusholdninger har ikke stekespade av metall inkludert, mens fire- til syvpersonshusholdninger har én stekespade av metall i sitt budsjett. Brukstiden er 25 år.

Tabell 4-63 Stekespade av metall i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	25	25	25	25

Videre inkluderes det én stekespade av plast for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstiden er 5 år.

Tabell 4-64 Stekespade av plast i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

4.33 Hullsleiv

Hullsleiv ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer har én hullsleiv, og hullsleiven har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-65 Hullsleiv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Som vi nevnte i underkapittel 3.29 Sleiv/rørespade har forskjellige sleiver vært en del av kjøkkenutrustningen i Norge i lang tid (Bugge, 2019). Hullsleiven skiller seg fra øvrige sleiver ved å ha hull i spade-delen nederst, og brukes til å løfte faste stoffer/fast mat opp av væske.

Hullsleiv ble ikke nevnt ved navn i de eksplorerende fokusgruppene, men redskaper med hull i til å løfte ut fisk av gryter ble nevnt. I den eksplorerende fokusgruppen ble hullsleiv først fremstilt som et gammeldags produkt, før det ble nevnt at dette redskapet fortsatt fyller en viktig funksjon i en rekke matlagingsaktiviteter.

Karoline: (37, samboer, ingen barn): Hullsleiv, det er den litt store runde med masse hull i som man tar ut poteter med. Det synes jeg også er litt sånn utgått. Det er sånn som besteforeldrene mine bruker.

Petter: (40, enslig, ett barn) Ja, 80-talls produkt.

I2: Men hvis man skal f.eks. koke torsk da?

Karoline: (37, samboer, ingen barn): Nå koker ikke jeg torsk da, så ... men du har jo kanskje et poeng.

(...)

Lisa (44, gift, to barn): Jeg bruker mye hullsleiv. Nå hører dere nok på språket mitt at jeg kommer fra utlandet, og vi har veldig mye forskjellig, alle typer mat som vi koker i en storkjele. Så den bruker vi mye ...

Arild (43, gift, to barn): Ja, jeg bruker det også mye.

Lisa (44, gift, to barn): På å ta opp fra kjelen i kokende vann.

Arild (43, gift, to barn): Eller fritering, hvis man ikke har egen frityrgrøte og sånne ting.

(utskrift, Fokusgruppe 6)

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere hullsleiv i referansebudsjettet for 2023. Som det fremgår av diskusjonen blant fokusgruppedeltakerne er hullsleiv fortsatt et redskap man kan ha hyppig bruk for på kjøkkenet, selv om navnet kanskje høres litt gammeldags ut. Vi velger å ikke forandre betegnelsen på hullsleiv i referansebudsjettet siden en eventuell navneendring fort kan implisere at varen kun kan brukes til ett bestemt formål, noe som ikke stemmer overens med hva som kom frem i diskusjonen blant fokusgruppedeltakerne. Vi bevarer også forbruksnivået som allerede ligger til grunn inne i referansebudsjettet for 2022, siden vi ikke kjenner til data eller anbefalinger som tilsier at dette bør justeres.

Tabell 4-66 Hullsleiv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.34 Øse

Øse ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med forbruksnivået: Alle husholdningsstørrelsene fra én til syv personer har to øser hver, og øsene har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-67 Øse i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Øser brukes til å løfte væske fra et sted til et annet og består som regel av en dyp skje med plass til væske i, med et lengre skaft. Man anbefales å ha det som en del av kjøkkenutrustningen (Staarvik, 2017). Det foreligger ikke ytterligere anbefalinger og ekspertkunnskap om øse som vi kjenner til, slik at vi i resten av vurderingen vil lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger.

Øse ble trukket frem av deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene, som en del av kjøkkenutstyret man bør ha når man lever på et akseptabelt forbruksnivå. Dette ble også bekreftet av deltakerne i den validerende fokusgruppen, som ikke hadde noen innvendinger mot at øse inkluderes.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i tilgjengelige anbefalinger og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere øse i referansebudsjettet for 2023. Vi velger videre å beholde forbruksnivået for øse som ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til data eller ekspertkunnskap som tilsier at vi bør justere det.

Tabell 4-68 Øse i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.35 Rivjern

Rivjern ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Alle husholdningene fra én til syv personer har ett rivjern hver, og rivjernet har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-69 Rivjern i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Rivjern er et matlagingsredskap som brukes til å rive eller raspe diverse matvarer. Rivjern var vanlig i bruk allerede på 1700-tallet, og rasping av poteter var vanlig på 1800-tallet (Dybdahl, 2021b). Fra og med 1900-tallet har rivjernet, slik vi kjenner det i dag, med rette flater og flere forskjellige rive- og raspemuligheter blitt mer og mer vanlig i bruk. Rivjern er videre et anbefalt produkt å ha på kjøkkenet også i dag, og brukes fortsatt til en rekke matlagingsaktiviteter (Staarvik, 2017).

Deltakerne i de eksplorative fokusgruppene trakk frem rivjern som noe som burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr, og var samstemte i sin mening om dette. At rivjern er noe som bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr ble også bekreftet av deltakerne i den validerende fokusgruppen.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i den presenterte ekspertkunnskapen og anbefalingene, samt på bakgrunn av fokusgruppedeltakernes vurderinger, fortsette å inkludere rivjern i referansebudsjettet for 2023. Vi viderefører forbruksnivået som allerede ligger til grunn for rivjern i referansebudsjettet for 2022, siden vi ikke kjenner til data eller anbefalinger som tilsier at vi bør justere dette.

Tabell 4-70 Rivjern i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.36 Kjøkkenvekt

Kjøkkenvekt ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer har én kjøkkenvekt, og kjøkkenvekten har en brukstid på 25 år.

Tabell 4-71 Kjøkkenvekt i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Kjøkkenvekt er et viktig redskap når man skal følge oppskrifter som inneholder vektangivelser. Det finnes ulike typer vekter, men det er den elektroniske vekten som har vært mest utbredt i bruk siden 1970-tallet (Holtebekk, 2017). Med utgangspunkt i diskusjonen i underkapitlene om litermål (3.16) og desilitermål (3.17) har man behov for å kunne måle eksakte mengder med ingredienser når man lager mat, og mengdeanvisninger kan være oppgitt i volum eller i vekt. Et kjøkken utstyrt med måleutstyr for både volum og vekt vil dermed være godt utrustet til å følge oppskrifter og måle ingredienser nøyaktig.

Kjøkkenvekt ble nevnt av deltakerne i begge de to eksplorerende fokusgruppene da de ble spurt om hva som burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. At kjøkkenvekt burde fortsette å inngå i referansebudsjettet for 2023 ble bekreftet av den validerende fokusgruppen når de presentert med funnene fra de to første eksplorerende fokusgruppene.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i tilgjengelig informasjon og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere kjøkkenvekt i referansebudsjettet for 2023. Dette er et viktig redskap å ha på kjøkkenet som gjør det mulig å veie gitte mengder av ingredienser når man lager mat. Sett i sammenheng med bruk av litermål (kap. 3.16) og desilitermål (kap. 3.17) bør husholdninger som lever på referansebudsjettets forbruksnivå kunne måle ingredienser i både vekt og volum når de lager mat. Vi velger å beholde forbruksnivået som ligger inne i referansebudsjettet for 2022 da vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at vi bør justere dette.

Tabell 4-72 Kjøkkenvekt i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.37 Sitruspresse

Sitruspresse ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer har én sitruspresse, og sitruspressen har en brukstid på ti år.

Tabell 4-73 Sitruspresse i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Sitruspresse brukes til å presse juice ut fra frukt, som regel sitrusfrukt, og inngår i en rekke matlagingsaktiviteter. Dette er et produkt det foreligger lite tilgjengelig ekspertkunnskap om som vi kjenner til, som innebærer at vi vil lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger i vurderingen av produktet.

I de to eksplorerende fokusgruppene ble ikke sitruspresse nevnt av noen av deltakerne da de ble spurt om hva som burde inngå i et akseptabelt forbruk. Da sitruspresse ble diskutert i den validerende fokusgruppen var deltakerne delt i sine meninger med tanke på å inkludere dette produktet fremover.

Lisa (44, gift, to barn): Jeg tenker på sitruspresse da, at du kjøper jo egentlig ... jeg vet ikke om det er mange som ... jeg tenker liksom den fornuftige forbruken, for det er billigere å kjøpe en jus da. Det er ikke mange som kjøper såpass store mengder frukt at de kan presse ut saften da.

Arild (43, gift, to barn): Nei, men det er jo kanskje til matlaging hvor du bruker sitrus i en kake, eller en dressing eller et eller annet, hvor du ... du trenger ikke så mye, men du vil gjerne utnytte det du har av saft i råvarene.

Lisa (44, gift, to barn): Ja, det kan godt hende.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Altså, jeg er ekstremt glad i min sitruspresse, jeg kunne ikke levd uten. Men jeg mener jo ikke at det er noe norske hjem vanlig har.

Arild (43, gift, to barn): Det er ikke noe du må ha.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Nei.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Her ser vi at fokusgruppedeltakerne anså sitruspresse som noe de ikke forventer at man har hjemme, samtidig som det kom frem at man kan ha behov for dette produktet i forbindelse med matlaging.

Vurdering:

Med utgangspunkt i meningene som kom frem i diskusjonen blant deltakerne i den validerende fokusgruppen vil vi fortsette å inkludere sitruspresse i referansebudsjettet for 2023. Selv om deltakerne anså sitruspresse som noe de ikke forventer at man har hjemme, kom det frem at dette er et produkt man kan ha behov for i matlagingen. Vår vurdering er at produktet bør inngå i et akseptabelt forbruksnivå. Vi velger også å bevare forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at vi bør justere dette.

Tabell 4-74 Sitruspresse i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.38 Trakt

Trakt ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Alle husholdningsstørrelser fra én person til syv personer har én trakt, og trakten har en brukstid på 15 år.

Tabell 4-75 Trakt i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Trakt inngår i en rekke forskjellige matlagingsaktiviteter og er oftest laget av plast eller metall. Dette er et produkt man gjerne bruker til å helle væske over i beholdere med liten åpning, eksempelvis en flaske. Det foreligger lite tilgjengelig ekspertkunnskap og informasjon om dette produktet som vi kjenner til, og vi vil derfor lene oss på fokusgruppedeltakernes meninger når vi gjennomfører vår vurdering av dette produktet.

Trakt ble ikke nevnt av deltakerne i de to eksplorerende fokusgruppene da de ble spurt om hva de mener bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Det kom også frem at trakt fyller funksjoner utenfor kjøkkenet også, og at man har behov for trakt i en husholdning, men at behovet for den er mer sporadisk.

I1: Ja, hva med for eksempel en trakt da?

(...)

Rita (42, enslig, to barn): Trakt? Det bruker jeg kun til spylevæske.

Robert (41, gift, ingen barn): Jeg husker at jeg har hatt behov for det på kjøkkenet ved noen anledninger, men akkurat til hva det husker jeg ikke. Men jeg husker at jeg har stått der og tenkt, nå skulle jeg hatt en trakt.

Marit (29, enslig, ingen barn): Ja, jeg har brukt trakt litt, men det har vært for å liksom fryse ting, hvis jeg har laget vaffelrøre og har rester så kan jeg ta det opp i en flaske, og så bruke trakta for å liksom få vafler oppi og putte det i fryseren og fylle opp syltetøy på ting og bruke en trakt.

Synnøve (53, samboer, ingen barn): Jeg tenker, hva koster en trakt, hvis at man på en måte er på det nivået at man liksom sitter og diskuterer om noen skal få lov til å ha en trakt eller ikke. Det høres jo litt trist ut da.

Georg (39, enslig, ingen barn): Det er vel kanskje sånn at man kjøper hvis man lurer på om man kanskje trenger det en eller annen gang, men så blir den bare liggende i skuffen mesteparten av tiden, hvis man ikke har et svært behov for å bruke trakt hele tiden.

(utskrift, fokusgruppe 2).

Da trakt ble diskutert i den validerende fokusgruppen var deltakerne mer usikre på om det burde inngå i et akseptabelt forbruksnivå, selv om de også anerkjente at man kan ha behov for trakt til flere forskjellige aktiviteter både på og utenfor kjøkkenet.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere trakt i referansebudsjettet for 2023. Som det kommer frem i diskusjonen mellom fokusgruppedeltakerne fyller trakt en rekke funksjoner i en husholdning både på og utenfor kjøkkenet. Vi vil også bevare forbruksnivået som allerede ligger til grunn for trakt i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at dette bør justeres.

Tabell 4-76 Trakt i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

4.39 Oppbevaringsboks liten

Liten oppbevaringsboks ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med forbruksnivået: Husholdningsstørrelsene fra og med én til og med fire personer har fire oppbevaringsbokser, mens husholdningene bestående av fem, seks og syv medlemmer har seks oppbevaringsbokser. Oppbevaringsboksene har en brukstid på ti år, som gjelder for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-77 Oppbevaringsboks (liten) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	5	5	5
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Oppbevaringsboks inkluderer lokk, og er et produkt som brukes til å oppbevare mat slik at maten holder seg lenger. Dette er en effektiv måte å lagre både matrester og andre matvarer over tid siden mat som er pakket inn i plast holder seg lenger enn hvis det oppbevares på andre måter (Wold, 2018).

Oppbevaringsboks ble nevnt i begge de to eksplorerende fokusgruppene da deltakerne ble spurt om hva de mener burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Oppbevaringsboks ble i den sammenheng fremstilt som et produkt man trenger for å kunne lagre mat på en god og hygienisk måte:

Tenker litt innenfor helse der og så er det jo det med å ha nok oppbevaring til ting og. Oppbevare mat på riktig måte, at man har bokser til å ha maten i eller luft-tette ting for å holde maten frisk da, en god del av den hygienedelen. (Marit 29, enslig, ingen barn, fokusgruppe 3).

Deltakerne i den validerende fokusgruppen mente også at oppbevaringsbokser bør inkluderes i et akseptabelt forbruksnivå av kjøkkenutstyr.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i ekspertkunnskapen om måten plast påvirker levetiden til mat, samt basert på fokusgruppedeltakerens vurderinger fortsette å inkludere liten oppbevaringsboks i referansebudsjettet for 2023. Det fremstår rimelig at husholdninger har mulighet til å oppbevare og lagre mat på en god måte med tanke på både holdbarhet og hygiene, og at de i en forbindelse har behov for flere mindre bokser som kan brukes til dette. Vi vil bevare forbruksnivået som ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden dette allerede tar høyde for forskjeller i lagringsbehov mellom små og store husholdninger.

Tabell 4-78 Oppbevaringsboks (liten) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	5	5	5
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.40 Oppbevaringsboks stor

Stor oppbevaringsboks ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Husholdninger med én, to, tre og fire medlemmer har én stor oppbevaringsboks, mens husholdninger med fem, seks og syv medlemmer har to store oppbevaringsbokser. Oppbevaringsboksene har en brukstid på ti år, og den gjelder for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-79 Oppbevaringsboks (stor) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Som vi diskuterte over kan man oppbevare mat lenger når man bruker plastbeholdere med lokk, og man vil ofte ha behov for å kunne lagre mat i kjøll og fryseren hjemme. I den sammenheng vil det variere hvor store mengder mat man trenger å kunne lagre i forskjellige bokser, og det er da ofte en fordel å ha oppbevaringsbokser i ulike størrelser.

Deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene diskuterte behovet for oppbevaringsbokser, og mente at det burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr, og at man bør ha mulighet til å ta vare på rester og å oppbevare maten på en hygienisk måte. Dette ble også bekreftet av deltakerne i den validerende fokusgruppen da de ble presentert for resultatene fra de to eksplorerende fokusgruppene.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i ekspertkunnskapen om oppbevaring av mat, og på bakgrunn av fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere stor oppbevaringsboks i referansebudsjettet for 2023. Vi velger også å videreføre forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden dette allerede tar høyde for at de største husholdningene har et behov for å lage, og dermed oppbevare, større mengder mat.

Tabell 4-80 Oppbevaringsboks (stor) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.41 Arbeidsbolle

Arbeidsbolle ligger inne i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelser fra én til syv medlemmer har to arbeidsboller. Arbeidsbollene har en brukstid på 20 år for alle husholdningsstørrelser.

Tabell 4-81 Arbeidsbolle i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

Arbeidsbolle er et redskap man anbefales å ha på kjøkkenet (Skaar Staarvik, 2017), og som man trenger for å kunne gjennomføre en rekke forskjellige matlagingsaktiviteter som for eksempel baking.

Når vi spurte deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene om hva som burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenprodukter ble arbeidsboller kjøpt trukket frem, sammen med behovet for å kunne bruke flere av dem samtidig. Dette ble ikke diskutert noe særlig fokusgruppeditakerne seg imellom da det ble tatt opp, noe som reflekterer at dette er et produkt de anså som en selvfølgelig del av kjøkkeninventaret. Dette ble også gjenspeilet i den validerende fokusgruppen som mente at arbeidsboller og forbruksnivået for disse kunne forbli uendret.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i tilgjengelig ekspertkunnskap om hva man trenger på kjøkkenet, og begrunnet i fokusgruppeditakernes vurderinger fortsette å inkludere arbeidsbolle i referansebudsjettet for 2023. Siden vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at vi bør justere forbruksnivået, og deltakerne i den validerende fokusgruppen anså nivået slik det er som passende, vil vi bevare forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022.

Tabell 4-82 Arbeidsbolle i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

4.42 Grønnsaksbørste

Grønnsaksbørste ligger inne i referansebudsjettet for 2022, og alle husholdninger fra én til syv personer har én grønnsaksbørste. Brukstiden er to år.

Tabell 4-83 Grønnsaksbørste i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Bruktid (år)	2	2	2	2	2	2	2

Grønnsaksbørste brukes til å børste skitt, jord og smuss fra grønnsaker før man bruker dem i matlaging, og er et produkt som har blitt sjeldnere å finne på norske kjøkken. Grunnen til at dette er at grønnsaker man kjøper i butikken nå er vasket og behandlet på en helt annen måte enn hva som var tilfellet før 2000-tallet (Døving, 1996) Det var da vanligere at grønnsaker i butikken fortsatt hadde jord på seg, ikke var vasket eller ferdig pakket, og derfor krevde mer intensiv rengjøring. I dag er det tydelig at man meget sjelden har behov for å skrubbe grønnsakene hjemme, noe som kommer tydelig frem når man ser på anbefalinger for rengjøring av frukt og grønt hjemme. Nå anbefales det at man skyller grønnsakene grundig før man bruker dem i mat, for å fjerne eventuelle bakterier før man anvender produktene i matlaging (Opplysningskontoret for frukt og grønt, 2022).

At grønnsaksbørste er et sjeldent funn på norske kjøkken, ble reflektert i fraværet det hadde i diskusjonen deltakerne mellom i de eksplorerende fokusgruppene. Da de ble spurt om hva de mener burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr, ble ikke grønnsaksbørste nevnt, og da de ble spurt om grønnsaksbørste er et produkt som fortsatt brukes, mente de at det er tilstrekkelig å skylle grønnsakene:

Jeg handler på sånn REKO-ring, så da kommer det dratt rett opp fra jorda, med jord på. Det går fint an å skylle det i vasken, jeg har ikke noe børste til det (...) (Irene 42, gift, to barn, fokusgruppe 2).

At grønnsaksbørste fremstår som et perifert produkt for de fleste ble også bekreftet av deltakerne i den validerende fokusgruppen.

Petter (40, enslig, ett barn) Ja. Men grønnsaksbørste hadde jeg fint klart meg uten. Det har jeg aldri hatt.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Jeg tror ikke jeg har sett en grønnsaksbørste annet enn på TV, så ja. Det var den første som stod ut for meg også.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i ekspertanbefalingene om hvordan man rengjør grønnsaker, og basert på fokusgruppedeltakernes vurderinger ta ut grønnsaksbørste fra referansebudsjettet for 2023. Vi gjør det siden man ikke lenger har behov for å kunne skrubbe grønnsaker man kjøper i butikken siden de nå er vasket og behandlet etter andre standarder enn hva som vanligvis var tilfellet før 2000-tallet. Dette fremgår også av anbefalinger til forbrukerne hvor vask av grønnsaker med vann fra springen anbefales. Til slutt stemmer dette også overens med vurderingene til fokusgruppedeltakerne, og vi mener at dette til sammen gir tilstrekkelig grunnlag for å ta grønnsaksbørste ut av referansebudsjettet for 2023.

4.43 Steketermometer

Steketermometer ligger inne i referansebudsjettet for 2022, og alle husholdningsstørrelser fra én til syv medlemmer har ett steketermometer. Brukstiden er ti år.

Tabell 4-84 Steketermometer i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Steketermometer brukes til å holde oversikt over kjernetemperaturen på mat man steker. Dette er også et produkt som anbefales å ha hjemme på kjøkkenet, fordi det gjør det mulig å steke kjøtt med høyt presisjonsnivå (Skaar Staarvik, 2017). Det finnes både mekaniske og digitale steketermometer.

Da vi spurte deltakerne i de to eksplorerende fokusgruppene om hva de mente bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr ble ikke steketermometer nevnt av noen av deltakerne, men da vi presenterte kjøkkenutstyret som ligger inne i referansebudsjettet for 2022 og funnene fra de to eksplorerende fokusgruppene for den validerende fokusgruppen ble det sett på som akseptabelt å inkludere steketermometer. Den eneste innvendingen var at dette er noe som gjerne kan kjøpes som et kombiprodukt med et kjøkkenur/timer, se delkapittel 3.45.

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i anbefalinger om hva man bør ha på kjøkkenet, og basert på vurderingene til deltakerne i den validerende fokusgruppen fortsette å inkludere steketermometer i referansebudsjettet for 2023. Med tanke på å slå sammen steketermometer og kjøkkenur/timer til et kombiprodukt minner vi om diskusjonen vi hadde rundt samme forslag til produktene flaskeåpner (kapittel 3.13) og korketrekker (kapittel 3.14). Siden dette er å anse som representantvarer, hvor forbrukeren selv kan velge å kjøpe eller ikke når de lever på et akseptabelt forbruksnivå, vil det innenfor referansebudsjettets rammer fortsatt være fullt mulig å selv velge et slikt kombiprodukt. Slik sett er dette forslaget allerede dekket gjennom referansebudsjettets prinsipp om valgfrihet. Vi velger å videreføre

forbruksnivået som allerede ligger til grunn for steketermometer i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at vi bør justere dette.

Tabell 4-85 Steketermometer i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

4.44 Salt- og pepperbøsser

Salt- og pepperbøsser ligger inne i referansebudsjettet for 2023 med følgende forbruksnivå: Alle husholdningsstørrelsene fra én til syv personer har ett sett med salt- og pepperbøsser. Salt- og pepperbøssene har en brukstid på 25 år som gjelder for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-86 Salt- og pepperbøsser i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Salt og pepper er krydder som har lang fartstid på norske kjøkken (Bugge, 2019), og er de vanligste ingrediensene man bruker til å krydre maten (Vetlesen & Grindeland, 2021; Pedersen, 2021). Dette er produkter det er vanlig å kjøpe som hele korn eller flak og man har da gjerne behov for en krydderkvern. Det er videre også mulig å kjøpe salt og pepper ferdig kvernet, hvor man heller innholdet over på bøsser, som kan settes frem på middagsbordet sammen med maten.

Behovet for salt- og pepperbøsser ble også tatt opp av deltakerne i de eksplorerende fokusgruppene da de ble spurt om hva som bør inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr.

Irene (42, gift, to barn): Det må man ha. Salt- og pepperbøsser må man ha.

Even (39, gift, to barn): Ja, det må man ha.

Salman (32, gift, to barn): Jeg føler at salt og pepper er en av de mest viktige ingrediensene.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Dette ble også reflektert over i den validerende fokusgruppen da de ble presentert med funnene fra den eksplorerende fokusgruppen:

Jeg tenker på den andre siden, sånt litermål er ganske viktig, saks, rivjern, salt- og pepperbørse, tenker jeg folk burde ha. KAROLINE (37, samboer, ingen barn.)

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

Vi vil med utgangspunkt i ekspertkunnskapen om saltet og pepperens rolle på kjøkkenet og fokusgruppedeltakernes vurderinger fortsette å inkludere salt- og pepperbøsser i referansebudsjettet for 2023. Vi velger også å bevare forbruksnivået som allerede ligger til grunn i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til informasjon eller data som tilsier at vi bør justere det.

Tabell 4-87 Salt- og pepperbøsser i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

4.45 Kjøkkenur

Kjøkkenur (timer) ligger inne i referansebudsjettet for 2022, og alle husholdningsstørrelser mellom én og syv personer har ett kjøkkenur. Brukstiden er 15 år og gjelder for alle husholdningsstørrelsene.

Tabell 4-88 Kjøkkenur i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Kjøkkenur (timer) brukes til å telle ned tiden når man varmebehandler mat eller steker eksempelvis bakst i ovnen, slik at man husker å ta maten av varmen eller ut av ovnen til riktig tid. Dette er et produkt man kan argumentere for at har blitt erstattet av smarttelefoner med nedtellingsfunksjon og kjøkkenur som en integrert del i stekeovnen.

Kjøkkenur ble ikke nevnt av fokusgruppedeltakerne i de eksplorerende fokusgruppene da de ble spurt om hva de mente burde inngå i et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr, og da de ble spurt om det anså de det som et avleggs produkt:

Intervjuer: (...) sånt kjøkkenur. Er det noe folk bruker fortsatt?

Irene (42, gift, to barn): Nei, stoppeklokke på mobilen.

Anders (43, gift, to barn): Nei, det er en sånn som er innebygd i komfyren. Eller den på stekedelen har jo også klokke.

(...)

Salman (32, gift, to barn): Kanskje relevant før smarttelefonen kom.

(utskrift, fokusgruppe 2)

Deltakerne i den andre eksplorerende fokusgruppen og deltakerne i den validerende fokusgruppen delte dette synet på kjøkkenur:

Georg (39, enslig, ingen barn): Det er vel mange som bruker mobilen nå isteden tenker jeg.

Synnøve (53, samboer, ingen barn): Ja, og så er det på de fleste komfyrer og mikroer så er det jo mulighet for å stille, så det er kanskje ikke like stort behov lenger. Det har kommet andre alternativer.

(...)

Marthe (52, samboer, ett barn): Ja, hos oss så er det i bruk hver dag. Vi har en høne på kjøkkenet som går hver dag. Men altså, jeg hadde jo, som de andre sier, hatt muligheten til å bruke mobilen, men det er vel bare en vane, at den står på kjøkkenet og brukes når vi koker egg og andre ting.

(utskrift, fokusgruppe 3)

Eirik (40, enslig, to barn): Kjøkkenur er vel også relativt utdatert når alle har telefon med stoppeklokke og alarm

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

Selv om fokusgruppedeltakerne mente at kjøkkenuret har blitt gjort overflødig av smarttelefoner med nedtellingsfunksjon og ovner og stekeplater med integrerte kjøkkenur, vil vi likevel fortsette å inkludere kjøkkenur i referansebudsjettet for 2022. Vi velger å videreføre produktet fordi det innenfor referansebudsjettets rammer er vanskelig å forutsette at husholdningene eier ovn eller stekeplate med integrert kjøkkenur, og fordi man ikke skal være avhengig av å eie en smarttelefon for å kunne telle ned tiden når man lager mat hjemme. Ved å fjerne kjøkkenuret fra budsjettet ville vi brutt med vårt eget prinsipp om valgfrihet, med utgangspunkt i at dette er et behov forbrukerne nå får tilfredsstillt gjennom å eie smarttelefoner. Videre velger vi å beholde forbruksnivået som ligger til grunn for kjøkkenur i referansebudsjettet for 2022 siden vi ikke kjenner til data eller informasjon som tilsier at vi bør justere dette.

Tabell 4-89 Kjøkkenur i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

5 Hvitevarer

Hvitevarer utgjør en stor kategori som defineres som større elektriske husholdningsartikler som er grunnleggende for håndtering av mat og drikke, oppvask og klesvask (Lavik og Schjøll, 2010). Slike varer selges gjerne i spesialiserte kjedebutikker, og inkluderer blant annet komfyr, kjøleskap, vaskemaskin og fryseboks/fryseskap, varer som vi ikke klarer å se for oss en hverdag uten i dag. Elektrifiseringen av norske hjem forandret hverdagen fundamentalt. Elektrifiseringen hadde sitt gjennombrudd i mellomkrigstiden, og med dette gjorde elektriske produkter som kokeplater og ovner sitt inntok i våre hjem (Johannessen, 2020). Husmødrene opplevde dermed en forenkling av husarbeidet, og måtte lære seg den nye teknologien, de nye normene og forventingen som kom med det moderne husarbeid (ibid). En av endringene elektrifiseringen førte med seg var at rom som stue og kjøkken ikke lenger var forbeholdt sjeldne anledninger, men ble etter hvert brukt som offentlige rom til daglig bruk (Hagemann, 2020). Strandbakken og Lavik (2018) forteller om hvordan kjøkkenet i økende grad er blitt et offentlig rom i hjemmet hvor man lager mat og oppholder seg for sosialt samvær med familie, venner og andre gjester. Funksjonaliteten og bruken av varer har dessuten endret seg over tid. Det finnes noen gode studier av kjøleskapets historie (Freidberg 2009), levetid til hvitevarer (Strandbakken og Lavik, 2018; Haugrønning mfl., 2019), fryserer og frysepraksiser (Strandbakken og Lavik, 2018; Hand og Shove, 2007), og oppvaskmaskin (Brusdal, 2007 samt Amilien, Bergh og Helstad, 2004) for å nevne noen. Dette er litteratur vi har tatt i bruk for oppdateringen av hvitevarer.

5.1 Komfyr

Komfyr ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert en komfyr for alle husholdninger uavhengig av antall husholdningsmedlemmer, og en beregnet brukstid på 15 år.

Tabell 5-1 Komfyr i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

I dag finnes det mange type komfyrer på markedet, alt fra induksjonskomfyr som er blitt stadig mer vanlig, til den mindre brukte og kjøpte støpejernskomfyren (Pedersen, 2020). Fram til 1800-tallet ble varm mat tilberedt i den åpne grua (Norskefolkemuseum, 2022a) I første halvdel av 1800-tallet ble vedkomfyr av støpejern, stekeovn og "ringhull" utviklet (ibid), og gass- og elektriske komfyrer ble vanlig fra 1920-tallet i Oslo (ibid). Den elektriske komfyren har dermed i lang tid vært grunnleggende for tillaging og oppvarming av mat.

Det har skjedd mye på komfyrplate- og ovnsfronten. De siste årene har mange av komfyrene på markedet blitt utstyrt med teknologi som gjør rengjøring enklere. Eksempler på selvrensende stekeovner er pyrolyse, katalyse og damprengjøring. Pyrolytisk selvrensing

går ut på å brenne mat- og fettrester på 500 grader i ovnen (Pedersen, 2020; Komplett, 2018). Etter pyrolysen er det raskt gjort å ta bort asken med en klut. En annen utvikling som diskuteres er induksjonstopp versus keramisk topp. Til tross for at disse produkttypene er ganske like, er teknologien bak ganske forskjellig. Induksjonstopp varmer opp stekepanner og kasseroller ved bruk av magneter under glasset (Elkjøp, 2023), mens keramikkovn er en ovn som varmes av et varmeelement, ofte en metallkveil, under en herdet glasskeramikkplate (ibid.) Ifølge tilgjengelig kunnskap (Gram, 2022; Engebretsen, 2016; Elkjøp, 2023) er det flere fordeler med en induksjonsovn, slikt som rask oppvarming, at den er mer energisparende fordi energinivået reduseres med 70-90 prosent i forhold til keramisk ovn, og at det er mindre fare for brann da platen automatisk slås av når pannen eller kjelen fjernes fra platen. Den sistnevnte fordelene angående sikkerhet er spesielt viktig da hele 45 prosent av alle utrykningene hos Brann- og redningsvesenet i 2018 skyldtes bruk av komfyrer (DSB, 2019) Det er imidlertid også ulemper med induksjonsovn som påpekes av den kommersielle nettsiden Myhome (2022), for eksempel at induksjonsovn er dyrere i innkjøp og at man må kjøpe spesielle gryter og panner med magnetbunn til bruk på en slik komfyr.

Fokusgruppedeltakerne mente komfyr var en selvfølge å ha på kjøkkenet, men spørsmålet om hva som er den vanligste type komfyr å ha hjemme var de usikre på:

Inger (38, gift, fire barn): Altså, vi trengte ny komfyr nå for ikke så lenge siden, og induksjon var egentlig så å si samme pris som keramisk, så da gikk vi for induksjon. Det kommer jo helt an på hva slags merke du vil ha, så går jo prisen opp selvfølgelig, men det er så å si samme pris.

Intervjuer 2: Men hva med sånn pyrolytisk selvrensing? Hvor du kan slippe å rengjøre inni bare ved å sette opp temperaturen til 500 grader, og da forsvinner alt smusset.

Nora (40, gift, seks barn), 40 år: Det har ikke jeg, i hvert fall.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Komfyr vil selvsagt inkluderes i referansebudsjettet for 2023, fordi det er helt grunnleggende for å lage i stand varme måltider. Både ekspertene og fokusgruppemedlemmene så komfyren som en selvfølge i norske husholdninger. Imidlertid har det skjedd en produktutvikling som ble nevnt ovenfor med hensyn til platetopp (induksjonsplate versus keramisk topp) og det å ha selvrensende ovn. Når det gjelder brukstid på komfyr, lå den på rundt 20 år i 1974-1976, med en nedgang til 13-14 år i 1992-94 (Tuft, 1999). Det finnes lite tilgjengelig informasjon om brukstid for komfyr i dag. Med bakgrunn av denne usikkerheten endrer vi ikke på brukstid for komfyr. Vi endrer heller ikke på antallene som allerede ligger inne i referansebudsjettet fra 2022, da en komfyr er innenfor et "akseptabelt" forbruk uavhengig av husholdningsstørrelse.

Tabell 5-2 Komfyr i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

I vår gjennomgang av produkter i markedet ble det tydelig at komfyrer ikke lenger selges med støpsel, men at støpsel er et tilleggsprodukt som selges separat. Støpsel er betegnelsen på pluggen eller kontakten som stikkes inn i stikkontakten, som sitter fastmontert på veggen (Boligsmart, 2023)

I dialog med Elkjøp har vi fått klarhet i at komfyr og platetopp blir koblet til strøm med et såkalt Norwesco støpsel. Fordi strømstyrken overgår det EU mener er forsvarlig uten at det er fastmontert, sluttet produsentene for noen år siden å montere Norwesco-støpsel på disse produktene. I starten ble støpsel lagt med løst sammen med produktet, men denne praksisen har også opphørt. Norwesco-støpsler blir i dag solgt sammen med komfyrer og platetopper av forhandler. Et slikt støpsel er et tilleggsprodukt man må ha for å kunne bruke komfyren.

Vurdering

Komfyrstøpsel er helt essensielt for at komfyren skal kunne brukes, men det følger ikke lenger med når man kjøper ny komfyr. Vi har derfor valgt å ta inn støpsel til komfyr som en egen post i referansebudsjettet for 2023. Antall og brukstid er den samme som for selve komfyren, og vi inkluderer dermed ett støpsel til alle husholdningsstørrelser, med brukstid 15 år.

Tabell 5-3 Støpsel til komfyr i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

5.2 Oppvaskmaskin

Oppvaskmaskin ligger inne i referansebudsjettet for 2022, men ikke for alle husholdninger. Tabellen under viser at det er inkludert en oppvaskmaskin med en beregnet brukstid på 15 år til husholdninger med tre til syv personer, men ingen for husholdninger med en til to personer.

Tabell 5-4 Oppvaskmaskin i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	15	15	15	15	15

Andelen som har oppvaskmaskin, har økt fra tiår til tiår. Mens kun tre prosent av husholdningen eide en oppvaskmaskin i 1973, var andelen økt til 44 prosent i 1992-94 (Brusdal, 2007). I 2018 var andelen husholdninger med oppvaskmaskin økt til nær 90 prosent (Strandbakken og Lavik, 2018). En forklaring kan være at oppvaskmaskiner, oftere enn andre hvitevarer som vaskemaskin, følger med boligen (Ibid). En annen forklaring er at behovet for oppvaskmaskin er særlig stort blant barnefamilier. Ifølge Brusdal (2007) kom oppvaskmaskinen på fjerde plass på listen over hva folk mente var vanlig at barnefamilier har. Etersom andelen med oppvaskmaskin har økt til nærmere 90 prosent, har trolig har behovet økt også blant husholdninger uten barn.

Det er flere kilder som avviser myten om at oppvaskmaskinen bruker mer strøm og vann enn oppvask for hånd (Lindahl, 2013b; Beco, 2022), men man bruker syv ganger mer vann hvis man vasker opp for hånd, enn om oppvaskmaskin brukes (Beko, 2022) Strømforbruket til en oppvaskmaskin varierer med hensyn til hvor ofte den brukes, energimerking og hvor høye temperaturer man vasker på (Skøtt, 2023). Det anbefales en oppvaskmaskin i energiklasse C eller høyere (ibid), for at oppvaskmaskinen skal være mer miljøvennlig og mindre ressurskrevende med tanke på bruk av vann og strøm.

Fokusgruppedeltakerne mente at oppvaskmaskin var en selvfølge, men de var mindre tydelig på hvilke husholdningsstørrelser dette var en selvfølge for. Det ble spesielt lagt vekt på at større husholdninger burde ha oppvaskmaskin:

Intervjuer 1: Hva med oppvaskmaskin da, er det også noe alle burde ha?

Ragnhild (43, gift, to barn): Man må ikke ha det egentlig.

(...)

Inger (38, gift, fire barn): Er du stor familie, så er det litt kjekt å ha det da, ellers blir det fryktelig mye oppvask hver dag.

Pernille (40, gift, to barn): Kommer igjen an på husholdningsstørrelsen.

Intervjuer: Så hva mener dere er, når du nevner det, husholdningsstørrelser, hva tenker dere da er grensen, hvor er det starter, at man trenger det?

Lena (33, gift, to barn): Småunge nummer to, da druknet jeg i oppvask, hadde jeg ikke hatt oppvaskmaskin.

Nora: Det hadde ikke funket.

Mari (48, enslig, fire barn): Det kommer vel an på hva slags preferanser man har, men tenker at er man to mennesker, så er det lettere, mer sparsommelig å vaske opp for hånd, enn hvis man er en familie på fem.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Fokusgruppedeltakerne som representerte mindre husholdninger, viste til at oppvaskmaskin var noe de aller fleste har uavhengig av husholdningsstørrelse. Oppvaskmaskin var det første Guro (42, enslig, ingen barn, fokusgruppe 1) svarte da gruppen ble spurt om hva slags hvitevarer man trenger.

Vurdering

Vår vurdering å også inkludere oppvaskmaskin for husholdninger med én og to personer. Vurderingen er basert på at ni av ti norske husholdninger har oppvaskmaskin (Strandbakken og Lavik, 2018) og at maskinoppvask forbruker mindre energi enn å vaske opp for hånd. De fleste fokusgruppedeltakerne mente at oppvaskmaskin var viktig å ha. Dessuten er oppvaskmaskinen inkludert i de aller fleste boliger i dag (Strandbakken og Lavik, 2018). Strandbakken og Lavik (2018) viser til at gjennomsnittlig alder på oppvaskmaskin er seks år i 2017. Tabellen under viser at vi i referansebudsjettet for 2023 inkluderer en oppvaskmaskin for alle husholdninger med én til syv personer, og vi endrer brukstiden til ti år.

Tabell 5-5 Oppvaskmaskin i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

5.3 Kjølenskap

Kjølenskap ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert ett kjøleskap til alle husholdninger med fire til syv husholdninger, med en beregnet brukstid på ti år. For husholdninger med én til tre personer, er det inkludert et kombinert kjøle- og frysenskap som vil bli beskrevet neste delkapittel.

Tabell 5-6 Kjølenskap i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	10	10	10	10

Kjølenskap for private husholdninger ble introdusert til Norge på trettitallet, men ble ikke vanlige før femtitallet (Strandbakken, 2007). Det er et nært forhold mellom utvikling av kjølevarer for salg i butikken og utbredelsen av kjøleskap i hjemmet (Freidberg, 2009). Kjølskapet er helt nødvendig for å oppbevare mat.

Til tross for at fryserer og kjøleskap gjerne varer i ti år, er gjennomsnittlig alder på fryserer 7,7 år og 6,3 år for kjøleskap. Det kan være flere grunner til at kjøleskapet eller fryseren byttes ut. Noe skyldes dårlig kvalitet. Ifølge Strandbakken og Lavik (2018) skyldes økningen til dels integrerte hvitevarer, som gjerne byttes ut ved oppussing av kjøkkenet (Forbrukerrådet, 2018). Med andre ord innebærer dette at hvitevarer som kombiskap byttes ut av estetiske årsaker. Hvis vi følger denne tankegangen vil det for eksempel si at et kjøleskap byttes oftere ut enn en fryseboks (altså ikke et kombiskap) fordi kjøleskapet har en større estetisk verdi. Dette er igjen fordi kjøleskapet står mer synlig på et offentlig synlig rom (kjøkkenet), mens en fryser gjerne er gjemt bort i en kjeller.

Fokusgruppemedlemmene diskuterte hvilke hvitevarer man ikke klarte å leve lenge uten i hverdagen, hvor kjøleskap var nevnt som ett av disse produktene. Kjøleskapet er således å betrakte som en selvfølge for å oppbevare mat i en norske kontekst.

Vurdering:

Kjøleskap beholdes i referansebudsjettet for 2023 fordi det er helt sentralt for oppbevaring av kjølevarer som kjøpes på butikken. Som vist i tabellen nedenfor, er det beregnet ett kjøleskap til husholdninger med fire til syv personer, med en brukstid på ti år.

Tabell 5-7 Kjøleskap i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	10	10	10	10

5.4 Fryseboks

I referansebudsjettet for 2022 er fryseboks inkludert i husstander med fire til syv personer. Brukstid er ti år.

Tabell 5-8 Fryseboks i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	10	10	10	10

En fryseboks kan romme store mengder matvarer, som kan være både praktisk og økonomisk. Det finnes to hovedkategorier av fryserer: fryseboks og fryseskap (Elkjøp, 2022a). Hvis man skal sammenligne disse to variantene har fryseboks et lavere

energiforbruk og større kapasitet enn frysenskap (Skousen, 2022) En fryseboks er oftest plassert i kjelleren eller et annet rom enn kjøkkenet, noe som gjør at den fryste maten ikke er like lett tilgjengelig (ibid.) Et frysenskap har fordelene at matvarene er organisert i skuffer og hyller (ibid), men et frysenskap har lavere kapasitet i volum og høyere energiforbruk enn en fryseboks. Det er gradvis blitt mer vanlig å ha frysenskap på kjøkkenet (Strandbakken og Lavik, 2018).

En diskusjon som oppsto i fokusgruppene, var hva som er den vanligste løsningen for å fryse matvarer. Fokusgruppedeltakerne var ikke helt enige:

Mari (48, enslig, fire barn): Jeg tenker at frysenskap er mer vanlig enn fryseboks, men

Pernille (40, gift, to barn): Det er også mange kombikjøleskap.

Sigurd (36, gift, to barn): Fryseboks er nok sikkert mer vanlig enn frysenskap generelt sett, for fryseboksen er billigere enn et frysenskap.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering

Fryseboks og frysenskap har overlappende funksjoner. Vi beholder fryseboks i referansebudsjettet også for 2023 fordi det har det laveste strømforbruket. En fryseboks har 20-25 prosent lavere strømforbruk enn et frysenskap i samme energiklasse og med samme frysekapasitet (Skousen, 2022) Frysekapasitet målt i volum er dessuten generelt høyere for fryseboksen, som gjør det mulig å fryse mer mat enn i et frysenskap.

Vi viderefører forbruksnivået fra 2022 med en fryseboks til husholdninger med fire til syv personer. Fryseboks har en brukstid på 10 år.

Tabell 5-9 Fryseboks i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	10	10	10	10

5.5 Kombiskap med kjøleskap og fryser

Kombiskap med kjøleskap og fryser ligger inne i referansebudsjettet for 2022 for husholdninger med én til tre personer. Tabellen under viser at det er inkludert ett kombiskap til husholdninger med en til tre personer, og beregnet brukstid er 10 år.

Tabell 5-10 Kombiskap i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	-	-	-	-
Brukstid (år)	10	10	10	-	-	-	-

Det er blitt gradvis mer vanlig å ha fryseskap plassert på kjøkkenet, med en økning på 17 prosent mellom 1998 og 2017 (Strandbakken og Lavik, 2018). For å fortsette diskusjonen fra Strandbakken og Lavik (2018) og som ble nevnt i delkapittelet om kjøleskap, har også fryseskap en estetisk funksjon. Fordi et kombiskap med fryser og kjøleskap gjerne er plassert på kjøkkenet, kan vi anta at den estetiske verdien er lik et kjøleskap, og derfor byttes ut like ofte. Den estetiske verdien kan henge sammen med hvorfor Strandbakken og Lavik (2018) fant at gjennomsnittlig alder på kombiskap er blitt 7,7 år. Vi kommer likevel ikke til å endre på brukstiden som er på ti år, fordi den nevnte rapporten viser til at utbytting av produkter som kombiskap ikke nødvendigvis er på grunn av kvaliteten, men av andre årsaker som estetikk.

En av fordelene med kombiskap er at både kjøle- og frysevarer er lett tilgjengelig når man lager mat (Whiteaway, 2019). En annen fordel er at kombiskap med kjøleskap og fryser i ett er et plassbesparende alternativ til kjøkkenet, spesielt for mindre husholdninger. En fokusgruppedeltaker påpekte at plasshensyn og plassering er avgjørende faktorer når man skal velge mellom kombiskap med kjøleskap og fryser og en annen variant som fryseboks eller fryseskap:

Det kommer jo an på hva slags plass du har da. Jeg bodde i en leilighet og hadde fryseskap under kjøleskapet. Jeg hadde aldri behov for noe mer. Nå har jeg plass til en fryse(boks), og da kjøpte vi en for å kunne handle mer fornuftig og gjøre store innkjøp da, men det er jo ikke alle som har den luksusen. (Emilie 50, gift, ingen barn, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Kombiskap videreføres i referansebudsjettet for 2023 for husholdninger mellom én og tre personer, og med brukstid 10 år.

Tabell 5-11 Kjøl/fryseskap i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	-	-	-	-
Brukstid (år)	10	10	10	-	-	-	-

5.6 Vaskemaskin

Vaskemaskin ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert en vaskemaskin for husholdninger med en til syv personer, og at brukstiden er ti år.

Tabell 5-12 Vaskemaskin i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Vaskemaskin var ikke en selvfølge å ha tilbake på 50-tallet, mens i dag kan de færreste se for seg en hverdag uten (Valvik, 2014). Hvor ofte vi vasker klær og tekstiler varierer med husholdningsstørrelse, men ifølge Klepp (2006) vasker vi årlig 850 kilo skittentøy, og en husholdning med fire personer vasker i gjennomsnitt åtte maskiner med klær i uken, noe som utgjør 416 maskiner årlig. Tilsvarende vaskehyppighet kom frem i fokusgruppene. To fokusgruppedeltakere; Mari (48, enslig, fire barn) og Pernille (40, gift, to barn) fortalte at de vasket klær hver dag, mens Lena (33, gift, to barn) vasket én til to ganger i uken, og Nora (40, gift, seks barn) vasket klær to ganger daglig. En fokusgruppedeltaker fortalte om en hendelse som skjedde henne nokså nylig, da vaskemaskinen ble ødelagt, og poengterte hvor viktig det var å få en ny vaskemaskin på plass med en gang:

En vaskemaskin, det har jeg opplevd at blir ødelagt.. men vi skaffet jo ny etter en dag eller to. Men jeg merker det at hvis det hadde gått lang tid, så hadde det blitt komplisert å måtte vaske klærne et annet sted og man kan på en måte ikke være uten det. (Ragnhild, 43, gift, to barn, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vaskemaskin er et produkt de aller fleste ikke klarer seg uten i hverdagen, og er et produkt de fleste raskt vil erstatte dersom det går i stykker. Over 90 prosent av husholdningene har vaskemaskin hjemme, og den brukes opptil flere ganger i uken, og daglig eller flere ganger om dagen for noen. Vaskemaskin videreføres i referansebudsjettet for 2023. Forbruksnivået med én vaskemaskin for husholdninger med en til syv personer, og beregnet brukstid på ti år opprettholdes.

Selv om gjennomsnittlig brukstid for vaskemaskin er 5,5 år (Strandbakken og Bøyum, 2017) og betydelig lavere enn beregnet brukstid på 10 år, er det ifølge Haugrønning mfl. (2019) mulig å vedlikeholde vaskemaskinen for å unngå at den går i stykker. Vanlig vedlikehold består i å fjerne fremmedgjenstander, og jevnlig rens av lofilter.

Utgifter til en reparasjonstjeneste i referansebudsjettet beskrives i neste delkapittel.

Tabell 5-13 Vaskemaskin for referansebudsjettet 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

5.7 Reparasjon av hvitevare

Reparasjon av hvitevare, representert ved vaskemaskin, ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det ligger inne en reparasjon for husholdninger med en til syv personer. Det er lagt til grunn en reparasjon hvert femte år.

Tabell 5-14 Reparasjon i referansebudsjettet for 2022

Reparasjon	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Hvitevarer, som er forventet å vare vesentlig lenger enn to år, har fem års reklamasjonsfrist (Haugrønningen mfl., 2017). Fristen er lovfestet i forbrukerkjøpsloven, og gjelder uavhengig av om selger eller produsent eventuelt tilbyr en garanti. Vaskemaskin (16 prosent) og tørketrommel (11 prosent) er de to produktene flest reklamerer på (Haugrønning mfl., 2019). Ifølge Strandbakken og Bøyum (2017) har antallet klager på produkter som er to til fem år gamle økt fra under 200 klager i 2012 til over 600 klager i 2016 (ibid.), og de aller fleste klagenes gjelder hvitevarer. Tanken bak reklamasjonsretten er å påvirke produsenter og importører til å prioritere levetid og kvalitet, og å gjøre det enklere å reparere produktene, eksempelvis ved å tilby reservedeler til produkter som er noen år gamle (Strandbakken og Bøyum, 2017). I tillegg vil en forbedret reparasjonskultur bidra til regjeringens målsetting om å utvikle en sirkulær økonomi (Haugrønningen mfl., 2017). Som det påpekes av Forbrukerrådet (2019), hersker det også stor usikkerhet blant forbrukerne rundt reklamasjon og garanti. Dette var også tilfellet for mange av fokusgruppedeltakerne, spesielt når det gjelder forskjellen mellom garanti og reklamasjon, og hvor mange års reklamasjon som gjelder for ulike produkter.

Det har vært lite forskning på reparasjon av hvitevarer (Haugrønning mfl., 2019). Strandbakken og Bøyum (2017) sammenlignet produkters levetid mellom 1998 og 2017, hvor de fant at vaskemaskin og oppvaskmaskin blir hyppigere reparert enn andre hvitevarer. Dessuten byttes vaskemaskin oftere ut fordi den ikke lenger virker, sammenlignet med andre hvitevarer.

I kapittel 2 ble oppfatninger om at det ikke er lønnsomt å reparere framfor å kjøpe nytt produkt diskutert. Flere fokusgruppedeltakere ga uttrykk for at det er synd at det ikke lønner seg å reparere, noen mente at el-forhandlerne oppfordrer til å kjøpe nytt framfor å reparere, og savnet panteordninger på hvitevarer. I en av de validerende fokusgruppene ble det imidlertid påpekt at en reparasjonstjeneste burde ligge inne i referansebudsjettet, hvilket altså er tilfellet. Det kan bli dyrt å forsøke å reparere vaskemaskin selv. Dessuten er det vanskelig og tidskrevende (Haugrønning mfl., 2019).

Vurdering:

Hovedårsaken til at vaskemaskinen byttes ut hyppig er at den ikke fungerer lenger. Det skyldes trolig at forbrukere er lite kjent med reklamasjonsretten, som kom tydelig til uttrykk blant fokusgruppedeltagerne, samt oppfatninger om at reparasjon ikke er lønnsomt. Referansebudsjettet inkluderer én reparasjon av vaskemaskin eller annen hvitevare. Ifølge ekspertkunnskap er vaskemaskin og oppvaskmaskin de to produktene som hyppigst blir reparert. Det ble også lagt vekt på at vaskemaskin er et komplisert produkt, noe som bekreftes av fokusgruppene, som ofte er lettere og mer lønnsomt å kjøpe ny enn å reparere. Dette ble også uttrykt i fokusgruppene. Vi beholder en reparasjon av hvitevarer i referansebudsjettet for alle husholdningsstørrelser, og legger fortsatt til grunn en reparasjon hvert femte år.

Tabell 5-15 Reparasjon i referansebudsjettet for 2023

Reparasjon	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

5.8 Tørketrommel

Tørketrommel er inkludert i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under visere at det er inkludert en tørketrommel til husholdninger med fire til syv personer, med en beregnet brukstid på 12 år.

Tabell 5-16 Tørketrommel for referansebudsjettet 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	12	12	12	12

Ifølge Heidenstrøm (2010) har det vært en betydelig nedgang i bruken av tørketrommel i årene 1990-2021, til tross for at andelen husholdninger som har tørketrommel øker. Ifølge

SSB hadde 47 prosent av befolkningen tørketrommel i 2012 (Klepp, 2019a.) Ifølge Klepp blir tørketrommel møtt med skepsis med tanke på miljøbelastning, støy og strømforbruk (Klepp, 2019b.) Til tross skepsisen, rapporterer Strandbakken og Lavik (2018) at tørketromler repareres like mye som oppvaskmaskiner. Ifølge Norges Energi (2021) påpekes det at hvis tørketrommelen går i snitt tre timer i uken gjennom året, tilsvarer det et årlig forbruk på 479 kWh. På den annen side finnes det ingen oversikt over hvor mye ekstra oppvarming som går med til å lufttørke klar. Dessuten kan tørking av klær føre til fuktskader innendørs, spesielt hvis man bor på et lite areal, ifølge Strandbakken. I tillegg er bruken av tørketrommel tidsbesparende, spesielt for større husholdninger.

Fokusgruppedeltakerne som representerte store husholdninger diskuterte om det var vanlig å ha tørketrommel, og hvilke faktorer som påvirker om det er lønnsomt å ha det hjemme, blant annet hvor mye klær som vaskes, tilgjengelig plass og hvor god råd man har:

Intervjuer: Hvis vi går da litt mer inn på hvitevarer da. Hva slags hvitevarer trenger man på badet?

Pernille (40, gift, to barn): Vaskemaskin.

Intervjuer: Vaskemaskin, ja.

Pernille (40, gift, to barn): Eventuelt tørketrommel hvis man har plass og råd.

Intervjuer: Ja, for hva tenker dere om tørketrommel med tanke på husholdningsstørrelser? Har det noe å si? Eller burde alle ha tørketrommel?

Jeg tenker at det har noe å si med tanke på hvor gunstig og om det lønner seg å ha tørketrommel. Hvis man er to mennesker, så er det vel ikke like viktig å ha tørketrommel som hvis man er seks mennesker. Det handler om mengden klær som skal vaskes og tørkes i løpet av en gitt uke da, som er syv dager. Begrenser seg hva du rekker også, hvis du ikke har tørketrommel. Og hvis du også har barn. (Pernille, 40, gift, to barn, fokusgruppe 4)

Fokusgruppedeltakerne som representerte mindre husholdninger virket enda mer delt i sitt syn på behovet for tørketrommel. Her var det flere som nevnte at man ikke bruker tørketrommel:

Emilie (50, gift, ingen barn): Vaskemaskin hvis du er heldig, trenger ikke tørketrommel.

Berit (45, gift, ett barn): Vi bruker ikke tørketrommelen vår.

Intervjuer: Bruker man ikke tørketrommelen?

Berit (45, gift, ett barn): Nei.

Guro (42, enslig, ingen barn): Kan ikke leve uten tørketrommelen.

(...)

Herman (45, enslig, ingen barn: (...)) Men det kommer an på behovet da, men det er vel kanskje helst for dyner og sånt. Hvis du vasker noe mye der, så er det praktisk med tørketrommel. Men hvis du da ikke har kanskje det største behovet der, så ... det kommer an på familie bl.a. Så hvis du har mange unger med mye forskjellig som må tørkes opp, så kan det være praktisk. Men samtidig er vel ikke tørketrommelen billig i drift.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Tørketrommel videreføres i referansebudsjettet for 2023 og for husholdninger mellom fire til syv personer. Behovet for tørketrommel er størst i barnefamilier, og står i forhold til vaskehyppigheten hos større husholdninger. Fokusgruppedeltakerne mente i all hovedsak at tørketrommel ikke var noe man måtte ha, og at det var mulig å lufttørke tekstilene. Vi mener derfor at tørketrommel inngår i et "akseptabelt" forbruk til husholdninger med fire personer eller flere. Denne beslutningen ble støttet opp under av den validerende fokusgruppen. Når det gjelder brukstid, er det lite tilgjengelig informasjon. Vi vet at forbruket av blant annet tørketrommel skiller seg ut fra andre hvitevarer som blir hyppigere reparert, sannsynligvis fordi de blir ansett som mer funksjonelle enn estetiske (Strandbakken og Lavik, 2018). Ut ifra ekspertinformasjon og fokusgruppedeltakerne, blir tørketrommel brukt sjeldnere enn vaskemaskin, og med godt vedlikehold kan de ha noe lenger levetid. Vi ser derfor ingen grunn til å endre brukstiden, som forblir 12 år.

Tabell 5-17 Tørketrommel for referansebudsjettet 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	12	12	12	12

5.9 Mikrobølgeovn og airfryer

Det er ikke inkludert mikrobølgeovn og airfryer i referansebudsjettet for 2022. Imidlertid var dette to produkter som ble nevnt av fokusgruppedeltakere med tanke på å tas inn i referansebudsjettet.

Mikrobølgeovn kom på midten av 1980-tallet. Rundt 20 prosent av befolkningen hadde mikrobølgeovn i 1988 (Bugge, 2019). Til sammenligning hadde tre av fire husstander mikrobølgeovn tjue år senere (Jacobsen og Lavik, 2011). Mikrobølgeovnen har hatt et dårlig rykte på grunn av påstander om at elektromagnetiske mikrobølger utsetter oss for farlig stråling. Påstandene har siden blitt avvist (Bækken 2017). Flere fokusgruppedeltagere påpekte at det er underlig at ikke mikrobølgeovn er inkludert i referansebudsjettet. I oppdateringen av husholdningsartikler i 2009 ble mikrobølgeovn fjernet fordi mange nye varer ble lagt til, slik at utgiftsnivået ble uforholdsmessig høyt. I fokusgruppeintervjuene var det viktig å diskutere behovet for mikrobølgeovn, som gjerne er forbundet med småbarnsfamilier (Jacobsen og Lavik, 2011).

Intervjuer: Men finnes det noen livssituasjoner hvor man kanskje anser mikro som mer nødvendig?

Mathilde (47, gift, to barn): Jeg tenker at hvis jeg måttet klart meg ute, hadde jeg klart meg uten.

Helene (36, gift, to barn): Ja, helt klart.

Intervjuer: Er det avhengig av en type livsstil da?

Ole (32, gift, ingen barn): Nei, det vil jeg ikke si. Hos oss var det ikke lagt opp for det. Eller det er jo lagt opp for å ha mikrobølgeovn i hylla hos oss på kjøkkenet, men i andre leiligheter jeg har vært i så var det ikke på en måte en sånn standard ting. Så tenkte vi bare ja, hvis vi har plass til det, så hvorfor skal vi på en måte ikke ha det da?

(utskrift, fokusgruppe 5)

Flere fokusgruppedeltakere påpekte at mikrobølgeovnen ble brukt til å tine fryste matvarer og å varme opp restemat. Det var ingen som mente at mikrobølgeovnen erstattet komfyren i matlagingen. I stedet diskuterte fokusgruppedeltakerne hvilke matvarer og -retter mikrobølgeovnen brukes til:

Nicoline (51, enslig, to barn): Popcorn og tacolefser.

Kristian (46, gift, to barn): Ja, ikke minst tacolefser.

Mathilde (47, gift, to barn): Og varmepute. Jeg er enig med deg, vi også gjør det.

Isak (41, enslig, ingen barn): Varmepute.

(utskrift, fokusgruppe 5)

Airfryer var et annet produkt som ble nevnt av fokusgruppedeltakerne, og som ikke har vært inkludert i referansebudsjettet tidligere. Dette er et relativt nytt og trendy produkt på markedet (Bjørland, 2022) Airfryer er en konvensjonsovn som tilbereder mat i luft som resirkuleres (Ibid) Den har lignende funksjon som en ovn, men varmer opp maten raskere (ibid.) Airfryer kan brukes til å grille, riste og steke mat, og den bruker mindre fritureolje enn dersom man friterer mat i en kjele på komfyren. Flere fokusgruppedeltakere nevnte at de hadde dette produktet, men diskuterte om det var nødvendig. Kjennskapen til produktet varierte da de som hadde produktet brukte det en del, mens andre hadde ikke hørt om det:

Helene (36, gift, to barn): Det er vel ganske nytt.

Nicoline (51, enslig, to barn): Ganske nytt, ja.

Ole (32, gift, ingen barn): De siste årene har det liksom kommet mer og mer da.

Kristian (46, gift, to barn): Jeg tenker det er litt sånn som det var når mikrobølgeovnen kom.

Ole (32, gift, ingen barn): Mm.

Kristian (46, gift, to barn): At etter hvert blir det et mer og mer vanlig produkt her. Jeg har det ikke per nå, men jeg har ikke satt meg inn i det. Jeg klarer meg fint uten, enn så lenge.

(utskrift, fokusgruppe 5)

Vurdering:

Vi inkluderer ikke mikrobølgeovn i referansebudsjettet for 2023. Det skyldes at mikrobølgeovnen ofte brukes til oppvarming av matprodukter som enkelt kan varmes opp ved bruk av komfyr. Tining av fryst mat og oppvarming av restemat er viktige funksjoner, og mikrobølgeovnen gjør det enkelt å tine og varme mat. Likevel mener Framtiden i våre hender (2013) at mikrobølgeovnen er minst energieffektiv sammenlignet med vannkoker og komfyr dersom man skal koke opp vann. Det finnes dessuten flere råd om hvordan man enkelt kan tine mat uten mikrobølgeovn (Forskning.no, 2016). Mikrobølgeovn erstatter ikke komfyr, og har dessuten et mindre bruksområde.

Vi velger heller ikke å inkludere airfryer i referansebudsjettet for 2023. Det skyldes at produktet er for nytt på markedet og at heller ikke en airfryer erstatter komfyren. Den validerende fokusgruppen var enig i beslutningen om å ikke inkludere disse to produktene. Likevel ser vi at både mikrobølgeovn og airfryer bør vurderes ved neste oppdatering av husholdningsartikler.

6 Annet elektrisk kjøkkenutstyr

I dette kapittelet tar vi for oss ulike typer småelektrisk kjøkkenutstyr. Skillet mellom hvitevarer og annet elektrisk kjøkkenutstyr handler om levetid, reklamasjonsrettigheter og investeringskostnader. Annet elektrisk kjøkkenutstyr har ikke nødvendigvis samme reklamasjonsfrist som hvitevarer (se kapittel 5.7 om reparasjon av hvitevarer) fordi forventet levetid for enkelte av produktene kan være kortere.

Annechen Bugges bok *Mat og spisevaner* i Norge (2019) har vært en viktig kilde til denne delen om annet elektrisk kjøkkenutstyr, da boken gir et viktig innblikk i utviklingen av norske kjøkken, kjøkkenutstyr og begreper. Boken gir også god innsikt i utviklingen av elektrisk kjøkkenutstyr som kjøkkenmaskin og håndmikser, altså produkter som har bidratt til å redusere tiden brukt til matlaging og rydding på kjøkkenet. – i 1980 brukte vi rundt en time daglig på matlaging. Annen litteratur som har vært til stor hjelp er Runar Døving's bok, med tanke på kaffe og kaffekultur i Norge (Døving, 2003).

6.1 Vannkoker

Vannkoker ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes vannkoker med følgende antall: én vannkoker til alle husholdningsstørrelser fra en til syv personer. Brukstid på vannkoker er fem år.

Tabell 6-1 Vannkoker for referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Framtiden i Våre Hender gjorde i 2013 en test for å sjekke hva som bruker minst strøm av vannkoker, mikrobølgeovn, induksjonsplate og elektrisk kokeplate (Lindahl, 2013a.) Testen viste at man brukte betydelig mindre strøm ved å koke en gitt mengde vann i vannkoker enn i for eksempel mikrobølgeovn, som brukte mest strøm (Lindahl, 2013a.) Basert på testen brukte vannkoker kortest tid, med 3 minutter og 42 sekunder, og minst energi med 0,111 kWh (Lindahl, 2013a.) Til sammenligning kom induksjonsplate på en andreplass med 3 minutter og 44 sekunder og 0,156 kWh (ibid.) Norges Energi (2022) hevder at til tross for at optimalisering av vannkoking kanskje ikke er det som sparer mest strøm, kan man likevel spare penger ved å være bevisst på apparatenes strømforbruk.

Majoriteten av fokusgruppedeltakerne mente at vannkoker var noe alle, uavhengig av husholdningsstørrelse, trengte hjemme. De som mente at vannkoker ikke var nødvendig brukte gjerne dette svært sjelden og argumenterte for at man heller kan bruke kjele for å varme opp vann, kanskje spesielt i mindre husholdninger:

Intervjuer: er vannkoker noe man burde ha?

Inger (38, gift, fire barn): Ja.

Mari (48, enslig, fire barn): Det må man ha.

Inger (38, gift, fire barn): Med små barn så må man ha det.

Intervjuer: Men burde alle husholdningsstørrelser ha det, eller er det også en variasjon?

Pernille (40, gift, to barn): Jeg tenker at det er en variasjon.

Lena (33, gift, to barn): Kan bruke gryte.

Nora (40, gift, seks barn): Kan jo koke vann i kjelen.

Lena (33, gift, to barn): Det er et visst minimum hvor mye vann du skal ha oppi dem, så det er ofte det at du heller ut resten, hvis du er bare en person som skal ha en kopp te, så heller du det bare oppi en gryte og fyrer opp.

Intervjuer: Er det noen som er uenig i det?

Pernille (40, gift, to barn): Ja, det er jo tidsbesparende å ha vannkoker, fremfor å koke det i kjelen, synes jeg da.

Mari (48, enslig, fire barn): Enig.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

I oppdateringen i 2009 ble vannkoker lagt til i referansebudsjettet som en erstatter for vannkjele for alle husholdningsstørrelser. Fokusgruppene hadde en diskusjon om hvorvidt vannkoker er noe alle trenger. De fleste var enige om at det finnes alternative måter å koke opp vann på, men at vannkoker likevel inngår i et akseptabelt forbruk for alle husholdninger. Vannkoker er energiøkonomisk mer gunstig enn å koke opp vann i en kjele på plate. Testen gjort av Framtiden i Våre Hender viste at vannkoker er bruker minst strøm, men at det ikke var en stor forskjell mellom vannkoker og å koke opp vann på en induksjonsplate. Når det er sagt, så er det ingen selvfølge at folk flest har induksjonsplate. Hvis man for eksempel har keramisk topp er dette mindre effektivt, da en del av energien går ut i omgivelsene (se Norges Energi, 2022). Vår vurdering er å fortsatt inkludere en vannkoker for alle husholdninger fra én til syv personer, og å opprettholde brukstiden på fem år.

Tabell 6-2 Vannkoker i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

6.2 Kaffetrakter

Kaffetrakter ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én kaffetrakter for husholdninger mellom fem og syv personer. Brukstid er ti år.

Tabell 6-3 Kaffetrakter i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	-	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	-	10	10	10

Vi kjenner ikke til begrunnelsen for at det ikke er inkludert kaffetrakter for husholdninger mellom en og fire personer, men vi vurderer uansett dette annerledes i dag.

Basert på tall fra SSB (2022a) er det totalt flere enn 2,5 millioner husholdninger i Norge i 2022, med et gjennomsnitt på 2,12 personer per privathusholdning. Våre beregninger viser at dersom man ser alle husholdningsstørrelser under ett er hele 75,5 prosent av husholdningene uten barn, og omkring 55 prosent av husholdningene har minst to voksne. Dette anser vi som grunn god nok til å inkludere kaffetrakter til alle husholdninger uavhengig av størrelse. Vi har også tatt i betraktning at voksne barn, altså en annen kategori av kaffedrikkere, kommer på besøk til familien eller bor hjemme periodevis. SSBs tall viser at det finnes nær 182 300 enfamiliehusholdninger med voksne barn.

Det finnes mange måter å tilberede kaffe på i dag, blant annet å koke kaffe på kjele, kaffe fra trakter og espressomaskin. Det er spesielt én grunn til at vi fortsetter å inkludere akkurat kaffetrakter i referansebudsjettet i 2023. Nyere forskning viser nemlig til de positive helseaspektene ved å drikke kaffe, spesielt traktet kaffe, fordi kaffetrakteren er det sunneste alternativet med tanke på inntak av canestol, som utgjør en risiko for hjerte- og karsykdommer (Arnesen og Gudem, 2022) Både kapselmaskiner og presskanner filtrerer bort mindre canestol enn hva kaffetraktere gjør. En studie fra 2017 med over en halv million deltagere fra ti europeiske land fant at personer som drikker en til to kopper kaffe daglig har redusert risiko for tidlig død (Arnesen og Gudem, 2022) Annen forskning viser til at (en viss mengde) kaffedriking kan være bra for hjertet og forhindrer høyt blodtrykk (Ibid) Basert på denne ekspertkunnskapen ble kaffefilter inkludert i referansebudsjettet for alle husholdningsstørrelser i den seneste oppdateringsrapporten for forbruksområdet andre dagligvarer (Lynum og Skuland, 2022).

Dette legger med andre ord til rette for å inkludere kaffetrakter til alle husholdninger i denne oppdateringen av husholdningsartikler.

Kaffe og kaffetrakter utgjorde en av de store diskusjonene i årets fokusgrupper. Fokusgruppedeltakerne viser til viktigheten av å kunne servere gjester kaffe, selv når man selv ikke drikker kaffe. Det påpekes også at presskanne kan være et alternativ til kaffetrakter:

Intervjuer: Kaffetrakter har jo blitt nevnt tidligere. Hva tenker vi om at alle, uansett husholdningsstørrelse, burde ha det hjemme?

Nora (40, gift, seks barn): Nei.

Pernille (40, gift, to barn): Kommer an på om du drikker kaffe eller ikke.

Nora (40, gift, seks barn): Men det er greit å kunne invitere noen på kaffekopp.

Lena (33, gift, to barn): Det er så innbarket norsk å drikke kaffe at selv om man ikke drikker det selv, så er det alltid noen som kommer på besøk og drikker kaffe.

Pernille (40, gift, to barn): Kan jo lage kaffe på presskanne da.

Nora (40, gift, seks barn): Ja, men da må du ha presskanne.

Pernille (40, gift, to barn): Ja, men det er fortsatt billigere enn en kaffetrakter. Det koster jo 150 kr på Ikea, liksom.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi gjør en endring i oppdateringen av referansebudsjettet for 2023 ved å inkludere en kaffetrakter for alle husholdningsstørrelser. Det er en avgjørelse den validerende fokusgruppen var enig i. Nordmenn er i verdenstoppen på kaffeforbruk, hvor gjennomsnittlig kaffekonsum blant kaffedrikkere i Norge ligger på 5,5 kopper per dag (Grydeland, 2022). Hele 47 prosent av nordmenns inntak av kaffe foregår i hjemmet, og kaffetrakteren er hovedkilden til dette konsumet (ibid.) Tall fra SSB viser at majoriteten av norske hjem, uavhengig av størrelse, er uten barn, og i tillegg består godt over halvparten av norske husholdninger av minst to voksne. Med andre ord er sannsynligheten stor for at de fleste norske hjem er representert med en eller flere kaffedrikkere, og ekspertkunnskap viser at nordmenn over 18 år drikker kaffe på ukentlig basis. Mesteparten av kaffen drikkes om morgenen og gjerne hjemme, og 92 prosent mener at kaffe er en fin drikk å servere gjester (ibid.)

Viktigheten av å kunne servere gjester kaffe hjemme ble også tatt opp i fokusgruppene. Tidligere forskning støtter opp under dette, fordi varme drikker som kaffe (og te) utgjør de produktene som er minst avhengige av inntekt og pris (Døving, 2003). Konsekvensen av å ikke kunne lage og servere kaffe anser vi også kan føre til en følelse av sosialt utenforskap eller sosial forlegenhet. Forskning tilsier at traktekaffe er det sunneste kaffe-alternativet, med tanke på inntak av canestol. Basert på denne ekspertkunnskapen og fokusgruppedeltakernes innspill velger vi å inkludere kaffetrakter til alle husholdningsstørrelser, og brukstiden settes som tidligere til 10 år.

Tabell 6-4 Kaffetrakter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

6.3 Håndmikser

Håndmikser ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én håndmikser for alle husholdningsstørrelser mellom én og syv personer. Brukstid er ti år.

Tabell 6-5 Håndmikser i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Håndmikser er et effektivt kjøkkenredskap som kan spare både tid og krefter når man lager mat (Frilund, 2015). En håndmikser har mange funksjoner som blant annet å vispe, mikse og røre, og er derfor ideell til å blande kakerøre, lage deig eller piske krem (Velgenkelt.no, 2021). Hva som gjør en håndmikser god er testet av Velgenkelt.no (2021), der det ble nevnt flere faktorer som levetid, brukervennlighet og pris. Fokusgruppedeltakerne var enige om at håndmikser var innenfor et akseptabelt forbruk, eller «kjekt å ha», slik Sigurd (36, gift, to barn) uttrykte det.

Vurdering:

Ekspertkunnskapen og fokusgruppene påpeker at håndmikseren er et populært kjøkkenredskap for alle husholdningsstørrelser. Stavmikser er også et produkt flere fokusgruppedeltakere la vekt på som et kjøkkenutstyr som var innenfor et akseptabelt forbruk. Vi vurderer derfor at en håndmikser fortsatt skal inkluderes for alle husholdningsstørrelser, fordi det anses som et praktisk og allsidig kjøkkenredskap man bruker til mye innenfor matlaging og baking. Brukstid på 10 år opprettholdes også. Hvis man ønsker og trenger en stavmikser istedenfor, kan det være et godt alternativ, og dette favnes av referansebudsjettets prinsipp om valgfrihet.

Tabell 6-6 Håndmikser i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

6.4 Kjøkkenmaskin (tidligere matlagingsmaskin)

Kjøkkenmaskin (tidligere matlagingsmaskin) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes en kjøkkenmaskin i husholdninger med fire til syv personer, mens kjøkkenmaskin ikke er inkludert i husholdninger med færre enn fire personer. Brukstid er 15 år.

Tabell 6-7 Kjøkkenmaskin i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	15	15	15	15

Ifølge Bugge (2015) er det en økt investering i kjøkken og kjøkkenutstyr, som for eksempel kjøkkenmaskin. Dette fordi matlaging «fra bunnen av» er høyt verdsatt og anses som «den rette praksis» hos dagens forbrukere. Ifølge Bugge rapporterte 71 prosent at de hadde enten kjøkkenmaskin, blender eller smoothie-maskin hjemme. Dette tydeliggjør poenget om at det finnes stor variasjon av denne typen maskiner på markedet, i ulike prisklasser. I tråd med referansebudsjettets prinsipp om valgfrihet, har man derfor selvsagt mulighet til å velge noe annet enn en kjøkkenmaskin, dersom behovet tilsier dette.

I referansebudsjettet har vi lagt til grunn en brukstid for kjøkkenmaskin på 15 år, men hvis vi skal tro en spørreundersøkelse gjort av den engelske forbrukernettsiden *Which?* i 2019 var gjennomsnittlig levetid hele 23 år (Williams 2019). *Which?* spurte 7 800 personer om hvilke kjøkkenprodukter de mente hadde lengst levetid, og kjøkkenmaskin kom best ut, mens kaffemaskin inntok sisteplass med en levetid på cirka 4 år (ibid.)

Vurdering:

Kjøkkenmaskin (tidligere matlagingsmaskin) ble inkludert i referansebudsjettet i 2009 fordi den har et bredt bruksområde og gir flere muligheter i matlagingen. Begrunnelsen var at det er rimelig å inkludere en større kjøkkenmaskin i tillegg til den enkle håndmikseren. Kjøkkenmaskinen videreføres i referansebudsjettet for 2023, og vi har som sagt endret navnet fra matlagingsmaskin til kjøkkenmaskin. Ifølge Bugge (2019) dukket kjøkkenmaskin

opp som ett av flere norske nye matord på 1960-tallet. Vår vurdering er å videreføre forbruksnivået fra referansebudsjettet i 2022, siden vi ikke er kjent med informasjon som tilsier at dette bør endres. Vi viderefører dessuten brukstiden fra 2022, selv om kjøkkenmaskiner ofte varer lenger enn 15 år.

Tabell 6-8 Kjøkkenmaskin i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	-	15	15	15	15

6.5 Vaffeljern

Vaffeljern ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes vaffeljern med følgende antall: ett for alle personhusholdninger uavhengig av antall husholdningsmedlemmer. Vaffeljern har en brukstid på 15 år.

Tabell 6-9 Vaffeljern i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Rutemønsteret i vaffeljernet stammer fra 1200- og 1300-tallet (Bugge, 2019). Mønsteret er ment å skulle ligne bivokskakene i bikuben og kommer fra det tyske ordet "wafel" som betyr vokskake (Bugge, 2019). På 1600- og 1700-tallet var det 13 fabrikker som produserte vaffeljern i støpejern, men «den store revolusjonen» skjødde i 1880 (Fjeld, 2014). Fabrikken O. Mustad & Søn på Gjøvik var den første som produserte spesialbygd vaffeljern (ibid.)

Norge har en vaffelkultur som står sterkt, og bare i 2020 ble det solgt rundt 230.000 vaffeljern (Ottemo, 2022). Vaffeljernet kan brukes til de fleste anledninger, til hverdags og til fest, med familie og venner, eller på den årlige vaffeldagen 25. mars. Vaffeloppskriften besto i utgangspunktet av samme røre som for hellerkaker og sveler (Fjeld, 2014). Også grøtrester ble tradisjonelt puttet i vaffelrøren, sammen med hvetemel, vann eller melk, sukker, kanel, kardemomme og egg (ibid.) Da grøtrester ikke er like vanlig i dag, finnes det mange forskjellige og kreative vaffeloppskrifter. På nett og i vaffeloppskriftsbøker finner man blant annet glutenfrie vafler, havrevafler, vaffelomelett og vaffelkake (Kleven, 2016) Matentusiaster og eksperter påpeker hvor allsidig vaffeljernet er fordi det kan brukes til å lage andre ting enn vafler, for eksempel smørbrød, eller brukes til å varme opp brød (Kleven, 2016). Uansett oppskrift eller bruk er vaffeljernet assosiert med sosialt samvær og samhold.

Mange fokusgruppedeltakere mente at vaffeljern var innenfor et akseptabelt forbruk av kjøkkenutstyr. Lena (33, gift, to barn) begrunnet behovet for vaffeljern med at det er typisk norsk å ha. Én deltaker fortalte en historie som pekte på det sosiale aspektet ved å ha vaffeljern:

(...) Og jeg har aldri i mitt liv eid et vaffeljern, til jeg flyttet. For da jeg flyttet kjente jeg ingen, og da sier jeg til mannen min vet du hva? Vi må gjøre noe (...) Så da sa jeg gå og kjøp et vaffeljern, så lagde vi vafler og stilte oss ute og delte ut gratis vafler, og fikk inn en fire, fem naboer på det. En måned senere, fikk vi inn litt flere, nå kjenner vi gjengen rundt her. (...) Livet mitt er ikke bedre på grunn av vaffeljern, men min introduksjon til det sosiale livet her, det var på grunn av et vaffeljern. (Emilie, 50, gift, ingen barn, fokusgruppe 1)

Samtidig var det andre deltakere som ikke mente at vaffeljern inngår i et akseptabelt forbruk:

Dina (45, enslig, ingen barn): Jeg har aldri eid et vaffeljern, jeg. Aldri.

Guro (42, enslig, ingen barn): Ikke jeg heller.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Vi vil fortsette å inkludere vaffeljern i referansebudsjettet for 2023 fordi vaffeljern er bredt akseptert som et kjøkkenprodukt man gjerne har i norske husholdninger, uavhengig av antall husholdningsmedlemmer. Dette ble støttet opp under av den validerende fokusgruppen. Vaffelkulturen i Norge er bred, men også kreativ med tanke på at det finnes en variasjon av både vaffeloppskrifter og bruk av vaffeljernet. Ekspertkunnskap og fokusgruppene viser til den sosiale verdien av vaffellaging ved at det skaper sosialt samhold.

Vi beholder forbruksnivået fra 2022 med ett vaffeljern for alle husholdningsstørrelser, men legger inn et dobbelt vaffeljern i stedet for et vanlig, enkelt jern for de tre største husholdningsstørrelsene. Dette er ment å ivareta behovet for å steke flere vaffelplater i større husholdninger. For en-, to-, tre- og firepersonshusholdninger inkluderes fortsatt ett vaffeljern, og brukstiden på 15 år opprettholdes.

Tabell 6-10 Vaffeljern i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	-	-	-
Brukstid (år)	15	15	15	15	-	-	-

For fem-, seks- og syvpersonshusholdninger inkluderes ett dobbelt vaffeljern, og brukstiden settes også her til 15 år.

Tabell 6-11 Vaffeljern dobbelt i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	-	-	1	1	1
Bruktid (år)	-	-	-	-	15	15	15

6.6 Brødrister

Brødrister er ikke inkludert i referansebudsjettet for 2022, og vi har ikke kjennskap til årsaken.

Brødrister ble introdusert på det norske markedet på 1950-tallet (Delphin, 2020), og har siden blitt et produkt som de aller fleste har på sine kjøkken. Ifølge Bugge (2019) er brødrister et typisk forslag på bryllups-ønskelister til kjøkkenet, noe som gir en god indikasjon på hvor vanlig brødrister er i norske hjem. Brødristeren kan for eksempel brukes til å varme opp frosne brødsiver, og på den måten bidra til å redusere matsvinn. I dag kaster vi omkring 24 000 tonn brød årlig (Lunde, 2023), og Hebrok og Heidenstrøm (2017) viser i sin rapport til at matrester, blant annet brødsalker, er en av de største kildene til matsvinn.

Vårt grunnlag for å inkludere brødrister er også påvirket av innspill fra fokusgruppedeltakerne, både fra de eksplorerende og de validerende fokusgruppene. I likhet med ekspertkunnskapen, påpekes det av fokusgruppedeltakerne at de gjerne rister eldre brød, for å redusere mengden mat de kaster. Og flere nevnte at de aldri ville ha «kastet ut» brødristeren:

Intervjuer: Men hva tenker dere om brødrister, for den er jo ikke inkludert her.

Fie (54, samboer, ingen barn): Jeg ville hatt brødrister i stedet for (...) mikro og kaffetrakter.

Berit (45, gift, ett barn): Brødristeren ville jeg aldri kastet.

Fie (54, samboer, ingen barn): Nei.

Intervjuer: Hva slags type behov er det brødristeren dekker?

Fie (54, samboer, ingen barn): Eldre brød.

(...)

Fie (54, samboer, ingen barn): Dagen derpå.

(...)

Berit (45, gift, ett barn): Vi har en datter på 14 som trener veldig mye, og derfor spiser mye. For at hun skal få litt sånn variasjon i all maten, så brukes den brødristeren ganske mye.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Vi gjør en endring i referansebudsjettet for 2023 ved å inkludere brødrister for alle husholdninger, uavhengig av størrelse. Ut ifra ekspertkunnskapen og innspill fra fokusgruppedeltakerne, ble det tydelig at brødrister er et vanlig kjøkkenprodukt som brukes ofte i hverdagen. Fokusgruppedeltakerne ga sterkt uttrykk for at brødrister var viktig for dem i deres hverdag, og flere nevnte at de heller ville prioritert å inkludere brødrister fremfor andre produkter som kaffetrakter. Vi mener derfor at brødrister bør inngå i et akseptabelt forbruk, som et produkt alle husholdningsstørrelser bør kunne ha hjemme. I tillegg bidrar brødrister til å redusere matsvinn. I årets referansebudsjett er det derfor inkludert én brødrister for alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer. Vi har valgt å legge til grunn en brukstid på fem år. Dette fordi en brødrister i mange husholdninger brukes hyppig, og med tanke på brannsikkerhet.

Tabell 6-12 Brødrister for referansebudsjettet 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

7 Øvrig elektrisk utstyr

I dette kapittelet går vi gjennom oppdateringen av øvrig elektrisk utstyr som for eksempel støvsuger, hårføner, juletrelys og symaskin. Denne kategorien er ikke så omfattende, og utgjør et mer tilfeldig utvalg av varer, hvor fellesnevneren er at alt er elektrisk utstyr. Litteratur vi har hatt stor nytte av i vurderingen av juletrelys er blant annet Bugge, Klepp, Borch, Schjøll, Laitala og Haugrønningens rapport (2019) om jul. Klepp og Tobiassons (2019) sin bok var viktig for å skrive om symaskin og varens viktighet med tanke på reparasjonskultur, mens artikkelen av Johnson og Eccles (2005) ble brukt for å argumentere for en helsemessig grunn til å inkludere hårføner.

7.1 Juletrelys

Juletrelys ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er beregnet én pakke juletrelys til alle husholdningsstørrelser fra én til syv medlemmer. Brukstid på juletrelys er på 25 år.

Tabell 7-1 Juletrelys i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Julen er viktig for de fleste av oss. Ifølge Bugge mfl. (2019) er pynt og belysning av hjemmene våre en viktig del av julestemningen og juleritualet. Mange anser juletrelys som det viktigste på et juletre. Juletreet har sitt utspring i Sør-Tyskland og Sveits på 1500-tallet, men det var først på 1600-tallet at de første lysene på juletreet dukket opp (Norsk Folkemuseum, 2022b) Juletreet kom til Christiania på starten av 1800-tallet, og juletrærne i Norge har alltid hatt juletrelys (ibid.) Siden den gang har juletre og juletrepynting blitt en viktig juletradisjon i Norge (Bugge mfl., 2019). Juletrelys er en viktig del av juletrepyntingen, som ofte blir utført på julaften (Alnes og Aas, 2017). Det blir også påpekt at flere og flere pynter til jul tidligere enn før (Gudheim, 2021), noe som innebærer at flere ønsker å pynte juletreet tidligere for å la det stå lenger, men gjerne kaster ut treet et par dager etter julaften. Med andre ord har vi alle våre individuelle juletradisjoner, men å pynte juletreet med lys representerer en stødig og viktig tradisjon for de aller fleste.

Basert på personlig preferanse og prisnivå kan man få juletrelys i forskjellige farger og fasonger, og det finnes lyspærer som både er trådløse og fjernkontrollerte (Jansen, 2020). Tradisjonelle juletrelys, altså glødelampe, er blitt erstattet med energieffektive LED-lys (Jansen, 2020). En av hovedgrunnene er EUs utfasing av glødelamper siden september 2009, noe som har ført til at slike produkter gradvis forsvinner fra det norske markedet, og fortløpende blir erstattet med mer energieffektive lyskilder (Bakken, 2010). Ifølge samme kilde (Bakken, 2010) kan man spare redusere strømutgiftene med LED-pærer, i tillegg til at de er mindre brannfarlige enn glødepærer.

Fokusgruppedeltakerne var ikke i tvil om at juletrelys er en viktig del av julestemningen, og at det bidro til et forsterket sosialt samvær. Det var en diskusjon om juletrelys inne og ute var innenfor et akseptabelt forbruk:

Intervjuer: Og hva er det som er vanlig, med tanke på juletrelys, er det vanlig at man har det ute?

Inger (38, gift, fire barn): Ja.

Nora (40, gift, seks barn): Ja.

(...)

Intervjuer: Så er det et litt større spørsmål om hvor viktig det sosiale aspektet knyttet til slike juleprodukter er.

Pernille (40, gift, to barn): Igjen tror jeg det kommer an på hvor man bor og hva som er normen i ditt nabolag.

(...)

Nora (40, gift, seks barn): Jeg vil jo tro at det er ganske viktig å kunne hive opp julelys hvis du ønsker det, for å si det sånn, både ute og inne. Jeg tror det har ganske masse å si. En ting hvis du tar et valg om at du ikke ønsker å ha julelys. Det er noe annet, men det å ha muligheten til å gjøre det. Det tror jeg er ganske viktig for mange.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi vil fortsette å inkludere juletrelys i referansebudsjettet for 2023 fordi juletrelys er en viktig del av å pynte juletreet, en tradisjon vi har hatt i Norge helt siden 1800-tallet. Slike juletradisjoner står sterkt hos de fleste av oss, noe som påpekes av ekspertkunnskap og i fokusgruppene. Til tross for en diskusjon med fokusgruppedeltakerne om hvorvidt man skal inkludere juletrelys ute også, har vi valgt å ikke endre på antallene som allerede ligger inne i referansebudsjettet. Dette er fordi, og som poengtert av én fokusgruppedeltaker, det varierer i stor grad hvor mye man pynter til jul og hvor viktig dette er for den enkelte. Dette gjelder kanskje spesielt med tanke på å pynte ute. Ekspertkunnskapen viser til hvor viktig tradisjonen rundt juletre og juletrepynting er i dag, slik at konsekvensen av å ikke ha muligheten til å ha juletrelys potensielt kan medføre en følelse av sosialt utenforskap eller forlegenhet. Vi er ikke like overbevist om at dette er konsekvensen av å ikke ha juletrelys ute. En annen faktor vi har tatt i betraktning er at ikke alle har en egen hage som kan pyntes med juletrelys. Vi har derfor bestemt oss for å beholde forbruksnivået fra 2022, slik at juletrelys er inkludert i alle husholdninger mellom én til syv medlemmer. Vi opprettholder også brukstiden på 25 år.

Tabell 7-2 Juletrelys i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

7.2 Strykejern

Strykejern ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes ett strykejern for alle husholdninger, uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstiden er 15 år.

Tabell 7-3 Strykejern i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Strykejern brukes hovedsakelig til å fjerne krøller og bretter fra klær før bruk, til å forme ull og til å gjøre plagg glatte (Klepp, 2021a.) Elektriske strykejern kan være med eller uten mulighet for damping (Klepp, 2021d). Hvis man har et strykejern uten damp, bør plaggene først dynkes slik at de blir fuktige (ibid.) Dampstrykejernet inneholder en vannbeholder, og dukket opp i lærebøker for husstell på 1960-tallet (ibid.) Ifølge tilbydere som Elkjøp har dampstrykejernet blitt et populært produkt, og mer populært enn tørrstryking. Grunnen er at damp gjør det lettere å glatte ut tøy, sammenlignet med å bruke vann (Elkjøp, 2022b). Det finnes også et annet alternativ på markedet, kalt tøydampere eller steamer, som er anbefalt for tøy som brukes ofte, og har behov for å glattes ut.

Strykejern var det første som ble nevnt først av fokusgruppedeltakerne blant produkter man måtte ha til klær og tekstil:

Intervjuer: Men hva tenker dere elektriske produkter man trenger for tekstil og klær?

Inger (38, gift, fire barn): Strykejern.

Lena (33, gift, to barn): Strykejern.

Mari (48, enslig, fire barn): Strykejern.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Fokusgruppedeltakerne ble også spurt om hvor ofte man bruker strykejern. Det varierte i stor grad. Spesielt livsstil ble nevnt som en faktor som avgjør hvor ofte det brukes, og det ble nevnt at visse tekstiler ble strøket oftere enn andre:

Intervjuer: (...) Hvor ofte bruker man det?

Pernille (40, gift, to barn): Sjeldent.

Inger (38, gift, fire barn): Ofte.

Lena (33, gift, to barn): Navnelapper, så jeg bruker det passe ofte.

Mari (48, enslig, fire barn): Navnelapper og bunadsskjorte.

Intervjuer: Ja. Ikke sant.

Mari (48, enslig, fire barn): To ting.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere strykejern i referansebudsjettet for 2023, da dette er et produkt de fleste hjem bruker. Ekspertkunnskap tilsier at dampstrykejern er det mest brukte strykejern i dag. Vi anbefaler dampstrykejern også med tanke på at vi har valgt å fjerne dynkeflaske i denne oppdateringen av husholdningstekstil for 2023 (ref. kapittel 10-9). Bruksnivå forblir uendret i denne oppdateringen: ett strykejern for alle husholdninger, uavhengig av størrelse. Brukstiden på 15 år videreføres også.

Tabell 7-4 Strykejern i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

7.3 Støvsuger

Støvsuger ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én støvsuger for alle husholdningsstørrelser, og at brukstid er 15 år.

Tabell 7-5 Støvsuger i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Vi tilbringer mye av tiden vår innendørs, og det er viktig å ha et godt inneklima. Støvsuging er en effektiv måte å fjerne støv og partikler på hjemme (Ledermann, 2022) Å ha det rent i hjemmet er viktig både for trivsel og av helsemessige grunner (Allergiguident.no, 2018). Ved å støvsuge jevnlig kan det bidra til mindre eksponering av støvpartikler. Støvpartikler kan inneholde allergener fra blant annet husdyr, og støv som ikke fjernes kan føre til betennelse i slimhinnene og hals. Støvsuging er ansett som en effektiv måte å fjerne støv og partikler, dersom man velger en støvsuger som ikke sprer finstøvet (Ledermann, 2022) Det er viktig å skifte ut støvsugerposen jevnlig for å unngå at det oppstår mugg. Dette er uavhengig av hvor ofte støvsugeren tas i bruk. Ved å bytte støvsugerposer ofte unngår man også redusert sugeevne, hvor støvet som blir samlet opp kan komme rett ut igjen på andre siden (Wilberg, 2015). Dette la grunnlaget for oppdateringen av støvsugerposer innen forbruksområdet andre dagligvarer, og tilrettelegger for at man skal kunne bytte ut støvsugerpose to ganger i måneden (Lynum & Skuland, 2022).

Fokusgruppedeltakerne nevnte støvsuger som et av de viktigste produktene man trenger til rengjøring og renhold. Fokusgruppedeltakerne Berit (45, gift, ett barn), Fie (54, samboer, ingen barn) og Guro (42, enslig, ingen barn), alle i fokusgruppe 1, nevnte alle at man måtte ha støvsuger. Enkelte av fokusgruppedeltakerne påpekte også det samme som ekspertene vedrørende viktigheten av å ha en god kvalitetsstøvsuger:

Nora (40, gift, seks barn): Nei, da må vi opp til en litt bedre støvsuger, tenker jeg. En dyrere støvsuger som gjør jobben.

Sigurd (36, gift, to barn): Det er jo en del astmatikere som sliter med vanlige støvsugere.

Lena (33, gift, to barn): Ja. Ikke sant.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Det finnes flere type støvsugere på markedet i dag. Støvsuger med ledning er den mest vanlige støvsuger i Norge, og rett bak følger håndholdte støvsugere (Anbefaler.no, 2022). I tillegg har robotstøvsuger blitt mer populært som en ekstra støvsuger som brukes et par ganger i uken (ibid.) I flere støvsugetest (Anbefaler.no, 2022a; Tekguide.no, 2022) er det ofte "vanlige" støvsugere med ledning som blir vinnere. Tester blir ofte basert på faktorer som blant annet motorkraft, lydnivå og munnstykker. Når det kommer til opplevd kvalitet varierer dette nokså mye (Nygaard, 2018). De billigste støvsugerne har ofte kortere teleskoprør og dårlig utforming med tanke på hvordan man holder stangen (Anbefaler.no, 2022). Uavhengig om man har den billigste støvsugeren eller en dyrere variant, varer de gjerne ikke mer enn to år, ifølge en støvsugertest fra 2023, gjort av Anbefaler.no. Det er fem års reklamasjonsfrist på støvsugere. Fra september 2017 stilte EU nye og strengere krav for støvsugere, for å jobbe mot et større sirkulært fokus på gjenbruk og varighet av varer (Se Regjeringen, 2016 for mer informasjon). To av disse EU-kravene er at støvutslippet skal være én prosent eller lavere, og levetiden til motoren skal være 500 timer eller mer (Røshold, 2018). Disse EU-kravene gjelder ikke for alle støvsugere. Robotstøvsuger, sentralstøvsuger og våtstøvsuger er blant de variantene som er fritatt (ibid.)

Vurdering:

Støvsuger videreføres i referansebudsjettet 2023, med én støvsuger til alle husholdninger. Støvsuging bidrar til å skape et sunt og hyggelig innemiljø, men som påpekt av både eksperter og fokusgruppedeltakerne må det være en støvsuger av god kvalitet, det vil si en støvsuger som ikke sprer finstøvet. Vår vurdering er å videreføre antall og brukstid for støvsuger fra 2022. Det skyldes at vi ikke er kjent med informasjon som tilsier at dette bør endres.

Tabell 7-6 Støvsuger i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

7.4 Symaskin

Symaskin ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes symaskin med følgende antall: en symaskin for husholdninger mellom tre og syv personer. Brukstid er 20 år.

Tabell 7-7 Symaskin i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	20	20	20	20	20

Symaskin er et produkt som gir en tidsbesparende og økonomisk mulighet til å utføre reparasjoner selv. Ifølge Klepp og Tobiasson (2021) er det svært få reparasjoner som gjør det nødvendig å bruke symaskin. I tillegg er det svært få, bare fem prosent, som har sydd et plagg. I et prosjektnotat fra SIFO av Brusdal (2007), ble det tatt utgangspunkt i hva folk mener at vanlige barnefamilier bør ha, hvor symaskin fikk en oppslutning på 32 prosent. Den relativt lave oppslutningen kan forklares ved at klær og tekstiler er relativt billig å kjøpe nytt, og at kvinner, som gjerne er de som tradisjonelt har brukt symaskinen, ikke lenger har like mye tid til dette på grunn av et travelt yrkesliv (ibid.) På den andre siden er det visse reparasjoner som vil være lettere å gjøre med en symaskin enn uten, som å skifte glidelås, legge opp jeans og sy gardiner (Klepp og Tobiasson, 2021). En annet argument for at man bør ha symaskin hjemme er at reparasjoner i økende grad blir et viktig tiltak for å forlenge brukstiden for klær, noe som støtter opp under EUs økte fokus på å fremme en bedre reparasjonskultur (Haugrønning mfl., 2019).

Fokusgruppedeltakerne, i likhet med ekspertkunnskapen, viser til at symaskinen brukes sjelden, og ikke alle fokusdeltakerne hadde symaskin:

Emilie (50, gift, ingen barn): (...) Jeg er helt enig i at vi overhodet ikke trenger en symaskin. Absolutt ikke.

(...)

Caspar (53, gift, ingen barn): Jeg syns også at noen av de produktene som har vært nevnt her, sånn som symaskin, som brukes uhyre sjeldent (...)

kanskje småbarnsfamilier kunne føle at det kunne være gunstig med en symaskin (...)

(utskrift, fokusgruppe 1)

Et fåtall av fokusdeltakerne påpekte imidlertid at de bruker symaskin enkelte ganger, og at symaskinen kan bli et viktig produkt i fremtiden på grunn av en økende reparasjonskultur:

Men så må en jo også huske på litt ... Jeg har symaskin, og bruker den ... jeg er ikke noe stor syerske. Men nå er det jo mye fokus på bærekraft, som også kommer, og det kommer jo voldsomt inn i skolen nå. De lærer jo om bærekraft og det grønne skiftet. Hvordan de skal utnytte ressurser, og gjenbruk, og oppbruk og alle disse begrepene. Det er jo veldig i vinden.

(...)

Holdt på å si, utnytte ressursene bedre, og da handler det jo også om det å reparere klær f.eks., eller reparere tekstiler, i stedet for å kaste. Så der vil jeg på en måte slå et lite slag for den symaskinen, få den opp, for det er ganske mye fokus på det. Som du sier, kanskje ikke alltid i vår aldersgruppe, men de som er litt yngre og kommer etter oss, der har de mye større fokus på det enn det vi har da. For vi er jo litt den typiske bruk-og-kast-generasjonen. (Dina, 45, enslig, ingen barn, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere symaskin i referansebudsjettet for 2023 fordi gir en mulighet til å utføre reparasjoner på klær og tekstiler selv. Til tross for at ekspertkunnskapen viser at ikke mange bruker symaskinen ofte, blir det påpekt at den er en del av en reparasjonskultur som bare blir større. I oppdateringen av andre dagligvarer i referansebudsjettet i 2022 ble det tatt en avgjørelse om å inkludere synmaskinnåler, knappenåler og sytråd, for å muliggjøre bruken av symaskin som ligger inne i referansebudsjettet, for husholdninger med tre til syv personer. Vi oppfatter at ekspertkunnskapen, og noen av fokusgruppedeltakere, påpeker at symaskin kommer til å bli viktigere med tanke på reparasjon av klær og tekstil. Derfor ønsker vi ikke å redusere forbruksnivået, og vi viderefører en symaskin for husholdninger mellom tre til syv personer. Brukstiden på 20 år opprettholdes.

Tabell 7-8 Symaskin i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	-	-	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	-	-	20	20	20	20	20

7.5 Hårføner

Hårføner ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes hårføner med følgende antall: én hårføner til husholdninger fra én til fem medlemmer, og to hårføner til husholdninger med seks og syv medlemmer. Hårføner har en brukstid på ti år.

Tabell 7-9 Hårføner i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Nordmenn oppgir at de vasker håret alt fra én gang i uken til hver dag (Lein, 2022). Hårføner finnes på de fleste bad, og brukes til å tørke vått hår og til å style hår. Hårføner er et produkt som dekker flere behov. Det første behovet er tilknyttet helse. Det blir frarådet å gå ute med vått hår, spesielt i kulden, da det kan føre til at man blir syk. Denne allmennoppfatningen finnes i mange land og har blitt testet empirisk. En studie fra 2005 (Johnson and Eccles, 2005) undersøkte om man faktisk blir syk som et resultat av å ha vått hår. Studiet støtter opp under at man kan bli syk, men påpeker at flere studier er ønskelig for å forstå bedre hvordan man blir syk. Derfor kan man argumentere at hårføner er et produkt som *kan* bidra til å forhindre at en blir syk eller forkjølet. Det å ha tilgang til en hårføner er også knyttet til velvære, fordi hårføner brukes til å style håret på forskjellige måter. Dette reflekteres også av de mange variantene av hårføner på markedet. Anbefaler.no (2022b) sammenlignet flere hårføner og kåret vinnere basert på kriterier som motorstyrke, effekt, ergonomi, ioniske funksjoner og luftvarmer. Det finnes med andre ord hårføner for alle behov, og i alle prisklasser. Fokusgruppedeltakerne var enige om at hårføner inngikk i et akseptabelt forbruk, og at de fleste i husholdningen iblant brukte hårføner. Det ble spurt om hvem som bruker hårføner mest, da svarte Mari (48, enslig, fire barn, fokusgruppe 4) at «det er vi med langt hår.»

Vurdering:

Hårføner tas fortsatt med i referansebudsjettet for 2023 da det dekker behov knyttet til velvære og helse. NHI har kartlagt at nordmenn vasker håret alt fra én gang i uken til hver dag (Lein, 2022). Hvor ofte man vasker håret kommer naturligvis an på hårtype, lengde på håret og personlige preferanser om velvære. Det er spesielt behovet for å tørke håret for å unngå å bli syk som vektlegges i denne oppdateringen. Vi mener det er akseptabelt at husholdningsstørrelser med mellom én og fem personer klarer seg med én hårføner, fordi det fint går an å dele på produktet. Husholdningsstørrelser på seks til syv medlemmer inkluderer gjerne flere barn og/eller andre familiemedlemmer, vi mener derfor at det er både praktisk og tidsbesparende å ha to hårføner på deling. Med andre ord endrer vi ikke på antallene som allerede ligger inne i referansebudsjettet, slik at forbruksnivået fra 2022 bevares. Brukstiden settes fortsatt til 10 år.

Tabell 7-10 Hårføner i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

8 Husholdningstekstil

Husholdningstekstiler er tekstiler som ofte deles av flere i husholdningen, mens enkelte tekstiler brukes av enkeltpersoner, slik som dyner og puter. I denne kategorien har ekspert Ingunn Klepp var helt sentral for å skrive om husholdningstekstilenes sosiale, økonomiske, miljømessige og praktiske verdi. Klepp mfl. sin rapport (2016) har hatt betydning for vurderingen av blant annet pledd, tekstiler som ull, og dyne, mens Bugge mfl. (2019) har vært nyttig for å skrive om varer som duk og spisebrikker, og hvordan slike varer blir brukt i hverdagen og til festlige anledninger.

8.1 Pute

Referansebudsjettet inkluderer hodepute. Tabellen under viser at det er inkludert to puter til enpersonshusholdninger, tre puter til topersonshusholdninger, fire puter til trepersonshusholdninger, fem puter til firepersonshusholdninger, seks puter til fempersonshusholdninger, åtte puter til sekspersonshusholdninger, og ni puter til syvpersonshusholdninger i referansebudsjettet for 2022. Brukstil beregnes til ti år.

Tabell 8-1 Pute i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	3	4	5	6	8	9
Brukstil (år)	10	10	10	10	10	10	10

En hodepute bør gi riktige støtten til nakken som er viktig både for søvnkvaliteten og for den generelle helsen i rygg- og nakkeregionen (Bjørseth, 2018). En ekstra pute til husholdninger med én til fem personer og to ekstra puter til husholdninger med seks og syv personer gjør det mulig å bytte pute for eksempel ved vask, og å tilby pute til overnattingsgjester. Hvor lenge puter varer, varierer ut ifra kvalitet og grad av vedlikehold, ifølge sengetøysaktøren Jysk (2022). Sengetøysaktøren gir flere råd for vedlikehold, som å riste puten hver dag og jevnlig vasking på 60 grader en til fire ganger i året for å forlenge levetiden og for å unngå at husstøvmidd ikke overlever. Norges Astma- og Allergiforbund (2021) anbefaler å kjøpe puter av rensedun og fjær og tekstiler som er midtette. Sengetøysaktøren anbefaler at puter byttes ut etter cirka to år. Dette er betydelig kortere enn beregnet brukstil i referansebudsjettet, og kortere enn fokusgruppedeltakernes antagelse om at en pute varer mellom fem og ti år. Som det blir påpekt flere steder på nett, varierer levetiden på puter. Tegn på at en pute bør byttes ut kan være at den gulner eller at den er flat etter å ha vært i tørketrommelen (ibid.)

Fokusgruppedeltakerne mente at levetiden på en pute varierte ut ifra kvalitet og bruk, og at puter varer kortere enn dyner:

Intervjuer 2: Hva med hodepute? Hvor lenge lever en hodepute?

Mari (48, enslig, fire barn): Mellom 5 og 10 år.

Pernille (40, gift, to barn): Kommer vel an på hodeputen.

Mari (48, enslig, fire barn): Ja.

Pernille (40, gift, to barn): Kommer an på hodeputa.

Lena: Når du kjenner lakenet, da er den ferdig.

Pernille (40, gift, to barn): Oftere enn dyne, i hvert fall.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Referansebudsjettet for 2023 viderefører forbruksnivået av hodeputer, og legger inn tilsvarende antall som lå inne i referansebudsjettet for 2022. Det er behov for mer kunnskap om hodeputers levetid, og inntil videre beholder vi brukstiden på ti år.

Tabell 8-2 Pute i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	3	4	5	6	8	9
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

8.2 Dyne

Dundyne og syntetisk dyne er inkludert i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert én dundyne per person i husholdninger fra én til syv personer, med en beregnet brukstid på 15 år. Tabellen viser at det i tillegg er inkludert én syntetisk dyne til husholdninger med én til fem personer og to syntetiske dyner til husholdninger med seks til syv personer, med en beregnet brukstid på ti år.

Tabell 8-3 Dyner i referansebudsjettet for 2022

	Personer i Husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Dundyne	Antall	1	2	3	4	5	6	7
	Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15
Syntetisk dyne	Antall	1	1	1	1	1	2	2
	Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Ifølge Klepp mfl. (2016) er de fleste enige i at et kaldt soverom med en varm dyne er sunnest og mest komfortabelt å sove i. Når det kommer til hva slags dyne som best, er det to

populære alternativ: sommerdyne med ullteppe om vinteren når det blir kaldt, eller å veksle mellom sommerdyne og vinterdyne avhengig av årstid. Valg mellom alternativ kan ha sammenheng med om man sover naken eller bekledd (Klepp mfl., 2016)

Sengetøysaktøren Jysk gir anbefalinger også om vedlikehold av dyner: Levetiden øker dersom man vasker den minst en gang i året på 60 grader. Det anbefales av en sengetøysaktør å bytte ut dyna etter fem til ti år (JYSK, 2022), ellers finnes det lite annen tilgjengelig kunnskap om dyners levetid. Norges Astma- og Allergiforbund anbefaler rensende dun og fjær som er sydd inn i middtette tekstiler (NAAF, 2021).

Fokusgruppedeltakerne diskuterte om det var behov for to dyner, eller om det holdt med én dyne og et ekstra pledd når det ble kaldt. I likhet med rapporten *Woolbed- Sweet dreams in merino* av Klepp mfl., 2016, finner vi at det er delte meninger om saken. Det ble dessuten påpekt at det kommer an på hvor man bor i Norge, med tanke på temperatur, og i tillegg ble det nevnt at helårsdyne var en god løsning:

Intervjuer: Når dere snakket om dyne, hva slags dyne trenger man, basert på årstider? Hva er vanlig?

Inger (38, gift, fire barn): To.

Pernille (40, gift, to barn): Igjen avhengig av hvor du bor, da. Er det veldig kaldt på vinteren, er det veldig varmt på sommeren, bor du på Sørlandet eller bor du i Nord-Norge. (...)

Ragnhild (43, gift, to barn): Jeg mener kanskje det er mer vanlig å ha en tynn dyne om sommeren og en tjukkere på vinteren (...)

(...)

Pernille (40, gift, to barn): Jeg har også bare en dyne, en kombidyne, (...) helårsdyne heter det, kanskje?

Intervjuer: Ja, helårsdyne, ja. Hva med dere andre?

Inger (gift, fire barn): Ja (...) vi har vinterdyne som er veldig tjukk og en litt tynnere enn om sommeren.

Mari (48, enslig, fire barn): Vi har også bare helårsdyne selv (...)

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Ekspertkunnskapen viser til at nordmenn vanligvis velger mellom to alternativer; enten en sommerdyne og en vinterdyne, eller sommerdyne med et pledd hvis det blir kaldt. Fokusgruppedeltakerne ga uttrykk for tilvarende preferanser. Klepp mfl. (2016) påpeker at mange bruker kun én dyne hele året med et pledd i tillegg når det blir kaldt. Dette er grunnen til at referansebudsjettet inkluderer et pledd per person i alle husholdninger. Hvis man synes at en dyne er for kaldt, kan det være verdt å vurdere en helårsdyne. Med andre ord finnes det løsninger for alle behov og preferanser. Vi har ikke mye tilgjengelig informasjon om levetiden til en dyne, men ut ifra ekspertkunnskapen endrer vi heller ikke brukstid på dyne i denne oppdateringen.

Vi velger derimot å endre på forbruksnivået for dyner i referansebudsjettet for 2023. Det vil si at vi inkluderer én syntetisk dyne per person, i tillegg til én dundyne per person for alle

husholdningsstørrelser. Forbruksnivået blir da som tabellen under viser: Én dundyne og én syntetisk dyne til husholdninger med én person, to dundyner og to syntetiske dyner til husholdninger med to personer, tre dundyner og tre syntetiske dyner til husholdninger med tre personer, fire dundyner og fire syntetiske dyner til husholdninger med fire personer, fem dundyner og fem syntetiske dyner til husholdninger med fem personer, seks dundyner og seks syntetiske dyner til husholdninger med seks personer, og syv dundyner og syv syntetiske dyner til husholdninger med syv personer. Brukstiden er 10 år for syntetiske dyner og 15 år for dundyner.

Tabell 8-4 Dyner i referansebudsjettet for 2023

	Personer i Husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Dundyne	Antall	1	2	3	4	5	6	7
	Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15
Syntetisk dyne	Antall	1	2	3	4	5	6	7
	Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

8.3 Putevar og dynetrekk

Putevar og dynetrekk ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert tre sett pute- og dynetrekk til husholdninger med én person, fem sett til husholdninger med to personer, syv sett til husholdninger med tre personer, ni sett til husholdninger med fire personer, elleve sett til husholdninger med fem personer, 13 sett til husholdninger med seks personer, og 15 sett til husholdninger med syv personer. Brukstiden er beregnet til åtte år.

Tabell 8-3 Putevar og dynetrekk i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	3	5	7	9	11	13	15
Brukstid (år)	8	8	8	8	8	8	8

Fokusgruppedeltakerne diskuterte hva slags husholdningstekstiler man trenger hjemme, og én fokusgruppedeltaker nevnte raskt laken, dynetrekk og putevar. Videre i diskusjonen om hvor mange sett man burde ha per person, kom det frem at det var greit å ha minst to sett til hver person.

Vurdering:

Fokusgruppedeltakerne nevnte dynetrekk og putevar som produkter man må ha hjemme, og som var innenfor et akseptabelt forbruk. Ifølge Klepp sin rapport (2003), vasker nordmenn gjerne sengetøy annenhver uke, men at hver uke og hver tredje uke også er vanlig. Når hver person har minimum én pute og én dyne hver, som ligger inne i referansebudsjettet for 2023, betyr det at hver person i hvert fall må ha to sett med putevar og dynetrekk. På denne måten har man et rent sett å bruke når det andre vaskes. I referansebudsjettet for 2023 er det også inkludert en ekstra pute for husholdninger mellom én og fem personer, og to ekstra puter for husholdninger mellom seks og syv personer. Basert på antall puter og dyner inkludert i referansebudsjettet for 2023 mener vi behovet for dynetrekk og putetrekk er i samsvar med det eksisterende forbruksnivået; altså to sett med putevar og dynetrekk til hver person, og ett ekstra sett på deling. Dette stemmer også godt overens med antallet foreslått av fokusgruppedeltakerne, det vil si minst to sett med putevar og dynetrekk per person. Derfor beholder vi forbruksnivået som allerede ligger inne, og opprettholder brukstiden på åtte år.

Tabell 8-5 Putevar og dynetrekk i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	3	5	7	9	11	13	15
Brukstid (år)	8	8	8	8	8	8	8

8.4 Laken

Laken ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det inkluderes tre laken for énpersonshusholdninger, fem for topersonshusholdninger, syv for trepersonshusholdninger, ni for firepersonshusholdninger, elleve for fempersonshusholdninger, 13 for sekspersonshusholdninger og 15 for syvpersonshusholdninger. Beregnet brukstid er åtte år.

Tabell 8-6 Laken i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	3	5	7	9	11	13	15
Brukstid (år)	8	8	8	8	8	8	8

Klepp påpeker at de fleste vasker sengetøy hver 14. dag, og at det er stor variasjon i hvor mye arbeid som legges inn i tørking, bretteing og glatting av slike tekstiler i dag (Klepp, 2003) Bomull er på mange måter blitt standardfiberen for alle innredningstekstiler i dag (Klepp, Laitala og Tobiasson, 2016), og at maskiner, vaskemidler og vaskevaner er tilpasset dette. Vi

finner lite informasjon på nett om hvor mange lakener man bør ha, og det finnes ingen begrunnelse for antall fra den tidligere oppdateringen av husholdningsartikler.

Fokusgruppedeltakerne diskuterte produkter som gjerne er tett på kroppen, som laken og håndkle, og hvor ofte de byttes ut. Det ble påpekt at de bør byttes ut når de er utslitt, men akkurat hvor lang tid det tar, ble ikke avklart:

Intervjuer (...) Hvor ofte bytter man ut eller kaster husholdningstekstiler? Spesielt de på nært kroppen. Håndklær og sengelaken og putevar.

Inger (40, gift, to barn): Når det blir utslitt.

(...)

Pernille (40, gift, to barn): Når det er ødelagt.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere laken i referansebudsjettet. Ut ifra ekspertkunnskap er bomullslaken blitt standard. Vi antar at bruksnivået fra 2022 er bygget på tankegangen om at hver person får to lakener hver, med et ekstra laken på deling mellom husholdningen, slik at man til enhver tid har tilstrekkelig med rene laken til skift. Tilstrekkelig med skift vil bidra også til å øke levetiden til laken ved at det tar lengre tid å slite ut tekstilene. Med tanke på at nordmenn oppgir at de i gjennomsnitt vasker laken annenhver uke, mener vi at det eksisterende forbruksnivået oppfyller denne vaskehyppheten. Vi beholder derfor samme forbruksnivå og brukstid i referansebudsjettet for 2023, da det ikke finnes annen informasjon tilgjengelig som tilsier noe annet.

Tabell 8-7 Laken i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	3	5	7	9	11	13	15
Brukstid (år)	8	8	8	8	8	8	8

8.5 Pledd

Pledd ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert ett pledd per person i husholdninger fra en til syv personer, med en beregnet brukstid er 15 år.

Tabell 8-8 Pledd i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	2	3	4	5	6	7
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Klepp mfl. (2016) påpeker at ullpledd blir mye brukt over dynen når det er kaldt. Dessuten brukes pledd som erstatning for annet sengetøy dersom det ikke er rene skift tilgjengelig. Pledd har flere funksjoner, og én av dem er å holde oss varme i stua eller i sengen når det blir ekstra kaldt. Det er lite tilgjengelig informasjon om levetid på pledd, men hvis vi antar at det er laget av ull, kan Klepp mfl. (2003) gi oss noen svar. Klepp anbefaler ullpledd av flere grunner, blant annet fordi det er varmere. I Klepp mfl. (2003) påpekes det videre at innredningstekstiler, som ullpledd, vaskes sjeldnere og derfor har lengre levetid, sammenlignet med kroppsnære plagg som vaskes hyppigere. Her rådes man også til å henge opp og legge plaggene pent sammen, å luften tekstilene fremfor å vaske dem, og å fjerne flekker og søl med lunkent vann etter bruk (ibid.) Om man bør vaske ull for hånd eller i maskin kommer an på maskinen og håndvaskeren, men nyere maskiner pleier å vaske mer skånsomt enn håndvask (ibid.)

Fokusgruppedeltakerne diskuterte ikke levetid på pledd, men behovet for produktet samt antall. Det ble påpekt at antall pledd det er behov for kommer an på hvor man bor og hvor kaldt det er:

Intervjuer: (...) for noen har jo sommerdyne og vinterdyne, noen bruker pledd. (...) Hva burde man ha?

Inger (38, gift, fire barn): To.

Pernille (40, gift, to barn): Igjen avhengig av hvor du bor, da. Er det veldig kaldt på vinteren, er det veldig varmt på sommeren, bor du på Sørlandet eller bor du i Nord-Norge. Det har jo veldig mye å si for hva slags artikler du har hjemme.

(Utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Det finnes lite informasjon om levetiden til pledd, men det finnes ekspertkunnskap om hvordan man øker levetiden til ull. Fokusgruppedeltakerne diskuterte ikke levetid på pledd, men påpekte at det inngikk i et akseptabelt forbruk av husholdningstekstiler.

Referansebudsjettet for 2023 beholder derfor samme forbruksnivå, og beregner samme brukstid på pledd, med utgangspunkt i at det er et ullpledd som blir godt stelt og vedlikeholdt. Det innebærer ett pledd per person for alle husholdningsstørrelser, med en brukstid på 15 år.

Tabell 8-9 Pledd i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	2	3	4	5	6	7
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

8.6 Badehåndkle og håndkle

Både badehåndkle og (vanlig) håndkle ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert tre badehåndklær for husholdninger bestående av en person, fire for husholdninger med to personer, seks badehåndklær for trepersonshusholdninger, åtte for husholdninger med fire til fem personer, ti til husholdninger med seks personer, og tolv for syvpersonshusholdninger. Brukstid for badehåndkle beregnes til seks år. Videre viser tabellen at det er seks håndklær for énpersonshusholdninger, åtte for topersonshusholdninger, ti for trepersonshusholdninger, 12 for firepersonshusholdninger, 15 for fempersonshusholdninger og 20 for seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstiden for håndkle er seks år.

Tabell 8-10 Badehåndkle og håndkle i referansebudsjettet for 2022

	Personer i Husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Badehåndkle	Antall	3	4	6	8	8	10	12
	Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6
Håndkle	Antall	6	8	10	12	15	20	20
	Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

Badehåndkle og håndkle hører til på badet, og er nokså intime og private tekstiler, men kan også brukes på stranda eller til andre aktiviteter (Klepp, 2003). Badehåndkle er et ekstra stort håndkle som brukes til å tørke kroppen etter en dusj eller et bad, men kan også brukes som strandhåndkle. I referansebudsjettet for 2022 ligger det inne med størrelsen 70x130 centimeter. Dette er fortsatt en standard størrelse, men det varierer om lengden er 130 eller 140 cm. Et vanlig håndkle er mindre enn et badehåndkle og brukes gjerne også til å tørke seg etter dusj eller bad. I referansebudsjettet for 2022 ligger det inne slike håndklær i størrelsen 50x100 centimeter. Forskjellen mellom disse to type håndklær er altså størrelsen, ellers er de nokså like og dekker samme behov.

I rapporten *En skittentøyshistorie* (2003:91) stilte man spørsmål om hvor ofte håndklærne skiftes ut. Rapporten viser til at i 2002 sa omtrent halvparten av befolkningen at de skiftet

badehåndkle etter én gangs bruk, 23 prosent sa at de skiftet etter to gangers bruk, mens 16 prosent sa de skiftet håndkle etter fem gangers bruk eller mer. Mens 32 prosent av mennene skiftet håndkle etter en gangs bruk, brukte 44 av kvinnene badehåndkleet kun én gang (ibid). Videre i rapporten påpekes det at det ikke er noen tydelige normer for akkurat hvor ofte man bør vaske badehåndklær. Likevel gir disse tallene oss en bedre forståelse av hvor mange håndklær man bør ha per person.

Fokusgruppedeltakerne diskuterte forskjellen mellom badehåndkle og håndkle/dusjhåndkle. Det var litt forvirring rundt begrepene, spesielt om håndkle var det samme som håndhåndkle. Etter at dette ble oppklart ble det diskutert hvor mange man bør ha av hver type:

Karoline (37, samboer): Ja, så hvis et badehåndkle er dusjhåndkle, så mener jeg jo at man bør ha to per person, ja. Jeg tenkte sånt strandhåndkle, da trenger jeg ett.

Arild (43, gift, to barn) (43, ektefelle, to barn): Ja, det er det jeg også tenker, badehåndkle forbinder jeg med stranden heller. (...)

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

I referansebudsjettet for 2023 fortsetter vi å inkludere badehåndkle og håndkle. Når det kommer til forbruksnivå for disse to variantene, støtter vi oss på ekspertkunnskap og diskusjoner i fokusgruppene. Badehåndkle og håndkle brukes gjerne daglig. Ekspertene viser til at omtrent halvparten av oss vasker badehåndkleet etter én gangs bruk. Vi finner imidlertid ikke ekspertkunnskap som tilsier at en slik vaskehyppighet anbefales av hygieniske eller miljømessige årsaker, slik at det tolkes mer som en norm. Vi vurderer det dithen at denne vaskehyppigheten ikke inngår i et akseptabelt forbruk.

Vår vurdering er å derfor endre på antall håndklær, siden større husholdninger vasker hyppigere noe som gjør at det ikke trengs mange reservehåndklær. På dette grunnlaget inkluderer vi tre badehåndklær og tre håndklær for husholdninger bestående av en person, fire badehåndklær og fire håndklær for husholdninger med to personer, seks badehåndklær og seks håndklær for trepersonshusholdninger, åtte badehåndklær og åtte håndklær for husholdninger med fire til fem personer, ti badehåndklær og ti håndklær for husholdninger med seks personer, og tolv badehåndklær og tolv håndklær for syvpersonshusholdninger. Brukstil på seks år opprettholdes både for badehåndklær og håndklær.

For badehåndklær videreføres antallet fra i fjor fordi det ikke foreligger ekspertkunnskap som tilsier hvordan dette bør endres. I påvente av oppdatert informasjon vil vi vurdere om antallet bør endres.

Tabell 8-11 Badehåndkle og håndkle i referansebudsjettet for 2023

	Personer i Husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Badehåndkle	Antall	3	4	6	8	8	10	12
	Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6
Håndkle	Antall	3	4	6	8	8	10	12
	Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

8.7 Håndhåndkle

I referansebudsjettet for 2023 legger vi inn håndhåndkle. Vanlig størrelse for slike håndklær er 40x60 eller 50x70 cm. Fokusgruppedeltakerne påpekte at håndhåndkle inngår i et akseptabelt forbruk av husholdningstekstiler på badet. Håndhåndkle har et bruksområde i flere rom. Man har behov for å tørke hender etter håndvask både på kjøkken, bad og (gjeste)toalett. Det ble diskutert antall, og det var flere fokusgruppedeltakere som mente at man gjerne hadde ett håndhåndkle til de som bor i hjemmet og ett til gjester (på bad/toalett.)

Karoline (37, samboer): Ja, for da tenker jeg to dusjhåndklær, to sånne håndkluter per person, og så har man jo gjerne – det kommer an på hvor mange mennesker man er da – men at du har mer enn to sånne håndklær til hendene, for de blir litt sånn ekle ganske raskt. At man kanskje har minst tre da.

Lisa (44, ektefelle, to barn): Det må byttes, det er jeg helt enig i. Det må byttes i og med at det er forskjellige folk som tørker da, hender og ...

Arild (43, gift, to barn) (43, ektefelle, to barn): Mm. Så kommer det an på om man har ett eller to toalett man skal ha sånt hengende på også.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Fokusgruppedeltakerne diskuterte også hvor ofte man skal bytte ut håndhåndklær og de ble enige om at det skal byttes ut en til to ganger i uken:

Karoline (37, samboer): Nå har ikke vi barn, men vi har mye besøk, så jeg gjør nesten det minst en til to ganger i uken.

Arild (43, gift, to barn) (43, ektefelle, to barn): Ja, enig.

Lisa (44, ektefelle, to barn): Mm.

Petter (40, enslig, ett barn): Enig.

Intervjuer: Ja.

Karoline (37, samboer): Alle er enig.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

Vi inkluderer håndhåndkle i referansebudsjettet for 2023 fordi fokusgruppedeltakerne reagerte på at dette ikke allerede var inkludert, og mente at det inngår i et akseptabelt forbruk av husholdningstekstil på badet. Ut ifra innspillene fra fokusgruppedeltakerne ble det foretrukket å ha ett håndkle til å vaske hender for de som bor i hjemmet, og ett til gjester. Det ble også påpekt av fokusgruppedeltakerne at man gjerne vasker slike håndklær en til to ganger i uken, ut ifra hvor ofte man har besøk og hvor ofte de brukes. Det er også tilrådelig å ha eget håndhåndkle på kjøkkenet, se diskusjon i kapittel 8.9. Vi har inkludert følgende antall for de ulike husholdningsstørrelsene: Fire håndhåndklær for en-, to- og trepersonshusholdninger, seks for fire- og fempersonshusholdninger, og åtte for seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstiden settes til seks år.

Tabell 8-12 Håndhåndkle i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	6	6	8	8
Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

8.8 Klut

I referansebudsjettet for 2022 inkluderes klut med følgende bruksnivå: åtte for en- og topersonshusholdninger, ti for trepersonshusholdninger, 12 for firepersonshusholdninger, 15 for fempersonshusholdninger og 20 for seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstid er seks år.

Tabell 8-13 Klut i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	8	8	10	12	15	20	20
Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

En klut er et mindre stykke tekstil som brukes til vasking og pussing (Klepp, 2022a). Det finnes forskjellige type kluter og som har ulike bruksområder. En vaskeklut kan eksempelvis være laget av ulike tekstiler som lin, halvlin eller bomull, og brukes mest til kroppsvask (Klepp, 2023a.) Bomull krever hard vask for å bli ren, men også med tanke på at slike kluter blir brukt tett på kroppen. Det anbefales å vaske ansikts- og kroppskluter av bomull på 60 grader (Klepp, 2023b.) Det er kluter av bomull som er inkludert i referansebudsjettet.

Dermatolog og professor Jørgen Serup forsker på hvordan såpe og vask påvirker huden (Brix, 2013). I 2009 ble det gjennomført en spørreundersøkelse hvor halvparten av alle dansker oppga at de badet eller dusjet seks til syv ganger i uken (ibid.) Om dette kan betegnes som hyppig vask blir ikke nevnt, men en annen dermatolog, Richard Gallo, forklarer at det er flere ulemper ved hyppig vask, da det kan føre til tørr hud og fjerne gode bakterier som bidrar til å bekjempe infeksjoner (ibid.) Klutens rolle i dagens kropps- og ansiktsvask er ikke like sentral som den en gang var. Klepp (2022a) påpeker nemlig at vask med klut i stor grad har blitt erstattet av dusjing. Vi finner ikke informasjon om hvor mange som bruker klut i dag, derfor legger vi mest vekt på ekspertkunnskapen som er tilgjengelig.

Vurdering

Vi mener det fremstår som hygienisk at en klut, som også kan brukes til andre kroppsdeler, vaskes etter én gangs bruk. Hvis alle i en husholdning bruker ansiktsklut hver dag, kreves det en del kluter. Med tanke på at husholdninger hyppig vasker klær og andre tekstiler i vaskemaskin (ref. kapittel 5.6), mener vi at forbruksnivået som allerede ligger inne i referansebudsjettet muliggjør at man kan ta i bruk en ny klut hver dag om ønskelig. Derfor fortsetter vi å inkludere ansiktsklut, og viderefører forbruksnivået, samt brukstiden på seks år. Videreføring av antall kluter fra i fjor skyldes at det ikke foreligger ekspertkunnskap som tilsier hvordan dette bør endres. I påvente av oppdatert informasjon vil vi vurdere om antallet bør endres.

Tabell 8-14 Klut i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	8	8	10	12	15	20	20
Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

8.9 Oppvaskhåndkle (tidligere kjøkkenhåndkle)

Kjøkkenhåndkle ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Som tabellen under viser er det inkludert fire kjøkkenhåndklær for husholdninger mellom en og tre personer, seks for firepersonshusholdninger, syv for fempersonshusholdninger, åtte for sekspersonshusholdninger og ni for syvpersonshusholdninger. Beregnet brukstid er seks år.

Tabell 8-15 Kjøkkenhåndkle i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	6	7	8	9
Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

Kjøkkenhåndkle har trolig flere bruksområder enn hva som er hygienisk og trygt, og benyttes gjerne til å både tørke oppvask, tørke hender, dekke over mat som står ute på kjøkkenbenken og til å tørke opp søl på benker og bord (Skuland mfl., 2020). Jo flere ting et kjøkkenhåndkle brukes til, desto større sannsynlighet er det for å spre sykdomsfremkallende organismer (Granum og Helgeby, 2018). Ifølge Granum og Helgeby inneholdt om lag halvparten kjøkkenhåndklærne som ble undersøkt, bakterievekster som E. coli-bakterier. Undersøkelsen viste også at det er større sannsynlighet at våte kjøkkenhåndklær har bakterier på seg enn tørre kjøkkenhåndklær. Mikrobiologer anbefaler å unngå våte eller klamme kjøkkenhåndklær, unngå å bruke kjøkkenhåndkle til forskjellige ting, og anbefaler å vaske kjøkkenhåndklær etter noen dagers bruk.

Fokusgruppedeltakerne nevnte kjøkkenhåndkle som et produkt som inngår i et akseptabelt forbruk av husholdningstekstil på kjøkkenet, og det ble også diskutert hvor mange kjøkkenhåndklær man burde ha.

Vurdering:

Kjøkkenhåndkle videreføres i referansebudsjettet for 2023, men vi har endret navn til oppvaskhåndkle. Dette gjør vi først og fremst fordi det anbefales at oppvaskhåndkle kun skal benyttes til å tørke oppvask, mens det bør brukes egne håndklær til å tørke hender og separate kluter til å tørke av benkeplater og andre overflater. Både håndklær og kluter bør byttes ut og vaskes etter noen få dagers bruk. Håndhåndklær omtales i kapittel 8.7, mens oppvaskklut faller utenfor forbruksområdet husholdningsartikler og tilhører forbruksområdet andre dagligvarer, omtalt i egen oppdateringsrapport (Lynum og Skuland, 2022). Siden bruksområdet for oppvaskhåndkle (tidligere kjøkkenhåndkle) innskrenkes ved å begrense bruken kun til å tørke oppvask, vurderer vi det som tilstrekkelig å beholde forbruksnivået og brukstiden fra 2022 i årets oppdatering. Antallet oppvaskhåndklær for ulike husholdningsstørrelser tilfredsstillers ekspertenes råd om å opprettholde god hygiene på kjøkkenet, når vi i tillegg inkluderer håndhåndklær og oppvaskkluter som egne budsjettposter.

Vi har dermed inkludert fire oppvaskhåndklær for en-, to- og trepersonshusholdninger, seks for firepersonshusholdninger, syv for fempersonshusholdninger, åtte for sekspersonshusholdninger og ni for syvpersonshusholdninger. Brukstiden er seks år.

Tabell 8-16 Oppvaskhåndkle i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	6	7	8	9
Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

8.10 Gryteklut

Gryteklut ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert fire grytekluter for husholdninger med én til fire personer og seks grytekluter for husholdninger med fem til syv personer. Beregnet brukstid er fem år.

Tabell 8-17 Gryteklut i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	6	6	6
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Gryteklut har som formål å beskytte hendene når man tar i varme kjeler, stekeovnsplater eller grytelokk (Klepp, 2023a.) Det finnes mange varianter av grytekluter på markedet, med ulike mønstre, design, størrelser og former. Grytekluter kan dessuten ha dekorative formål (Klepp, 2023b.) Fokusgruppedeltakerne mente at gryteklut eller grytevott inngikk i et akseptabelt forbruk.

Vurdering:

Grytekluter beholdes i referansebudsjettet for 2023. Ut ifra tilgjengelig informasjon ser vi ingen grunn til å endre forbruksnivået eller brukstiden som allerede ligger inne.

Tabell 8-18 Gryteklut i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	6	6	6
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

8.11 Duk

Duk ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det beregnes inn én duk til husholdninger med en til fire personer, og to duker for husholdninger med fem til syv personer. Brukstid er åtte år.

Tabell 8-19 Duk i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	8	8	8	8	8	8	8

Ifølge Bugge mfl. (2019) oppgir over to tredjedeler å ha duk på bordet til jul, og om lag en tredjedel at de ruller eller stryker duker, servietter og gardiner til jul. Fokusgruppedeltakerne mente at duk inngikk i et akseptabelt forbruk, og ved siden av dukens estetiske verdi, ble det påpekt at den beskytter bordet mot flekker og slitasje:

Intervjuer: Ja. Men når vi er inne på det, hva med duker og bordbrikker?

Berit (45, gift, ett barn): Jeg synes det kan være hyggelig med en juleduk eller løper til jul liksom. Gjøre det litt fint og sånt. Men jeg har aldri kjøpt en julegardin f.eks.

Caspar (53, gift, ingen barn): Duker har beskyttelseseffekt. Det samme har briketter ved varme plater og varme elementer, for å unngå å skade møbler. Så duker og briketter synes jeg bør være et sett av.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Duk beholdes i referansebudsjettet for 2023, men vi endrer på forbruksnivået for de mindre husholdningene. Siden fokusgruppedeltakerne nevnte at det var vanlig å ha en duk til jul og en annen duk til hverdags eller andre festlige anledninger, endrer vi antall duker for husholdninger med én til fire personer, slik at alle husholdningsstørrelser mellom én og syv personer får to duker inkludert. Brukstiden på åtte år opprettholdes.

Tabell 8-20 Duk i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	8	8	8	8	8	8	8

8.12 Spisebrikker

Spisebrikker ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes seks spisebrikker til husholdninger mellom med én til tre personer, og åtte spisebrikker til husholdninger mellom fire og syv personer. Brukstid er beregnet til seks år.

Tabell 8-21 Spisebrikker i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	6	6	8	8	8	8
Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

Ifølge Bugge mfl. (2019) bruker om lag én av fire spisebrikker i julen. Det finnes ingen oversikt over hvor mange det er som bruker spisebrikker til hverdags. Fokusgruppedeltakerne diskuterte om man trenger både spisebrikker og duk, og ga uttrykk for at man ikke trenger begge deler:

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Jeg tenkte det samme om spisebrikker. (...)

Karoline (37, samboer, ingen barn): Ja, hvis du har duk så trenger du ikke spisebrikker.

Lisa (44, gift, to barn): Vi bruker jo veldig mye spisebrikker.

Petter (40, enslig, ett barn): Ja, jeg har heller ikke duker, men jeg bruker spisebrikker.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Ja, for jeg gjør akkurat det samme. Jeg sier ikke at det er en av delene, men du trenger kanskje ikke å ha begge deler. Det blir litt sånn smør på flekk.

Lisa (44, gift, to barn): Ja, duk blir brukt veldig sjeldent. Det er jo kanskje litt eldre mennesker som fortsatt har det, men spisebrikker ser man i de fleste husholdninger. Spesielt de som har barn i tillegg.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

I referansebudsjettet for 2023 videreføres spisebrikker for alle husholdningsstørrelser. Flere fokusgruppedeltakere uttrykte at spisebrikker var en god erstatning for duk, og det ble diskutert hvorvidt man trenger både spisebrikker og duk. Samtidig oppga flere at det var viktig å ha duk til jul eller andre anledninger. Av den grunn beholder vi også spisebrikker i referansebudsjettet for 2023. Vi opprettholder både forbruksnivået fra 2022 og den beregnede brukstiden på seks år. Videreføring av antall spisebrikker fra i fjor skyldes at det ikke foreligger ekspertkunnskap som tilsier hvordan dette bør endres. I påvente av oppdatert informasjon vil vi vurdere om antallet bør endres.

Tabell 8-22 Spisebrikker i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	6	6	8	8	8	8
Brukstid (år)	6	6	6	6	6	6	6

8.13 Gardin – stue

Det finnes flere type gardiner og solskjermingsløsninger på markedet. Man kan velge mellom innvendige persiener, lamellgardiner, plisségardiner, rullegardiner, effektgardiner og så videre. Den store variasjonen av type gardiner og trender. På 1950-tallet var det populært med hvite under-gardiner drapert som på 1800-tallet, og på 70-tallet var fargerike velurstoff populært (Risåsen og Forseth, 2022) Hva slags type gardiner man velger handler selvsagt om smak, men også om behovet for å skjerme seg for sol og lys utenfra og hindre innsyn. Her kan behovet variere ut fra hvilket rom gardinene skal henge i.

Gardin til stue ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes inn to par gardiner, som kommer i sett, til stuen for husholdninger fra en til syv personer. Brukstid beregnes til 10 år.

Tabell 8-23 Gardin - stue (sett med ett par) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Pakningsstørrelse	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Gardiner bidrar til å skjerme for sollys, hindrer innsyn, og skaper en koselig atmosfære i hjemmet. Stuen er et rom hvor man gjerne inviterer gjester og andre besøkende. Derfor er gardiner i stuen mer synlig enn i andre mer private rom, som soverommet. Bugge m.fl. (2019) fant at mellom en fjerdedel og en tredjedel av husstandene bruker tekstiler som blant annet julegardiner i julen. En fokusgruppe diskuterte hva slags gardiner man trenger, og i hvilke rom man trenger gardin. Her ble stue nevnt:

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn) Men det er sikkert ut ifra hva slags nabolag man har, i forhold til innsyn.

Karoline (37, samboer, ingen barn): Ja, for jeg er ganske enig med Lisa med at hvis man først har gardin, så er det jo ofte det i stuen.

(utskrift, fokusgruppe 6)

En annen fokusgruppe diskuterte hvor mange gardiner som bør inkluderes i et akseptabelt forbruk:

Emilie (50, gift, ingen barn): Du vil ha julegardiner, påskegardiner og sommergardiner?

Intervjuer: (...) Trenger man det hvis man skal leve på et akseptabelt forbruksnivå?

Fie (54, samboer, ingen barn): Jeg har vel aldri hatt sånne gardiner, så jeg vet ikke.

Emilie (50, gift, ingen barn): Nei.

Dina (45, enslig, ingen barn): Jeg tenker kanskje at man trenger ikke nødvendigvis fjorten gardiner for å være på et akseptabelt forbruksnivå, men at man kanskje burde ha ett sett med gardiner da. Det er vel litt med mengden her det er snakk om.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Det var med andre ord ikke enighet blant fokusgruppedeltagerne om det er behov for flere sett med gardiner å bytte på, som for eksempel til jul eller mellom sesonger.

Vurdering:

Gardiner til stuen beholdes i referansebudsjettet for 2023, da det bidrar til å hindre innsyn, skjermer for sol og lys og gjør det koselig hjemme. Stuen er et viktig rom for trivsel og samvær, som man ønsker skal se pent og presentabelt ut dersom man har gjester på besøk. Det finnes klare retningslinjer for hva som regnes som et oppholdsrom, det vil si stue, kjøkken og soverom, hvor antall vinduer og størrelse på vinduer er presist definert. Det er et krav om minimum ett vindu i rom som kjøkken, soverom og stue for å sørge for rømningsvei, nok lys og ventilasjon (Huseierne, 2023). Ifølge Direktoratet for byggekvalitet (2016) skal vinduer ha en høyde på minimum 0,6 meter og en bredde på minimum 0,5 meter for å kvalifisere kravet til oppholdsrom. For å beregne hvor mange gardiner man trenger til stue og kjøkken, må vi altså ta utgangspunkt i at hvert rom må ha minst ett vindu. Videre stilles det krav til lys, og dette er avhengig av størrelsen på rommet. Etersom stuen ofte er større enn andre oppholdsrom tar vi utgangspunkt i at to vinduer er vanlig, og at hvert vindu trenger to gardinlengder. Med utgangspunkt i dagens marked er det mest vanlig at gardinlengder selges enkeltvis, og vi legger dette til grunn i beregningene. Derfor blir antall per husholdning slik: Fire gardinlengder til stue for alle husholdninger uavhengig av størrelse. Vi beholder

dermed forbruksnivået fra 2022 i referansebudsjettet for 2023, og brukstiden på 10 år er også uendret.

Tabell 8-24 Gardin - stue i referansebudsjettet for 2023

Gardin stue	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	4	4	4
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

8.14 Gardin – soverom og kjøkken

Gardin til soverom ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det beregnes ett par med gardiner for husholdninger med én til to personer, to par for husholdninger med tre personer, tre par for husholdninger med fire personer, fire par for husholdninger med fem til seks personer, og fem par for husholdninger med syv personer. Brukstiden beregnes til ti år.

Gardin for kjøkken ligger også inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det beregnes inn ett par med gardiner for alle husholdninger fra én til syv personer. Også her er brukstiden satt til ti år.

Tabell 8-25 Gardin – soverom (sett med ett par) og gardin kjøkken (sett med ett par) i referansebudsjettet for 2022

	Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Gardin soverom	Antall	1	1	2	3	4	4	5
	Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10
	Pakningsstørrelse	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par
Gardin kjøkken	Antall	1	1	1	1	1	1	1
	Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10
	Pakningsstørrelse	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par

Fokusgruppedeltakerne var enige om at det er vanlig å ha gardiner i stue, soverom og kjøkken, men oppfatning om hvilken type gardin man har i hvert av disse rommene varierte:

Lisa (44, gift, to barn): Men jeg i så fall vil si at hvis det er noen som har gardin da, fra de husstandene jeg har vært i, så er det jo stue, et vindu ev. som har gardiner. Kjøkken og soverom har en slags rullegardin, persiener (...)

Karoline (37, samboer, ingen barn): Og så er det veldig vanlig på kjøkkenet å ha disse her (...) som du teiper på vinduet? Så du får inn lyset, men folk kan ikke titte inn.

Lisa (44, gift, to barn): Ja, (...)

(...)

Karoline (37, samboer, ingen barn): Det syns jeg det er veldig mange som har.

Lisa (44, gift, to barn): Ja.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn): Men det er sikkert ut ifra hva slags nabolag man har, i forhold til innsyn.

Lisa (44, gift, to barn): (...) med tanke på gjennomsnittlig husholdning, så er det en god blanding mellom gardiner, rullegardiner eller persiener.

Arild (43, gift, to barn) (43, gift, to barn): Mm, eller en kombinasjon.

(utskrift, fokusgruppe 6)

Vurdering:

Gardin til soverom og kjøkken videreføres i referansebudsjettet for 2023. Fokusgruppedeltakerne nevnte soverom som et av rommene hvor man gjerne har gardiner med tanke på å ivareta privatliv, til pynt, og for å beskytte mot sollys. Det fins mange alternativer til gardiner. I referansebudsjettet legger vi opp til at husholdninger skal ha anledning til hindre innsyn, lys og sollys fra soveroms- og kjøkkenvindu. Gardin representerer slik sett en eksempelvarer i denne sammenheng.

Vår vurdering er å beholde forbruksnivået og brukstiden for både soveromsgardiner og kjøkkengardiner fra referansebudsjettet i 2022 i årets oppdatering. Vi er ikke kjent med informasjon som tilsier at dette bør endres. Når det gjelder soveromsgardiner er det mest vanlig at gardinlengder selges enkeltvis, og vi legger dette til grunn i beregningene. Det beregnes da to gardinlengder for en for husholdninger med en til to personer, fire gardinlengder for husholdninger med tre personer, seks gardinlengder for husholdninger med fire personer, åtte gardinlengder for husholdninger med fem til seks personer, og ti gardinlengder for husholdninger med syv personer.

Tabell 8-26 Gardin - soverom i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	4	6	8	8	10
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Typiske kjøkkengardiner selges imidlertid oftest som et sett, så her opprettholder vi antallet fra 2022. Det vil si ett sett med kjøkkengardiner for alle husholdningsstørrelser.

Tabell 8-27 Gardin - kjøkken (sett med ett par) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10
Pakningsstørrelse	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par	1 par

8.15 Gardinstang

Gardinstang ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes gardinstang med følgende antall: fire for husholdninger mellom en og to personer, fem for husholdninger for tre personer, seks for husholdninger med fire personer, og syv for husholdninger mellom fem og syv personer. Brukstid er 20 år.

Tabell 8-28 Gardinstang i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	5	6	5	5	5
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

Gardiner gjør krav på en eller annen for opphengsløsning. Gardinstang tilhører gardintilbehøret, som også kan omfatte gardinringer, kroker, veggfester og rynkebånd. Gardinstang kan monteres i veggen eller i taket, og det finnes flere løsninger ut ifra ønsker og behov.

Vurdering:

Gardinstang videreføres i referansebudsjettet for 2023, men vi gjør en endring i antallene, slik at disse samsvarer med antall gardinlengder beskrevet i de foregående delkapitlene. Vi beregner én gardinstang per vindu, og i stue og soverom er forutsetningen at hvert vindu har to gardinlengder, mens kjøkkenvinduet har et sett med gardiner. På bakgrunn av dette beregnes fire gardinstenger for husholdninger med en til to personer, fem gardinstenger for husholdninger med tre personer, seks for husholdninger med fire personer, syv for husholdninger med fem til seks personer, og åtte gardinstenger for husholdninger med syv personer. Brukstid på 20 år for gardinstang videreføres.

Tabell 8-29 Gardinstang i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	5	6	7	7	8
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

8.16 Beslag til gardinstang

Beslag til gardinstang ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes inn beslag med følgende antall: 12 beslag for husholdninger mellom en og to personer, 15 for husholdninger med tre personer, 18 for husholdninger med fire personer, og 15 for husholdninger med fem til syv personer. Brukstid er 20 år.

Tabell 8-30 Beslag til gardinstang i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	12	12	15	18	15	15	15
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

Vurdering:

Beslag til gardinstang videreføres i referansebudsjettet for 2023, fordi dette er et nødvendig tilbehør for å feste gardinstangen til vegg (eventuelt taket.) Vi har tatt utgangspunkt i et sett med to beslag, og det er tilstrekkelig med ett slikt sett per gardinstang. Antallene samsvarer derfor med antall gardinstenger, og utgjør fire pakker med beslag for husholdninger med en til to personer, fem pakker for husholdninger med tre personer, seks pakker for husholdninger med fire personer, syv pakker for fem- og sekspersonshusholdninger og åtte pakker for husholdninger med syv personer. Vi er ikke kjent med informasjon som tilsier at brukstiden bør endres, og opprettholder brukstid på 20 år.

Tabell 8-31 Beslag til gardinstang (2 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	5	6	7	7	8
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

8.17 Gardinringer (tidl. kroker til gardinstang)

Kroker til gardinstang ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes inn én pakke med 100 kroker til gardinstang for alle husholdningsstørrelser. Brukstid er ti år.

Tabell 8-32 Kroker til gardinstang (100 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall pakker	1	1	1	1	1	1	1
Pakningsstørrelse	100 stk.	100 stk.	100 stk.	100 stk.	100 stk.	100 stk.	100 stk.
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Vurdering:

Vurderingen av kroker til gardinstang bygger på diskusjonene i forutgående kapitler om gardiner, gardinstang og beslag. Vi viderefører oppheng for gardiner, men endrer fra kroker til ringer i 2023, slik at produktet er tilpasset gardiner og gardinstang som er lagt til grunn i årets budsjett. Det beregnes en pakke à 10 gardinkroker per gardinlengde.

Tabell 8-33 Gardinringer (10 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	7	7	9	11	13	13	15
Pakningsstørrelse	10 stk.	10 stk.	10 stk.	10 stk.	10 stk.	10 stk.	10 stk.
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

8.18 Bånd til gardin

Bånd ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Dette produktet har vært inkludert med tanke på at man syr gardiner selv. Med tanke på at vi nå inkluderer ferdigsyde gardinlengder i budsjettet, innebærer dette at vi tar ut bånd til gardin fra budsjettet.

9 Verktøy og utstyr til å sikre hjemmet

De siste tre kapitlene i denne rapporten inngår i den overordnede kategorien *jernvarer*, som favner et bredt spenn av produkter innenfor verktøy og sikkerhetsutstyr, oppheng og pleie til tekstiler, samt utstyr til rengjøring og hygiene.

Som det ble nevnt i introduksjonen (se kapittel 2), finnes det ikke lenger like tydelige skillelinjer mellom spesialforretninger. Jernvarer er tradisjonelt et generelt uttrykk for å betegne en hard fysisk gjenstand, gjerne et redskap eller et verktøy, som ifølge et dansk vareleksikon inkluderte varer laget av ulike metaller, glass, keramikk og tre. I nyere tid selger jernvarehandlere både kjøkkenutstyr, elektrisk verktøy og interiørartikler. Dette forklares i den brede og varierende litteraturen vi har brukt som kilder. I kategorien *batteridrevne produkter, verktøy, og ting til å sikre hjemmet* blir det blant annet lagt vekt på råd gitt av Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Sikkerhet og beredskap med tanke på varer som røykvarsler og brannslukningsapparat, og en SIFO-survey av Slette-meås, Mainsah og Berg (2018) for å diskutere vekkerklokke.

9.1 Kombinasjonstermometer (tidl. utetermometer og romtermometer)

Utetermometer og romtermometer ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes termometer med følgende antall: et utetermometer og et romtermometer for alle husholdninger fra en til syv personer. Bruktid er 25 år.

Tabell 9-1 Utetermometer og romtermometer i referansebudsjettet for 2022

Personer i Husholdningen		1	2	3	4	5	6	7
Romtermometer	Antall	1	1	1	1	1	1	1
	Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25
Utetermometer	Antall	1	1	1	1	1	1	1
	Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

I oppdateringen for 2023 har vi valgt å inkludere et kombinasjonstermometer som erstatning for utetermometer og romtermometer.

Termometer er et instrument for å måle temperatur (Helseth, 2022), og er et nøyaktig og pålitelig verktøy for å kunne måle riktig og nøyaktig temperatur inne og ute. Termometre finnes både i digital og analog variant. Det er et analogt utetermometer og romtermometer som er inkludert i referansebudsjettet for 2022. Forskjellen mellom de to typene er at de analoge plasseres der du vil måle temperaturen, mens de digitale kan måle på flere steder samtidig (Clas Ohlson, 2022c)

Noen fokusgruppedeltakere hadde verken romtermometer eller utetermometer:

Inger (38, gift, fire barn): Jeg har ingen av delene.

Mari (48, enslig, fire barn): Vi har heller ingen av delene.

(...)

*Lena (33, gift, to barn): Jeg har ingen av delene, verken ute eller inne.
Pumpen er det jo temperaturmåler, holdt jeg på å si, integrert. (...)*

(utskrift, fokusgruppe 4)

Andre fokusgruppedeltakere mente at ute- og romtermometer var lurt å ha. Det ble videre diskutert videre om det var vanligst å ha både romtermometer og utetermometer, men de fleste mente at man hadde et kombinert termometer til formålet:

Intervjuer: Ja. Har dere (...) utetermometer og romtermometer, eller, hva bruker dere av det?

Pernille (40, gift, to barn): Man får vel sånn kombinert.

Intervjuer: Ja.

Sigurd (36, gift, to barn): De trenger ikke være batteridrevne.

(...)

Pernille (40, gift, to barn): Altså, jeg har et kombitermometer som viser innetemperatur og utetemperatur, sånn at jeg kan se begge deler.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi gjør en endring i referansebudsjettet for 2023 ved å inkludere et kombinasjonstermometer som måler både inne- og utetemperatur. Dette er en avgjørelse basert på innspill fra fokusgruppedeltakerne hvor flertallet sa at de hadde et kombinasjonstermometer, som gjerne har flere funksjoner enn analoge termometere. På markedet finnes det både analoge og digitale termometere til ulik pris. De digitale er gjerne litt dyrere enn de analoge, men hvis man skal kjøpe to analoge termometere istedenfor ett kombinasjonstermometer blir det likevel ikke store prisforskjellen. På bakgrunn av innspill fra fokusgruppedeltakerne er det vanligste å ha et digitalt kombinasjonstermometer. Uavhengig om det er analogt, digitalt eller kombinert, mente fokusgruppene at å kunne måle temperatur inne og ute var viktig. Ett kombinasjonstermometer for å måle temperatur inne og ute inkluderes for alle husholdningsstørrelser, og brukstiden settes til ti år.

Tabell 9-2 Kombinasjonstermometer for å måle inne- og utetemperatur i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

9.2 Lommelykt

Lommelykt ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én lommelykt for husholdninger med en til fire personer, og to lommelykter til husholdninger med fem til syv personer. Brukstid er ti år.

Tabell 9-3 Lommelykt i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Ifølge Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (2020) rådes alle norske husstander til å forbedre sin beredskap i tilfelle det oppstår en alvorlig hendelse eller krise, som kan være alt fra uvær til terror. Lommelykt med batteri er ett av flere beredskaper som anbefales i rapporten, til bruk i en situasjon hvor man blir strømløs over en lengre periode (DSB, 2020). Det anbefales å planlegge for å kunne være selvhjulpent i 72 timer, altså tre døgn (Askøy kommune, 2023). Lommelykten er også et viktig redskap for å finne frem i mørket, og til bruk i ulike aktiviteter som camping.

Vurdering:

Lommelykt videreføres i referansebudsjettet fordi det utgjør en viktig del av egenberedskapen man skal ha i hjemmet til bruk i nødssituasjoner. Anbefalingen er en lommelykt med batterier, og det virker som om én lommelykt er tilstrekkelig da det ikke spesifikt blir nevnt et annet antall. Det kan imidlertid være hensiktsmessig å inkludere flere lommelykter til større husholdninger. Derfor viderefører vi samme bruksnivå som tidligere, slik at referansebudsjettet for 2023 inkluderer én lommelykt til husholdninger med en til fire personer, og to lommelykter til husholdninger med fem til syv personer.

Tabell 9-4 Lommelykt i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

9.3 Vekkerklokke

Vekkerklokke ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én vekkerklokke for husholdninger med en til fem personer, og to for husholdninger med seks eller syv personer. Brukstid er ti år.

Tabell 9-5 Vekkerklokke i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Ifølge Mikkel V. Pedersen ved Nasjonalmuseet ble vekkerklokker vanlig på 1870-tallet, mens de aller fleste i dag blir vekket av alarm på mobiltelefonen (Sonne, 2019). Til tross for at befolkningen, også eldre aldersgrupper, bruker mobiltelefonen til stadig flere formål, finnes det personer som er avhengig av å bruke egen vekkerklokke. Tall fra SSB viser at 96 prosent av befolkningen har tilgang til smarttelefon (SSB, 2023). Den resterende andelen inkluderer i all hovedsak barn, men også eldre. En landsdekkende SIFO-survey av Slette-meås, Mainsah og Berg (2018), viser at én av ti eldre i utvalget ikke bruker internett, og hele åtte av ti ikke-brukere føler at de klarer seg godt uten internett. Dette sier ingenting om behovet for bruk av egen vekkerklokke, men gir oss likevel et viktig innblikk i hvordan noen eldre forholder seg til den digitale utviklingen.

En vekkerklokketest viser til flere og ulike vekkerklokker på markedet. Vekkerklokke kan være et godt alternativ til alarm på mobilen. I testen ble en radiovekkerklokke, også ofte kalt klokkeradio, kåret som favoritten. Vekkerklokker finnes i ulike prisklasser.

Fokusgruppedeltakerne diskuterte behovet for vekkerklokke, og om det hadde blitt erstattet av alarm på mobil. De aller fleste stemte for å fjerne vekkerklokke fra referansebudsjettet:

Intervjuer: (...) nå bruker man jo mobil gjerne som vekkerklokke, men hva tenker dere om batteridreven vekkerklokke, er det noen som bruker det?

Inger (38, gift, fire barn): Nei.

(...)

Lena (33, gift, to barn): Den er utdatert. Jeg har ikke brukt den på 10 år. Ikke byttet batteri siden.

Noen fokusgruppedeltakere påpekte at analoge vekkerklokker blir brukt også i dag av spesielt to grupper, nemlig eldre og barn:

Inger (38, gift, fire barn): Jeg prøvde en periode ved siden av ungene, når de skulle opp på skolen, for at de ikke skulle ha telefon i senga på kveldstid, men de glemmer jo å skru opp denne dingsen som starter alarmen, så det var jo bortkastet penger, for å si det sånn.

Mari (48, enslig, fire barn): Jeg har samme erfaring som Inger.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

I referansebudsjettet for 2023 fortsetter vi å beholde analog vekkeklokke. Det er en beslutning tatt med tanke på at vi anser valgfrihet og inkludering av alle aldersgrupper som viktig. Som det ble påpekt av fokusgruppene, er det gjerne de eldre og barn som bruker analog vekkerklokke. Et annet alternativ på markedet er klokkeradio. Ekspertkunnskap viser til at det er en liten andel av befolkningen som ikke har mobil eller som ikke bruker internett, og dette kan indikere et behov for analog vekkerklokke for enkelte. Utvalget av vekkerklokker på nett bekrefter også at det er et behov og derfor et marked for disse produktene også i dag. Dette er for oss tilstrekkelig grunn til å inkludere analog vekkeklokke i referansebudsjettet også for 2023. Vi viderefører antallene, slik at det fortsatt inkluderes én vekkerklokke for husholdninger med en til fem personer, og to vekkerklokker til husholdninger med seks til syv personer.

Tabell 9-6 Vekkerklokke i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

9.4 Brannteppe

I referansebudsjettet for 2021 inkluderes ett brannteppe per husholdning. Brukstid er 15 år.

Tabell 9-7 Brannteppe i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Branner kan oppstå i hjemmet på flere måter, for eksempel ved at kaffetrakteren eller hårføneren får en svikt i termostaten. Kvelning av brannen er ifølge Brannvernforeningen (2017) den raskeste slokkesmetoden ved småbranner. Brannteppe, som er laget av ubrennbart materiale, er spesielt effektivt mot små væskebranner, mindre branner i faste stoff og små motorbranner (ibid.) Alle norske boliger er pålagt å ha enten slukkeapparat eller en fastmontert vannslange, mens brannteppe anses som et tilleggsutstyr (Huseierne, 2020). Det betyr at tilleggsutstyr som brannteppe og slukkespray på ingen måte erstatter brannslukningsapparat eller brannslange (ibid.) Hvis man har brannteppe, anbefales det å ha det lett tilgjengelig på kjøkkenet (ibid.) Brannteppe kan i de aller fleste tilfeller gjenbrukes, en hvis teppe har fått hull eller rifter må det erstattes med et nytt (Verisure, 2022)

Fokusgruppedeltakerne fra gruppe fire var delt i synet på om det var vanlig å ha brannteppe. Den validerende fokusgruppen ble enig om at til tross for at brannteppe er et tilleggsutstyr, inngår det i et akseptabelt forbruk:

Intervjuer: Er det innenfor et akseptabelt forbruksnivå å ha brannteppe hjemme?

Lavrans (41, gift, to barn): Ja.

Helene (36, gift, to barn): Ja, det kan du bruke til så mangt.

Kristian (46, gift, to barn): Jeg tenker spesielt på kjøkken så er det fort gjort at ting kan blusse opp.

(...)

Paula (37, enslig, ingen barn): Jeg tenker jo at når det snakkes om å leve økonomisk, så er det jo et faktum at hvis du har et pulverapparat så koster det jo flerfoldige tusen å få rensket opp etter det har vært i bruk. (...)

(utskrift, fokusgruppe 5)

Vurdering:

Referansebudsjettet fortsetter å inkludere brannteppe da det er et tilleggsutstyr man kan ha hjemme, med formål å slukke småbranner. Mesteparten av branner i hjemmet oppstår på kjøkkenet, og det anbefales å oppbevare brannteppe lett tilgjengelig. For noen år tilbake oppsto en debatt som satte et kritisk lys på kvaliteten til brannteppe (Risberg, 2015). EU, som setter den europeiske standarden for slikt sikkerhetsutstyr, stanset nemlig salget av 11 typer brannteppe da det viste seg at de ikke klarte å kvele brennende matolje på en god nok måte (Risberg, 2015). Ekspertene, som Ronny Tande, uttalte i den forbindelse at slukkespray kan være minst like effektivt (Risberg, 2015). Slukkespray holder seg i fem år og kan lagres helt ned til 30 minusgrader (ibid.) Til tross for at slukkespray er et godt alternativ til brannteppe, ble det også kritisert som et produkt med varierende kvalitet. En test gjort av Forbrukerrådet viste at flere av slukkesprayene var for dårlige til at de kan anbefales (Bøe, 2017; Gulbrandsen, 2017). De aller fleste produktene i kategorien brannteppe og slukkespray er anbefalte tilleggsutstyr til slukking av brann, og det finnes et fåtall produkter som ikke holder mål. Vi inkluderer likevel brannteppe framfor slukkespray fordi flest fokusgruppedeltakere uttrykte at det var mer vanlig, men man har selvfølgelig friheten til å velge. Derfor opprettholder vi forbruksnivået, som er ett brannteppe for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstiden på 15 år videreføres også.

Tabell 9-8 Brannteppe i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

9.5 Brannslukningsapparat

Referansebudsjettet for 2022 inkluderer ikke brannslukningsapparat. I oppdateringen fra 2009 legges det til grunn at brannteppe har tilsvarende funksjon som brannslukningsapparat. Ifølge DSB skal alle boliger ha brannalarmanlegg og røykvarslere (Huseierne, 2019), og alle boliger skal ha slokkeutstyr som brannslukningsapparat med skum eller pulver, eller husbrannslange (ibid.) Direktoratet anbefaler å ha begge deler. En husbrannslange skal ikke være lenger enn 30 meter, og har den fordelen at man ikke trenger opplæring, samt at tilgangen på vann i prinsippet er ubegrenset (Huseierne, 2016). Man skal imidlertid aldri bruke vann til å slukke brann i frityr eller andre typer fett eller olje. Isteden bør man kvele brannen med et lokk eller bruke brannslukningsapparat (ibid.)

Brannslukningsapparat slukker effektivt de fleste branner, men tømmes raskt. For eksempel vil et apparat på seks kilogram tømmes i løpet av ti til 20 sekunder (ibid.) Derfor vil det kunne være behov for flere apparater, minst ett i hver etasje. Her kan man også velge mellom pulver- og skumapparater.

Utleier eller eier av en bolig er ansvarlig for at sikkerhetsutstyret er på plass, men leieboere har ansvar for at utstyret fungerer, sier advokat Øyvind Reitzel Bjerke (Huseierne, 2019). For en leieboer vil det innebære å bytte ut batterier på røykvarsler og snu på eller sjekke brannslukningsapparatet (ibid.) Kontroll av brannslukningsutstyr skal skje hvert femte år, og full service hvert tiende år (Sæther, 2017).

Vurdering:

Brannslukningsapparat ble vurdert inkludert i referansebudsjettet for 2023. Imidlertid har vi lite informasjon om når og hvor ofte husholdninger må anskaffe brannslukningsapparat. Utleier eller boligeier er ansvarlig for at brannslukningsapparat er på plass, mens leieboer har ansvar for at utstyret fungerer. Brannslukningsapparatet følger dermed med boligen enten man leier eller eier. Samtidig er referansebudsjettet er langtidsbudsjett som strekker seg over flere år. Dermed må det tas høyde for at dette er et produkt som over tid må byttes ut. Vår vurdering er å ikke inkludere brannslukningsapparat nå, men avvente mer informasjon og eventuelt nye anbefalinger. Da må det tas med i betraktningen at brannslukningsapparat skal kontrolleres av fagfolk hvert femte år, og ha full service hvert tiende år.

9.6 Røykvarsler

I referansebudsjettet for 2022 ligger det inne en røykvarsler for alle husholdninger, uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstid er femten år.

Tabell 9-9 Røykvarsler i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Alle boliger er pålagt å ha røykvarslere, ifølge Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (Huseierne, 2019). På det norske markedet selges det nesten bare optiske røykvarslere, som betyr at røykvarsleren ser røykpartikler på grunn av optisk lys (Huseierne, 2018). Finske tester av røykvarslere viser at ioniske røykvarslere er mer stabile med tanke på reaksjonstid enn optiske røykvarslere (ibid.) Ifølge lovverket skal det være en røykvarsler i hver etasje, som skal dekke kjøkken, stue og sone utenfor soverom (Sæther, 2017). Røykvarsel bør byttes ut etter ti år grunnet svekket funksjonalitet (Huseierne, 2018).

Vurdering:

Røykvarsler videreføres i referansebudsjettet for 2023. Vår vurdering er å endre på antall og brukstid på røykvarsler. Ekspert påpeker at røykvarsler har en brukstid på ti år. Når det kommer til antall, skal det være en røykvarsler i hver etasje som dekker kjøkken, stue og sone utenfor soverom (Sæther, 2017). Det anbefales også å ha minst en røykvarsler for hver 60. kvadratmeter, samt at avstanden mellom to røykvarslere ikke bør være mer enn 12 meter (Norsk Brannvernforening, 2022). Vår vurdering er å inkludere én røykvarsler i husholdninger med en til tre personer, to røykvarslere til husholdninger med fire til seks personer og tre røykvarslere til husholdninger med syv personer. Brukstiden endres til 10 år.

Tabell 9-10 Røykvarsler i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	2	2	2	3
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

9.7 Badekarmatte

Badekarmatte ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én badekarmatte til alle husholdninger uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstid er fem år.

Tabell 9-11 Badekarmatte i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Det kan være fort gjort å skli eller skade seg når man reiser seg opp fra badekaret eller prøver å nå opp til en hylle i dusjen. For å unngå å komme i en slik situasjon er badekarmatte en enkel og lur løsning. Fordi badekarmatte reduserer faren for å falle og skade seg i dusj eller badekar, med sugekopper som sørger for at den sitter godt fast (Clas Ohlson, 2022b)

Fokusgruppedeltakerne var delt i synet på hvorvidt badekarmatte var vanlig å ha hjemme. De kom frem til at det gjerne er to grupper mennesker som trenger det, nemlig barn og eldre. Dermed ble det enighet om at badekarmatte var et godt sikkerhetsprodukt som iallfall husstander med barn og eldre burde ha hjemme:

Intervjuer: Vet dere hva en badekarmatte er?

Flere: Ja.

Berit (45, gift, ett barn): Det er sånn som gamle mennesker har.

Intervjuer: Ja. Er det noe vi fortsatt bruker, eller?

Emilie (50, gift, ingen barn): Er badekar noe vi fortsatt bruker?

Dina (45, enslig, ingen barn): Gamle mennesker gjør det jo. Jeg jobbet i hjemmesykepleien i mange år, og der har de gjerne det inne i dusjkabinetter, eller oppe i badekaret, som du sier, eller utenfor, sånn at de ikke skal skli når det blir vann på gulvet.

Intervjuer: Ja.

Dina (45, enslig, ingen barn): Så de bruker det ofte. Jeg selv har aldri eid det.

(Utskrift, foksugruppe 1)

Det var stor enighet i at badekarmatte burde inkluderes for alle husstander, men en fokusgruppedeltaker stilte spørsmål om badekarmatte bare brukes til badekaret, eller om den også brukes i dusjen. Dette er et godt poeng med tanke på om badematte har et større bruksområde enn kun i badekar. En fokusgruppedeltaker hadde jobbet i hjemmesykepleien, hvor badekarmatte er et vanlig produkt å finne både i dusjen og badekaret.

Men grunnen til at jeg spør, jeg ser at alle nybygg nå, altså alle nye leiligheter, blir bygd uten badekar, og folk kaster badekarene sine hele tiden. Litt fordi det er ikke så aktuelt å ligge i bløt så lenge lenger, og det er dyrt og tar plass. Jeg tror det er mye mindre vanlig enn det var før. (Emilie, 50, gift, ingen barn, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Badekarmatte videreføres i referansebudsjettet for 2023, fordi det bidrar til å forhindre skader og ulykke i både badekar og dusj. Fokusgruppedeltakerne og ekspertkunnskapen anser badekarmatte som et viktig sikkerhetsprodukt, spesielt for barn og eldre, og dermed et aktuelt produkt for mange husholdninger. Vår vurdering er å beholde badekarmatte av sikkerhetsgrunner, slik at bruksnivået forblir det samme som tidligere, med en badekarmatte for alle husholdningsstørrelser. Brukstiden på fem år opprettholdes.

Tabell 9-12 Badekarmatte i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

9.8 Syl

Syl ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det var beregnet et sett med to syler for alle husholdninger, uavhengig av husholdningsstørrelse. Settet inneholder en syl med firkantet spiss og en syl med rund spiss. Brukstid er ti år.

Tabell 9-13 Syl (2 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Pakningsstørrelse	2 stk.	2 stk.	2 stk.	2 stk.	2 stk.	2 stk.	2 stk.
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Ifølge Søderholm (2019) inngår sylen i en liste med de tolv viktigste og mest basis verktøyene man må ha i hjemmet. Syl er et håndverktøy som blant annet brukes til å markere eller lage hull i tre, plast eller lær. En syl kan også gjøre det enklere å skru i skruer (Clasohlsøn, 2022a). Syl finnes med rund og firkantet spiss, og kan kjøpes både i sett eller som separate verktøy.

Fokusgruppedeltakerne var i all hovedsak enig i at syl måtte inkluderes. Andre nevnte at de hadde syl, men aldri brukte det, og noen få sa de ikke hadde og at man ikke trenger syl:

Intervjuer: Ja. Og syl, har man det?

Fie (54, samboer, ingen barn): Ja.

Berit (45, gift, ett barn): Nei.

Emilie (50, gift, ingen barn): Man har det, men man bruker det ikke.

Fie (54, samboer, ingen barn): Å jo da. Når du henger opp bilder, må du ha syl.

Berit (45, gift, ett barn): Jeg bruker aldri syl.

Guro (42, enslig, ingen barn): Hva er en syl?

(...)

Fie (54, samboer, ingen barn): Som du stikker før du skrur og borer.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Syl videreføres i referansebudsjettet for 2023 da det er et standard håndverktøy som brukes til å markere eller lage hull i tre, plast eller lær, og som gjør det enklere å skru i skruer. Fokusgruppedeltakerne var enige i at syl var et standard verktøy som bør være en del av verktøykassen hjemme. Det er hensiktsmessig å ha to typer syl; én med rund spiss og én med firkantet spiss, for å lage hull etter behov. Det er nå like vanlig at disse selges enkeltvis som i sett. Basert på dette blir forbruksbehovet to syler for alle husholdningsstørrelser, og brukstiden på 10 år opprettholdes.

Tabell 9-14 Syl i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

9.9 Håndsag

Håndsag ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én håndsag per husholdninger fra én til syv personer. Brukstid er ti år.

Tabell 9-15 Håndsag i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Det påpekes at sagen tidligere har vært et redskap forbeholdt håndverkere, men i dag er håndsagen inkludert i de fleste verktøykasser hjemme (Foslie, 2019). Dette var fokusgruppedeltakerne enige om, og sag var noe av det første som ble ramset opp av verktøy man trengte hjemme. Det finnes flere typer sager, blant annet håndsag, maskinsag og motorsag. I referansebudsjettet for 2022 er det inkludert en håndsag, noe som stemmer overens med anbefalingen fra eksperter, som påpeker at man vanligvis bare har én sag per husholdning (Lie, 2017).

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere håndsag i referansebudsjettet for 2023 da det er et viktig redskap for oppdeling av ulike materialer. Sag var et av de første redskapene som ble nevnt da vi spurte om hva slags redskaper og verktøy man trenger hjemme. Det finnes flere type sager på markedet, og vi mener at håndsag inngår i et akseptabelt forbruk, og dekker de fleste behov. Ekspertkunnskapen tilsier at man vanligvis bare har én sag, noe som støtter opp under vår avgjørelse om å videreføre antallet som ligger inne: én sag per husholdning for alle husholdningsstørrelser. Brukstiden er ti år.

Tabell 9-16 Håndsag i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

9.10 Slagdrill

Slagdrill ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes en slagdrill for alle husholdninger uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstid for en slagdrill er 15 år.

Tabell 9-17 Slagdrill i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Blant deltakerne i en av fokusgruppene var ikke drill eller slagdrill mye brukt, og det ble uttrykt at det er like greit å låne slike verktøy som å eie det selv:

Intervjuer: Ja. Men det er ingen her som nevnte slagdrill (...)

Fie (54, samboer, ingen barn): Den låner jeg, men jeg har ikke.

Emilie (50, gift, ingen barn): Ja, jeg også låner den.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Andre fokusgruppedeltakere påpekte behovet for et verktøy som kan bore hull i vegger, i dette tilfellet murvegger:

Emilie (50, gift, ingen barn): Bor kanskje, jeg vet ikke. Er det noen som bruker det?

Dina (45, enslig, ingen barn): Bor du i hus med murvegger eller gipsvegger, har du bor. Jeg har bor, for jeg gjør jo det. Så hver gang du skal henge opp en skrue, må du jo bore et hull først.

Fie (54, samboer, ingen barn): Det er jo drillen da.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Slagdrill ligner på drillen, men har en innebygd bitsholder og en slagfunksjon som hamrer mot skruen i roterende retning, slik at motstanden øker (staypro, 2023) Hvis man skal skru trege skruer er slagdrill spesielt anbefalt (ibid.) Slagdrill er et universelt verktøy som egner seg for boring av diverse materialer. Ifølge den kommersielle aktøren staypro (2023) er drill det mest populære verktøyet i familien, og assosieres med ordet skrutrekker. Hva slags drill man bør ha hjemme ble diskutert blant fokusgruppedeltakerne. Det stod mellom drill og slagdrill i de eksplorerende fokusgruppene, men til slutt ble den validerende fokusgruppen enige om at slagdrill skulle inkluderes. Bruksnivået består, slik at referansebudsjettet for 2023 inkluderer en slagdrill for alle husholdninger. Brukstiden er 15 år.

Tabell 9-18 Slagdrill i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

9.11 Skrutrekker

Skrutrekker ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes to skrutrekkere for alle husholdninger fra en til syv personer. Brukstid er 20 år.

Tabell 9-19 Skrutrekker i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

Ifølge den kommersielle aktøren Staypro (2023) er forskjellen mellom skrutrekker og elektrisk drill ganske liten. Én forskjell er at skrutrekker er praktisk da den kommer til andre og smale steder hvor en drill ikke kommer til (ibid.) En annen forskjell er at en drill gjerne har en innebygd bitsholder hvor man kan sette in bits som passer. Med tanke på at det gjerne står mellom skruer med rett spor eller skruer med stjernespor, er det hensiktsmessig å ha en skrutrekker til begge typer. Vi antar at det er begrunnelsen for at det ligger inne to skrutrekkere i referansebudsjettet for 2022.

Fokusgruppedeltakerne var enige om at skrutrekker måtte inkluderes. Noen fokusgruppedeltakere foretrakk å bruke skrutrekker framfor drill:

Berit (45, gift, ett barn): Jeg bruker aldri drill. Vi har det, men det er ikke jeg i denne familien som bruker drill. Men jeg bruker sånne vanlige skrutrekkere.

Guro (42, enslig, ingen barn): Ja, skrutrekker.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere skrutrekker i referansebudsjettet for 2023 da det er et av de vanligste verktøyene man kan ha i verktøykassen, ifølge ekspertkunnskap og støttet opp under av fokusgruppedeltakerne. Antall skrutrekkere består, slik at referansebudsjettet for 2023 inkluderer to skrutrekkere, én for skruer med rett spor og én for skruer med stjernespor.

Tabell 9-20 Skrutrekker I i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

9.12 Hammer

Hammer ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes én hammer for alle husholdninger fra en til syv personer. Brukstid er 25 år.

Tabell 9-21 Hammer I i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Hammer brukes til å slå og banke. Det vanligste bruksområdet for en hammer er å slå inn spiker. Hammer kan brukes i renovering, hobbyprosjekter og diverse snekkerarbeid. Det finnes flere typer hammere i forskjellige størrelser, og de kan deles inn i ulike typer som annet blikkenslagerhammer, smihammer og snekkerhammer (Høye og Rosvold, 2019). Referansebudsjettet for 2022 inkluderer en håndhammer.

Fokusgruppedeltakerne var alle enige om at man måtte ha hammer, og det ble påpekt at det er et viktig verktøy:

Intervjuer: Hva trenger man i verktøykassa?

Mari (48, enslig, fire barn): Hammer og skrujern.

Inger (38, gift, fire barn): Tommestokk. Hammer.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere hammer i referansebudsjettet for 2023 da det er et viktig basisverktøy å ha i verktøykassen, noe som vektlegges av ekspertkunnskapen og fokusgruppedeltakerne. Vi fortsetter å inkludere én hammer for alle husholdninger fra en til syv personer. Brukstid på 25 år videreføres.

Tabell 9-22 Hammer I i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

9.13 Kombinasjonstang

Kombinasjonstang ligger inne i referansebudsjettet for 2022, med én tang for alle husholdninger, uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstid er 20 år.

Tabell 9-23 Kombinasjonstang i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

Tang er et håndverktøy som består av to deler som samles i et bevegende element, og kan brukes til å holde eller klippe materiale. Man bruker tang til blant annet å installere maljer, fjerne festeringer eller strippe ledninger. Det finnes forskjellige typer tenger, blant annet kombinasjonstang (Rosvold, 2019).

Ikke alle fokusgruppedeltakerne var i utgangspunktet helt sikre på hva en kombinasjonstang er, men etter at det ble oppklart var de enige om at man trenger dette verktøyet. Den validerende fokusgruppen mente at kombinasjonstang skulle fortsette å inkluderes som et verktøy i hjemmet.

Vurdering:

Referansebudsjettet for 2023 vil fortsette å inkludere kombinasjonstang fordi det er et verktøy som er praktisk å ha for å vedlikeholde og fikse i hjemmet, noe som er støttet opp under av ekspertkunnskapen. Fokusgruppedeltakerne ble enige om at kombinasjonstang inngår i et akseptabelt forbruk av verktøy. Antall og brukstid opprettholdes, med én kombinasjonstang for alle husholdninger fra en til syv personer, med brukstid på 20 år.

Tabell 9-24 Kombinasjonstang i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

9.14 Målebånd

Målebånd ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes ett målebånd for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstid er 15 år.

Tabell 9-25 Målebånd i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Målebånd og meterstokk er to produkter med omtrent samme bruksområde. Målebånd er et funksjonelt og nødvendig verktøy å ha tilgjengelig for ulike formål. Målebånd har vanligvis en lengde på én til fem meter, og tilpasser seg lett et underlag som ikke er plant (Hofstad, 2020). Alternativet til målebånd er en meterstokk, som egner seg best til å måle rette flater (Monter, 2022). Ulempen med et målebånd er at det kan være mindre nøyaktig enn en meterstokk (Hofstad, 2020). Forbrukerrådet utførte en test av 25 målebånd, hvorav fire av målebåndene bommet med mer enn en millimeter (Marschhäuser, 2016). Resultatet viste også at pris hadde lite å si for hvor korrekt målebåndet var.

Fokusgruppedeltakerne diskuterte hva man hadde i verktøykassen. Målebånd og meterstokk ble nevnt, og det virket som om begge variantene var vanlige å ha hjemme:

Intervjuer: Er det noe dere savner i hjemme-verktøy-kassa?

Emilie (50, gift, ingen barn): Nå er vi inne i huset, ikke sant?

Intervjuer: Ja, vi er inne i huset.

Berit (45, gift, ett barn): Ja, tømmerstokk.

Emilie (50, gift, ingen barn): Målebånd, ja.

Intervjuer: Ja, stemmer det.

Emilie (50, gift, ingen barn): Jeg vet ikke om det er jernvare, men.

(...)

Fie (54, samboer, ingen barn): Det er i verktøykassen i hvert fall.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Referansebudsjettet for 2023 fortsetter å inkludere målebånd, da det er et nødvendig og praktisk verktøy å ha i huset, også nevnt av fokusgruppedeltakerne. Ifølge ekspertkunnskap fungerer målebånd godt, og tilpasser seg lettere et underlag som ikke er plant. Til tross for at en test fra Forbrukerrådet påpekte at ikke alle målebånd er helt korrekte, var det snakk om et fåtall. Ut ifra behov har man valgfrihet til å velge mellom målebånd og meterstokk. Antall

forblir det samme som i fjor, slik at referansebudsjettet inkluderer ett målebånd til alle husholdninger fra en til syv personer, og brukstiden er fortsatt 15 år.

Tabell 9-26 Målebånd i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

9.15 Skiftenøkkel

Skiftenøkkel ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det beregnes én skiftenøkkel med en brukstid på 20 år for alle husholdninger fra én til syv personer.

Tabell 9-27 Skiftenøkkel i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

Hjemmet må vedlikeholdes og repareres, for eksempel når en kran må skiftes ut. Skiftenøkkel er et enkelt og økonomisk verktøy når slike situasjoner oppstår. Skiftenøkkel er en stillbar skrunøkkel, som er et klassisk og allsidig verktøy for å løsne på eller trekke til muttere og skruer (Rosvold, 2021). Forskjellen mellom en fastnøkkel og en skiftenøkkel er at skjefet til skiftenøkkel kan reguleres (Rosvold, 2017). Fokusgruppedeltakerne ble spurt om skiftenøkkel bør være en del av verktøykassen i hjemmet, og de mente at skiftenøkkel bør inngå i et akseptabelt forbruk av verktøy.

Vurdering:

Referansebudsjettet for 2023 fortsetter å inkludere skiftenøkkel da det utgjør en del av en standard verktøykasse. Fokusgruppedeltakerne, både de eksplorerende og den validerende, bekreftet at skiftenøkkel inngår i et akseptabelt forbruk av verktøy. Forbruksnivå forblir det samme som i 2023, og vi inkluderer én skiftenøkkel for alle husholdninger fra en til syv personer. Brukstiden er 20 år.

Tabell 9-28 Skiftenøkkel i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

9.16 Bitssett

Bitssett er ikke inkludert i referansebudsjettet fra før, men legges til i 2023.

Bits er en utskiftbar spiss til verktøymaskiner og skrutrekkere med hylse, som stort sett brukes til skruing (Tools, 2022) Et bitssett gjør at man kan velge en bits med riktig spiss. Det finnes forskjellige skruespor, blant annet rett spor og stjernespor. Et bitssett kommer gjerne med forskjellige bits i ulikt antall. Ekspert Ståle Henriksen påpeker at man ikke kjøper bitssett kun til én oppgave, men til en håndfull oppgaver som gjentas over tid (ibid.) Han forteller videre at det er vanlig å ha et bitssett med rundt 40 deler, noe som utgjør et fint universalsett (ibid.)

Fokusgruppedeltakerne diskuterte om man trengte et bitssett, noe de aller fleste mente var nyttig å ha hjemme:

Intervjuer 2: Ja, jeg synes også det er litt interessant å diskutere dette med bits. Skruene kommer jo med alle mulige stjerneformasjoner, så det er jo en ting som man kanskje trenger sånn bitssett, eller?

Ragnhild (43, gift, to barn): Ja, det bør man jo ha.

Sigurd (36, gift, to barn): Ja, i hvert fall.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi har gjort en endring i referansebudsjettets oppdatering av husholdningsartikler for 2023 ved å inkludere bitssett. Et bitssett gir en bedre utnyttelse av skrutrekkeren eller drillen, noe vi mener er grunn nok til å inkludere det. De eksplorerende fokusgruppedeltakerne var enige om at et bitssett inngår i et akseptabelt forbruk av verktøy, noe som ble støttet av den validerende fokusgruppen. Ifølge ekspertkunnskapen anbefales det å ha et bitssett på 40 bits, og vi legger til grunn at et bitssett med skrallehåndtak og 30-40 bits er tilstrekkelig for de fleste husholdninger. Bruksnivået blir derfor ett bitssett for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstiden settes til 15 år.

Tabell 9-29 Bitssett i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

9.17 Vater

Vater er heller ikke inkludert i referansebudsjettet fra før. I 2023 gjør vi en endring ved å legge til vater, et verktøy som sikrer presisjon ved opphenging av bilder, hyller eller gardinstenger. Brukstid er ti år.

Et vater kan måle om en linje er horisontal, vertikal eller i en 45 graders vinkel (Persvold, 2019). Det kan være et nødvendig verktøy hvis man eksempelvis skal henge opp et bilde eller en bokhylle, for å sikre at dette henger eller står vannrett. Noen fokusgruppedeltakere mente at vater var vanlig å ha i verktøykassen hjemme:

Intervjuer: Da kan vi gå litt videre. Hva trenger man i verktøykassa?

Mari (48, enslig, fire barn): Hammer og skrujern.

Inger (38, gift, fire barn): Tommestokk. Hammer.

Mari (48, enslig, fire barn): Skruer. Spiker.

Inger (38, gift, fire barn): Drill.

Lena (33, gift, to barn): Vater.

Inger (38, gift, fire barn): Vater, ja.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vater tas inn i referansebudsjettet for 2023, da både de eksplorerende fokusgruppene og den validerende fokusgruppen var enige om at et vater bør inngå i et akseptabelt forbruk av verktøy. Vater bidrar til å sikre presisjon både når man skal henge opp bilder og i forbindelse med snekkerarbeid, ifølge ekspertene. Tabellen under viser at det beregnes inn ett vater for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstid settes til ti år.

Tabell 9-30 Vater i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

10 Oppheng og pleie til tekstiler, juleprodukter

Dette er kategori som favner bredt, fra dusjforheng til juletrifot. Litteratur som har vært spesielt nyttig som diskusjonsgrunnlag for varer tilknyttet klær, tekstiler og sko er Klepp (2019: 2017). Vi henviser også til flere eksperter i sammenheng med varer som juletrepynt, blant annet Kyrre Kverndokk.

10.1 Dusjforheng

Dusjforheng ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen viser at det beregnes ett dusjforheng til alle husholdninger mellom en og syv personer. Brukstid er ti år.

Tabell 10-1 Dusjforheng i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Dusjforheng er praktisk fordi det forhindrer vannsprut utenfor dusjen, og brukes for å hindre innsyn når vi dusjer. På sekstitallet ble det gradvis mer vanlig å ha dusj i norske hjem, men i 1973 var det fortsatt 31 prosent som ikke hadde dusj (Badebloggen, 2019). Dusjforhenget kan fort bli skittent på grunn av såperester og bakteriedannelser. For å unngå oppblomstring av bakterier og vond lukt er det anbefalt å vaske dusjforhenget i maskin på førti grader, eller ta i bruk skurekrem (JYSK, 2017). På denne måten kan man beholde dusjforhenget rent en god stund.

Deltakerne i de eksponerende fokusgruppene nevnte dusjforheng som noe som man burde ha på badet. En fokusgruppedeltaker påpekte at man ikke nødvendigvis trenger dusjforheng hvis man har dusjdør eller dusjkabinett:

Intervjuer: Er det vanlig, tenker dere, å ha stang til dusjforheng og et dusjforheng?

Dina (45, enslig, ingen barn): Ja, hvis du ikke har dusjdør eller dusjkabinett, så er det jo det.

Emilie (50, gift, ingen barn): Vi har kabinett, så vi har ikke noe bruk for det.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

I referansebudsjettet for 2023 vil dusjforheng fortsatt inkluderes fordi det forhindrer uønsket vannsøl, og brukes for å gi oss privatliv når vi dusjer. I fokusgruppene ble det vist til at dusjforheng inngår i et akseptabelt forbruk, men at det også finnes dusjløsninger som ikke innebærer dusjforheng. Med tanke på at dusjforheng er enkelt å vaske i maskin, mener vi det er tilstrekkelig med ett dusjforheng til alle husholdningsstørrelser, og vi forandrer ikke på

antallet som ligger inne. Det inkluderes derfor et dusjforheng til alle husholdninger med mellom én og syv personer.

Tabell 10-2 Dusjforheng i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

10.2 Stang til dusjforheng

Stang til dusjforheng ligger inne i referansebudsjettet for 2022, og tabellen under viser forbruksnivået med én stang til dusjforheng til alle husholdninger mellom og til syv personer. Brukstid er 25 år.

Tabell 10-3 Stang til dusjforheng i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Vurdering:

Stang til dusjforheng videreføres i referansebudsjettet for 2023 fordi det er nødvendig for å kunne henge opp dusjforhenget, som også er inkludert i budsjettet. Basert på dette ser vi ingen grunn til å endre på det opprinnelige forbruksnivået som utgjør én stang for dusjforheng for alle husholdninger, fra én til syv personer.

Tabell 10-4 Stang til dusjforheng i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

10.3 Ringer til dusjforheng

Ringer til dusjforheng ligger ikke inne i referansebudsjettet for 2022. En gjennomgang av tilgjengelige produkter på markedet i kategorien dusjforheng viser at et flertall av dusjforhengene må suppleres med ringer til dusjforheng for å kunne fylle sin funksjon med å henge på en dusjstang.

Vurdering:

Vi velger å inkludere ringer til oppheng i referansebudsjettet for 2023, slik at produktet sammen med stang til dusjforheng inkluderer det som behøves for å henge opp et dusjforheng. Det inkluderes en pakke med 12 stk. ringer til dusjforheng for alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer. Brukstiden er, i likhet med brukstid for dusjforheng, satt til ti år.

Tabell 10-5 Ringer til dusjforheng (12 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Pakningsstørrelse	12 stk.	12 stk.	12 stk.	12 stk.	12 stk.	12 stk.	12 stk.
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

10.4 Klesklyper

Klesklyper ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det beregnes én pakke med klesklyper for husholdninger med en og to personer, to pakker for husholdninger med tre til fem personer og tre pakker for husholdninger med seks til syv personer. Klesklypene kommer i pakker à 24 stk., og brukstiden er fem år.

Tabell 10-6 Klesklyper (24 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	2	2	2	3	3
Pakningsstørrelse	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Klesklyper brukes i all hovedsak til å henge opp klesvask til tørk (Klepp, 2017). Klesklypen ble utviklet på 1800-tallet og ble et viktig hjelpemiddel for husmødrene (Klepp, 2017). I

litteratur om husstell fra 1950-tallet var det tydelige instruksjoner for hvordan klær skulle henges opp (Klepp, 2019a.) Lufttørking av klær var ansett som den beste måten, hvor klessnorer gjerne ble fast oppspent i bakgårder mellom blokkene (ibid.) Tørking av klær ute har siden blitt mindre vanlig, spesielt etter at tørketrommelen ble lansert. Ifølge SSB hadde 47 prosent av befolkningen tørketrommel i 2012 (ibid), men tørketrommel har ikke erstattet behovet for klesklyper eller tørking av klær på klessnorer, da det også er vanlig praksis å tørke klær på tørkestativ eller tørkesnorer inne i bolighus og leiligheter, eller ute (ibid.) I tillegg viser ekspertkunnskap til at bruk av tørketrommel også blir møtt med skepsis, både med tanke på miljøbelastning, støy og strømforbruk (Klepp, 2019b.)

Fokusgruppedeltakerne var enige om at klesklyper var innenfor et akseptabelt forbruk:

Intervjuer: Ja. Hva med klesklyper?

Inger (38, gift, fire barn): Ja.

Lena (33, gift, to barn): Ja.

Inger (38, gift, fire barn): Til å henge sokkene på.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Klesklyper videreføres i referansebudsjettet for 2023 da det er et hjelpemiddel som bidrar til å gjøre husarbeidet lettere. Klesklyper er som oftest laget av plast eller tre. Vi opprettholder materialvalget, og inkluderer klesklyper av tre på grunn av materialets gode kvalitet, og av hensyn til miljø. Klesvasken og med dette antall klesklyper man har behov for øker naturligvis med antall personer i hjemmet. Vi finner ingen tilgjengelig kunnskap eller grunn til å endre antallet som allerede ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Derfor vil referansebudsjettet for 2023 inkludere 24 klesklyper for husholdninger med en til to personer, 48 klesklyper for husholdninger med tre til fem personer, og 72 klesklyper for husholdninger med seks til syv personer.

Tabell 10-7 Klesklyper (24 stk./pakning) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	2	2	2	3	3
Pakningsstørrelse	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.	24 stk.
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

10.5 Kleshenger

Kleshenger ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det beregnes 14 kleshengere for en personshusholdning, 20 kleshengere for topersonshusholdning, 30 kleshengere for trepersonshusholdning, 40 kleshengere for firepersonshusholdning, 50

klेशengere for fempersonshusholdning, og 60 klेशengere for seks- og syvpersonshusholdninger. Brukstid er 25 år.

Tabell 10-8 Klेशenger i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	14	20	30	40	50	60	60
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Gode klेशengere kan bidra til forebygging av slitasje og kan forlenge klærnes levetid. Klेशengere finnes i mange varianter både med tanke på pris, kvalitet, materiale og hva slags klær hengerne brukes til. I boka *Lettstelt* av Klepp og Tobiassen (2019) sier det at skjorter, vevde kjoler og jakker holder seg best på henger. Klepp påpeker også at spesielt tunge og store plagg liker seg på henger, for eksempel dresser og kåper. Klेशengere er også praktisk for å henge opp penere plagg som bluser, i tillegg til strikkede plagg. De vanligste materialene brukt i klेशengere er tre, plast og metall.

Behovet for klेशengere kan blant annet avhenge av størrelse på klesskapet og hvor mye klær man faktisk har. Klेशengere ble av fokusgruppedeltakerne utpekt som noe alle husholdninger burde ha hjemme. Fokusgruppedeltakerne diskuterte antall klेशengere man har behov for i husholdninger av ulik størrelse og sammensetning. Fokusgruppedeltakerne diskuterte også hvilken type klær man pleier å henge opp, og hva slags klær man bretter:

Intervjuer: hva slags klær henger man i forhold til hva slags klær man bretter? Er det noen forskjell der?

Ragnhild (43, gift, to barn): Sånne fine jakker og skjorter og kjoler ville jeg latt henge.

Ragnhild (43, gift, to barn): Og jakker ... ytterjakker henger.

Mari (48, enslig, fire barn): Ja.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Klेशengere videreføres i referansebudsjettet for 2023. For å komme frem til hensiktsmessige antall, må det tas en vurdering av hva slags klær som typisk henges opp og hvilke klær som vanligvis brettes sammen. Hvilken løsning man velger vil også henge sammen med hvor mye plass man faktisk har til rådighet for ulike former for klesoppbevaring. Som Klepp og Tobiassen påpeker, holder skjorter, vevde kjoler og jakker seg best på klेशengere, men også andre plagg som er tunge og store bør henges opp for å holde fasongen.

Behovet for klेशengere vil også variere med hvordan husholdningen er satt sammen med hensyn til kjønn og alder, og det vil selvsagt ha betydning hvor stor den enkeltes garderobe faktisk er. Basert på seneste oppdatering av forbruksområdet klær og sko, som ligger til

grunn for referansebudsjettet per i dag, er vår vurdering at antallet kleshengere i referansebudsjettet bør økes.

Det nye forbruksnivået blir da 20 kleshengere for husholdninger med én person, 40 kleshengere for husholdninger med to personer, 50 kleshengere for tre personer, 60 for husholdninger med fire personer, 70 for husholdninger med fem personer, 80 for husholdninger med seks personer, og 90 kleshengere for syv personer. Brukstil på 25 år opprettholdes.

Tabell 10-9 Kleshenger i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	20	40	50	60	70	80	90
Brukstil (år)	25	25	25	25	25	25	25

10.6 Kleshenger entré

Referansebudsjettet for 2022 inneholder også kleshengere til entréen. Tabellen under viser at det ble beregnet seks kleshengere til husholdninger med én person, åtte til husholdninger med to til fire personer, ti til husholdninger med fem til seks personer og tolv kleshengere til husholdninger med syv personer. Videre viser tabellen at brukstil settes til 25 år for kleshengere til bruk i entréen.

Tabell 10-10 Kleshenger entré i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	6	8	8	8	10	10	12
Brukstil (år)	25	25	25	25	25	25	25

Man har gjerne yttertøy til de ulike årstidene, spesielt vinter og sommer. Klepp og Laitala (2016) påpeker at yttertøy, og da spesielt vinterklærne, er viktige for å holde oss varme. I rapporten *Klesforbruk i Norge* (2016) presenteres blant annet resultater knyttet til nordmenns innkjøp av yttertøy til vinterbruk. Respondentene kjøpte oftest jakke, kåpe eller frakk (ibid), altså yttertøy, som man gjerne henger i entréen. Som nevnt i delkapittelet om kleshenger liker slike store og tunge plagg seg best på henger, og kleshengere i entré kan derfor med fordel være av den litt mer solide typen, for eksempel i tre.

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere kleshenger til entréen i referansebudsjettet for 2023 fordi det bidrar til å forlenge levetiden på tyngre plagg som ytterjakker og kåper, og til å holde plaggene pene lenger. Fra tidligere referansebudsjett eksisterer det ingen dokumentasjon med begrunnelse

for antall kleshengere til entré i de ulike husholdningsstørrelsene, og vi mener at antallene bør justeres også i denne kategorien. Hvorvidt man bytter ut yttertøy som henger fremme etter sesong, vil kunne variere. Dersom plaggene bare henges et annet sted, og ikke brettes sammen når de oppbevares utenfor sesong, vil det være et samtidig behov for kleshengere til yttertøy for alle sesonger. For å kunne legge til rette for ulike måter å oppbevare klær, legger vi til grunn et antall kleshengere som gjør at alle ytterklær kan oppbevares hengende gjennom hele året.

Tabellen under viser at vi inkluderer fem kleshengere til entré for husholdninger med én person, ti for husholdninger med to personer, 13 for husholdninger med tre personer, 15 for husholdninger med fire personer, 18 for husholdninger med fem personer, 21 for husholdninger med seks personer og 24 kleshengere til entré for husholdninger med syv personer.

Tabell 10-11 Kleshenger entré i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	5	10	13	15	18	21	24
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

10.7 Skobørste

Skobørste ligger inne i referansebudsjettet fra 2022, og her er det beregnet to skobørster for husholdninger mellom én og fire personer, og tre skobørster til husholdninger mellom fem og syv personer. Brukstid på skobørste er fem år.

Tabell 10-12 Skobørste i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	3	3	3
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Fokusgruppedeltakerne nevnte flere grunner til å ha skobørste. Blant annet var det en diskusjon om behovet for rene og pene sko til selskap eller andre sosiale anledninger. De fleste fokusgruppedeltakerne mente at skobørste inngikk i et akseptabelt forbruk for alle husholdninger. Likevel ble det påpekt at alder og kjønn kan være to faktorer som påvirker bruken av skobørste og i hvilken grad dette er et viktig produkt i husholdningen:

Fie (54, samboer, ingen barn): Nå liker jeg å ha ikke stygge sko da (...) jeg er den som pusser skoene her. Så har du mye finsko, så må du jo ha det.

Berit (45, gift, ett barn): Vi drev og diskuterte det på jobb i dag. Jeg jobber med flere damer på rundt 24, 25, og de sa i dag at de stryker aldri. Altså, de syns det var helt latterlig at vi drev og strøk skjorter, det var jo bare å ha strykefritt, og de sa at de hadde aldri brukt en skobørste, de ante ikke ... hadde man til forskjellige farger, og hvordan funkete en skobørste? Altså alle sånne typer ting, det var helt ute. Så der var det stor forskjell på oss på 45 og de på 25 eller 24.

(...)

Caspar (53, gift, ingen barn): Det er en liten forskjell på kategorien menn og kvinner når det gjelder klær og skotøy. Jeg tror kanskje menn holder seg til et par forskjellige varianter, og det er nok litt større ønske om variasjon hos kvinner.

Emilie (50, gift, ingen barn): Mannen min pusser skoene sine hele tiden.

Fie (54, samboer, ingen barn): Det gjør jeg også.

Emilie (50, gift, ingen barn): Men ikke jeg. Jeg bare mistenker at han gjør det da, men ikke jeg.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Skobørste inkluderes videre i referansebudsjettet for 2023, da rene og pene sko dekker viktige sosiale behov, og dessuten er økonomisk, fordi skoene kan vare lenger. Livsstil, eksempelvis kleskode på jobb, kan være en faktor som påvirker hvor ofte man bruker skobørste i hverdagen. Selv om fokusgruppedeltakerne mente at behovet kan variere med alder, kjønn, og livsstil, var de enige i at skobørste bør inngå i et akseptabelt forbruk. Vi velger å videreføre forbruksnivået og brukstiden fra 2022.

Tabell 10-13 Skobørste i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	3	3	3
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

10.8 Klesbørste

Klesbørste ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er beregnet én klesbørste for alle husholdninger uavhengig av størrelse, og at brukstiden er ti år.

Tabell 10-14 Klesbørste i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

Klepp (2000) påpeker at klesbørsten tradisjonelt var et viktig redskap for vedlikehold og behandling av klær, som ble ofte omtalt i håndarbeidsbøker frem til 1960-tallet. Klesbørste brukes kanskje ikke like ofte i dag, men det er fortsatt ansett som en godt redskap for å fjerne lo, smuss og hår på klær og andre tekstiler. Hagen (2018) anbefaler å ha klesbørste i garderoben fordi det er et mer effektivt, miljøvennlig og økonomisk alternativ enn klesrulle med klebrig papir, men det finnes ulike type klesbørster til ulike behov.

Fokusgruppedeltakerne nevnte klesbørste som et produkt man bør ha i kategorien pleie av klær og sko. Når de ble spurt om hvor ofte klesbørste (og skobørste) brukes ble det nevnt flere situasjoner hvor de mente det var vanlig å bruke et slikt produkt:

Inger (38, gift, fire barn): Kommer vel an på hva slags jobb man har. Hvis du skal være veldig pent kledd, så bruker du det kanskje daglig. Hvis du går i dress, for eksempel. Ja. Til 17. mai, jul. Pent kledd.

Lena (33, gift, to barn): Ja, med husdyr og mørke klær.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Fokusgruppedeltakerne diskuterte også hva som var vanligst av klesbørste og klesrulle med klebrig papir. Til tross for at synet var delt, virker det som om klesbørste brukes av flest:

Guro (42, enslig, ingen barn): Klesrull.

Berit (45, gift, ett barn): Ja, det var rull jeg mente, det er ikke sånn børste lenger. (...)

Dina (45, enslig, ingen barn): Jeg har børste, for jeg er lei av å kjøpe de rullene hele tiden. Den varer mye lenger.

Emilie (50, gift, ingen barn): Jeg har den gamle jeg også. Klikker og vrir på de forskjellige tingene.

Dina (45, enslig, ingen barn): Ja. De finnes enda.

Fie (54, samboer, ingen barn): Ja, jeg bruker sånn.

Dina (45, enslig, ingen barn): Ja.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Klesbørste videreføres i referansebudsjettet 2023 fordi det er en viktig metode for vedlikehold og behandling av klær. Både ekspertkunnskapen og fokusgruppedeltakerne påpekte at klesbørste er et økonomisk og miljøvennlig alternativ, med tanke på at den varer

lenger enn klesrulle med klebrig papir. Derfor endrer vi ikke antallene som ligger inne i referansebudsjettet fra tidligere, og vi opprettholder også brukstiden på ti år.

Tabell 10-15 Klesbørste i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	10	10	10	10	10	10	10

10.9 Dynkeflaske

Dynkeflaske ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er beregnet én dynkeflaske for alle husholdninger fra en til syv personer. Brukstid er 25 år.

Tabell 10-16 Dynkeflaske i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Dynkeflaske brukes for å gi tekstiler ekstra fuktighet før ulike former for glattgjøring, slik som stryking, (Klepp 2019c), men den kan også brukes til andre formål som å gi mer fuktighet til kluter og mopper. Det er liten forskjell på dynkeflaskene på markedet, og alle har samme funksjon. Det var ikke mange fokusgruppedeltakere som brukte eller nødvendigvis kjente til dynkeflasken. Diskusjonene viste også at få eller ingen visste hva dynkeflasken kunne gjøre som ikke et strykejern med damp kunne. Det ble påpekt av en fokusgruppedeltaker at dynkeflaske kunne brukes til bunadsskjorte:

Intervjuer: (...) Hva med dynkeflaske? Er det noe man har?

Lena (gift, to barn 33 år): Hva er det?

(...)

Mari (48, enslig, fire barn): Bunadsskjorta.

(...)

Sigurd (36, gift, to barn): Dynkeflaske hører til strykebrettet.

Intervjuer: Men pleier man også å få den samme funksjonen i et strykejern?

Inger (38, gift, fire barn): Kommer an på hva man skal stryke da. Den er jo ikke så stor den beholderen.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

I referansebudsjettet for 2023 fjerner vi dynkeflaske. Dynkeflaske blir nok først og fremst brukt til å tilføre fuktighet til klær som skal strykes. Det finnes litteratur om hva dynkeflasken kan brukes til, blant annet av Ingun Klepp, men det finnes lite ekspertinformasjon om utbredelsen og hvor ofte et slikt produkt brukes. Ut fra fokusgruppene innspill virker det som om dynkeflaske er blitt erstattet av dampstrykejern for folk flest, og da den validerende fokusgruppen diskuterte hvorvidt dette stemte, var de enstemmig enige i at dynkeflaske skulle fjernes.

10.10 Strykebrett

Strykebrett er ikke inkludert i referansebudsjettet for 2022, og vi har ikke kjennskap til hvorfor. Strykebrett er et brett overtrukket med tekstiler som tåler høye temperaturer, og brettet brukes til å stryke og presse tekstiler (Klepp 2019). Selv om det er mulig å stryke på et bord med et klede, vil strykebrett gjøre det enklere å stryke klær og andre tekstiler, og kan forkorte tiden det tar å gjøre strykejobben. Det finnes strykebrett med sammenleggbare ben som gjør at strykebrettet kan ryddes vekk etter bruk, men et strykebrett kan også være integrert i et skap eller en skuff.

Vårt grunnlag for å inkludere strykebrett er at alle husholdningsstørrelser har et strykejern inkludert i referansebudsjettet, og at strykebrett er et naturlig tilbehør for å forenkle arbeidet med strykningen.

Vurdering:

Vi inkluderer ett strykebrett for alle husholdningsstørrelser i referansebudsjettet for 2023, basert på at strykebrett er et nyttig hjelpemiddel når man stryker klær og andre tekstiler. Vi legger til grunn en brukstid på 15 år.

Tabell 10-17 Strykebrett i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

10.11 Juletrefot

Juletrefot ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er beregnet en juletrefot til alle husholdninger, uavhengig av størrelse. Brukstid er 25 år.

Tabell 10-18 Juletrefot i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Juletreet er avhengig av å kunne suge til seg vann. Dette behovet dekkes av en juletrefot med vannbeholder. Fokusgruppedeltakerne poengterte at juletrefot er noe alle husholdninger må ha hjemme, som en del av juleritualet og julekosen. Å pynte juletre hjemme er viktig for de aller fleste av oss, for ifølge Næss (2022) har rundt 90 prosent av befolkningen juletre. Juletre ligger inne i referansebudsjettet, men tilhører forbruksområdet andre dagligvarer. Juletrefot bidrar til å holde juletreet støtt og gi treet tilførsel av vann i de få ukene i året den er i bruk.

Vurdering:

Juletrefot er en sesongvare som brukes i noen få uker hvert år. Til tross for at den brukes sjelden, er det et viktig produkt for de aller fleste hjem, da juletrefoten har som oppgave å holde juletreet i live og stabilt til over nyttår. Med tanke på juletreets viktige sosiale og kulturelle betydning, og dets bidrag til julestemning og julekos – også nevnt i fokusgruppene, ser vi ingen grunn til å endre på bruksnivået som allerede ligger inne. Derfor fortsetter referansebudsjettet for 2023 å inkludere en juletrefot for alle husholdninger uavhengig av størrelse. Brukstiden på 25 år opprettholdes.

Juletrefot i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

10.12 Juletrepynt

Juletrepynt er inkludert i referansebudsjettet. I referansebudsjettet for 2022 utgjør juletrepynten en stjerne, glitter, flagg og kuler – for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstid er 20 år.

Tabell 10-19 Juletrepynt i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

De siste årene har vi startet julepyntingen tidligere enn før, og professor i kulturvitenskap Kyrre Kverndokk påpeker at førjulstiden mange måter har blitt juletid (Gudheim, 2021). Tradisjonelt har det vært vanlig å pynte juletreet på lille juleaften i Norge, men stadig flere pynter tidligere (Kind, 2015). Ifølge Kind er det flere som velger å pynte juletreet allerede i november, som betyr at det finnes individuelle tradisjoner. Vi kan også se en endring i hvordan man pynter juletreet. Flagg på treet er sannsynligvis en skikk vi fikk fra Danmark, hvor den første kilden vi har om bruk av flagg i Norge er fra 1862 (Oddenberg, 2021). Flagget ble imidlertid ikke bare brukt til pynt, men også som et politisk symbol eller en kampsak spesielt under og etter andre verdenskrig (ibid.) I en undersøkelse fra 2011 viser Oppland Arbeiderblad til at én av tre nordmenn har norske flagg som en del av juletrepynten (undersøkelse refereres til i Vattekar, 2020). Tallene støtter opp under det vi fikk fra fokusgruppedeltakerne.

Fokusgruppedeltakerne diskuterte om det fortsatt var vanlig med flagg på juletreet:

Intervjuer: I referansebudsjettet utgjør den juletrepynten stjerne, glitter, flagg og kuler. Er disse tingene innenfor et akseptabelt forbruk av julepynt, eller juletrepynt?

Kristian (46, gift, to barn): Jeg må nesten ta med julestjernen, jeg altså.

Intervjuer: Ja, julestjerner er med, glitter, flagg og kuler. Bruker man flagg, er det vanlig å pynte juletreet med i dag?

Kristian (46, gift, to barn): På 80-tallet husker jeg at vi gjorde det.

Isak (41, enslig, ingen barn): Vår familie er fortsatt i 80-tallet.

Ole (32, gift, ingen barn): Nei, ikke hos oss.

Helene (36, gift, to barn): Ikke hos oss heller.

(utskrift, fokusgruppe 5)

Fokusgruppedeltakerne ble spurt om juletrepynten har økt i mengde og variasjon, og om den juletrepynten som er inkludert i denne oppdateringen representerer et akseptabelt forbruk:

Intervjuer 2: Men har det blitt mer pynt på juletreet?

Helene (36, gift, to barn): Ja, mye mer. Det er jo ikke så mye selvlaget eller sånt lenger, det er jo mest fancy tre.

Intervjuer 2: Men synes dere på en måte juletrestjerne, glitter, flagg og kuler er liksom nøkternt?

Helene (36, gift, to barn) og flere: Ja.

Paula (37, enslig, ingen barn): Hvis det er all julepynten, vil jeg si at det er nøkternt.

Intervjuer 2: Ja. Så vi kan godt øke på med noe da, eller?

Helene (36, gift, to barn): Ja.

Paula (37, enslig, ingen barn): Jeg vil jo si at det er blitt mye mer vanlig nå å ha sånn type julelys ute f.eks.

Kristian (46, gift, to barn): Ja, på huset.

Paula (37, enslig, ingen barn): Og å ha flere sånne julestjerner som henger i vinduet, eller sånne vindulanterner. Før hadde man kanskje en av hver, men nå er det liksom at man har kanskje en i hvert vindu i stua eller noe sånt.

(utskrift, fokusgruppe 5)

Vurdering:

Juletrepynt videreføres i referansebudsjettet for 2023, da det er en viktig del av juleforberedelsene og julefeiringen. Oppdateringen fra 2009 inkluderer julestjerne, glitter, flagg og kuler. Ekspertkunnskap viser til at flagg har en lang tradisjon som juletrepynt, og dessuten har blitt brukt som et politisk symbol. I dag er det kun én av tre nordmenn som bruker flagg på juletreet. Fokusgruppedeltakerne uttrykte det samme som statistikken viser, at majoriteten ikke lenger bruker flagg som juletrepynt. Vi gjør derfor en liten endring med tanke på hvilken type julepynt som inkluderes, og fjerner flagg. Dette var den validerende fokusgruppen enig i. Flaggene erstattes med annen juletrepynt, som blir brukt av flere. Det betyr at vi i 2023 inkluderer julestjerne, glitter og to pakker med julekuler. I tråd med referansebudsjettets prinsipp om valgfrihet tar dette høyde for at man kan velge annen type pynt etter egne preferanser.

Tabell 10-20 Juletrepynt (inkl. julestjerne, glitter og to pakker med julekuler) i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	20	20	20	20	20	20	20

11 Utstyr til rengjøring, renhold og hygiene

I denne kategorien skal vi se nærmere på varer som inngår i rengjøring og renhold, samt neglehygiene. Vi har tatt i bruk litteratur fra eksperter som Klepp og Laitala (2016) for å diskutere skittentøyskurv, og Klepp og Tobiasson (2019d) i diskusjonen omkring tørkestativ. Vi har også tatt i betraktning råd og krav fra Regjeringens nettsider samt EU-krav når det gjelder antall kildesorteringsbøtter som er nødvendig for å oppfylle krav som stilles til private husholdninger.

11.1 Bøtte

I referansebudsjettet for 2022 er det inkludert to bøtter for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstid er 25 år.

Tabell 11-1 Bøtte i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Bøtten har en lang brukshistorie, faktisk helt tilbake til jernalderen (Dybdahl, 2018). Bøtter av tre fant man allerede i vikinggraver, mens aluminiums- og stålbøtter ble vanligere etter hvert. Bøtten har blitt brukt til så mangt, både utendørs i forbindelse med melking av kuer, til å frakte vann og redskaper, men også innendørs til vasking eller oppbevaring.

Fokusgruppedeltakere var alle enige om at bøtte inngikk i et akseptabelt forbruk, men var ikke enige om hvor mange bøtter man trenger. En fokusgruppedeltaker, Inger (38, gift, fire barn) mente at to bøtter holder; én til vasking og én til oppbevaring.

Vurdering:

Bøtte videreføres i referansebudsjettet for 2023 da det er et praktisk produkt å ha i hjemmet. Alle fokusgruppedeltakerne mente at bøtte måtte man ha, men nøyaktig hvor mange var det ikke fullstendig enighet om. Flere nevnte at man i det minste måtte ha en bøtte til vasking, og én fokusgruppedeltaker nevnte at man kan bruke en bøtte nummer to til å frakte våte klær fra vaskemaskinen til klesstativet. Nytt av og ønsket om å ha to bøtter er tydelig, og det kan være praktisk å ha en ekstra bøtte til ulikt bruk. Det finnes lite ekspertkunnskap om antall bøtter man bør ha hjemme, men det er helt tydelig at bøtter brukes til mye forskjellig. Fordi en bøtte kan brukes til flere ting, og basert på fokusgruppedeltakernes innspill, beholder vi bruksnivået som allerede ligger inne. Referansebudsjettet for 2023 inkluderer dermed to bøtter for alle husholdninger, uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstid på 25 år opprettholdes.

Tabell 11-2 Bøtte i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	2	2	2	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

11.2 Vindusnal

Vindusnal ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er beregnet én vindusnal til alle husholdninger fra en til syv personer. Brukstid er fem år.

Tabell 11-3 Vindusnal i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Huseierne utførte i 2017 en vindusvasktest, hvor det ble påpekt at *nal* er det viktigste hjelpemidlet til vindusvasken, fordi det gir et jevnt og fint resultat. Ifølge Furulund (2017) varierer det hvor ofte man vasker vinduer hjemme, men de fleste vasker vinduer mellom to og fire ganger i året. Det er spesielt vanlig med vindusvask som en del av vårrengjøringen, som gjerne starter i forbindelse med påsken, eller relatert til andre anledninger som juleforberedelsene. En SIFO-rapport fra 2019 viser at 44 prosent av oss forbereder til jul med en grundig vask hjemme, noe som kan antas å inkludere vasking av vinduer.

Vurdering:

Vindusnal videreføres i referansebudsjettet for 2023 da det er et nyttig og effektivt redskap til å rengjøre vinduer. Ut ifra eksperkunnskap bruker vi ikke vindusnal veldig ofte, men det er fortsatt et viktig redskap til sitt bruk, og rene vinduer bidrar til et bedre inn klima. Derfor beholder vi samme bruksnivå fra referansebudsjettet for 2022, som inkluderer en vindusnal til alle husholdninger fra en til syv personer. Brukstiden er fem år.

Tabell 11-4 Vindusnal i referansebudsjettet for 2021

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

11.3 Feiekost/brett og separat feiebrett

Feiebrett og feiekost gjør rengjøringen enklere og mer effektiv. I referansebudsjettet for 2022 er det beregnet ett sett med feiekost/brett sett for alle husholdninger, samt ett separat feiebrett. Brukstid er 15 år.

Tabell 11-5 Feiesett og separat feiebrett i referansebudsjettet for 2022

	Personer i Husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Feiesett m/feiebrett og feiekost	Antall	1	1	1	1	1	1	1
	Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15
Separat feiebrett	Antall	1	1	1	1	1	1	1
	Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Feiesett med feiekost og feiebrett gjør det enkelt å holde det rent, og fjerner rusk og støv på gulvet hjemme. Støv i hjemmet består som oftest av hudrester, små sandkorn, rester fra planter, hunde- og kattehår i tillegg til partikler fra eksempelvis stekeos, ifølge forsker Vivi Shlünssen (Okkelmo, 2013).

Vurdering:

Fra tidligere oppdateringer av forbruksområdet husholdningsartikler har vi forstått det slik at det er inkludert ett feiesett med feiekost og feiebrett, samt ett feiebrett til alle husholdninger. Det finnes ingen skriftlig begrunnelse for dette, men vi mener at det er tilstrekkelig å inkludere ett feiesett med feiebrett og feiekost. Derfor blir det gjort en endring i denne oppdateringen av referansebudsjettet for 2023, ved at det separate feiebrettet, som var inkludert for alle husholdninger, blir fjernet fra budsjettet. Vi opprettholder brukstid på 15 år.

Tabell 11-6 Feiesett i referansebudsjettet for 2023

Personer i Husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

11.4 Mopp (tidligere langkost)

I referansebudsjettet for 2022 er én langkost per husholdning inkludert uavhengig av husholdningens størrelse, og med brukstid 25 år. Vi har i årets oppdatering gjort en endring ved å erstatte langkost med mopp.

Tabell 11-7 Langkost i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Gjeldende råd er man bør vaske gulvet minst én gang i uken for å opprettholde et rent og sunt innklima (LHL Astma og allergi, 2015). Ifølge Nordlys (2014) vasker en av tre med såpevann, langkost og klut, og en like stor andel vasker gulvene med tørr eller halvtørr mopp, slik som vaskeeksperter anbefaler (ibid.). Ifølge Astma -og allergiforbundet er det en myte at man skal bruke sterke vaskemidler for å oppnå et rent gulv (ibid.) Det kan faktisk ha motsatt effekt fordi et fuktig og varmt gulv gjør at bakterier og sopp trives godt. Grønnsåpe blir blant annet nevnt som et populært vaskemiddel i mange hjem, men som bygger opp et fettlag på gulvet (ibid.) Mikrofiberkluter er blitt et godt alternativ, da disse effektivt fjerner støv uten å virvle det opp i luften (ibid: Tyssen, 2007). Det påpekes av eksperter at mopp er raskere og bedre enn tradisjonell rengjøring med langkost og fille (Tyssen, 2007). En av grunnene til dette er at 90 prosent av alt smuss og støv i hjemmet er tørt, slik at den beste måten å fjerne det på er ved tørr rengjøring (ibid.) I tillegg skal mopping være bedre for miljøet (Nordlys, 2014). Det har ifølge Nordlys (2014) blitt en økning av salg av mopper de senere årene, slik at mopp er blitt en reell konkurrent til langkosten. En mikrofiberklut eller mopp kan brukes både tørr og fuktet.

I oppdateringen av forbruksområdet andre dagligvarer ble det lagt til grunn syntetisk vaskemiddel til gulv, basert på ekspertråd og fokusgruppedeltakernes innspill (Lynum, Skuland, 2022). Denne beslutningen var basert på anbefalingen om å benytte seg av tørrere rengjøringsmetoder, hvor gulvvask bør gjennomføres ved bruk av fuktet mikrofiber mopp og litt syntetisk rengjøringsmiddel. Vi tenker at denne anbefalingen fortsatt står seg like godt, og viderefører dette prinsippet også i denne oppdateringen.

Vurdering:

Vi gjør en endring i referansebudsjettet for 2023 fordi ekspertrådene anbefaler tørr eller halvtørr mopp som den beste og mest effektive måten å vaske gulv på. Ifølge Nordlys (2014) vasker én av tre med såpevann, langkost og klut. Likevel påpeker ekspertkunnskap at tørr eller halvtørr mopp er mest effektivt for å vaske gulv, og tall viser at salg av mopp øker. Basert på dette velger vi å inkludere mopp istedenfor langkost i denne oppdateringen av husholdningsartikler for 2023.

Tabell 11-7 Mopp i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

11.5 Flaskebørste

Flaskebørste ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er påregnet én flaskebørste for husholdninger med en til syv personer. Brukstid er fem år.

Tabell 11-8 Flaskebørste i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Flaskebørste er både praktisk og hygienisk, fordi børsten kommer til på steder som er vanskelig å nå med en vanlig oppvaskkost. Dermed kan en flaskebørste bidra til å fjerne bakterier og vaske rent på steder man ellers ikke ville kommet til. Mange av oss har en drikkeflaske vi bruker hjemme, i barnehagen, på trening eller på jobb. I 2005 gjorde Mattilsynet stikkprøver fra drikkeflasker i en barnehage og fant så mange bakterier at det var umulig å telle dem (Gulbrandsen, 2007). Derfor blir det anbefalt av Mattilsynet å ha gode vaskerutiner på slike flasker.

Fokusgruppedeltakerne som representerte større husholdninger, var delt i synet på om man trenger og fortsatt bruker flaskebørste:

Intervjuer: Hva med flaskebørste? Må man ha det?

Mari (48, enslig, fire barn): Nei.

Inger (38, gift, fire barn): Ja. Med veldig små barn. Og så når vi vasker drikkeflaskene.

Intervjuer: (...) Det er noe hygienisk der, ikke sant?

Inger (38, gift, fire barn): Ja.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Av helsemessige årsaker velger vi å fortsatt inkludere flaskebørste for alle husholdninger, fordi en flaskebørste kan bidra til å fjerne bakterier og vaske rent på steder man ellers ikke ville kommet til med en vanlig oppvaskbørste. Med tanke på den informasjonen vi har, og med størst vekt på de helsemessige årsakene, forblir forbruksnivået det samme. Det vil si at vi beholder en flaskebørste for alle husholdninger, uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstiden på fem år opprettholdes.

Tabell 11-9 Flaskebørste i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

11.6 Bestikkurv

Bestikkurv ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert én bestikkurv for husholdninger mellom én og seks personer, og to bestikkurver for syvpersonshusholdninger. Brukstid er 15 år.

Tabell 11-10 Bestikkurv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Vurdering:

Bestikkurv er et oppvasktilbehør som bidrar til å organisere oppvasken på en enklere måte. Bestikk og annet kjøkkenutstyr kan settes i denne kurven etter at det er vasket opp, gjerne for hånd. Det er ikke stor variasjon i produktene på markedet hverken med tanke på design eller pris, men de finnes i ulike materialer, som plast og rustfritt stål. Det finnes også

produkter som har innebygd plass til visse type kjøkkenutstyr som kniver, og det finnes såkalt flerfunksjonelle oppvaskstativer som har innebygd bestikkurv. Vi velger likevel å inkludere en separat bestikkurv, men man har selvfølgelig valgfrihet. Det er lite tilgjengelig ekspertkunnskap om bestikkurver, og selv om fokusgruppedeltakerne ikke nevnte bestikkurv i sine diskusjoner, finner vi ingen informasjon som tilsier at det er blitt et mindre viktig produkt å ha på kjøkkenet enn før. Vi viderefører derfor forbruksnivået fra 2022 og opprettholder brukstiden på 15 år.

Tabell 11-11 Bestikkurv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	2
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

11.7 Toalettbørste

Toalettbørste er et viktig redskap for å holde toalettet rent. Toalettbørste ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert én toalettbørste for husholdninger med én til fem personer, og to toalettbørster til husholdninger med seks til syv personer. Brukstid er fem år.

Tabell 11-12 Toalettbørste i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	2	2
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Toalettbørsten brukes til å vaske toalettskålen. Rengjørings ekspert hos Teknologisk Institutt, Lena Furuberg, anbefaler at man vasker toalettet minimum én gang i uken (ol.no, 2018). Akkurat hvor ofte man bør vaske toalettet kommer an på antall personer i husholdningen, hvor ofte toalettet brukes og hvor ofte toalettbørsten benyttes (ibid.) En studie gjennomført av YouGov viser til at fire av ti nordmenn ikke har byttet ut toalettbørsten på over et år (CityMaid, 2018), men sier ingenting om andelen som har rengjort toalettbørsten iblant, noe som er anbefalt. Hvis toalettet er i hyppig bruk er det anbefalt av CityMaid (2018) å bytte ut toalettbørsten én gang i måneden, eller når man ser at busten på børsten spriker og ser stygg ut. Bell (2021) har, basert på ekspertråd, kommet frem til at man bør bytte toalettbørste hver sjette måned. Det finnes dermed ikke et fasitsvar.

Fokusgruppedeltakerne snakket om hvor ofte de byttet ut toalettbørsten. En av fokusgruppedeltakerne pleide å bytte ut toalettbørsten to ganger i året, og mente at dette var et riktig intervall for utskiftning, men det var ulike meninger om dette:

Intervjuer: Dobørste, ja. Hvor ofte bytter dere dobørsten? Eller når er det man burde gjøre det? Er det noe generell regel eller oppfatning av når man burde gjøre det?

Inger (38, gift, fire barn): Jeg tenker det kommer vel an på hvor flink du er til å rengjøre den.

Sigurd (36, gift, to barn): Burde vel kanskje bytte den en gang i året, men ja.

Nora (40, gift, seks barn): Sikkert en gang hver 14. dag, men nå er det litt spesielt på det området da, så definitivt mer enn en gang i året for min del.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Toalettbørsten videreføres i referansebudsjettet for 2023, og vi gjør to endringer. Det første er at vi endrer begrep, fra wc-børste til toalettbørste, som er en hyppigere brukt betegnelse. På bakgrunn av tilgjengelig informasjon og basert på fokusgruppedeltakernes innspill reduserer vi også brukstiden, og øker antallet toalettbørster.

Hvor ofte man må bytte ut toalettbørsten varierer med hvor ofte den blir brukt, og er dermed avhengig av husholdningsstørrelse. På bakgrunn av dette har vi, som vist i tabellen under, valgt å legge oss på følgende forbruksnivå: Én toalettbørste til husholdninger med én til tre personer og to toalettbørster til husholdninger med fire til syv personer. Brukstiden settes til ett år. Det vil si at de mindre husholdningene man kan bytte ut toalettbørsten en gang i året, mens de større husholdningene kan bytte den ut omtrent hver sjettede måned. Dette forutsetter at toalettbørsten blir rengjort med jevne mellomrom, noe som forlenger levetiden og som bidrar til et rent toalett.

Tabell 11-13 Toalettbørste i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	2	2	2	2
Brukstid (år)	1	1	1	1	1	1	1

11.8 Plastbalje (tidligere plastfat)

Plastbalje (tidligere plastfat) er inkludert i referansebudsjettet for 2022 med følgende forbruksnivå: Én balje for alle husholdninger mellom én og syv personer. Brukstid er 25 år.

Tabell 11-14 Plastfat i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

I dag er det vanlig å ha en balje av plast som kan brukes til flere ting, blant annet i forbindelse med husvask og oppvask, og til å frakte ting i. En balje kan også brukes til å legge klær og tekstiler i bløt eller til klesvask, noe som nevnes som en vanlig bruk av balje i Ingun Klepps rapport *Fra rent til nyvasket* (2003). Balje er et godt og trygt alternativ når man har delikate tekstiler eller om det er noe man er redd for å ødelegge som trenger håndvask (Omo, 2022) Fokusgruppedeltakerne mente at man trenger plastbalje hjemme, uavhengig av husholdningsstørrelse, og at det inngår i et akseptabelt forbruk. Ut ifra diskusjonen i en av fokusgruppene kan det virke som om balje og bøtte har lignende funksjoner, og at de i størst grad brukes til å frakte klær og tekstiler fra et sted til et annet, eller i forbindelse med klesvask.

Caspar (53, gift, ingen barn): Men en bøtte og en balje, det synes jeg er kjekt å ha uansett (...)

Emilie (50, gift, ingen barn): Bøtte må du ha, men ikke til klesvasken.

Berit (45, gift, ett barn): Jo, fordi når jeg er ferdig med å vaske klær, skal jeg ut for å henge det, og da hadde det vært kjekt med en større balje enn jeg har, sånn at jeg faktisk kunne båret alt sammen ut i den baljen og så hengt opp.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Plastbalje videreføres i referansebudsjettet for 2023 fordi det er et allsidig og praktisk produkt til hjemmet. Alle fokusgruppene var enige om at en plastbalje er noe man har hjemme, uavhengig av husholdningsstørrelse. Fokusgruppedeltakerne viste også til flere bruksområder for en balje, blant annet i forbindelse med klesvask. En endring har likevel blitt gjort i denne oppdateringen av husholdningsartikler, ved at vi endrer begrepet fra plastfat til plastbalje. Denne beslutningen ble støttet opp under av den validerende fokusgruppen, hvor begrepene ble diskutert, og deltakerne mente at plastbalje var et mer moderne og et hyppigere brukt begrep for dette produktet. Basert på dette viderefører vi forbruksnivået som ligger inne i referansebudsjettet for 2022, og opprettholder brukstid på 25 år.

Tabell 11-15 Plastbalje i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

11.9 Skittentøyskurv

Skittentøyskurv brukes til å putte, samle og sortere skittentøy i. Skittentøyskurv ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert én skittentøyskurv for husstander mellom én og fire personer, og to skittentøyskurver for husstander mellom fem og syv personer. Brukstid er 25 år.

Tabell 11-16 Skittentøyskurv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

For å finne ut av hvor mange skittentøyskurver man har behov for i ulike husholdningsstørrelser har vi sett nærmere på forskningen omkring vasking. Det anslås at en norsk familie på fire personer i gjennomsnitt vasker åtte maskiner i uken (Klepp og Laitala, 2016). Det tilsvarer omtrent én vask hver dag. Med tanke på denne hyppigheten anser vi det praktisk for større husholdninger, og spesielt for dem med flere barn, å ha mulighet til anskaffelse av to skittentøyskurver. Dette for å kunne sortere vask i lyse og mørke farger, eventuelt også skille mellom tekstiltyper. I tillegg skal skittentøyskurven(e) romme alt skittentøy som blir lagt til vask.

Vurdering:

I referansebudsjettet for 2023 fortsetter vi å inkludere skittentøyskurv. Vi er enig i tidligere vurdering av forbruksnivå, og viderefører denne i oppdateringen for 2023, med én skittentøyskurv til husholdninger opp til fire personer, og to skittentøyskurver for husholdninger med fem til syv personer. Vi anser det som praktisk og funksjonelt at husholdninger fra fem til syv personer får to skittentøyskurver, basert på hvor mye klær som brukes, oppbevares i skittentøyskurven, og vaskes i løpet av uken. Brukstid på skittentøyskurv er 25 år.

Tabell 11-17 Skittentøyskurv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

11.10 Tørkestativ (tidligere tørkeanordning)

Tørkestativ (tidligere tørkeanordning) ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert ett tørkestativ for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstid er 25 år.

Tabell 11-18 Tørkeanordning i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Klepp og Tobiasson (2019d) påpeker at tørking er en prosess som går helt av seg selv, men allikevel er ikke dette nødvendigvis uproblematisk. For eksempel kan det, på grunn av vekst av mikroorganismer, oppstå vond lukt hvis tørkeprosessen går for langsomt. Det finnes flere måter å tørke tekstiler på, der Klepp og Tobiassen understreker at å tørke klær og tekstiler ute er idealet, da du sparer strøm, det gir god lukt i klærne, og du trenger ikke å bruke boarealet ditt til tørking. En annen tørkemetode er å henge opp klærne innendørs. Innendørs tørking kan medføre noen ulemper, da klærne som nevnt tar plass, og som det blir påpekt; jo mer plass man har til å tørke klær, desto bedre blir tørkeprosessen. Det er også anbefalt å tørke klær på et våtrom som bad eller vaskerom

Med tanke på de ulike tørkemethodene finnes det flere produkter på markedet, og et sammenleggbart tørkestativ med vinger på begge sider er et populært produkt. Det er mange fordeler med et tørkestativ, men det er ikke alltid ønskelig å ha huset fullt av vått eller halvtørt tøy med tanke på fuktskader og mugg (Høylo, 2018). Det anbefales særlig å unngå tørking på soverommet, da husstøvmidd liker luftfuktighet (ibid.) Det finnes også et takmontert tørkestativ på markedet som er en smart løsning hvis man ikke har plass til et tørkestativ på gulvet. Tørketrommel er også et alternativ til å henge opp klær, men en tørketrommel bruker strøm, er mindre miljøvennlig (Korsbrekke, 2017) og avgir støy (Klepp og Tobiasson, 2019d). I tillegg er det ikke alle tekstiler som egner seg for bruk av tørketrommel, eksempelvis ull (Klepp og Tobiasson, 2019d). Alternativet til tørketrommel og tørkestativ kan være et tørkeskap. Klepp og Tobiasson (2019d) påpeker at tørkeskap var vanligere før, men dette er likevel et av alternativene for å tørke klær innendørs.

Det virket som om tørking innendørs var den vanligste praksisen hos de aller fleste av fokusgruppedeltakerne. Disse nevnte tørkestativ som et vanlig produkt, og flere hadde både ett og to tørkestativer. Andre hadde tørkestativ både inne og ute:

Intervjuer: (...) hva trenger man til klær og tekstil, er det noe dere kommer på da?

(...)

Mari (48, enslig, fire barn): Tørkestativ.

Intervjuer: Ja. Hvor mange tørkestativ har man? Varierer det mellom husholdningsstørrelser?

Pernille (40, gift, to barn): Ett og to.

Mari (48, enslig, fire barn): Vi har snorer i taket, pluss et vanlig stativ på gulvet.

Inger (38, gift, fire barn): Ja, vi har tre inne også en ute.

Intervjuer: Ja. Noen andre.

Sigurd (36, gift, to barn): To inne og ett ute.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere tørkestativ i referansebudsjettet for 2023, da det er et enkelt, økonomisk og miljøvennlig produkt for å tørke klær og tekstiler. Det finnes ulike varianter av tørkestativ, og de kan enten stå på gulvet eller henges opp i taket. Det finnes også andre alternativer som dekker behovet for å tørke klær, blant annet tørketrommel og tørkeskap. Fokusgruppedeltakerne sa at tørkestativ var et vanlig og mye brukt produkt som man gjerne hadde flere av i hjemmet, spesielt i en stor husholdning.

Vi har gjort to endringer. For det første har vi endret begrep fra tørkeanordning til tørkestativ. Dette er fordi vi mener dette er det mest brukte begrepet i dag, noe fokusgruppedeltakerne støttet opp under. Den andre endringen er forbruksnivået. Innspillene fra fokusgruppedeltakerne, spesielt de store husholdningene, var at man trenger minst to tørkestativer, med tanke på vaskehypighet, og dermed behovet for tørking av klær. Derfor viser tabellen nedenfor at vi inkluderer to tørkestativer til husholdninger med fire til syv personer, mens vi opprettholder ett tørkestativ for husholdninger med opptil tre personer. Referansebudsjettet for 2023 inkluderer også en tørketrommel for husholdninger fra fire til syv personer (se delkapittel 5.8), men forskning viser at en tørketrommel bruker en del strøm, og ved å inkludere et ekstra tørkestativ til større husholdninger, i tillegg til at de har en tørketrommel inkludert, gir dette disse husholdningene større valgfrihet til hvordan de ønsker å tørke klær. Bruktid for tørkestativ er 25 år.

Tabell 11-19 Tørkestativ i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	2	2	2	2
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

11.11 Oppvaskstativ

Oppvaskstativ ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert ett oppvaskstativ for alle husholdninger fra én til syv personer. Brukstid er 15 år.

Tabell 11-20 Oppvaskstativ i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Selv om mange nå har oppvaskmaskin, er oppvask for hånd fortsatt også vanlig praksis (Kjøkkenutstyr.net, 2022). Med et oppvaskstativ slipper man å tørke oppvasken for hånd, og man lar det heller lufttørke på stativet (ibid.) Det finnes ulike varianter av oppvaskstativer på markedet, med tanke på design, størrelse og prisnivå.

Fokusgruppedeltakerne diskuterte når man tar oppvasken for hånd og for hvilke husholdningsstørrelser dette gjelder. En fokusgruppedeltaker påpekte at man gjerne vasker ting for hånd hvis man har en sentimental tilknytning til dem, eller er redd for at de kan bli ødelagt i oppvaskmaskinen. Andre fokusgruppedeltakere mente at jo flere personer i en husholdning, desto mer tidkrevende er det å ta oppvasken for hånd:

Lena (33, gift, to barn): Småunge nummer to, da druknet jeg i oppvask, hadde jeg ikke hatt oppvaskmaskin.

Nora (40, gift, seks barn): Det hadde ikke funket.

Mari (48, enslig, fire barn): Det kommer vel an på hva slags preferanser man har, men tenker at er man to mennesker, så er det lettere, mer sparsommelig å vaske opp for hånd, enn hvis man er en familie på fem

(utskrift, fokusgruppe 4)

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere oppvaskstativ i referansebudsjettet for 2023, da det gjør oppvasken for hånd enklere og mer effektiv. Til tross for at mange i dag har oppvaskmaskin, påpekes

det at håndvask fortsatt er vanlig praksis, eksempelvis dersom man skal vaske opp noe som ikke tåler oppvaskmaskin. Det ble også påpekt av en fokusgruppedeltaker at i en liten husholdning kan det være raskere og mer økonomisk å ta oppvasken for hånd. Vi beholder forbruksnivået for alle husholdningsstørrelser, og minner om at vi har gjort en endring i denne oppdateringen ved å inkludere oppvaskmaskin for alle husholdningsstørrelser (se delkapittel 5.2). Vi inkluderer dermed ett oppvaskstativ for alle husholdninger fra én til syv personer, og viderefører brukstiden på 15 år.

Tabell 11-21 Oppvaskstativ i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

11.12 Kildesorteringsbøtter (tidligere avfallskurv)

I referansebudsjettet for 2022 er det inkludert én avfallsbøtte per husholdning, som vist i tabellen under. Beregnet brukstid er 25 år.

Tabell 11-22 Avfallskurv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Det er usikkert når denne kategorien i referansebudsjettet sist ble oppdatert, men vi anser det som sannsynlig at det var mellom 2003 og 2009. Mye har skjedd siden den gang, spesielt med tanke på krav til kildesortering. Som EØS-medlem er Norge bundet til EU-kravene, hvor man jobber i retning av en sirkulær økonomi. De blå (nå lilla) og grønne posene har vært en del av hverdagen til Osloborgerne siden 2009, da kildesortering av matavfall og plastemballasje ble innført. I 2023 vil en ny og strengere lov tre i kraft, der mat- og plastavfall fra alle husholdninger skal sorteres ut (Regjeringen, 2022). Denne nye loven er ment for å få oss nærmere målet om at vi i 2035 skal kunne materialgjennvinne eller ombruke 65 prosent av husholdningsavfallet vårt (ibid.) Med dette blir det også stilt nye krav til kommunene, da kildesorteringssystemet er et kommunalt ansvar. Praksisen omkring sorteringssystemer varierer mellom kommuner, og dette har innvirkning på hvor mange ulike typer kildesorteringsbøtter man har behov for.

Fokusgruppedeltakerne diskuterte hvor mange avfallsbøtter, et begrep som ble brukt i tidligere oppdatering, man bør ha hjemme for å kunne utføre kildesortering. Ett forslag var

fire avfallsbøtter, men det ble også gitt uttrykk for at antallet man har behov for kommer an på hvilken kommune man bor i. En fokusgruppedeltaker sa at hennes kommune deler ut gratis pappesker til å oppbevare posene i, men som nevnt kan det være store forskjeller mellom praksiser i de ulike kommunene.

Intervjuer: Hva med når det kommer til avfallskurv da, (...) hvor mange bøtter trenger man da? Eller kurver?

Mari (48, enslig, fire barn): Fire i hvert fall.

Inger (38, gift, fire barn): Det kommer an på hvor man bor hen. Her hvor vi bor, så får vi fra kommunen sånne pappgreier som vi putter våre egne poser i.

Inger (38, gift, fire barn): Ja.

(utskrift, fokusgruppe 4)

Det ble også en diskusjon omkring begrepene avfallsbøtte og avfallskurv, og om det finnes et bedre begrep i dag:

Intervjuer: (...) Er en avfallskurv et godt begrep?

Emilie (50, gift, ingen barn): Nei, søppelbøtte.

Fie (54, samboer, ingen barn): Søppelbøtte, ja.

Guro (42, enslig, ingen barn): Ja.

Emilie (50, gift, ingen barn): Avfallskurv?

(...)

Berit (45, gift, ett barn): Vi har fem søppeldunker ute, og da må man ha fem dunker inne.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

I referansebudsjettet for 2023 gjør vi to endringer for å bedre legge til rette for den typen kildesortering Norge er pålagt å gjøre med hensyn til EU-regelverk. Det har tidligere vært inkludert en avfallskurv for alle husholdninger fra én til syv personer, men mye har endret seg siden siste oppdatering i 2009, noe som påvirker vår avgjørelse. For det første ønsker vi å endre begrep, fra avfallsbøtte til kildesorteringsbøtter. Dette er basert på produktene vi har funnet på markedet, og inspirert av begrepene noen av fokusgruppedeltakerne brukte. Den andre endringen vi gjør angår forbruksnivå. Siden praksiser for kildesortering varierer mellom kommuner, finnes det ikke et eksakt antall kildesorteringsbøtter som anbefales nasjonalt. Med utgangspunkt i den nye loven, og basert på innspill fra fokusgruppedeltakerne, viser tabellen nedenfor at vi inkluderer fire kildesorteringsbøtter for alle husholdningsstørrelser fra én til syv personer i referansebudsjettet for 2023. Da tar vi høyde for at man kan resirkulere matavfall, plast, restavfall og annet som for eksempel glass og metall. Det er også tatt i betraktning at en papirkurv (se neste delkapittel) er inkludert i denne oppdateringen. Brukstil for kildesorteringsbøtter settes til 25 år.

Tabell 11-23 Kildesorteringsbøtter i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	4	4	4	4	4	4	4
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

11.13 Papirkurv

Papirkurv ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert én papirkurv for husholdninger med en til to personer, to papirkurver for husholdninger med tre til fire personer, tre papirkurver for husholdninger med fem til seks personer, og fire papirkurver for husholdninger med syv personer. Brukstid er 25 år:

Tabell 11-24 Papirkurv i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	2	2	3	3	4
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

Gjenvinning av papir er viktig fordi det sparer miljøet for store mengder CO₂-utslipp, ifølge NORSIRK (2022) Papir, papp og kartonger fra privathusholdninger som går til gjenvinning, brukes til produksjon av nytt papir og kartongemballasje (Thorp, 2022). Det som skal resirkuleres i denne kategorien inkluderer alt fra aviser, blader, reklame og skrivepapir til melkekartonger og brødposer av papir (Sortere.no, 2022). Med andre ord er det mye som skal kastes i papirkurven. Målet er at 80 prosent av papp- og papiravfallet skal sorteres ut fra 2028 (Thorp, 2022).

Ifølge Avfall Norge (2018) har forbruket av papir blitt redusert, og mye er nok et resultat av mindre papir brukt til produksjon av aviser. SSB viser til at andelen som leste papiravis på en gjennomsnittsdag i 2022 bare var 22 prosent (SSBb, 2022), og dette er en betydelig nedgang sammenlignet med 77 prosent i år 2000 (ibid.) Til tross for dette er viktigheten av å tilrettelegge for kildesortering av papir, papp og kartonger like viktig i dag, for å nå EU-kravet om resirkulering.

Vurdering:

Papirkurv videreføres i referansebudsjettet for 2023 da det er praktisk, og legger til rette for kildesortering av papir, papp og kartonger. Ekspertkunnskap påpeker at det er en nedgang i papirforbruk, noe som kunne ha påvirket hvor mange papirkurver vi inkluderer. På den annen side er det fortsatt mange ulike papir-, papp- og kartongprodukter som skal resirkuleres. Vi

beholder derfor samme forbruksnivå som tidligere, fordi vi mener det tilfredsstillende dagens behov og tilrettelegger for et godt system for resirkulering. Husholdninger med én og to personer har én papirkurv inkludert, tre- og firepersonshusholdninger har to papirkurver, fem- og sekspersonshusholdninger har tre papirkurver, og husholdninger med syv personer har fire papirkurver. Brukstiden for papirkurv er 25 år.

Tabell 11-25 Papirkurv i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	2	2	3	3	4
Brukstid (år)	25	25	25	25	25	25	25

11.14 Neglesaks

Neglesaks ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er inkludert én neglesaks per husholdning, uavhengig av husholdningsstørrelse. Brukstid er 15 år.

Tabell 11-26 Neglesaks i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

Hender og føtter er noen av de mest belastede kroppsdelene vi har, og neglestell er viktig for velværet. Blant annet kan forsømmelse av føttene føre til plager i føttene som gjør at bevegelse blir smertefullt, og det kan påvirke vårt sosiale liv. God fotpleie bidrar til blant annet god gangfunksjon og bedre livskvalitet (Sørhøy mfl., 2022). Hender er mer synlig enn føtter, og det kan oppfattes ukomfortabelt eller sosialt flaut å ikke ha velstelte og klipte fingerneglar.

Fokusgruppedeltakerne mente at neglesaks var viktig både av hygieniske årsaker, men også som et viktig redskap i førstehjelpsskrinet. Det ble også spurt om hvor mange neglesakser man har behov for i husholdningen:

Intervjuer: (...) Det vil da si at det kan være flere som deler samme neglesaks. Har vi rett i det?

Berit (45, gift, ett barn) / Emilie (50, gift, ingen barn): Ja.

Intervjuer: Gjelder det neglebørste også?

Emilie (50, gift, ingen barn): I samme husholdning så kan du vel det, ja. Det er jo barna dine og foreldrene dine. Hvis man har det.

(utskrift, fokusgruppe 1)

Vurdering:

Neglesaks videreføres i referansebudsjettet for 2023, da det er viktig for å opprettholde god hygiene og pleie av hender og føtter. Fokusgruppedeltakerne diskuterte hvorvidt man kan dele en neglesaks, og dette fremsto som normal praksis. I tillegg til velvære og helse, nevnte fokusgruppedeltakere at neglesaks kan være et nyttig verktøy i et førstehjelpsskrin. Selv om det ikke fremgår av denne oppdateringen hva et førstehjelpsskrin bør inneholde, betyr det at en neglesaks kan ha flere bruksområder. Vi endrer ikke på bruksnivået som allerede ligger inne, slik at alle husholdninger får inkludert en neglesaks, med en brukstid på 15 år.

Tabell 11-27 Neglesaks i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	1	1	1
Brukstid (år)	15	15	15	15	15	15	15

11.15 Neglebørste

Neglebørste ligger inne i referansebudsjettet for 2022. Tabellen under viser at det er beregnet én neglebørste for husholdninger med én til fire personer, og to neglebørster for husholdninger med mellom fem og syv personer. Brukstid er fem år.

Tabell 11-28 Neglebørste i referansebudsjettet for 2022

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

Å ha rene og velstelte hender og føtter bidrar til å hindre at infeksjoner og virus sprer seg (Lommelegen, 2019) For å bruke en neglebørste på best mulig måte er det anbefalt å la børsten absorbere vann slik at den blir fuktig, og deretter tilsette såpe enten på børsten eller i vannet (ibid) før man begynner å skrubbe neglene. Det ble påpekt av enkelte at neglebørste er dømt til å forsvinne fordi den ikke brukes like ofte i dag som før. På den annen side nevnte fokusgruppedeltakerne neglebørste som et produkt man har hjemme, med tanke på neglestell. I tillegg blir det i Klepps rapporten *Fra rent til nyvasket* (2003) nevnt en historie der

neglebørste fungerer som en effektiv og rask måte å få vasket en bluse eller skjorte på. Slik ser vi at en neglebørste også kan brukes til å skrubbe flekker på klær og tekstiler.

Vurdering:

Vi fortsetter å inkludere neglebørste i referansebudsjettet for 2023, da ekspertkunnskap påpeker at det kan bidra til å hindre infeksjoner og virus, men også basert på innspillene vi fikk fra fokusgruppedeltakerne som mente at neglebørste fortsatt var et produkt man har i hjemmet, og som man deler på. Neglebørsten kan dessuten ha andre bruksområder som skrubbing av flekker på tekstiler. Vi opprettholder forbruksnivået med én neglebørste for husholdninger med opptil fire personer, og to neglebørster for større husholdninger. Brukstiden er satt til fem år.

Tabell 11-29 Neglebørste i referansebudsjettet for 2023

Personer i husholdningen	1	2	3	4	5	6	7
Antall	1	1	1	1	2	2	2
Brukstid (år)	5	5	5	5	5	5	5

12 Oppsummering

Vurderingene som er presentert i denne rapporten utgjør grunnlaget for oppdateringen av budsjettposten husholdningsartikler i referansebudsjettet for 2023. Basert på revisjonen av budsjettposten har vi justert vare- og tjenesteutvalget i budsjettposten samt varetype, antall og levetid som er beregnet for en del varer. Hovedendringene i budsjettposten er oppsummert i Tabell 12-1. Denne viser hvilke varer som er lagt til i budsjettposten fra og med 2021, hvilke som er tatt ut, hvilke som har fått endret enten antall, varetype eller beregnet brukstid, hvilke varer vi har endret navn på og hvilke varer og tjenester som beholdes uendret.

Tabell 12-1 Oppdatering av husholdningsartikler i referansebudsjettet for 2023

Lagt til	Tatt ut	Endret*	Uendret
Brødkniv	Grønnsaksbørste	Kaffekopp (n)	Middagstallerken
Støpsel til komfyr	Bånd til gardin	Glassbolle liten (n)	Dyp tallerken
Brødrister	Utetermometer	Glassbolle medium (n)	Asjett
Dobbelt vaffeljern	Romtermometer	Glassbolle stor (n)	Krus
Håndhåndkle	Dynkeflaske	Bolle stor (n)	Glass
Kombitermometer	Separat feiebrett	Bolle medium (n)	Glass med stett
Bitssett	Gardinkroker	Ildfast form (n)	Mugge
Vater		Sukkerkopp/ fløtemugge	Gaffel
Strykebrett		Kjele med lokk 1,0 liter	Kniv
Ringer til dusjforheng		Kokkekniv (n)	Spiseskje
Stekespade i plast		Kjøkkensaks (n)	Teskje
Gardinringer		Grønnsakskniv (n)	Serveringsbestikk
		Sleiv/rørespade	Ostehøvel
		Slikkepott	Salatbestikk
		Oppvaskmaskin	Brødkurv
		Kaffetrakter	Bordbeskytter
		Kjøkkenmaskin (n)	Brett
		Oppvaskhåndkle (n)	Serveringsfat
		Håndkle	Sausekopp/-mugge
		Duk	Eggeglass
		Kroker til gardinstang	Blomstervase
		Røykvarsler	Lysetake
		Syl	Kjele med lokk 2,0 liter
		Kleshenger	Kjele med lokk 2,2 liter
		Kleshenger i entréen	Kjele med lokk 3,5 liter
		Juletrepynt	Kjele med lokk 7,0 liter
		Mopp (n)	Gryte med lokk
		Toalettbørste (n)	Stekepanne (jern)
		Plastbalje (n)	Stekepanne (aluminium)
		Tørkestativ (n)	Boksåpner
		Kildesorteringsbøtter (n)	Flaskeåpner
		Stekespade	Korketrekker
			Litermål
			Desillitermål
			Eggedeler
			Dørslag
			Termokanne
			Tekanne
			Kjevle
			Springform
			Kake-/brødforn

Lagt til	Tatt ut	Endret*	Uendret
			Kakerist
			Skjærebrett (tre)
			Skjærebrett (plast)
			Potetskreller
			Spiralvisp
			Stekespade
			Hullsleiv
			Øse
			Rivjern
			Kjøkkenvekt
			Sitruspresse
			Trakt
			Oppbevaringsboks (liten)
			Oppbevaringsboks (stor)
			Arbeidsbolle
			Steketermometer
			Salt- og pepperbøsser
			Kjøkkenur
			Komfyr
			Kjøleskap
			Fryseboks
			Kombiskap
			Vaskemaskin
			Reparasjon av hvitevare
			Tørketrommel
			Vannkoker
			Håndmikser
			Juletrelys
			Strykejern
			Støvsuger
			Symaskin
			Hårføner
			Pute
			Dyne
			Putevar og dynetrek
			Laken
			Plødd
			Badehåndkle
			Klut
			Gryteklut
			Spisebrikker
			Gardiner stue
			Gardiner soverom
			Gardiner kjøkken
			Gardinstang
			Beslag til gardinstang
			Lommelykt
			Vekkeklokke
			Brannteppe
			Brannslukningsapparat
			Badekarmatte
			Håndsag
			Slagdrill
			Skrutrekker
			Hammer
			Kombinasjonstang

Lagt til	Tatt ut	Endret*	Uendret
			Målebånd
			Skiftenøkkel
			Dusjforheng
			Stang til dusjforheng
			Klesklyper
			Skobørste
			Klesbørste
			Juletre fot
			Bøtte
			Vindusnal
			Feiesett med kost og feiebrett
			Flaskebørste
			Bestikkurv
			Skittentøyskurv
			Oppvaskstativ
			Papirkurv
			Neglesaks
			Neglebørste

*Endret antall, type, brukstid og/eller navn. Navnendring er markert med (n) i tabellen.

Litteratur

- Allergiguident.no (2018) *Slik skaper du et allergivennlig innelima*. Tilgjengelig fra: <https://www.allergiguident.no/nb-no/news-list/oktober-2018/slik-skaper-du-et-allergivennlig-innelima> (Hentet: 1. desember 2022).
- Alnes, E. og Aas, E. (2017) *Strid om når du skal pynte juletreet*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/kultur/strid-om-nar-du-skal-pynte-juletreet-1.13834882> (Hentet: 24. november 2022).
- Amilien, V. Bergh, T. og Helstad, K. S. (2004) *Tanker fra nye kjøkken*. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5423> (Hentet: 21. desember 2022).
- Anbefaler.com (2022a) *Støvsuger Test: De 12 beste*. Tilgjengelig fra: <https://www.anbefaler.com/stovsuger-test> (Hentet: 28. desember 2022).
- Anbefaler.com (2022b) *Hårføner: de 4 beste*. Tilgjengelig fra: <https://www.anbefaler.com/testvinner-beste-harfoner>. (Hentet: 21. november 2022).
- Arnesen K. E. og Gudem, H. (2022) *Kaffe, hjertehelse og kolesterol*. Tilgjengelig fra: <https://www.lhl.no/sunnere-liv/ernaring-mat-og-helse/kaffe-hjertehelse-og-kolesterol/> (Hentet: 2. november 2022).
- Askøy kommune (2022). *Dette bør du ha i beredskap i hjemmet*. Tilgjengelig fra: <https://askoy.kommune.no/aktuelt/dette-bor-du-ha-i-bereds> (Hentet: 16 desember 2022).
- Austgulen M. H., Borgeraas E. (2020) *The Norwegian reference budget*, i Deeming, C. (2020) *Minimum Income Standards and Reference Budgets*, Bristol: Policy Press, s. 185 – 197.
- Austgulen M. H. (2022) *Hva koster det å leve? Referansebudsjett som et verktøy for velferdsstaten*, i Solstad, A., Tufte P. A. & Poppe, P. *Penger til besvær: Privatøkonomiske utfordringer i kredittsamfunnet*, Oslo: Universitetsforlaget, s. 69 – 85.
- Avfall Norge (2018) *Norge når neppe EU-kravet om resirkulering*. Tilgjengelig fra: <https://avfallnorge.no/bransjen/nyheter/norge-n%C3%A5r-neppe-eu-krav-om-resirkulering-1-1> (lest 12. desember 2022).
- Badebloggen (2019) *Dusjens historie – fra kalde fossefall til LED-belyst troperegn*. Tilgjengelig fra: <https://badebloggen.no/2019/09/06/dusjens-historie-fra-kalde-fossefall-til-led-belyst-troperegn/> (Hentet: 10. desember 2022).
- Bakken, C. (2010) *LED-julen er her*. Tilgjengelig fra: <https://www.nettavisen.no/led/jul/julebelysning/led-julen-er-her/s/12-95-3038630> (Hentet: 24. november 2022).
- Beco (2022) *Håndvask eller oppvaskmaskin: hva er best?* Tilgjengelig fra: <https://www.beko.com/no-nb/St%C3%B8tte/Oppvaskmaskin--bruk--artikkel/h%C3%A5ndvask-eller-oppvaskmaskin-hva-er-best> (Hentet: 22 november 2022).

Bell, D.L. (2021) *How often should you change everything in your bathroom?* Tilgjengelig fra: <https://www.drench.co.uk/blog/latest-news/how-often-should-you-change-everything-in-your-bathroom> (lest 12. desember 2022).

Bjorland, I. (2022) *Airfryeren koker I norske hjem.* Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/mat/airfryer-utfordrer-komfyren-i-norske-hjem-1.16202921> (Hentet: 23. desember 2022).

Bjørseth, S. (2018) *Puter – komplett guide (Hode- og soveputer).* Tilgjengelig fra: <https://produktabc.no/interior/soverom/pute-guide-hodepute-sovepute/> (Hentet: 13 april 2023).

Blaker, M. (2018) *Forskning: Er kjøkkenprodukter som selges i Norge med silikon farlig?* Nettavisen (24 mai 2018). Tilgjengelig fra: <https://www.nettavisen.no/nyheter/forskning-er-kjokkenprodukter-som-selges-i-norge-med-silikon-farlig/s/12-95-3423491253> (Hentet 12 april 2023).

Bokmålsordboka (2022a) *Kopp.* Tilgjengelig fra: <https://ordbokene.no/bm/31552/kopp> (Hentet 23. november 2022).

Bokmålsordboka (2022b) *Krus.* Tilgjengelig fra: <https://ordbokene.no/bm/32367/krus> (Hentet 23. november 2022).

Bokmålsordboka (2022c) *Visp.* Tilgjengelig fra: <https://ordbokene.no/bm/68790/visp> (Hentet 2. desember 2022).

Bokmålsordboka (2023) *Lysestake.* Tilgjengelig fra: <https://ordbokene.no/bm/36337> (Hentet 3. mars 2023).

Boligmag (2022) *Ildfast form test: 5 gode ildfaste former til kjøkkenet.* Tilgjengelig fra: <https://boligmag.no/ildfast-form> (Hentet: 5. desember 2022)

Boligsmart (2023) *Montere støpsel til komfyr: En komplett guide.* Tilgjengelig fra: <https://www.boligsmart.no/guide/montere-stopsel-til-komfyr> (Hentet: 27. februar 2023)

Borgeraas, E. (1987) *Et standardbudsjett for forbruksutgifter.* SIFO-rapport nr. 101.

Brannvernforeningen (2017) *Brannvern.* Tilgjengelig fra: chrome-extension://efaidnbmninnkcbpcjpcglclefindmkaj/https://brannvernforeningen.no/siteassets/pdf/infomateriell/brannvern-minihandbok-pdf.pdf. (Hentet: 15 desember 2022).

Brix, L. (2013) *Spør en forsker: hvor ofte bør man vaske seg?* Tilgjengelig fra: <https://forskning.no/hygiene-bakterier-spor-en-forsker/spor-en-forsker-hvor-ofte-bor-man-vaske-seg/593584#:~:text=Han%20forsker%20p%C3%A5%20hvordan%20s%C3%A5pe,gang%20i%20uken%20eller%20mindre.&text=Vi%20skal%20f%C3%B8rst%20se%20p%C3%A5,g%C3%A5%20ut%20over%20huden%20v%C3%A5r> (Hentet: 28. desember 2022)

Brusdal, R. (2007) *Hva er det rimelig å ha av forbruksvarer?* Tilgjengelig fra: <https://oda.oslomet.no/oda->

[xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/3614/file71931_prosjektnotat_2007_-_6_hva_er_det_rimelig_a_ha_av_forbruksvarer_-_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://hdl.handle.net/20.500.12199/3614/file71931_prosjektnotat_2007_-_6_hva_er_det_rimelig_a_ha_av_forbruksvarer_-_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y). (Hentet: 15. desember 2022).

Bugge, A.B. (2019) *Fattigmenn, tilslørte bondepiker og rike riddere: Mat og spisevaner i Norge fra 1500-tallet til vår tid*. Oslo: Cappelen Damm akademisk Forlag.

Bugge, A.B., Klepp, I.G., Borch, A., Schjøll, A., Laitala, K., Haugrønning, V.A.R. (2019). *Jul - pynt, gaver, klær og mat*. SIFO-rapport nr12-2019. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/2928>. (Hentet 21 desember 2022).

Bugge, A.B. (2015) *Mat, måltid og moral- hvordan spise rett og riktig?* SIFO-rapport nr. 3-2015. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/927>. (Hentet: 20 desember 2022).

Bækken, K.E. (2017) *Mikroen gir sunnere mat*. Tilgjengelig fra: https://www.nrk.no/livsstil/_mikroen-gir-sunnere-mat-1.13448642. (Hentet: 21. desember 2022).

Bøe, A.S. (2017) *En vurdering av effekten til slokkesprayer på det norske markedet*. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Tilgjengelig fra: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1184743/FULLTEXT01.pdf> (Hentet: 13. desember 2022).

CityMaid (2018) *Så ofte bør du bytte dobørsten*. Tilgjengelig fra: <https://citymaid.no/sa-ofte-bor-du-bytte-doborsten/> (Hentet: 12. desember 2022)

ClasOhlson (2022a) *Sylsett*. <https://www.clasohlson.com/no/Sylsett/p/40-7384> (Hentet: 14. desember 2022).

ClasOhlson (2022b.) *Badekarmatte*. Tilgjengelig fra: <https://www.clasohlson.com/no/Antisklimatte-70-x-38-cm/p/Pr342786001> (Hentet: 15. desember 2022).

ClasOhlson (2022c.) *Hos oss kan du finne mange forskjellige typer termometre*. Tilgjengelig fra: <https://www.clasohlson.com/no/Elektro/Termometre-og-v%C3%A6rstasjoner/c/1613> (Hentet: 15. desember 2022).

Cliff, M.A. (2001) *Influence of Wine Glass Shape on Perceived Aroma and Colour Intensity in Wines*, Journal of Wine Research, 12:1, 39-46, DOI: 10.1080/09571260120069741

Delphin, A. L. I. (2020) *Brødrister* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/br%C3%B8drister>. (Hentet 13 desember 2022).

Direktoratet for byggkvalitet (2016) *Byggteknisk forskrift (TEK10)*. Tilgjengelig fra: <https://dibk.no/regelverk/tek/3/13/v/13-12/> (Hentet: 21. desember 2022).

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (2020) *Du er en del av Norges beredskap: råd om egenberedskap*. Tilgjengelig fra: https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/egenberedskap/dsb_beredskap_brosjyre_origi_nal.pdf (Hentet: 16. desember 2022).

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (2019) *Halvparten av brannutrykningene skyldes komfyren*. <https://www.dsb.no/nyhetsarkiv/2019/halvparten-av-brannutrykningene-skyldes-komfyren/> (Hentet: 21. november 2022).

Drevon, C. A. (2022) *Poteter – hvor bra er de?* Tilgjengelig fra: <https://www.helsenett.no/247-sykdommer/kosthold/kosthold/2076-poteter-hvor-bra-er-de.html> (Hentet: 19. desember 2022).

Dybdahl, A. (2021a) *Dørslag – kjøkkenredskap*, i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/d%C3%B8rslag_-_kj%C3%B8kkenredskap (hentet 02.05.2021).

Dybdahl, A. (2021b) *Rivjern* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/rivjern> (Hentet 22. desember 2022).

Dybdahl, A. (2018) *Bøtte* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/b%C3%B8tte>. (Hentet: 10. desember 2022).

Døving, R. (1996) *Brassica Napus. Kortfattet analyse av samtidens manglende kålrotdiskurs. Samtiden*, 3, 54-58.

Døving, R. (2003). *Rype med lettøl. En antropologi fra Norge*. Oslo: Pax forlag.

Elkjøp (2023) *Guide: induksjonstopp eller keramisk topp*. Tilgjengelig fra: <https://www.elkjop.no/magazine/hvitevarer/komfyr/guide-plateopp-hva-bor-du-velge>. (Lest 25 april 2023).

Elkjøp (2022a) *Bør du velge fryseboks eller fryseskap?* Tilgjengelig fra: <https://www.elkjop.no/magazine/hvitevarer/fryser/fryseboks-eller-fryseskap>. (Hentet: 14 desember 2022).

Elkjøp (2022b) *Finn det rette strykejernet*. Tilgjengelig fra: <https://www.elkjop.no/magazine/skjonnhet-velvare/guide-finn-det-rette-strykejernet>. (Hentet: 13. desember 2022).

Engebretsen (2022) *Induksjonstopp vs. Keramisk topp: hva er forskjellen?* <https://engebretsen.no/induksjonstopp-vs-keramisk-topp-hva-er-forskjellen/> (Hentet: 21. november 2022).

Finn.no (2022). *Torget* [Søkeord: Gardiner]. Tilgjengelig fra: <https://www.finn.no/bap/forsale/search.html?q=gardiner&sort=RELEVANCE>. Hentet: 18 desember 2022.

Fjeld, L.G. (2014) *Med hjerte for vafler*. DigitaltMuseum Tilgjengelig fra: <https://digitaltmuseum.no/011085441980/med-hjerte-for-vafler> (Hentet: 24. november 2022).

Fjeld, B. (2017) *Test av boksåpner: To av disse klarer vi ikke å bruke*. Tilgjengelig fra: <https://www.klikk.no/bolig/test-av-bokseapner-3685610> (Hentet: 15. desember 2022).

Forbrukerliv.no (2022) *Gryter test-guide: Her er de aller beste kjeler*. Tilgjengelig fra: <https://forbrukerliv.no/beste-kasserollene/> (Hentet: 14. desember 2022).

Forbrukerrådet (2022) *Styr unna ulovlige bakeformer i silikon*. Tilgjengelig fra: <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/styr-unna-ulovlige-bakeformer-i-silikon/> (Hentet 13. april 2023).

Forbrukerrådet (2019) *Rapport forbrukerkunnskap, reklamasjon og garanti*. Tilgjengelig fra: <https://fil.forbrukerradet.no/wp-content/uploads/2019/03/rapport-forbrukerkunnskap-reklamasjon-og-garanti.pdf> (Hentet: 6. desember 2022).

Forbrukerrådet (2018) *Kjøleskap og fryseres levetid ned med 1.5 år*. Tilgjengelig fra: <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/levetiden-til-kjoleskap-og-frysere-ned-med-halvannet-ar/> (Hentet: 6. desember 2022).

Forskning.no (2016) *Slik tiner du maten best*. Tilgjengelig fra: <https://forskning.no/biokjemi-mat-mat-og-helse/slik-tiner-du-maten-best/400477>. (Hentet: 28 desember 2022).

Foslie, M. (2019) *Sag* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/sag> (Hentet: 13. desember 2022).

Framtiden i våre hender (2013) *Grønn vannkoking*. Tilgjengelig fra: <https://www.framtiden.no/myteknusing/gronn-vannkoking.html> (Hentet: 12 desember 2022).

Freidberg, S. (2009) *Fresh: A perishable history*. Harvard University Press.

Frilund, L (2015) *Test av håndmikserer* i Aftenposten. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/bolig/i/IAKGdy/test-av-haandmikserer> (Hentet: 19. oktober 2022).

Fugmann, U. (2010) *Æggedeler* i *Den store Danske Lexicon*. Tilgjengelig fra: www.denstoredanske.lex.dk/%C3%A6ggedeler (Hentet: 20. desember 2022).

Furulund, G. (2017) *Du bruker sannsynligvis for mye såpe når du vaser vinduene*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/bolig/i/q73aX0/du-bruker-sannsynligvis-for-mye-saape-naar-du-vasker-vinduene> (Hentet: 13. desember 2022).

Gram, K. (2022) *Derfor skal du velge induksjonsovn*. Tilgjengelig fra: <https://minbolig.no/kjokken/velg-induksjonskomfyr> (Hentet: 21. november).

Granum, N. N. og Helgeby, T. M. (2018) *Kjøkkenhygiene: slik bruker du kjøkkenhåndkleet korrekt*. Tilgjengelig fra: <https://www.godt.no/tipstriks/guider/i/1n3bmW/kjoekkenhygiene-slik-bruker-du-kjoekkenhaandkleet-korrekt>. (Hentet: 16. desember 2022).

Groth, B: *Hanukka* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra <http://snl.no/hanukka> (Hentet: 3. mars 2023).

Grydeland, B. (2022) *Kaffeundersøkelsen 2022*. Tilgjengelig fra: <https://kaffe.no/kaffeundersokelsen-2022/> (Hentet: 26. oktober 2022).

Gudheim, Y. (2021) *Når kan man begynne å pynte til jul?* Tilgjengelig fra: <https://www.vi.no/forbruker/nar-kan-man-begynne-a-pynte-til-jul/74503711> (Hentet: 24. november 2022).

- Gulbrandsen, C. (2017) *Mange av slukkesprayene er for dårlige til at de kan anbefales*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/bolig/i/g7d5Vq/mange-av-slukkesprayene-er-for-daarlige-til-at-de-kan-anbefales> (Hentet: 15. desember 2022).
- Gulbrandsen, C. (2007) *Dette er en bakteriebombe*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/livsstil/dette-er-bakteriebombe-1.2697551> (Hentet: 11. desember 2022).
- Hagemann, G. (2020) *Det moderne hjemmet*. Tilgjengelig fra: <https://www.norgeshistorie.no/forste-verdenskrig-og-mellomkrigstiden/1607-det-moderne-hjemmet.html> (Hentet: 22. desember 2022).
- Hagen, Norberg-Schulz, S. (2018) *Syv hjelpemidler menn bør ha i garderoben*. Tilgjengelig fra: <https://www.minmote.no/mote/mann/a/e1p15a/syv-hjelpemidler-menn-boer-ha-i-garderoben> (Hentet: 9. desember 2022).
- Hand, M. og Shove, E. (2007) Condensing practices: Ways of living with a freezer. *Journal of Consumer Culture* 7(1): 79-104. (Hentet: 20 desember 2022).
- Haugrønning, V., Klepp, I.G., Strandbakken, P. og Throne-Host, H. (2019) *Leve av å reparere? En studie av økonomien i reparasjonsbransjen for klær og hvitevarer*. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/2878>. (Hentet: 15 desember 2022).
- Hebrok, M. og Heidenstrøm, N. (2017) *Maten vi kaster*. Fagrapport nr. 1-2017. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5337> (Hentet 28 desember 2022).
- Heidenstrøm, N. (2010) *A secret success?* Tilgjengelig fra: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/5256/file77155_rapport_nr.6_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Hentet: 27. desember 2022).
- Helsenorge (2020) *Kostråd om drikke*, tilgjengelig fra: <https://www.helsenorge.no/kosthold-og-ernaring/kostrad/velg-vann-som-torstedrikk> (Hentet: 02.05.2023).
- Helseth, E. L. (2022) *Termometer* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/termometer> (Hentet: 15. desember 2022).
- Hofstad, K. (2020) *Målebånd* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/m%C3%A5leb%C3%A5nd>. (Hentet: 14. desember 2022).
- Holtebekk, T (2017) *Vekt – veieredskap* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/vekt-veieredskap> (Hentet 22. desember 2022).
- Hovig, I.E. (2013) *Den rutete kokeboken*. 7. utg. Oslo: Gyldendal forlag.
- Huseierne (2023) *Tekniske krav til utleiedel i egen bolig*. Tilgjengelig fra: <https://www.huseierne.no/alt-om-bolig/bygge-bolig/byggeregler/tekniske-krav-til-utleiedel-i-egen-bolig/> (Hentet: 27 april 2023).
- Huseierne (2020) *Sjekk brannslange, brannslukningsapparater og tilleggsutstyr*. Tilgjengelig fra: <https://www.huseierne.no/vedlikeholdskalender/april/sjekk-brannslange-brannslukningsapparater-og-tilleggsutstyr/>. (Hentet: 15. desember 2022).

- Huseierne (2019) *Regler for brannsikkerhet i utleiebolig*. Tilgjengelig fra: <https://www.huseierne.no/hus-bolig/tema/sikkerhet1/regler-brannsikkerhet-utleiebolig/> (Hentet: 20 desember 2022).
- Huseierne (2018) *Så ofte bør du bytte røykvarsler*. Tilgjengelig fra: <https://www.huseierne.no/hus-bolig/tema/sikkerhet1/roykvarsler-ti-ars-levetid/> (Hentet: 15. desember 2022).
- Huseierne (2017) *Vindusvask på 1-2-3*. Tilgjengelig fra: <https://www.huseierne.no/hus-bolig/tema/vedlikehold/vindusvask-pa-1-2-3/> (Hentet: 13. desember 2022).
- Huseierne (2016) *Brannslukningsapparat eller vann?* Tilgjengelig fra: <https://www.huseierne.no/hus-bolig/tema/sikkerhet1/brannslukningsapparat-eller-vann/> (Hentet: 15 desember 2022).
- Høye, S. A. og Rosvold, A. K. (2019) *Hammer* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/hammer> (Hentet: 13. desember 2022).
- Høylo, M. (2018) *Derfor bør du ikke tørke klær innendørs*. Tilgjengelig fra: <https://sol.no/bolig/derfor-bor-du-ikke-torke-klær-innendørs/69947846>. (Hentet: 15. desember 2022).
- Jacobsen, E. og Lavik, R. (2011) *Kjøkkenpraksiser og mathygiene*. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3683> (Hentet: 21. desember 2022).
- Jansen, V. (2020) *Vi har testet 12 sett med trådløse juletrelys*. Tilgjengelig fra: <https://www.tek.no/samletest/i/kJxomA/traadloese-juletrelys-2020>. (Hentet: 24. november 2022).
- Jernia (2022a) *Derfor lønner det seg å bruke støpejernsgryte og panne*. Tilgjengelig fra: <https://www.jernia.no/inspirasjon/stoepejernsgryte-og-panne-brasserie/> (Hentet: 14. desember 2022).
- Jernia (2022b) *Hva bør du velge – stål, aluminium eller jern?* Tilgjengelig fra: <https://www.jernia.no/inspirasjon/bor-velge-stal-kobber-aluminium-jern> (Hentet: 14. desember 2022).
- Johannessen, F.E. (2020). *Elektrifisering av hjemmet*. Tilgjengelig fra: <https://www.norgeshistorie.no/forste-verdenskrig-og-mellomkrigstiden/1621-elektrifiseringen-av-hjemmet.html>. (Hentet: 21. desember 2022).
- Johnson, C. og Eccles, R. (2005) *Acute cooling of the feet and the onset of common cold symptoms*. *Family Practice*, 22(6): p. 608-613. Tilgjengelig fra: <https://academic.oup.com/fampra/article/22/6/608/497956> (Hentet: 12 desember 2022).
- JYSK (2022) *Pleie og vedlikehold av dyner og puter*. Tilgjengelig fra: <https://jysk.no/inspiration/pleie-og-vedlikehold-av-dyner-og-puter> (Hentet: 16. desember 2022).

- JYSK (2017) *Hvordan vaske et dusjforheng*. Tilgjengelig fra: <https://jysk.no/inspiration/hvordan-vaske-et-dusjforheng> (Hentet: 20. desember 2022).
- Kind, H. S. (2015) *Når skal juletreet pyntes?* Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/innlandet/nar-skal-juletreet-pyntes-1.12717866> (Hentet: 24 november 2022).
- Kitchenradar (2022) *Ildfast form test: De 12 beste ildfaste formene*. Tilgjengelig fra: <https://kitchenradar.no/ildfast-form-best-i-test/> (Hentet: 5. desember 2022).
- Kjøkkenutstyr.net (2021) *Brødkurv – Test – Server Brød til Frokost eller Suppe*. Tilgjengelig fra: <https://www.kjokkenutstyr.net/brodkurv/> (Hentet: 25. november 2022).
- Kjøkkenutstyr.net (2022) *Oppvaskstativ-test-smart tørking av håndvask*. Tilgjengelig fra: <https://www.kjokkenutstyr.net/oppvaskstativ/> (Hentet: 16 desember 2022).
- Klepp, I.G. (2022a) *Klut* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/klut> (Hentet: 16. desember 2022).
- Klepp, I.G. (2022b) *Bomull* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/bomull> (Hentet: 16. desember 2022).
- Klepp, I.G. (2021a) *Stryking* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/stryking> (Hentet: 13. desember 2022).
- Klepp, I.G. (2021b) *Laken* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/laken>. (Hentet: 28. desember 2022).
- Klepp, I.G. (2021c) *I renhetens tjeneste: kjøkkenkluter i Norge 1960-1940*. Med Tvål, vatten ock flit. Nordic Academic Press.
- Klepp, I.G. (2019a) *Klestørk* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/kest%C3%B8rk> (Hentet: 10 januar 2023).
- Klepp, I.G. (2019b) *Tørketrommel* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/t%C3%B8rketrommel> (Hentet: 10 januar 2023).
- Klepp, I.G. (2019c) *Strykebrett* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/strykebrett> (Hentet: 23. februar 2023).
- Klepp, I.G. (2019d) *Dynking* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/dynking> (Hentet: 7. mars 2023).
- Klepp, I.G. (2017) *Klesklype* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/klesklype>. (Hentet: 11 januar 2023).
- Klepp, I.G. (2006) *Skittentøyets kulturhistorie – hvorfor kvinner vasker klær*. Oslo: Novus forlag.

- Klepp, I.G (2003) *Fra rent til nyvasket*. SIFO-Fagrapport 2-2003. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5406> (Hentet: 10 februar 2023).
- Klepp, I.G. (2000) *Fra eggvendte laken til festlig lapp på baken Råd og teknikker for å økonomisere med tekstiler 1900 – 2000*. SIFO arbeidsrapport nr. 3-2000. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3871> (Hentet: 9 februar 2023).
- Klepp, I.G. og Laitala, K. (2020) *Klær og miljø: Innkjøp, gjenbruk og vask*. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3065> (Hentet: 8 februar 2023).
- Klepp, I.G. og Laitala, K. (2016) *Klesforbruk i Norge*. SIFO Fagrapport nr. 2-2016. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5331> (Hentet: 3. november 2022).
- Klepp, I.G, Laitala, K. og Tobiasson, T.S. (2016). *Woolbed- Sweet dreams in merino*. SIFO-fagrapport 2-2016. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5315> (Hentet: 9 februar 2023).
- Klepp, I.G. og Tobiasson, T. S. (2021) *Lettfiks – klær med ni liv*. Oslo: Solum Bokvennen.
- Klepp, I.G. og Tobiasson, T.S. (2019). *Lettestelt: rene klær med lite arbeid og miljøbelastning*. Oslo: Solum Bokvennen.
- Klepp, I.G., Gunnarsen, J.T.H., og Risnes, A. (2003) *Vask og stell av ull*. SIFO Fagrapport nr. 7-2003. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5408> (Hentet:20 januar 2023).
- Kleven, M.L. (2016) *Vaffeljernet kan brukes til mye mer enn du tror*. Tilgjengelig fra: <https://www.tv2.no/underholdning/godmorgennorge/vaffeljernet-kan-brukes-til-mye-mer-enn-du-tror/8064236/> (Hentet: 2. november 2022).
- Komplett (2018) *Slik rengjør du din stekeovn*. Tilgjengelig fra: <https://www.komplett.no/article/56740/tips-til-rengjoering-av-stekeovn> (Hentet: 4. november 2022).
- Korsbrekke, M. (2017) *Slik tørker du klærne fortere*. Tilgjengelig fra: <https://www.klikk.no/bolig/rengjoring/slik-torker-du-klaerne-fortere-2264312> (Hentet: 15. desember 2022).
- Kulekopper.no (2020) *Hva er forskjellen på kopp og krus*. Tilgjengelig fra: <https://www.kulekopper.no/hva-er-forskjellen-pa-kopp-og-krus/> (Hentet: 23. november 2022).
- Lavik, R. og Schjøll, A. (2010) *Forbrukerinteresser i hvite/brunevaremarkedet – Eksempel vaskemaskiner*. SIFO fagrapport nr. 1-2010. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3662/> (Hentet: 25. desember 2022).
- Ledermann, L. (2022) *Effektiv fjerning av støv*. Tilgjengelig fra: <https://www.lhl.no/lhl-astma-og-allergi/sunnere-bolig/oppussing/effektiv-fjerning-av-stov/> (Hentet: 1. desember 2022).
- Lein, M. (2022) *Hvor ofte bør jeg vaske håret*. Tilgjengelig fra: <https://nhi.no/livsstil/egenomsorg/hvor-ofte-bor-jeg-vaske-haret/> (Hentet: 14. november 2022).

- Lie, Ø. (2017) *Vi har testet 14 håndsager*. Tilgjengelig fra: <https://www.kliikk.no/bolig/verktoy/test-av-handsager-3608312> (Hentet: 13. desember 2022).
- Lindahl, H. (2013a) *Grønn vannkoking: slik koker du vann med lavest mulig strømforbruk*. Tilgjengelig fra: <https://www.framtiden.no/myteknusing/gronn-vannkoking.html> (Hentet: 30. november 2022).
- Lindahl, H (2013b) *Er maskinoppvask mer miljøvennlig enn håndoppvask?* Tilgjengelig fra: <https://www.framtiden.no/myteknusing/er-maskinoppvask-mer-miljovennlig-enn-handoppvask.html> (Hentet: 23. desember 2022).
- Linder, M. (2022) *Ostehøvel* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <http://snl.no/osteh%C3%B8vel> (Hentet: 29. desember 2022).
- LHL Astma og allergi (2015) *Bruk mikrofiberklut til rengjøring*. Tilgjengelig fra: <https://www.lhl.no/lhl-astma-og-allergi/stovsamlerer/bruk-mikrofiberklut-til-rengj-> (Hentet: 12. desember 2022).
- Lommelegen (2019) *God håndhygiene*. Tilgjengelig fra: <https://www.lommelegen.no/infeksjoner/artikkel/god-handhygiene/69078713> (Hentet; 03.05.2023)
- Lunde, S. (2023) *7 tips til hvordan du reduserer matavfallet* Tilgjengelig fra: <https://hus.no/kj%C3%B8kken/reduere-matsvinn> (Hentet: 13 desember 2022).
- Lynum, M. og Skuland, S. (2022) *Oppdatering av forbruksområdet «Andre dagligvarer» - Vurdering av vare- og tjenestegrunnlaget i referansebudsjettet*. SIFO rapport 3-2022. Tilgjengelig fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/handle/11250/2997958> (Hentet 24.02.23).
- Madsen, L.V. og Gram-Hanssen, K. (2017) *Understanding comfort and senses in social practice theory: Insights from a Danish field study*, Energy Research & Social Science, Volume 29, Pages 86-94, ISSN 2214-6296. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1016/j.erss.2017.05.013>. (Hentet: 03. mars 2023).
- Marschhäuser, K. (2016) *Målebånd*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/bolig/i/8mGevd/test-av-maalebaand-ja-det-stemmer> (Hentet: 13. desember 2022).
- Matportalen (2018a) *Kva type skjærebrett er mest hygienisk – plast eller tre?* Tilgjengelig fra: https://www.matportalen.no/matsmitte_og_hygiene/tema/kjokkenhygiene/kva_type_skjerebrett_er_mest_hygienisk_plast_eller_tre (Hentet: 20. desember 2022).
- Matportalen (2018b) *Stoffer i emballasje og kjøkkenredskaper*. Tilgjengelig fra: https://www.matportalen.no/uonskedestoffer_i_mat/tema/stoffer_i_emballasje_og_kjokkenredskaper/ (Hentet: 12.04.2023).
- Monter (2022) *Målebånd og meterstokk*. Tilgjengelig fra: <https://www.monter.no/verktoy/handverktoy/maleband-og-meterstokk/> (Hentet: 13. desember 2022).

Myhome (2022) *Induksjonsovn: fordeler og ulemper med en innovativ koketopp*. Tilgjengelig fra: <https://myhome-no.decoratex.biz/bytovaya-tehnika/indukcionnaya-plita-plyusy-i-minusy> (Hentet: 21. november 2022).

NAAF (2021) *Bli kvitt midd på soverommet*. Tilgjengelig fra: <https://www.naaf.no/aktuelt2/slik-kan-du-bli-kvitt-midden/> (Hentet: 16. desember 2022).

Nordlys (2014) *Du bruker vel ikke såpevann og klut når du vasker gulvet?* Tilgjengelig fra: <https://www.nordlys.no/bolig/du-bruker-vel-ikke-sapevann-og-klut-nar-du-vasker-gulvet/s/1-79-7278876> (Hentet: 13. desember 2022).

Norgesenergi (2022) *Lønner det seg å koke opp vannet i vannkoker eller på komfyr?* Tilgjengelig fra: <https://norgesenergi.no/stromsmart/lonner-det-seg-a-koke-opp-vannet-i-vannkoker-eller-pa-komfyr/> (Hentet: 30. november 2022).

Norgesenergi (2021) *Vet du hva som bruker mest strøm av tørketrommelen, vaskemaskinen eller komfyren?* Tilgjengelig fra: <https://norgesenergi.no/stromsmart/hva-bruker-mest-strom/> (Hentet: 13 desember 2022).

NORSIRK (2022) *Papir, papp, og kartong* (for privat husholdning). Tilgjengelig fra: <https://norsirk.no/kildesortering/papir-papp-kartong/> (Hentet 12 desember 2022).

Norsk Folkemuseum (2022a) *På kjøkkenet*. Tilgjengelig fra: <https://norskfolkemuseum.no/P%C3%A5-kj%C3%B8kkenet> (Hentet: 2. desember 2022).

Norsk Folkemuseum (2022b) *Juletreet*. Tilgjengelig fra: <https://norskfolkemuseum.no/juletreet> (Hentet: 14. november 2022).

Nygaard, G. N. (2018) *Stor variasjon i kvalitet blant støvsugere*. Tilgjengelig fra: <https://test.no/beste-st%C3%B8vsuger>. (Hentet: 23. november 2022).

Nynorskordboka (2023) *Tekanne*. Språkrådet og Universitetet i Bergen. Tilgjengelig fra: <https://ordbokene.no/nn/77956> (Hentet: 03.05.2023).

Næss, K. H. (2019) *Juletre* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/juletre>. (Hentet: 11. november 2022).

Oddenberg, M. (2021) *Flagg på juletreet*. Tilgjengelig fra: <https://villabergfall.com/2021/11/27/flagg-pa-juletreet/> (Hentet: 11. desember 2022).

Okkelmo, S. (2013) *Her er sannheten om støvet og hybelkaninene*. Tilgjengelig fra: <https://www.kk.no/livstil/her-er-sannheten-om-stovet-og-hybelkaninene/67907697> (Hentet: 12. desember 2022).

Olsen, S.J. (2019). *Disse kjøkkenapparatene har kortest levetid*. Tilgjengelig fra: <https://www.tek.no/nyheter/nyhet/i/1nXr9J/disse-kjoekkenapparatene-har-kortest-levetid> (Hentet: 29. november 2022).

OMO (2022) *Håndvask: 3 tips for å vaske for hånd*. Tilgjengelig fra: <https://omo.no/klesvask/handvask-vaske-klaer-for-hand/> (Hentet: 6. desember 2022).

- Opplysningskontoret for Meieriprodukter (2022) *Dette er nordmenns favorittpålegg*. Tilgjengelig fra: <https://www.melk.no/Inspirasjon/Kokkens-tips/Dette-er-nordmenns-favorittpaalegg> (Hentet: 24. november 2022).
- Opplysningskontoret for frukt og grønt (2022) *Vasking av frukt, bær og grønnsaker*. Tilgjengelig fra: <https://www.frukt.no/artikler/vasking-av-frukt-bar-og-gronnsaker> (Hentet: 28. desember 2022).
- Ottemo, M. (2021) *Rekordsalg av vaffeljern*. Tilgjengelig fra: <https://www.elektronikkbransjen.no/handel-vaffeldagen/rekordsalg-av-vaffeljern/212556> (Hentet: 18. oktober 2022).
- Pedersen, B. (2021) *Salt (anvendelse)* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/salt-anvendelse> (Hentet 28. desember 2022).
- Persvold, A.Z. (2019) *Vater* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/vater> (Hentet: 15. desember 2022).
- Pedersen, R. (2020) *Kjøpeguide komfyr*. Tilgjengelig fra: <https://www.smartepenger.no/kjopeguider/1809-komfyr>. (Hentet: 9. november.)
- Petterson, T. (2017) *Disse knivene trenger du*. Tilgjengelig fra: <https://www.klikk.no/mat/spise/disse-knivene-trenger-du-2533526> (Hentet: 15. desember 2022).
- Rao, N.D., Min, J. (2018) *Decent Living Standards: Material Prerequisites for Human Wellbeing*. Soc Indic Res 138, 225–244. <https://doi.org/10.1007/s11205-017-1650-0>.
- Regjeringen (2022) *Strengere krav til kildesortering av avfall*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/strengere-krav-til-kildesortering-av-avfall/id2917708/> (Hentet: 8 desember 2022).
- Regjeringen (2016) *Krav til miljøvennlig utforming av støvsugere*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2011/feb/krav-til-miljovennlig-utforming-av-stovsugere/id2433843/>. (Hentet: 13 april 2023).
- Raghoobar, S., Rongen, S.V, Lie, R., Vet, E.D. (2019) *Identifying social norms in physical aspects of food environments: A photo study*. Tilgjengelig fra: <https://doi.org/10.1016/j.appet.2019.104414> (Hentet: 16 desember 2022).
- Risberg, T. (2015) *Branntepper kan gi falsk trygghet*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/livsstil/branntepper-kan-gi-falsk-trygghet-1.12134333> (Hentet: 28 desember 2022).
- Risåsen, T. og Forseth, T. (2022) *Norske hjem*. Tilgjengelig fra: <https://www.magasinet-norskehjem.no/historiske-gardiner/> (Hentet: 28 desember 2022).
- Rosvold, A., K. (2021) *Skiftenøkkel* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/skiften%C3%B8kkel> (Hentet: 14. desember 2022).

Rosvold, K.A. (2019) *Tang* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: https://snl.no/tang_-_verket%C3%B8y (Hentet: 13. desember 2022).

Røshold, J. (2018) *Nye krav til støvsugere*. Tilgjengelig fra: <https://www.elektronikkbransjen.no/bransjen-energimerking-eu/nye-krav-til-stovsugere/186246> (Hentet: 23. november 2022).

Schultz, B. (2022) *Kan jeg fjerne kaffesmagen fra termokanden?* Tilgjengelig fra: <https://samvirke.dk/artikler/kan-jeg-fjerne-kaffesmagen-fra-termokanden> (Hentet: 16. desember 2022).

Skousen (2022) *Hvilken fryser skal jeg velge?* Tilgjengelig fra: <https://www.skousen.no/pb/guide-fryser/> (Hentet: 5. desember 2022).

Skuland, S. E., Borda, D., Didier, P., Dumitraşcu, L., Ferreira, V., Foden, M., ... & Teixeira, P. (2020) *European food safety: Mapping critical food practices and cultural differences in France, Norway, Portugal, Romania and the UK*. SIFO-rapport nr 6. ISBN: 978-82-7063-506-1. Oslo: OsloMet. Tilgjengelig fra <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/handle/20.500.12199/3112>.

Skøtt, M. (2022) *Så mye strøm bruker en oppvaskmaskin*. Tilgjengelig fra: <https://gjoerdetselv.com/energisparing/sa-mye-strom-bruiker-en-oppvaskmaskin> (Hentet: 16. desember 2022).

Slette-meås, D., Mainsah, H. og Berg, L. (2018) *Eldres digitale hverdag*. SIFO oppdragsrapport nr. 18-2018. Tilgjengelig fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmloi/handle/20.500.12199/1309?locale-attribute=no> (Hentet 29. desember 2022).

Sol.no. (2018) *Så ofte bør du egentlig vaske toalettet*. Tilgjengelig fra: <https://sol.no/bolig/sa-ofte-bor-du-egentlig-vaske-toalettet/69947104> (Hentet: 12. desember 2022).

Sonne, F.G.H. (2019) Spør en forsker: Hvordan kom folk seg opp om morgenen før vekkerklokken ble oppfunnet? I Forskning.no. Tilgjengelig fra: <https://forskning.no/kulturhistorie-samfunn-spor-en-forsker/spor-en-forsker-hvordan-kom-folk-seg-opp-om-morgenen-for-vekkerklokken-ble-oppfunnet/1340422> (Hentet: 27 april 2023).

Solbu E. L. (2011) *Er dette Norges viktigste oppfinnelse?* Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/viten/norges-viktigste-oppfinnelse-1.7658928> (Hentet: 23. november 2022).

Sortere.no (2022) *Slik sorterer du der du bor*. Tilgjengelig fra: <https://sortere.no/hvordan/kommune/Oslo> (Hentet: 4 desember 2022).

Staypro (2022) *Velg riktig skrutrekker eller drill*. Tilgjengelig fra: <https://www.staypro.no/kunnskapsportalen/guider/velg-riktig-skrutrekker-eller-drill> (Hentet: 13 desember 2022).

Stovner, I.L. og Thomassen, M. (u.å) *Advent* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/advent> (Hentet 3. mars 2023).

Strandbakken, P. og Lavik, R. (2018) *Har hvitevarenes levetid endret seg fra 1998 til 2017?* SIFO oppdragsrapport nr. 2-2018. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5356> (Hentet: 14 desember 2022)

Strandbakken, P. og Bøyum, S.L. (2017). *Reklamasjonsfrister*. SIFO oppdragsrapport nr. 7-2017. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5349> (Hentet: 12. desember 2022).

Strandbakken, P. (2007) *Produktlevetid og miljø muligheter og hindringer for en refleksiv økologisk modernisering av forbruket; en teoretisk og empirisk undersøkelse*. SIFO oppdragsrapport nr. 7-2007. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/5231>. (Hentet: 25 april 2023).

SSB (2023) Internett og mobiltelefon. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/faktaside/internett-og-mobil> (Hentet: 27 april 2023).

SSB (2022a) Familie og husholdninger. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/familier-og-husholdninger> (Hentet 29 desember 2022).

SSB (2022b) *Norsk mediebarometer*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/tids-og-mediebruk/statistikk/norsk-mediebarometer> (Hentet: 12. desember 2022).

Staarvik, K.P.S. (2017) *Tingene du faktisk trenger*. Tilgjengelig fra: <https://www.kk.no/bolig/tingene-du-faktisk-trenger/67966730> (Hentet: 18. desember 2022).

Stavanger kommune (2022) *Giffri hverdag*. Tilgjengelig fra: <https://www.stavanger.kommune.no/klimastavanger/gronne-rad/giffri-hverdag/> (hentet: 12 april 2023).

Sæther, W.R. (2017) *Har brannslukkeren din gått ut på dato?* Tilgjengelig fra: <https://brannvernforeningen.no/nyheter/2017/09/har-brannslukkeren-din-gatt-ut-pa-dato/> (Hentet: 15. desember 2022).

Søderholm, J. (2019) *Viktigste verktøy til gjør-det-selv-oppussing*. Tilgjengelig fra: <https://verktoy24.no/hjemmesnekret/12-viktigste-verktoy-til-gjor-det-selv-og-oppussing/> (Hentet: 23 desember 2022).

Sørensen, N.L. (2021) *Guide: Det du trenger når du flytter hjemmefra*. Tilgjengelig fra: <https://boligpluss.no/interior/guide-det-du-trenger-nar-du-flytter-hjemmefra> (Hentet: 15. desember 2022).

Sørheim, A. (2001) *Godt verktøy er halve jobben: Jernia fra 1951-2001*. Utgiver: Jernia (Hentet: 15. desember 2022).

Sørhøy, M.S., Wiseth, E., Heir, W. og Brønseth, L. (2021) *Stell av føtter*. Tilgjengelig fra: <https://ndla.no/nb/subject:1:1b7155ae-9670-4972-b438-fd1375875ac1/topic:f34d2b28-d8dc-4ecb-aad6-c27b746861b7/topic:d2fb2400-6e14-41a8-9203-cd509b4d04a8/resource:1:6025> (Hentet: 23. desember 2022).

- Tekguide.no (2022) *Støvsuger Test 2022*. Tilgjengelig fra: <https://www.tekguide.no/stovsuger-test/> (Hentet: 17. november 2022).
- Thorp, S. (2022) *Vil at alt skal samles inn og sorteres- og ha differensiert avfallsgebyrer i hele landet*. Tilgjengelig fra: <https://avfallnorge.no/bransjen/nyheter/mdir-med-anbefalinger-om-nye-krav-til-kildesortering>. (Hentet: 13 desember 2022).
- Tools (2022) *Slik velger proffene riktig bits og bitssett*. Tilgjengelig fra: <https://www.tools.no/tips-fra-proffen-til-proffen/slik-velger-proffene-riktig-bits-og-bitssett/> (Hentet: 15. desember 2022).
- Tufte, P. A. (1999) *Brukstid på vaskemaskiner, støvsugere og komfyrer*. Tilgjengelig fra: <https://hdl.handle.net/20.500.12199/3650> (Hentet: 23. desember 2022).
- Tuv, N. (2019) *211 egg hver i året*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/211-egg-hver-i-aret> (Hentet: 14. desember 2022).
- Tyssen, N. Å. (2007) *Nå har vi vasket golvet*. Tilgjengelig fra: <https://www.ifi.no/na-har-vi-vaska-golvet> (Hentet: 12. desember 2022).
- Vabro, P. C. (2015) *Så ofte bør du bytte ut kjøkkenutstyret ditt*. Tilgjengelig fra: <https://www.godt.no/aktuelt/i/GGgAb4/saa-ofte-boer-du-bytte-ut-kjoekkenutstyret-ditt> (Hentet: 17. desember 2022).
- Valvik, E. M. (2014) *Da vaskemaskinen ble allemannseie*. Tilgjengelig fra: <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/L0G5J/da-vaskemaskin-ble-allemannseie> (Hentet: 4. november 2022).
- Vattekar, B. A. (2020) *Med norske flagg og med stjerne på toppen*. Tilgjengelig fra: <https://digitaltmuseum.no/021189041977/med-norske-flagg-og-med-stjerne-i-toppen> (Hentet: 10. desember 2022).
- Velgenkelt.no (2021) *Håndmikser Test: De 6 Beste På Markedet i 2022*. Tilgjengelig fra: <https://velgenkelt.no/handmikser/> (Hentet: 19. oktober 2022).
- Verisure (2022) *Brannteppe som brannslukningsutstyr*. Tilgjengelig fra: <https://www.verisure.no/brannalarm/brannteppe> (Hentet: 15. desember 2022).
- Vestheim, E. (2015) *Når bør stekepannen byttes ut?* Tilgjengelig fra: <https://viivilla.no/kjokken/annet-om-kjokken/nar-bor-stekepannen-byttes-ut> (Hentet: 14. desember 2022).
- Vetlesen, K. og Grindeland, J.M. (2021) *Pepper (krydder)* i Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: [https://snl.no/pepper - krydder](https://snl.no/pepper-krydder) (Hentet: 28. desember 2022).
- Whiteaway (2019). *Guide: Slik velger du riktig kjøleskap*. Tilgjengelig fra: <https://www.whiteaway.no/hverdagen/post/slik-velger-du-riktig-kjoleskap/> (Hentet: 5. desember 2022).

Wilberg, M. (2015) *Hvor ofte skifter du støvsugerposer*. Tilgjengelig fra: <https://viivilla.no/interior/renhold-og-inneklima/hvor-ofte-skifter-du-stovsugerpose>
<https://viivilla.no/interior/renhold-og-inneklima/hvor-ofte-skifter-du-stovsugerpose/> (Hentet: 22. desember 2022).

Williams, A. (2019) i Which.m.co.uk. *Most reliable kitchen gadgets revealed*. Tilgjengelig fra: <https://www.which.co.uk/news/article/most-reliable-kitchen-gadgets-revealed-aMwhg6b4kveA> (Hentet: 29. november 2022).

Wold, C. G. (2017) *Slik får du orden i klesskapet*. <https://www.klikk.no/bolig/tips-til-et-ryddigere-skap-3555347> (Hentet: 11. desember 2022).

Wold, M. (2018) *Se hva som skjedde med gulrøttene og grønnsakene uten plast*. Tilgjengelig fra: <https://www.nrk.no/livsstil/se-hva-som-skjedde-uten-plast-1.14241316> (Hentet: 18. desember 2022).

Vedlegg 1: Intervjuguide husholdningsartikler: Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil

17.30 Del 1: Introduksjon og føringer (15-20 min):

Hei og velkommen til dagens fokusgruppe! Vi kommer til å ta opp lyd og bilde fra denne fokusgruppen, men det er kun forskere som jobber på prosjektet og de som skal transkribere som skal se og lytte til det. Alle resultatene vil bli aidentifisert – er det OK for alle?

[starte opptak]

Vi har sendt et informasjonsskriv dere har fått i forkant. Der står det litt praktiske ting om deres rettigheter. Har dere lest det? I forbindelse med det, er det viktig at vi får en bekreftelse til, på opptak, på at det går greit. Kan vi få en bekreftelse muntlig om at dere har lest informasjonsskrivet?

Hvis noen ikke har lest infoskriv:

Gir informasjon om prosjektet og hva deltagelsen innebærer. Det er frivillig å delta, du kan når som helst trekke deg. Alle personopplysninger vil bli anonymisert og behandles konfidensielt.

Takke deltakerne for at de stiller opp, samt **introduksjon av deltaker: navn, alder og husholdningstype**

17.40 Introduksjon til prosjektet og fokusgruppesamtale:

Målet med gruppesamtalen:

Gruppesamtalen vil dreie seg om utstyr og ting som gjerne kan beskrives som varige produkter i hjemmet som typisk brukes til mat, renhold, vedlikehold og organisering i hjemmet og som eies eventuelt brukes av flere i husholdet, altså som ikke eies av enkeltpersoner alene.

NÆRMERE BESTEMT VIL VI SNAKKE OM: Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil.

Vi ønsker en samtale om dette siden vi skal oppdatere denne budsjettposten i SIFOs Referansebudsjett.

Referansebudsjettet er et uttrykk for utgifter på varer som alle i befolkningen trenger for å kunne delta i samfunnet og består av flere varekurver, hvor vi beregner kostnadene (altså i kroner) ved å kjøpe og vedlikeholde varekurvene. Referansebudsjettet består blant annet av Mat og drikke, klær og sko, møbler osv. I dag er det Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil som er dagens tema. Det er derfor vi har invitert dere i dag for å få

informasjon om hva dere mener er et akseptabelt forbruk av disse varene. I tillegg benytter vi oss av ekspertkunnskap eller offentlige føringer for eksempel helsemyndighetenes kostholdsråd for å vurdere hva som skal være med.

Er det noen av dere som har kjennskap til Referansebudsjettet fra før, eller har brukt det tidligere?

Hva har dere eventuelt hørt om det? Hva tenker dere eventuelt om det?

Vi skal snart forklare litt mer om hva referansebudsjettet er, men først...

17.46 Praktisk informasjon:

Vi vil holde på i ca. 2 timer.

Siden vi holder fokusgruppen online er det greit at vi har noen veldig enkle kjøreregler:

Vi vet det kan være fristende å multitaske når en likevel sitter på datamaskinen, men vi håper dere kan holde fokus på denne samtalen i disse to timene.

Det er veldig fint om alle kan se i kamera/skjermene sånn at vi ser hverandres ansikter og ansiktsuttrykk – siden det da ligner mer på en vanlig samtale.

Vi ser helst at dere ikke bruker chattefunksjonen og heller sier det dere har på hjertet i plenum.

Det er vanlig med ulike meninger i en gruppesamtale. Husk at det er ingen riktige eller gale svar her og at vi er interesserte i alle oppfatninger. Det er også lov å endre sin oppfatning.

Etter vi har diskutert et tema så oppsummerer vi diskusjonen og da kan hver og en av dere si om dere er enige eller uenige.

17.48: Gruppesamtale:

Vi ønsker å snakke om tre tema:

Først vil vi snakke om referansebudsjettet – hvordan det er bygd opp og hvilke forutsetninger det baserer seg på.

Etter det har vi noen spørsmål om deres oppfatning av levestandard og nødvendige behov, som skal oppfylles for at man skal kunne være en del av det norske samfunnet.

I den tredje delen vil vi se nærmere på varekategoriene som dekker flere behov i hjemmet og hvilke varer man konkret trenger i dagens Norge. Samt rutiner for innkjøp og anskaffelse

Det er fra begynnelsen av viktig at alle er klar over at vi ikke ønsker å diskutere din egen husholdning og situasjon eller utgifter, men at vi i samtalen har et fokus på hva man trenger for å kunne leve på nivået referansebudsjettet legger til grunn. Vi ønsker gjerne å høre tanker dere har om hvordan faktorer som alder, bosted, husholdningsstørrelse og lignende kan påvirke husholdningens behov og forbruk underveis i samtalen.

Dere må gjerne bruke egen erfaring, men filtrer gjerne vekk det dere anser som veldig spesifikt for din/deres situasjon. Dere er i dag representanter for norske husholdninger.

17.50 Del 2: Referansebudsjettets forutsetninger og oppbygning (20-25 min)

Litt mer utdypende om referansebudsjettet

Referansebudsjettet skal dekke både løpende og mer sjeldne utgifter som husholdninger har, ved å legge til grunn et 'akseptabelt forbruksnivå' som for oss betyr å gi mulighet til å delta i vanlige sosiale aktiviteter og å kunne dekke vanlige behov i en husholdning. Som nevnt tidligere, består referansebudsjettet av flere varekurver, eller budsjettposter, som enten er individspesifikke eller husholdningsspesifikke. Forskjellen her er om varen primært blir brukt av enkeltpersoner i en husholdning, eller om de i all hovedsak brukes av hele husholdningen. Blant de individspesifikke finner vi for eksempel "Klær og sko", mens møbler er et godt eksempel på husholdningsspesifikke varekurver. Det samme gjelder også for husholdningstekstil og de andre varekurvene som vi skal snakke om i dag.

Ved hjelp av denne og flere/alle fokusgruppeintervjuene vi gjør, ønsker å sitte igjen med lister over varer i kategoriene: Kjøkkenutstyr, Glass- og stentøy og Husholdningstekstil. Deretter samler vi inn priser for alle varene for å estimere den månedlige kostnaden dette utgjør for husholdninger av ulike størrelser. Her vil vi også ta høyde for levetiden og antall (dersom man trenger flere av en vare) for forskjellige husholdninger.

17.51 Forutsetninger: For å beregne et akseptabelt forbruksnivå tar vi noen forbehold om hvordan forbrukere handler og oppfører seg. Vi antar at alle i referansebudsjettet er ved god helse og i fast jobb, samt at de handler økonomisk (dvs. at de planlegger innkjøp, ikke handler unødvendig og ikke sløser.)

Hva synes dere om disse forutsetningene?

Synes dere det er noen problemer med den forståelsen av hvordan folk handler varer og styrer sitt forbruk? Hvorfor/hvorfor ikke?

Fra nå av vil vi at dere skal tenke på kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil – vi snakker da om ting og utstyr som man gjerne har i flere år, som eies og brukes flere i husholdningen og som man gjerne kjøper inn i spesialforretninger, ikke i dagligvarebutikker.

Hva tenker dere om varekurvene? Kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil – Hva omfatter det?

Hva tenker dere inngår i de forskjellige kategoriene?

Bekreft/oppklare hva vi legger i begrepet/hvilke typer varer og tjenester som ligger i denne varekurven i referansebudsjettet...

Alternativt nevne ting som skal inngå, som de ikke nevner selv.

17.56 Teoretisk utgangspunkt, levestandard, nødvendige behov og samfunnets forventninger:

Nå skal vi gå litt videre og snakke om forutsetninger og føringer vi legger til grunn for disse varekurvene i referansebudsjettet.

I referansebudsjettet er vi opptatt av hva vi mennesker trenger for å ha en akseptabel levestandard. For å komme frem til dette tar vi utgangspunkt i hvilke behov vi har, og hvilke sosiale roller vi bør kunne innta for å oppnå den levestandarden. Med sosiale roller mener vi eksempelvis å kunne fylle foreldrerollen tilstrekkelig ved at du har det du trenger for å ivareta barnet ditt og gi det en god barndom hvor de opplever å være sosialt inkludert. Det kan også være knyttet til rollen som venn og nabo, og behov for å kunne invitere mennesker hjem på lik linje som de rundt deg. Med andre ord er vi da opptatt av hvordan det å ha et visst forbruksnivå gjør det mulig å delta i samfunnet, eller vise versa, hvordan det å *ikke* ha et visst forbruksnivå kan gjøre at man føler man skiller seg ut negativt i forskjellige sammenhenger.

For å oppsummere er vi altså opptatt av å identifisere et bestemt forbruksnivå for å kunne fylle sosiale roller og dekke behov - ikke bare fysiske, men også sosiale behov som å føle seg inkludert og likeverdig de rundt seg.

17.57 Samfunnets forventninger og sosiale arenaer:

(Mål: å identifisere sosiale roller deltakere mener det er viktig å kunne oppfylle og å identifisere arenaer det er viktig å være til stede på for å kunne oppfylle disse rollene)

Først vil vi diskutere hvilke former for sosial deltakelse man i Norge bør være i stand til å inngå i. Her er det selvsagt forskjellige preferanser, og igjen – vi skal ikke snakke om hva dere konkret gjør i hverdagen, men hva **våre husholdninger** skal kunne gjøre i hverdagen, og hvordan forbruket man har kan ha noe å si for det.

Hvilke arenaer er det viktig å kunne være til stede på og delta i som [voksne], [voksne par] [familie med ungdom(er)], [familie med småbarn], [aleneforeldre]?

Hvilke roller/posisjoner bør alle i Norge kunne innta i sitt liv?

Vise eksempler etter de har fått muligheten til å svare uten hjelp.

Her er noen eksempler på arenaer som er aktuelle for husholdninger og individer: Har det noen kostnadsimplikasjoner/roller/arenaer? Hvor mye skal man være med i?	
Arenaer	Roller
Hjemmet	Foreldre
Storfamilien	Barn

Nabolag	Barnebarn, søskenbarn, nevø, niese etc.
Skole/barnehage	Nabo
Jobb	Rolle i organisasjonslivet
Organisert aktivitet/medlemskap i forening	Venn
	Kollega
	Andre roller:
	Statsborger
	Gutt/ jente, mor/far (kjønnsrolle)
	Aldersmessig rolle

Er noen av disse viktigere enn andre? - Hvorfor?

Kan man tenke seg at Kjøkkenutstyr, Glass- og stentøy og Husholdningstekstil kan ha noe å si for disse rollene?

Hvordan kan det å ikke ha råd til noen av disse varene føre til at det blir vanskelig å fylle disse rollene tilstrekkelig? - Og hvilke roller er det da eventuelt snakk om?

Ok. Så da har vi lyst til å diskutere hvilke behov dere tenker at varene (i de tre underkategoriene) kan oppfylle?

Hygiene
Helse
Beredskap/sikkerhet
Sosial
Emosjonell
Mobilitet
Lek og fritid
Identitets- og/eller livsstilsmarkør

Er noen av funksjonene viktigere enn andre?

Er det noen av funksjonene dere tenker ikke er like viktige som de andre?

Er det noen funksjoner som mangler?

18.06 Levestandard:

Da går vi videre til levestandard og ulike definisjoner av forbruksnivåer. Med levestandard tenker vi også på i hvilken grad det er mulig å få behov tilstrekkelig oppfylt og å kunne delta på lik linje med andre i samfunnet.

Så da lurer vi på:

<p>Hvis dere tenker generelt på levestandard og ulike forbruksnivåer?</p>	<p>Hva tenker dere på når dere hører:</p> <ul style="list-style-type: none">Nøkternt forbruk?Anstendig forbruk?Rimelig forbruk?Akseptabelt forbruk?Alminnelig forbruk?
<p>Hvordan kan man tenke rundt disse begrepene og forbruk av del1/del2?</p>	<ul style="list-style-type: none">Nøkternt forbruk av husholdningsartiklerAnstendig forbruk av husholdningsartiklerRimelig forbruk av husholdningsartikler?Akseptabelt forbruk av husholdningsartikler?Alminnelig forbruk av husholdningsartikler?

Takk for innspill på forbruksnivåer. I resten av dagens fokusgruppe vil vi at dere skal la forbruksnivået i referansebudsjettet være utgangspunktet for diskusjonene.

Referansebudsjettets forbruksnivå

Forbruket er akseptabelt i den forstand at de fleste – uansett inntekt – kan leve på dette nivået uten å skille seg for mye ut. Dette er et forbruk som en med rimelighet kan forvente at personer som er i arbeid har tilgang til.

Hva tenker dere om dette forbruksnivået? Hva tenker dere at det betyr i praksis – når det gjelder hvilke varer og tjenester man kan ta seg råd til?

Oppsummere en konklusjon på det som har blitt diskutert. Spørre om informantene er enige/ikke enige – be om begrunnelse/argumentasjon hvis uenig.

18.15 Bolk 2:

Kjøkkenutstyr: (20 min)

Info: Vi skal nå snakke om kategorien Kjøkkenutstyr. Den omfatter alt man har av utstyr på kjøkkenet, som ikke går på strøm, og som man gjerne bruker i forbindelse med matlaging.

Så da lurer vi på, hva mener dere bør inngår i et akseptabelt forbruk av Kjøkkenredskaper?

Hva trenger man for å lage mat?

Utstyr man bruker før man varmebehandler maten – hvis man i det hele tatt varmebehandler maten?

Skjærebrett: plast vs. Tre? – hvor mange skjærebrett/-fjølere trenger man?

Når man varmebehandler maten?

Til kald mat?

Utstyr til oppbevaring av mat og drikke

Salt- og pepperbørser?

Trakt?

Ok, nå har vi snakket en del om varer dere mener en bør ha på kjøkkenet, så et oppfølgingsspørsmål vi har der er: Hva tenker dere man bør være i stand til å gjøre på kjøkkenet sitt med tanke på matlaging når man lever på et akseptabelt forbruksnivå? Ta gjerne utgangspunkt i varene dere nettopp har diskutert.

Kjeler, gryter og stekepanner: Hva slags materiale bør man kjøpe de i? Er det fordeler/ulempes ved forskjellig materialvalg?

Hva slags kniver trenger man på kjøkkenet? Hvor gode kniver trenger man?

Hvilke andre redskaper trenger man?

Hverdagsmat vs. Helgemat?

Hva trenger man av redskaper til bakst hjemme?

Baker folk fortsatt? Hvor ofte?

Hva slags bakst tenker dere eventuelt inngår i et akseptabelt forbruk?

Hvor ofte er det anledning for å bake når man lever på et akseptabelt forbruksnivå? Altså, når spiser folk kaker og boller?

Er det forskjell i behov mellom forskjellige husholdninger?

Hva tenker dere man ikke trenger på et kjøkken når man lever på et akseptabelt forbruksnivå?

Trakt?

Tekanne?

Termokanne?

Kjøkkenvekt?

Potet-/grønnsaks skreller vs. ostehøvel?

Rivjern?

Hullsleiv?

Grønnsaksbørste?

Har kjøkkenuret blitt erstattet av mobilen/innebygde ur i ovnen?

Av alt kjøkkenutstyret vi nå har snakket om... Tenker dere at det er noen av disse produktene en bør kunne kjøpe inn, ikke bare av praktiske, men også andre årsaker når man lever på et akseptabelt forbruksnivå?

Glass og Stentøy (25min)

Info: Glass- og stentøy omfatter produkter man bruker til spising og servering hjemme.

Så, da er vårt spørsmål til dere:

Hva trenger man for å ha et akseptabelt forbruk av:

Servise?

Hva slags tallerkener trenger man hjemme?

Vanlige tallerkener

Dype tallerkener

Skål til middagsmat?

Dessertskål?

Hvor mange asjetter trenger man hjemme?

Pr. person?

Daglig bruk?

Trenger man ekstra asjetter til besøk? Hvor mange ekstra?

Bør man kunne kjøpe ett helt sett med servise?

Og, bør en ha mulighet til å ha et helt sett med eget pen-servise?

Hva slags glass trenger man i hjemmet?

Melkeglass?

Vinglass?

Krus?

Kaffekopper? – har folk fortsatt kaffekopp med tilhørende skål?

Tekopper?

Andre typer glass?

Bestikk:

Hvor mange gafler trenger man hjemme?

Hvor mange kniver trenger man hjemme?

Hva med frokost og kveldsmat?

Hvor mange spiseskjeer trenger man hjemme?

Hvor mange te skjeer trengte man hjemme?

Salatbestikk?

Ostehøvel?

Annet?

Servering:

[Hva bør inngå i et akseptabelt forbruk av ting man serverer mat med og i?](#)

Hva serverer man forskjellige typer mat i?

Kokt mat?

Stekt mat?

Ovnsbakt mat?

Kald mat?

Salat

Pasta?

Bordbeskytter til å ha under varme kasseroller og sånt? – er disse fortsatt laget av kork?

[Hvordan serverer man mat på bordet i hverdagen?](#)

I helgen?

Når man har gjester?

Brødkurv?

Bruker man bordbeskytter hjemme?

Hvordan serverer man drikke og saus?

Mugge til vann?

Sausenebb/sausemugge?

Egen liten mugge til kaffe/fløte?

Hvordan dekorerer man ellers bordet hjemme?

Er det vanlig å ha vaser, lysestaker osv der man spiser?

Er dette noe folk bør ha råd til?

Av alt glass- og stentøyet vi nå har snakket om... Tenker dere at det er noen av disse produktene en bør kunne kjøpe inn, ikke bare av praktiske, men også andre årsaker når man lever på et akseptabelt forbruksnivå?

Bidrag til hyggen hjemme?

18.55 Husholdningstekstil (15 min)

Intro: Siste kategori vi skal igjennom er husholdningstekstil. Dette er tekstilvarer som man kjøper inn og bruker i husholdningen, her snakker vi ikke om klær osv, noe vil allikevel være tett på kroppen og andre ting ikke. Med andre ord, varene som skal bli diskutert nå er varer som håndklær, dyne, gardin, spisebrikker og kjøkkenhåndkle.

Hva slags husholdningstekstiler trenger man på senga? (dyne, pute, laken, putevar og dynetrek?)

Hva slags dyne trenger man, basert på årstider? Er det vanlig å ha sommerdyne og bytte til vinterdyne, eller ha sommerdyne men med pledd når det blir vinter?

Å ha sommerdyne og vinterdyne: er det et voksenfenomen?

Hvor lenge varer dyner og puter før de må skiftes ut?

Hva slags materiale bør dyne og pute være lagd av? – hvilken rolle spiller komfort her?

Hva med putevar, laken og dynetrekk?

Madrassbeskytter?

Antall skift?

Hva slags husholdningstekstiler trenger man på;

På badet? (badehåndklær)

På kjøkkenet? (gryteklut, kjøkkenhåndklær)

Andre rom i huset? (gardin på stue og soverom, duk i spisestuen)

Hvor ofte skal man vaske husholdningstekstiler?

Hvordan påvirkes hygiene og vasking av varene mellom husholdninger som har barn og ikke?

Hvor ofte bytter man ut/kaster ut husholdningstekstiler?

Nært kroppen: badehåndklær, handkle og sengelaken, putevar

I hvilke rom trenger man gardiner?

Forskjell mellom rom?

Hva slags gardiner? Rullgardin?

Hva trenger man for å henge de opp?

Hva er alternativet til gardiner?

Viktig del av hyggen hjemme? Hva er de praktiske funksjonene?

I hvilke rom har man duk? Hvor mange duker trenger man?

Hverdag vs. Høytid/selskap?

Oppsummere en konklusjon og spørre om informantene er enige/uenige. Hvis uenig, etterspør begrunnelse.

19.10 Del 4: reparasjon og innkjøp (10-15 min)

Reparasjon:

Intro: Av de produktene vi har snakket om i dag, så er det jo flere av de som

I en husholdning så har jo flere produkter som er kan gå i stykker eller begynne å funke dårligere eller bli ødelagt etter hvert som tiden går. Hva tenker dere om reparasjon kontra å kjøpe ny av denne type produkter?

Er det noe av dette som kan repareres når det går i stykker/blir ødelagt?

Når har man behov for å skifte ut?

Hva må skiftes ut jevnlig?

Kniver? Vedlikehold?

Innkjøpspraksis:

Intro: Vi har nå kommet til den siste delen av gruppesamtalen. I denne delen ønsker vi å spørre dere noen konkrete spørsmål om innkjøp og utgifter.

Gjennomførbarhet:

Mener dere det er realistisk å anta at alle har kapasitet, tid, kunnskap og ferdigheter til å handle økonomisk? I hvilke situasjoner er disse antagelsene realistiske/urealistiske?

I hverdagen

Har man tid?

Blir innkjøpene planlagt eller fylles det på etter behov?

Er det noen praktiske utfordringer?

Tid

Tilgang på butikker? Netthandel?

Type butikk:

Hvilke typer butikker er det hensiktsmessig å bruke hvis man har referansebudsjettets forbruksnivå?

Hvilke butikker er representert i hele landet?

Skal man ha frihet til å velge butikk?

Lavpris? – er det mulig å handle lavpris her? Hvilke produkter er det mulig å handle i lavprisbutikker?

Det er jo også slik at det kan være forskjeller mellom forskjellige produsenter. Er det sånn at det er stor forskjell mellom kvalitet og pris på produktene? Henger det sammen?

Er det rimelig å forvente at de som lever på referansebudsjettets forbruksnivå skal handle i de rimeligste butikkene og kjøpe de billigste produktene? Hvorfor/hvorfor ikke?

19.25 Del 5: Avslutning (5min)

[Oppsummering]

[Takke for deltakelsen]

[informasjon om: - hvordan informasjonen de har bidratt med benyttes videre - gavekort]

Takk, dere har gitt oss mye verdifull informasjon. Ha en fin kveld videre 😊

Vedlegg 2 Intervjuguide el-artikler, jernvarer og husholdningstekstil

17.30 Del 1: Introduksjon og føringer (15-20 min):

Hei og velkommen til dagens fokusgruppe! Vi kommer til å ta opp lyd og bilde fra denne fokusgruppen, men det er kun forskere som jobber på prosjektet og de som skal transkribere som skal se og lytte til det. Alle resultatene vil bli aidentifisert – er det OK for alle?

[starte opptak]

Vi har sendt et informasjonsskriv dere har fått i forkant. Der står det litt praktiske ting om deres rettigheter. Har dere lest det? I forbindelse med det, er det viktig at vi får en bekreftelse til, på opptak, på at det går greit. Kan vi få en bekreftelse muntlig om at dere har lest informasjonsskrivet?

Hvis noen ikke har lest infoskriv:

Gir informasjon om prosjektet og hva deltagelsen innebærer. Det er frivillig å delta, du kan når som helst trekke deg. Alle personopplysninger vil bli anonymisert og behandles konfidensielt.

Takke deltakerne for at de stiller opp, samt **introduksjon av deltaker: navn, alder og husholdningstype**

17.40 Introduksjon til prosjektet og fokusgruppesamtale:

Målet med gruppesamtalen:

Gruppesamtalen vil dreie seg om utstyr og ting som gjerne kan beskrives som varige produkter i hjemmet som typisk brukes til mat, renhold, vedlikehold og organisering i hjemmet og som eies, eventuelt brukes, av flere i husholdet, altså som ikke eies av enkeltpersoner alene. Og som gjerne kjøpes inn i spesialforretninger.

NÆRMERE BESTEMT VIL VI SNAKKE OM: HVITEVARER og annet EI-utstyr, Jernvarer (her skal vi forklare hva dette er for noe senere) og husholdningstekstil

Vi ønsker en samtale om dette siden vi skal oppdatere disse varekurvene i SIFOs Referansebudsjett.

Referansebudsjettet er et uttrykk for utgifter på varer som alle i befolkningen trenger for å kunne delta i samfunnet og består av flere varekurver, hvor vi beregner kostnadene (altså i kroner) ved å kjøpe og vedlikeholde varekurvene.

Referansebudsjettet består blant annet av Mat og drikke, klær og sko, møbler osv. I dag er det de nevnte varekurvene som er dagens tema. Det er derfor vi har invitert dere i dag for å få informasjon om hva dere mener er et akseptabelt forbruk av disse varene. I tillegg benytter vi oss av ekspertkunnskap eller offentlige føringer, for eksempel helsemyndighetenes kostholdsråd for å vurdere hva som skal være med.

Er det noen av dere som har kjennskap til Referansebudsjettet fra før, eller har brukt det tidligere?

Hva har dere eventuelt hørt om det? Hva tenker dere eventuelt om det?

Vi skal snart forklare litt mer om hva referansebudsjettet er, men først..

17.46 Praktisk informasjon:

Vi vil holde på i ca. 2 timer.

Siden vi holder fokusgruppen online er det greit at vi har noen veldig enkle kjøreregler:

Vi vet det kan være fristende å multitask når en likevel sitter på datamaskinen, men vi håper dere kan holde fokus på denne samtalen i disse to timene.

Det er veldig fint om alle kan se i kamera/skjermene sånn at vi ser hverandres ansikter og ansiktsuttrykk – siden det da ligner mer på en vanlig samtale.

Vi ser helst at dere ikke bruker chattefunksjonen og heller sier det dere har på hjertet i plenum.

Det er vanlig med ulike meninger i en gruppesamtale. Husk at det er ingen riktige eller gale svar her og at vi er interesserte i alle oppfatninger. Det er også lov å endre sin oppfatning.

Etter vi har diskutert et tema så oppsummerer vi diskusjonen og da kan hver og en av dere si om dere er enige eller uenige.

17.48: Gruppesamtale:

Vi ønsker å snakke om tre tema:

Først vil vi snakke om referansebudsjettet – hvordan det er bygd opp og hvilke forutsetninger det baserer seg på.

Etter det har vi noen spørsmål om deres oppfatning av levestandard og nødvendige behov, som skal oppfylles for at man skal kunne være en del av det norske samfunnet.

I den tredje delen vil vi se nærmere varekurvene som dekker flere behov i hjemmet og hvilke varer man konkret trenger i dagens Norge (f.eks. xxx.) Samt rutiner for innkjøp og anskaffelse

Dere er velkommen til å bruke egne erfaringer, men vi ønsker spesielt at samtalen har et fokus på hva man trenger for å kunne leve på nivået referansebudsjettet legger til grunn. I dag er dere dermed representanter for norske husholdninger.

Vi setter dessuten pris på ønsker å høre om faktorer som alder, bosted, husholdningsstørrelse og lignende kan påvirke husholdningers behov og forbruk underveis i samtalen.

17.50 Del 2: Referansebudsjettets forutsetninger og oppbygning (20-25 min)

Litt mer utdypende om referansebudsjettet

Referansebudsjettet skal dekke både løpende og mer sjeldne utgifter som husholdninger har, ved å legge til grunn et 'akseptabelt forbruksnivå' som for oss betyr å gi mulighet til å delta i vanlige sosiale aktiviteter og å kunne dekke vanlige behov i en husholdning. Som nevnt tidligere, består referansebudsjettet av flere varekurver, som enten er individspesifikke eller husholdningsspesifikke. Forskjellen her er om varen primært blir brukt av enkeltpersoner i en husholdning, eller om de i all hovedsak brukes av hele husholdningen. Blant de individspesifikke finner vi for eksempel "Klær og sko", mens møbler er et godt eksempel på husholdningsspesifikke varekurver. Det er også sånn for husholdningstekstil og de varekurvene vi skal snakke om i dag.

Ved hjelp av denne og flere/alle fokusgruppeintervjuene vi gjør, ønsker å sitte igjen med lister over varer i hver varekurv. Deretter samler vi inn priser for alle varene for å beregne den månedlige kostnaden dette utgjør for husholdninger av ulike størrelser. Her vil vi også ta høyde for levetiden og antall (dersom man trenger flere av en vare) for forskjellige husholdninger.

17.51 Forutsetninger: For å beregne et akseptabelt forbruksnivå tar vi noen forbehold om hvordan forbrukere handler og oppfører seg. Vi antar at alle i referansebudsjettet er ved god helse og i fast jobb, samt at de handler økonomisk (dvs. at de planlegger innkjøp, ikke handler unødvendig og ikke sløser.)

Hva synes dere om disse forutsetningene?

Synes dere det er noen problemer med den forståelsen av hvordan folk handler varer og styrer sitt forbruk? Hvorfor/hvorfor ikke?

Fra nå av vil vi at dere skal tenke på Del1/del2 – vi snakker da om ting og utstyr som man gjerne har i flere år, som eies og brukes flere i husholdningen og som man gjerne kjøper inn i spesialforretninger, ikke i dagligvarebutikker.

Hva tenker dere om varekurvene? Del 1/del2. Hva omfatter det?

Hva tenker dere inngår i de forskjellige kategoriene?

Bekreft/oppklare hva vi legger i begrepet/hvilke typer varer og tjenester som ligger i denne varekurven i referansebudsjettet...

Alternativt nevne ting som skal inngå, som de ikke nevner selv.

17.56 Teoretisk utgangspunkt, levestandard, nødvendige behov og samfunnets forventninger:

Nå skal vi gå litt videre og snakke om forutsetninger og føringer vi legger til grunn for disse varekurvene i referansebudsjettet.

I referansebudsjettet er vi opptatt av hva vi mennesker trenger for å ha en akseptabel levestandard. For å komme frem til dette tar vi utgangspunkt i hvilke behov vi har, og hvilke sosiale roller vi bør kunne innta for å oppnå den levestandarden. Med sosiale roller mener vi eksempelvis å kunne fylle foreldrerollen tilstrekkelig ved at du har det du trenger for å ivareta barnet ditt og gi det en god barndom hvor de opplever å være sosialt inkludert. Det kan også være knyttet til rollen som venn og nabo, og behov for å kunne invitere mennesker hjem på lik linje som de rundt deg. Med andre ord er vi da opptatt av hvordan det å ha et visst forbruksnivå gjør det mulig å delta i samfunnet, eller vise versa, hvordan det å *ikke* ha et visst forbruksnivå kan gjøre at man føler man skiller seg ut negativt i forskjellige sammenhenger.

For å oppsummere er vi altså opptatt av å identifisere et bestemt forbruksnivå for å kunne fylle sosiale roller og dekke behov - ikke bare fysiske, men også sosiale behov som å føle seg inkludert og likeverdig de rundt seg.

17.57 Samfunnets forventninger og sosiale arenaer:

(Mål: å identifisere sosiale roller deltakere mener det er viktig å kunne oppfylle og å identifisere arenaer det er viktig å være til stede på for å kunne oppfylle disse rollene)

Først vil vi diskutere hvilke former for sosial deltakelse man i Norge bør være i stand til å inngå i. Her er det selvsagt forskjellige preferanser, og igjen – vi skal ikke snakke om hva dere konkret gjør i hverdagen, men hva **våre husholdninger** skal kunne gjøre i hverdagen, og hvordan forbruket man har kan ha noe å si for det.

Hvilke arenaer er det viktig å kunne være til stede på og delta i som [voksne], [voksne par] [familie med ungdom(er)], [familie med småbarn], [aleneforeldre]?

Hvilke roller/posisjoner bør alle i Norge kunne innta i sitt liv?

Vise eksempler etter de har fått muligheten til å svare uten hjelp.

Her er noen eksempler på arenaer som er aktuelle for husholdninger og individer: Har det noen kostnadsimplikasjoner/roller/arenaer? Hvor mye skal man være med i?	
Arenaer	Roller
Hjemmet	Foreldre
Storfamilien	Barn
Nabolag	Barnebarn, søskenbarn, nevø, niese etc.
Skole/barnehage	Nabo
Jobb	Rolle i organisasjonslivet
Organisert aktivitet/medlemskap i forening	Venn
	Kollega
	Andre roller: Statsborger Gutt/ jente, mor/far (kjønnsrolle) Aldersmessig rolle

Er noen av disse viktigere enn andre? - Hvorfor?

Kan man tenke seg at for eksempel (del1/del2) kan ha noe å si for disse rollene?

Hvordan kan det å ikke ha råd til enkelte av disse varene føre til at det blir vanskelig å fylle rollene vi har snakket? - Og hvilke roller er det da eventuelt snakk om?

18.02 Ok. Så da har vi lyst til å diskutere hvilke behov dere tenker at varene (i de tre underkategoriene) kan oppfylle?

Hygiene

Helse

Beredskap/sikkerhet

Sosial

Emosjonell

Mobilitet

Lek og fritid

Identitets- og/eller livsstilsmarkør

Er noen av behov viktigere enn andre?

Er det noen behov som mangler?

18.06: Levestandard:

Da går vi videre til levestandard og ulike definisjoner av forbruksnivåer. Med levestandard tenker vi også på i hvilken grad det er mulig å få behov tilstrekkelig oppfylt og å kunne delta på lik linje med andre i samfunnet.

Så da lurer vi på:

Hvis dere tenker generelt på levestandard og ulike forbruksnivåer?

Hva tenker dere på når dere hører:

Nøakternt forbruk?

	<p>Anstendig forbruk?</p> <p>Rimelig forbruk?</p> <p>Akseptabelt forbruk?</p> <p>Alminnelig forbruk?</p>
<p>Hvordan kan man tenke rundt disse begrepene og forbruk av del1/del2?</p>	<p>Nøkternt forbruk av husholdningsartikler</p> <p>Anstendig forbruk av husholdningsartikler</p> <p>Rimelig forbruk av husholdningsartikler?</p> <p>Akseptabelt forbruk av husholdningsartikler?</p> <p>Alminnelig forbruk av husholdningsartikler?</p>

Takk for innspill på forbruksnivåer. I resten av dagens fokusgruppe vil vi at dere skal la forbruksnivået i referansebudsjettet være utgangspunktet for diskusjonene.

<p>Referansebudsjettets forbruksnivå</p> <p>Forbruket er akseptabelt i den forstand at de fleste – uansett inntekt – kan leve på dette nivået uten å skille seg for mye ut. Dette er et forbruk som en med rimelighet kan forvente at personer som er i arbeid har tilgang til.</p>

Hva tenker dere om dette forbruksnivået? Hva tenker dere at det betyr i praksis – når det gjelder hvilke varer og tjenester man kan ta seg råd til?

Oppsummere en konklusjon på det som har blitt diskutert. Spørre om informantene er enige/ikke enige – be om begrunnelse/argumentasjon hvis uenig.

18.15 Del 3: Varekurven (1 time)

I denne delen av intervjuet skal vi snakke om hva dere anser som et akseptabelt forbruk av varige ting i hjemmet som gjerne har en funksjon knyttet til husholdningsarbeid –og aktivitet. Som kjøpes i spesialforretninger. Og hvilke varer husholdninger av ulik størrelse trenger for å ha en akseptabel levestandard på dette området. Her tar vi en kategori av gangen:

El-artikler,

varige og løse utstyr til renhold, vedlikehold og sikring av hjemmet (Jernvare)

husholdningstekstil.

18.12 EL-ARTIKLER (20 min)

Intro: El-artikler omfatter elektriske produkter som er avhengig av strøm for å kunne fungere. Innebarer hvitevarer, øvrig elektrisk kjøkkenutstyr, og “annet” som er ting man helst ikke har stående i støpsel i lang tid.

Det er totalt 17 el-artikler vi skal igjennom, og har delt dem inn i 3 underkategorier;

Hvitevarer som komfyr, oppvaskmaskin, vannkoker og kaffetrakter, kjøleskap, vaskemaskin, tørketrommel, og fryseboks evt. kjølfrysenskap

Øvrig elektrisk kjøkkenutstyr som håndmikser, matlagingsmaskin og vaffeljern

Annet: juletrelys, strykejern, støvsuger, hårføner, symaskin

Hva trenger man av elektrisk kjøkkenutstyr? (håndmikser, matlagingsmaskin og vaffeljern)

Hvor ofte bruker man elektrisk kjøkkenutstyr i hverdagen?

Er det noen av varene dere tenker har et tydeligere sosialt aspekt ved seg enn andre varer? Hvilke produkter og på hvilken måte da?

Er det noen elektriske produkter man trenger ...:

For å gjøre rent hjemme? (støvsuger: bruker du støvsuger framfor mikroklut? Hva er best?)

For tekstil og klær? (strykejern: hvor ofte brukes det og i hvilke situasjoner? Symaskin?)

På badet? (hårføner)

Hva trenger man av hvitevarer (for et akseptabelt forbruk)..?

På badet? (vaskemaskin)

På kjøkkenet? (komfyr, oppvaskmaskin, vannkoker, kaffetrakter, kjøleskap..)

Hvilke andre rom har man hvitevarer? Hvor og hva? (fryseboks vs frysenskap)

Hva slags (elektriske) juleprodukter trenger man til jul? (juletrelys: ute og inne?)

Når vi prater om juletrelys: skal man ha juletre av plast eller gran?

Hvor viktig er det sosiale aspekter knyttet til slike juleprodukter?

Hva er levetiden på el-artikler?

Varierer det mtp. produsenter og/eller varemerker?

Er det variasjon i behov mellom husholdningsstørrelser?

Hvilke varer kan man se en slik variasjon? (Tørketrommel, oppvaskmaskin og vannkoker)

Er det noen produkter, av de vi allerede har diskutert evt. andre produkter, som dere mener ikke trengs i små husholdninger (altså 1-3 husholdningsmedlemmer)?

Er det variasjon mellom by /land? På hvilke produkter tenker dere på da? (fryserskap vs. Fryseboks, tørkestativ vs. Tørketrommel?)

18.35 Jernvarer (20 min)

Intro: Nå skal vi snakke om en kategori (jernvarer) som vi har valgt å definere som ting til: renhold, vedlikehold og sikring av hjemmet.

(8) underkategorier:

Batteridrevne produkter: utetermometer, romtermometer, lommelykt og vekkeklokke

Rengjøring og renhold (løse og varige gjenstander): bøtte, vindusnal, feiebrett, feiekost, langkost, flaskebørste, bestikkurv, WC-børste, plastfat/balje, skittentøyskurv, tørkeanordning, oppvaskstativ, avfallskurv og papirkurv

Neglehygiene: neglesaks og neglebørste

Pleie av klær/sko: skobørste og klesbørste, dynkeflaske

Anheng og annet til klær og sko: dusjforheng, stang til dusjforheng, klesklyper, kleshenger og kleshenger entre

Verktøy: syl, sag, slagdrill, og skrutrekker, hammer, kombinasjonstang, målebånd og skiftenøkkel

Ting til å sikre hjemmet: brannteppe og badekarmatte

Juleprodukter: juletre fot og juletrepynt

Hvilke batteridrevne produkter burde man ha hjemme? (utetermometer, romtermometer, lommelykt og vekkeklokke)

Hva slags termometere har man? Bruker man utetermometer og romtermometer?

Er lommelykt noe man trenger? Hvor mange burde man ha?

bruker dere batteridreven vekkerklokke eller mobil for å sette alarm?

Hva slags varer (løse og varige gjenstander) må man ha for rengjøring og renhold?

Til klær og tekstil? (tørkeanordning og oppvaskstativ)

På badet? (WC-børste, plastfat/balje, skittentøyskurv)

Hva bruker man balje til i dag?

Hvor ofte burde WC-børsten byttes ut?

Kjøkken? (Vindusnal, flaskebørste og bestikkurv)

Er flaskebørste noe man burde ha evt. hvem?

Hva slags koster og børster trenger man? (feiebrett, feiekost, langkost og flaskebørste)

Hvor mange bøtter trenger man? Til hva? (avfallskurv og papirkurv)

Hva trenger man av varer for å ha og opprettholde god neglehygiene? (neglesaks og neglebørste)

Burde man forvente å dele disse produktene?

Hva trenger man av varige produkter til å pleie/rengjøre sko or klær? (skobørste og klesbørste, dynkeflaske)

Hvor ofte bruker man skobørste og klesbørste for å være sosialt akseptabel i samfunnet?

Dynkeflaske?

Hva slags anheng trenger man...:

På badet? (dusjforheng, stang til dusjforheng, tørkeanordning)

Til klær i gangen og på soverommet: (kleshenger, klesklyper, beslag, kleshenger entre)

Hva slags klær henger man vs. Bretter man?

Hva trenger man i verktøykassen? (syl, sag, slagdrill, og skrutrekker, hammer, kombinasjonstang, målebånd og skiftenøkkel)

Er det noen verktøy som burde inngå i et akseptabelt forbruk, men som ikke er inkludert?

Drill vs. Slagdrill? Bittsett?

Hva er helt essensielle varer for å sikre hjemme? (brannteppe og badekarmatte)

Virker brannteppe?

Bruker man badekarmatte, hvor effektivt er det?

Røykvarsler: hvor mange røykvarsler trenger man, varierer det i ulike husholdninger?

Hva slags juleprodukter trenger man til julen? (juletrifot og juletrepynt)

Hva er det som inngår i et "akseptabelt forbruk" av julepynt?

Når begynner man å gå utover et "akseptabelt forbruk" av juleprodukter?

Finnes det variasjon mellom land/by? Har dere noen eksempler på slike varer?

18.55 Husholdningstekstil (10-15 min)

Intro: Siste kategori vi skal igjennom er husholdningstekstil. Dette er tekstilvarer som man kjøper inn og bruker i husholdningen, her snakker vi ikke om klær osv, noe vil allikevel være tett på kroppen og andre ting ikke. Med andre ord, varene som skal bli diskutert nå er varer som håndklær, dyne, gardin, spisebrikker og kjøkkenhåndkle.

Hva slags husholdningstekstiler trenger man på senga? (dyne, pute, laken, putevar og dynetrekk?)

Hva slags dyne trenger man, basert på årstider? Er det vanlig å ha sommerdyne og bytte til vinterdyne, eller ha sommerdyne men med pledd når det blir vinter?

Å ha sommerdyne og vinterdyne: er det et voksenfenomen?

Hvor lenge varer dyner og puter før de må skiftes ut?

Hva slags materiale bør dyne og pute være lagd av? – hvilken rolle spiller komfort her?

Hva med putevar, laken og dynetrekk?

Madrassbeskytter?

Antall skift?

Hva slags husholdningstekstiler trenger man på;

På badet? (badehåndklær)

På kjøkkenet? (gryteklut, kjøkkenhåndklær)

Andre rom i huset? (gardin på stue og soverom, duk i spisestuen)

Hvor ofte skal man vaske husholdningstekstiler?

Hvordan påvirkes hygiene og vasking av varene mellom husholdninger som har barn og ikke?

Hvor ofte bytter man ut/kaster ut husholdningstekstiler?

Nært kroppen: badehåndklær, handkle og sengelaken, putevar

I hvilke rom trenger man gardiner?

Forskjell mellom rom?

Hva slags gardiner? Rullgardin?

Hva trenger man for å henge de opp?

Hva er alternativet til gardiner?

Viktig del av hyggen hjemme? Hva er de praktiske funksjonene?

I hvilke rom har man duk? Hvor mange duker trenger man?

Hverdag vs. Høytid/selskap?

Oppsummere en konklusjon og spørre om informantene er enige/uenige. Hvis uenig, etterspør begrunnelse.

19.10 Del 4: reparasjon og innkjøp (10-15 min)

Reparasjon:

Intro: I en husholdning så har jo flere produkter som er ganske dyre å skifte ut hvis de streiker, blant annet oppvaskmaskin, ovn, symaskin og vaskemaskin. Hva tenker dere om reparasjon kontra å kjøpe ny av denne type produkter?

Når har man behov for reparasjon?

Hvilke varer er lettest å heller kjøpe ny?

Hvilke varer er lettere å få reparert?

Hva med når det er dekket av garantien vs. etter garantien har utgått?

Innkjøpspraksis:

Intro: Vi har nå kommet til den siste delen av gruppesamtalen. I denne delen ønsker vi å spørre dere noen konkrete spørsmål om innkjøp og utgifter.

Gjennomførbarhet:

Mener dere det er realistisk å anta at alle har kapasitet, tid, kunnskap og ferdigheter til å handle økonomisk? I hvilke situasjoner er disse antagelsene realistiske/urealistiske?

I hverdagen

Har man tid?

Netthandel?

Blir innkjøpene planlagt eller fylles det på etter behov?

Er det noen praktiske utfordringer?

Når hvitevarer (som kjøleskap) ryker? Og integrert hvitevarer og utfordringer der?

Type butikk:

Hvilke typer butikker er det hensiktsmessig å bruke hvis man har referansebudsjettets forbruksnivå?

Hvilke butikker er representert i hele landet?

Skal man ha frihet til å velge butikk?

Lavpris? Er det mulig å handle lavpris her? Hvilke produkter er det mulig å handle i lavprisbutikker?

Det er jo også slik at det kan være forskjeller mellom forskjellige produsenter. Er det sånn at det er stor forskjell mellom kvalitet og pris på produktene? Henger det sammen?

Er det rimelig å forvente at de som lever på referansebudsjettets forbruksnivå skal handle i de rimeligste butikkene og kjøpe de billigste produktene? Hvorfor/hvorfor ikke?

19.25 Del 5: Avslutning (5min)

[Oppsummering]

[Takke for deltakelsen]

[informasjon om:- hvordan informasjonen de har bidratt med benyttes videre - gavekort]

Takk, dere har gitt oss mye verdifull informasjon. Ha en fin kveld videre 😊

Vedlegg 3: Intervjuguide validerende fokusgruppe kjøkkenutstyr, glass- og stentøy og husholdningstekstil

Intervjuguide husholdningsartikler:

17:30 - Del 1: Introduksjon og føringer:

Hei og velkommen til dagens fokusgruppe! Vi kommer til å ta opp lyd og bilde fra denne fokusgruppen, men det er kun forskere som jobber på prosjektet og de som skal transkribere som skal se og lytte til det. Alle resultatene vil bli aidentifisert – er det OK for alle?

[starte opptak]

Vi har sendt et informasjonsskriv dere har fått i forkant. Der står det litt praktiske ting om deres rettigheter. Har dere lest det? I forbindelse med det, er det viktig at vi får en bekreftelse til, på opptak, på at det går greit.

[få bekreftelse muntlig fra samtlige deltakere]

Takke deltakerne for at de stiller opp, samt presentere oss (navn, oppgave, alder og husholdning)

Introduksjon til prosjektet og fokusgruppesamtale:

Introduksjon av deltakere: navn, alder og familie/husholdningstype.

Målet med gruppesamtalen:

Gruppesamtalen vil dreie seg om husholdningsartikler. Vi ønsker en samtale om dette siden vi skal oppdatere budsjettposten husholdningsartikler i SIFOs Referansebudsjett.

Referansebudsjettet er et uttrykk for utgifter på varer som alle i befolkningen trenger for å kunne delta i samfunnet. Det består av flere varekurver, som er et komplett sett

av varer og tjenester. Kostnadene ved å kjøpe og vedlikeholde denne varekurven uttrykkes i et budsjett. Referansebudsjettet består av 12 ulike forbruksområder, eller varekurver: Mat og drikke, klær og sko, møbler, medie- og fritidsbruk osv.- og det er varekurven husholdningsartikler, som er dagens tema. I den forbindelse benytter vi oss av både offentlige føringer og ekspertkunnskap for å vurdere hva som skal være med, i tillegg til det trenger vi også informasjon om hva folk mener er akseptabelt og hva som inngår i det. Derfor har vi invitert dere hit i dag.

Er det noen av dere som har kjennskap til Referansebudsjettet fra før, eller har brukt det tidligere?

Hva har dere eventuelt hørt om det? Hva tenker dere eventuelt om det?

Praktisk informasjon:

Vi vil holde på i ca. 2 timer.

Siden vi holder fokusgruppen online er det greit at vi har noen veldig enkle kjøreregler:

Vi vet det kan være fristende å multitasking når en likevel sitter på datamaskinen, men vi håper dere kan holde fokus på denne samtalen i disse to timene.

Det er veldig fint om alle kan se i kamera/skjermene sånn at vi ser hverandres ansikter og ansiktsuttrykk – siden det da ligner mer på en vanlig samtale.

Vi ser helst at dere ikke bruker chattefunksjonen og heller sier det dere har på hjertet i plenum.

Det er vanlig med ulike meninger i en gruppesamtale, og det er ikke et problem. Vi er interesserte i alle oppfatninger, og under samtalen kan også oppfatninger endres. Innenfor fokusgruppens rammer finnes det ingen riktige eller gale svar. Etter vi har diskutert et tema så oppsummerer vi diskusjonen og da kan hver og en av dere si om dere er enige eller uenige.

Gruppesamtale:

Vi ønsker å snakke om tre tema:

Først vil vi snakke om referansebudsjettet – hvordan det er bygd opp og hvilke forutsetninger det baserer seg på.

Etter det har vi noen spørsmål om deres oppfatning av levestandard og nødvendige behov, som skal oppfylles for at man skal kunne være en del av det norske samfunnet.

I den tredje delen skal vi presentere noen varekurver for dere. Disse er basert på tidligere fokusgrupper vi har gjennomført. Deres oppgave i dag er å være representanter for norske husholdninger og overprøve disse kurvene. **Med andre ord skal dere evaluere utkastene til varekurver vi sitter med så langt.**

Det er fra begynnelsen av viktig at alle er klar over at vi ikke ønsker å diskutere din egen husholdning og situasjon eller utgifter, men at vi i samtalen har et fokus på hva man trenger for å kunne leve på nivået referansebudsjettet legger til grunn. Vi ønsker gjerne å høre tanker dere har om hvordan faktorer som alder, bosted, husholdningsstørrelse og lignende kan påvirke husholdningens behov og forbruk underveis i samtalen.

Dere må gjerne bruke egen erfaring, men filtrer gjerne vekk det dere anser som veldig spesifikt for din/deres situasjon.

17:45 - Del 2: Referansebudsjettets forutsetninger og oppbygning

Referansebudsjettet

Det norske referansebudsjettet skal dekke både løpende og mer sjeldne utgifter som husholdninger har ved å legge til grunn et akseptabelt forbruksnivå som gir mulighet for deltakelse i vanlige sosiale aktiviteter og dekker vanlige funksjoner i en husholdning. Som nevnt tidligere, består referansebudsjettet av 12 ulike varekurver, eller budsjettposter, som er delt inn ut ifra om de er individspesifikke eller husholdningsspesifikke. De individspesifikke varekurvene inneholder produkter som primært blir brukt av enkeltpersoner i en husholdning, mens de husholdningsspesifikke inneholder varer som i all hovedsak brukes av hele husholdningen. Blant de individspesifikke finner vi blant annet "Klær og sko",

“Personlig hygiene” og “Spedbarns utstyr”, mens vi blant de husholdningsspesifikke finner “Møbler”, “Telefon og mediebruk” og “husholdningsartikler” - som vi skal snakke om i dag.

Med utgangspunkt i varekurvene og deres innhold samler vi inn priser, som vi bruker til å estimere den månedlige kostnaden summen av disse produktene utgjør. I disse beregningene tar vi også høyde for levetiden til produkter, mengdeberegninger for – eksempelvis vaskemiddel, for å komme frem til hvor lenge produkter bør vare for forskjellige husholdninger. Så, med andre ord, skal vi i dag snakke om hva som bør inngå i referansebudsjettets varekurv “husholdningsartikler”. Hvor vi i dag skal snakke om kategoriene Kjøkkenutstyr, Glass- og stentøy og Husholdningstekstil.

Forutsetninger: Når vi gjør disse beregningene så operer vi med noen forbehold og forutsetninger om hvordan forbrukere handler og oppfører seg. Vi antar at alle i referansebudsjettet er ved god helse og i fast jobb, samt at de handler økonomisk (dvs. at de planlegger innkjøp, ikke handler unødvendig og ikke sløser.)

Hva synes dere om disse forutsetningene?

Synes dere det er noen problemer med den forståelsen av hvordan folk handler varer og styrer sitt forbruk? Hvorfor/hvorfor ikke?

Når som vi skal i gang så vil vi at dere skal tenke på hva man trenger av husholdningsartikler.

Så aller først ønsker jeg å høre hva dere tenker på når dere hører husholdningsartikler? Hva omfatter dette?

Bekreft/oppklare hva vi legger i begrepet/hvilke typer varer og tjenester som ligger i denne varekurven i referansebudsjettet: EI-artikler, Kjøkkenutstyr, Glass- og stentøy, Jernvarer og Husholdningstekstiler.

Vi har i referansebudsjettet definert “husholdningsartikler” som: Ting i hjemmet som gjerne har en funksjon knyttet til husholdningsarbeid og -aktiviteter, og som ofte må kjøpes inn i spesialforretninger – altså at du ikke finner det i dagligvarebutikken.

Husholdningsartiklene vi skal snakke om i dag omfatter kategoriene: Kjøkkenutstyr, Glass- og stentøy og Husholdningstekstil.

Hva tenker dere inngår i de forskjellige kategoriene?

Nevne ting som skal inngå, som de ikke nevner selv.

Teoretisk utgangspunkt, levestandard, nødvendige behov og samfunnets forventninger:

Nå skal vi snakke litt om hva som er utgangspunktet til referansebudsjettet. Vi har en del føringer vi nå skal diskutere med dere, og vi håper at dere kan sette dere litt inn i – før vi begynner å diskutere selve varekurven. Men først, i referansebudsjettet er vi opptatt av hva vi mennesker trenger for å ha en akseptabel levestandard. For å komme frem til dette tar vi utgangspunkt i hvilke behov vi har, og hvilke sosiale roller vi bør kunne innta for å oppnå den levestandarden. Med sosiale roller mener vi eksempelvis å kunne fylle foreldrerollen tilstrekkelig ved at du har det du trenger for å ivareta barnet ditt og gi det en god barndom hvor de opplever å være sosialt inkludert. Det kan også være knyttet til rollen som venn og nabo, og behov for å kunne invitere mennesker hjem på lik linje som de rundt deg. Med andre ord er vi da opptatt av hvordan det å ha et visst forbruksnivå gjør det mulig å delta i samfunnet, eller vise versa, hvordan det å *ikke* ha et visst forbruksnivå kan gjøre at man føler man skiller seg ut negativt i forskjellige sammenhenger.

Grunnen til dette er at referansebudsjettet er bygget opp basert på et såkalt behovsperspektiv som betyr at vi identifiserer behov som skal oppfylles for så å finne ut hva dette betyr når det kommer til konkrete behov for varer og tjenester. Med behov så tenker vi ikke bare fysiske og materielle behov som å ha mat på bordet og tak over hodet, men også sosiale behov som å føle seg inkludert og likeverdig de rundt seg. Så etter å ha kommet frem til varene som skal til for å oppfylle dette, utarbeider vi lister over de nødvendige varene og tjenestene og måler prisen på disse i butikker.

Samfunnets forventninger og sosiale arenaer:

(Mål: å identifisere sosiale roller deltakere mener det er viktig å kunne oppfylle og å identifisere arenaer det er viktig å være til stede på for å kunne oppfylle disse rollene)

Nå skal vi diskutere hvilke former for sosial deltakelse man i Norge bør være i stand til å inngå i. Man har selvsagt forskjellige preferanser når det kommer til dette, og igjen – vi skal ikke snakke om hva dere konkret gjør i hverdagen, men hva våre husholdninger skal kunne gjøre i hverdagen, og hvordan forbruket man har kan ha noe å si for det.

Med andre ord, så vil vi snakke om hva husholdninger trenger for å oppfylle samfunnets forventninger og for å være sosialt inkludert i samfunnet. Med forventninger tenker vi på hvilke forpliktelser man må oppfylle for å passe inn. Eksempelvis så kan jo muligheten man har til å oppfylle en del av forventningene til foreldrerollen bli ganske påvirket av forbruksnivået man har muligheten til å leve på. I den sammenheng blir vårt spørsmål til dere:

Hvilke arenaer er det viktig å kunne være til stede på og delta i som [voksne], [voksne par] [familie med ungdom(er)], [familie med småbarn], [aleneforeldre]?

Hvilke roller/posisjoner bør alle i Norge kunne innta i sitt liv?

Vise eksempler etter de har fått muligheten til å svare uten hjelp.

Her er noen eksempler på arenaer som er aktuelle for husholdninger og individer: Har det noen kostnadsimplikasjoner/roller/arenaer? Hvor mye skal man være med i?	
Arenaer	Roller
Hjemmet	Foreldre
Storfamilien	Barn
Nabolag	Barnebarn, søskenbarn, nevø, niese etc.

Skole/barnehage	Nabo
Jobb	Rolle i organisasjonslivet
Organisert aktivitet/medlemskap i forening	Venn Kollega
	Andre roller: Statsborger Gutt/ jente, mor/far (kjønnsrolle) Aldersmessig rolle

Er noen av disse viktigere enn andre? - Hvorfor?

Kan man tenke seg at husholdningsartikler kan ha noe å si for disse rollene?

Hvordan kan det å ikke ha råd til visse husholdningsartikler føre til at det blir vanskelig å fylle disse rollene tilstrekkelig? - Og hvilke roller er det da eventuelt snakk om?

Hvilke roller kan husholdningsartikler være viktig for å innfri?

Ok. Nå har vi snakket om både behov og sosiale roller folk har og bør kunne oppfylle. Så da har vi lyst til å diskutere hvilke funksjoner og behov dere tenker at varene i "husholdningsartikler" kan oppfylle?

Er noen av funksjonene viktigere enn andre?

Er det noen av funksjonene dere tenker ikke er like viktige som de andre?

Er det noen funksjoner som mangler?

Brainstorming: Hva konkret innebærer disse ulike funksjonene, rollene og behovene vi har snakket om i dag for forbruket vi har av husholdningsartikler?

Er det spesielle eller spesifikke varer og tjenester dere kommer på, som er knyttet til de ulike funksjonene og behovene for forbruk?

Levestandard:

Hygiene

Helse

Beredskap/sikkerhet

Sosial

Emosjonell

Mobilitet

Lek og fritid

Identitets- og/eller livsstilsmarkør

I denne delen ønsker vi å diskutere hvordan dere oppfatter ulike måter å beskrive levestandard og forbruksnivåer på, og de nødvendige behovene som må tilfredsstilles for at man oppfyller den levestandarden. Vi tenker at dette er viktig, da levestandarden man har kan være avgjørende for i hvilken grad det er mulig for folk å få sine behov tilstrekkelig oppfylt, og å kunne delta på lik linje med andre i samfunnet.

Så da lurer vi på:

Hvis dere tenker generelt på levestandard og ulike forbruksnivåer?	Hva tenker dere på når dere hører: Nøkternt forbruk? Anstendig forbruk?
--	---

	Rimelig forbruk? Akseptabelt forbruk? Alminnelig forbruk?
Hvordan kan man tenke rundt disse begrepene og forbruk av husholdningsartikler?	Nøkternt forbruk av husholdningsartikler Anstendig forbruk av husholdningsartikler Rimelig forbruk av husholdningsartikler? Akseptabelt forbruk av husholdningsartikler? Alminnelig forbruk av husholdningsartikler?

Takk for innspill på forbruksnivåer. I resten av dagens fokusgruppe vil vi at dere skal la forbruksnivået i referansebudsjettet være utgangspunktet for diskusjonene.

Referansebudsjettets forbruksnivå

Forbruket er akseptabelt i den forstand at de fleste – uansett inntekt – kan leve på dette nivået uten å skille seg for mye ut. Dette er et forbruk som en med rimelighet kan forvente at personer som er i arbeid har tilgang til.

Hva tenker dere om dette forbruksnivået? Hva tenker dere at det betyr i praksis – når det gjelder hvilke varer og tjenester man kan ta seg råd til?

Oppsummere en konklusjon på det som har blitt diskutert. Spørre om informantene er enige/ikke enige – be om begrunnelse/argumentasjon hvis uenig.

18:10 - Del 3: Varekurven

I denne delen av intervjuet skal vi snakke om hva dere anser som et akseptabelt forbruk av husholdningsartikler og hvilke varer husholdninger av ulik størrelse trenger for å ha en akseptabel levestandard på dette området. I dag skal vi diskutere følgende varegrupper:

Bolk 2: Kjøkkenutstyr, Glass- og stentøy og Husholdningstekstil. Kjøkkenutstyr omfatter produkter man har hjemme til matlaging, men som ikke bruker strøm. Glass- og stentøy omfatter produkter man bruker til å servere mat og dekorere hjemmet med. Til slutt, Husholdningstekstil - tekstil vi har i hjemmet som ikke er klær, men som allikevel også kan være tett inntil kroppen.

Vi skal da presentere forslag til vare-lister for hver av disse kategoriene. Disse listene, er som nevnt, basert på tidligere fokusgrupper vi har gjennomført. Så nå skal dere fungere som representanter for norske husholdninger og overprøve disse listene. **Altså, evaluere hvilke produkter dere mener høre hjemme på et akseptabelt forbruksnivå, og hvilke produkter dere mener ikke gjør det.**

Vi starter med Kjøkkenutstyr

18:15 - Kjøkkenutstyr:

Hvilke av disse produktene tenker dere inngår i et Akseptabelt forbruk av Kjøkkenutstyr?

Hvilke av disse produktene tenker dere ikke inngår i et akseptabelt forbruk av Kjøkkenutstyr?

Vise liste på power point

Kjeler:

Hva mener dere er naturlig å si? Kjele, kasserolle eller gryte? – Hva er eventuelt forskjellen?

Hvor mange, og hvilke typer, kjeler trenger man?

Hvilke størrelser?

Materiale?

Smørsmelter

Stekepanner:

Hvor mange stekepanner trenger man hjemme på kjøkkenet?

Wok panne?

Materiale?

Hvor lenge varer en stekepanne?

Kniver:

Hvilke typer kniver trenger man hjemme?

Arbeidskniv/kokkekniv? – Hva sier man?

Forskjærskniv/grønnsakskniv? – Hva sier man?

Filetkniv?

Brødkniv?

Antall?

Hvor kjøper man inn disse produktene?

Hvor ofte må man bytte de ut?

18:35 - Glass- og stentøy:

Hvilke av disse produktene tenker dere inngår i et akseptabelt forbruk av Glass- og stentøy?

Hvilke av disse produktene tenker dere ikke inngår i et akseptabelt forbruk av Glass- og stentøy?

Vise liste på power point

Service:

Hvor mange middagstallerkener trenger man?

For en personshusholdninger?

For fire personshusholdninger?

Hva hvis man skal kunne ha gjester til middag også?

Kjøper man dette i sett? Eller stykkevis?

Skal man ha proporsjonal mengde glass og bestikk i forhold til antall tallerkener og skåler man har?

Like mange kniver som gafler og skjeer?

Forskjellig type servise?

Dessertskål

Frokosttallerkener/mindre asjetter?

Barneservise?

Arv av servise?

Kaffekopp vs. Krus?

Servering:

Hvor mange boller bør man ha?

Kjøper man disse som sett?

Serveringsfat? Nok med ett?

Bordbeskytter – i kork eller annet materiale?

Sausekopp?

Sukkerkopp/føletemugge?

Pynt:

I hvilken grad er det å kunne pynte hjemme et behov en bør kunne tilfredsstillere når man lever på et akseptabelt forbruksnivå?

Duker? Hverdag/høytid? Hvor mange bør man ha?

Hvor kjøper man inn disse produktene?

Hvor ofte må man bytte de ut?

19:00 - Husholdningstekstil:

Hvilke av disse produktene tenker dere inngår i et akseptabelt forbruk av Glass- og stentøy?

Hvilke av disse produktene tenker dere ikke inngår i et akseptabelt forbruk av Glass- og stentøy?

Sengetøy:

Hvor mange sett med sengetøy trenger man pr.person?

Økt behov for (små) barn?

Sommer og vinterdyne? Allrounddyne?

Håndklær:

Hvor mange trenger en person?

Barn?

Håndkluter?

Gardiner:

Hvilke rom har man gardiner i?

Hvor kjøper man inn disse produktene?

Hvor ofte må man bytte de ut?

19:15 - Innkjøpspraksis:

Intro: Vi har nå kommet til den siste delen av gruppesamtalen. I denne delen ønsker vi å spørre dere noen konkrete spørsmål om innkjøp og utgifter.

Gjennomførbarhet:

Mener dere det er realistisk å anta at alle har kapasitet, tid, kunnskap og ferdigheter til å handle økonomisk? I hvilke situasjoner er disse antagelsene realistiske/urealistiske?

I hverdagen

Har man tid?

Blir innkjøpene planlagt eller fylles det på etter behov?

Er det noen praktiske utfordringer?

Tid

Tilgang på butikker? Netthandel?

Type butikk:

Hvilke typer butikker er det hensiktsmessig å bruke hvis man har referansebudsjettets forbruksnivå?

Hvilke butikker er representert i hele landet?

Skal man ha frihet til å velge butikk?

Lavpris? – er det mulig å handle lavpris her? Hvilke produkter er det mulig å handle i lavprisbutikker?

Det er jo også slik at det kan være forskjeller mellom forskjellige produsenter. Er det sånn at det er stor forskjell mellom kvalitet og pris på produktene? Henger det sammen?

Er det rimelig å forvente at de som lever på referansebudsjettets forbruksnivå skal handle i de rimeligste butikkene og kjøpe de billigste produktene? Hvorfor/hvorfor ikke?

19.25 Del 5: Avslutning (5min)

[Oppsummering]

[Takke for deltakelsen]

[informasjon om: - hvordan informasjonen de har bidratt med benyttes videre - gavekort]

Takk, dere har gitt oss mye verdifull informasjon. Ha en fin kveld videre 😊

Vedlegg 4: Intervjuguide validerende fokusgruppe el-artikler, jernvarer og husholdningstekstil

16.30 Del 1: Introduksjon og føringer (15-20 min):

Hei og velkommen til dagens fokusgruppe! Vi kommer til å ta opp lyd og bilde fra denne fokusgruppen, men det er kun forskere som jobber på prosjektet og de som skal transkribere som skal se og lytte til det. Alle resultatene vil bli aidentifisert – er det OK for alle?

[starte opptak]

Vi har sendt et informasjonsskriv dere har fått i forkant. Der står det litt praktiske ting om deres rettigheter. Har dere lest det? I forbindelse med det, er det viktig at vi får en bekreftelse til, på opptak, på at det går greit. Kan vi få en bekreftelse muntlig om at dere har lest informasjonsskrivet?

Hvis noen ikke har lest infoskriv:

Gir informasjon om prosjektet og hva deltagelsen innebærer. Det er frivillig å delta, du kan når som helst trekke deg. Alle personopplysninger vil bli anonymisert og behandles konfidensielt.

Takke deltakerne for at de stiller opp, samt **introduksjon av deltaker: navn, alder og husholdningstype**

16.40 Introduksjon til prosjektet og fokusgruppesamtale:

Målet med gruppesamtalen:

Gruppesamtalen vil dreie seg om utstyr og ting som gjerne kan beskrives som varige produkter i hjemmet som typisk brukes til mat, renhold, vedlikehold og organisering i hjemmet og som eies eventuelt brukes av flere i husholdet, altså som ikke eies av enkeltpersoner alene. Og som gjerne kjøpes inn i spesialforretninger.

Nærmere sagt så skal vi snakke om: **1) hvitevarer og el-produkter, 2) jernvarer: dette skal vi forklare bedre/nærmere etterhvert**

Vi ønsker en samtale om dette siden vi skal oppdatere denne budsjettposten i SIFOs Referansebudsjett.

Referansebudsjettet er et uttrykk for utgifter på varer som alle i befolkningen trenger for å kunne delta i samfunnet og består av flere varekurver hvor vi beregner kostnadene (altså i kroner) ved å kjøpe og vedlikeholde varekurvene. Referansebudsjettet består blant annet av: Mat og drikke, klær og sko, møbler osv. **I dag er de to nevnte kategoriene som er i fokus. Det**

er derfor vi har invitert dere i dag for å få informasjon om hva dere mener er et akseptabelt forbruk av disse varene. I tillegg benytter vi oss av ekspertkunnskap eller offentlige føringer for eksempel helsemyndighetenes kostholdsråd for å vurdere hva som skal være med.

Er det noen av dere som har kjennskap til Referansebudsjettet fra før, eller har brukt det tidligere?

Hva har dere eventuelt hørt om det? Hva tenker dere eventuelt om det?

Vi skal snart forklare litt mer om hva referansebudsjettet er, men først...

16.46 Praktisk informasjon:

Vi vil holde på i ca. 2 timer.

Siden vi holder fokusgruppen online er det greit at vi har noen veldig enkle kjøreregler:

Vi vet det kan være fristende å multitaske når en likevel sitter på datamaskinen, men vi håper dere kan holde fokus på denne samtalen i disse to timene.

Det er veldig fint om alle kan se i kamera/skjermene sånn at vi ser hverandres ansikter og ansiktsuttrykk – siden det da ligner mer på en vanlig samtale.

Vi ser helst at dere ikke bruker chattefunksjonen og heller sier det dere har på hjertet i plenum.

Det er vanlig med ulike meninger i en gruppesamtale. Husk at det er ingen riktige eller gale svar her og at vi er interesserte i alle oppfatninger. Det er også lov å endre sin oppfatning.

Etter vi har diskutert et tema så oppsummerer vi diskusjonen og da kan hver og en av dere si om dere er enige eller uenige.

16.48: Gruppesamtale:

Vi ønsker å snakke om tre tema:

Først vil vi snakke om referansebudsjettet – hvordan det er bygd opp og hvilke forutsetninger det baserer seg på.

Etter det har vi noen spørsmål om deres oppfatning av levestandard og nødvendige behov, som skal oppfylles for at man skal kunne være en del av det norske samfunnet.

I den tredje delen vil vi se på lister for hver kategori, hvor vi ønsker å høre om dere er enig/uenig i at varene er innenfor et akseptabelt forbruk. Deretter blir det stilt spesifikke spørsmål om varer. Til slutt, skal vi se på rutiner for innkjøp og anskaffelse (dekke et behov for en vare.)

Dere er naturlig å bruke egne erfaringer, men vi håper vår samtalen har et fokus på hva man trenger for å kunne leve på nivået referansebudsjettet legger til grunn. I dag er dere dermed representanter for norske husholdninger. Vi har hatt fire fokusgrupper fra før, hvor vi har gått igjennom varekategorier. I dag er deres rolle å overprøve det de tidligere fokusgruppene allerede har kommet med/forslagene deres av varer som de mener inngår/ikke inngår i et akseptabelt forbruk.

Vi setter dessuten pris på å høre hva dere tenker om hvordan faktorer som alder, bosted, husholdningsstørrelse og lignende kan påvirke husholdningens behov og forbruk underveis i samtalen.

16.50 Del 2: Referansebudsjettets forutsetninger og oppbygning (20-25 min)

Litt mer utdypende om referansebudsjettet

Referansebudsjettet skal dekke både løpende og mer sjeldne utgifter som husholdninger har, ved å legge til grunn et 'akseptabelt forbruksnivå' som for oss betyr å gi mulighet til å delta i vanlige sosiale aktiviteter og å kunne dekke vanlige behov i en husholdning. Som nevnt tidligere, består referansebudsjettet av flere varekurver, eller budsjettposter, som enten er individspesifikke eller husholdningsspesifikke. Forskjellen her er om varen primært blir brukt av enkeltpersoner i en husholdning, eller om de i all hovedsak brukes av hele husholdningen. Blant de individspesifikke finner vi for eksempel "Klær og sko", mens møbler er et godt eksempel på husholdningsspesifikke varekurver. Det er også sånn at husholdningstekstil og de andre kategoriene vi skal snakke om i dag.

Ved hjelp av denne og flere/alle fokusgruppeintervjuene vi gjør, ønsker å sitte igjen med lister over varer. Deretter samler vi inn priser for alle varene for, å estimere den månedlige kostnaden dette utgjør for husholdninger av ulike størrelser. Her vil vi også ta høyde for levetiden og antall (dersom man trenger flere av en vare) for forskjellige husholdninger.

16.51 Forutsetninger: For å beregne et akseptabelt forbruksnivå tar vi noen forbehold om hvordan forbrukere handler og oppfører seg. Vi antar at alle i referansebudsjettet er ved god helse og i fast jobb, samt at de handler økonomisk (dvs. at de planlegger innkjøp, ikke handler unødvendig og ikke sløser.)

Hva synes dere om disse forutsetningene?

Synes dere det er noen problemer med den forståelsen av hvordan folk handler varer og styrer sitt forbruk? Hvorfor/hvorfor ikke?

Fra nå av vil vi at dere skal tenke på varer som; 1) hvitevarer og elektroniske produkter, 2) varige og løse ting til renhold, vedlikehold og sikring av hjemmet – vi snakker da om ting og

utstyr som man gjerne har i flere år, som eies og brukes flere i husholdningen og som man gjerne kjøper inn i spesialforretninger, ikke i dagligvarebutikker.

Hva tenker dere om varekurvene? Hva omfatter det?

Hva tenker dere inngår i de forskjellige kategoriene?

Bekreft/oppklare hva vi legger i begrepet/hvilke typer varer og tjenester som ligger i denne varekurven i referansebudsjettet...

Alternativt evne ting som skal inngå, som de ikke nevner selv.

16.56 Teoretisk utgangspunkt, levestandard, nødvendige behov og samfunnets forventninger:

Nå skal vi gå litt videre og snakke om forutsetninger og føringer vi legger til grunn for disse varekurvene i referansebudsjettet.

I referansebudsjettet er vi opptatt av hva vi mennesker trenger for å ha en akseptabel levestandard. For å komme frem til dette tar vi utgangspunkt i hvilke behov vi har, og hvilke sosiale roller vi bør kunne innta for å oppnå den levestandarden. Med sosiale roller mener vi eksempelvis å kunne fylle foreldrerollen tilstrekkelig ved at du har det du trenger for å ivareta barnet ditt og gi det en god barndom hvor de opplever å være sosialt inkludert. Det kan også være knyttet til rollen som venn og nabo, og behov for å kunne invitere mennesker hjem på lik linje som de rundt deg. Med andre ord er vi da opptatt av hvordan det å ha et visst forbruksnivå gjør det mulig å delta i samfunnet, eller vise versa, hvordan det å *ikke* ha et visst forbruksnivå kan gjøre at man føler man skiller seg ut negativt i forskjellige sammenhenger.

For å oppsummere er vi altså opptatt av å identifisere et bestemt forbruksnivå for å kunne fylle sosiale roller og dekke behov - ikke bare fysiske men også sosiale behov som å føle seg inkludert og likeverdig de rundt seg.

16.57 (vis PP slide) Samfunnets forventninger og sosiale arenaer:

(Mål: å identifisere sosiale roller deltakere mener det er viktig å kunne oppfylle og å identifisere arenaer det er viktig å være til stede på for å kunne oppfylle disse rollene)

Først vil vi diskutere hvilke former for sosial deltakelse man i Norge bør være i stand til å inngå i. Her er det selvsagt forskjellige preferanser, og igjen – vi skal ikke snakke om hva dere konkret gjør i hverdagen, men hva **våre husholdninger** skal kunne gjøre i hverdagen, og hvordan forbruket man har kan ha noe å si for det.

Hvilke arenaer er det viktig å kunne være til stede på og delta i som [voksne], [voksne par] [familie med ungdom(er)], [familie med småbarn], [aleneforeldre]?

Hvilke roller/posisjoner bør alle i Norge kunne innta i sitt liv?

Vise eksempler etter de har fått muligheten til å svare uten hjelp.

Her er noen eksempler på arenaer som er aktuelle for husholdninger og individer: Har det noen kostnadsimplikasjoner/roller/arenaer? Hvor mye skal man være med i?	
Arenaer	Roller
Hjemmet	Foreldre
Storfamilien	Barn
Nabolag	Barnebarn, søskenbarn, nevø, niese etc.
Skole/barnehage	Nabo
Jobb	Rolle i organisasjonslivet
Organisert aktivitet/medlemskap i forening	Venn
	Kollega
	Andre roller:
	Statsborger
	Gutt/ jente, mor/far (kjønnsrolle)
	Aldersmessig rolle

Er noen av disse viktigere enn andre? - Hvorfor?

Kan man tenke seg at varige og løse ting til renhold, vedlikehold og sikring av hjemmet kan ha noe å si for disse rollene?

Hvordan kan det å ikke ha råd til visse husholdningsartikler føre til at det blir vanskelig å fylle disse rollene tilstrekkelig? - Og hvilke roller er det da eventuelt snakk om?

Ok. Så da har vi lyst til å diskutere hvilke behov dere tenker at varene, som eks. hvitevarer, ting til sikring av hjemmet, kan oppfylle?

Hygiene
Helse

Beredskap/sikkerhet

Sosial

Emosjonell

Mobilitet

Lek og fritid

Identitets- og/eller livsstilsmarkør

Er noen av behovene viktigere enn andre?

Er det noen funksjoner som mangler?

17.06 (vis PP slide) Levestandard:

Da går vi videre til levestandard og forbruksnivåer på, og de nødvendige behovene som må tilfredstilles for at man oppfyller den levestandarden. Vi tenker at dette er viktig, da levestandarden man har kan være avgjørende for i hvilken grad det er mulig for folk å få sine behov tilstrekkelig oppfylt, og å kunne delta på lik linje med andre i samfunnet.

Så da lurer vi på:

<p>Hvis dere tenker generelt på levestandard og ulike forbruksnivåer?</p>	<p>Hva tenker dere på når dere hører:</p> <p>Nøkternt forbruk?</p> <p>Anstendig forbruk?</p> <p>Rimelig forbruk?</p> <p>Akseptabelt forbruk?</p> <p>Alminnelig forbruk?</p>
<p>Hvordan kan man tenke rundt disse begrepene og forbruk, eks. i elektroniske apparater?</p>	<p>Nøkternt forbruk av husholdningsartikler</p> <p>Anstendig forbruk av husholdningsartikler</p> <p>Rimelig forbruk av husholdningsartikler?</p>

	Akseptabelt forbruk av husholdningsartikler?
	Alminnelig forbruk av husholdningsartikler?

Takk for innspill på forbruksnivåer. I resten av dagens fokusgruppe vil vi at dere skal la forbruksnivået i referansebudsjettet være utgangspunktet for diskusjonene. **VIS PP slide**

Referansebudsjettets forbruksnivå
Forbruket er akseptabelt i den forstand at de fleste – uansett inntekt – kan leve på dette nivået uten å skille seg for mye ut. Dette er et forbruk som en med rimelighet kan forvente at personer som er i arbeid har tilgang til.

Hva tenker dere om dette forbruksnivået? Hva tenker dere at det betyr i praksis – når det gjelder hvilke varer og tjenester man kan ta seg råd til?

(vekk med PP slide) Oppsummere en konklusjon på det som har blitt diskutert. Spørre om informantene er enige/ikke enige – be om begrunnelse/argumentasjon hvis uenig.

vi har sett nærmere på referansebudsjettet og dets oppbygning og forutsetninger.

diskutert hvilke roller, arenaer og behov vi har i samfunnet- koblet det til varer

diskutert forbruksnivåer- og hvilket nivå referansebudsjette legger seg på

17.15 Del 3: Varekurven (1 time)

I denne delen av intervjuet skal vi snakke om hva dere anser som et akseptabelt forbruk av varige ting i hjemmet som gjerne har en funksjon knyttet til husholdningsarbeid –og aktivitet. Som kjøpes i spesialforretninger. Og hvilke varer husholdninger av ulik størrelse trenger for å ha en akseptabel levestandard på dette området.

Før vi skal diskutere spesifikke spørsmål om varer, skal vi først se på PP slide med en fullstendig liste over varene i hver kategori. Denne listen er laget basert på allerede eksisterende varer og varer lagt til basert på forslag fra fokusgruppene. Her er det igjen viktig

å påpeke at dere er representanter hvor vi ønsker at dere har et fokus på om disse varene utgjør et akseptabelt forbruk.

17. 15 Jernvarer (30 min):

Intro: (jernvarer) som vi har valgt å definere som løse og varige ting til renhold, vedlikehold, sikring og organisering av hjemmet. Siden denne kategorien er stor og varierende, har vi delt den inn i mindre underkategorier.

17.15 (2 min) (vis PP slide) Vi skal starte med å se en liste med varer innenfor; batteridrevne produkter, verktøy og ting til å sikre hjemme. Her skal vi ha fokus på om visse varene inngår i et akseptabelt forbruk

17.17 (15 min) (vekk med PP slide)

(3 min) Trenger vi å kunne måle temperatur inne og ute der man bor?

*i tidligere fokusgrupper var det uenighet om det var innenfor et akseptabelt forbruk, men kombitermometer ble nevnt som noe man har

I referansebudsjettet er det inkludert to separate termometere; en inne og en ute. Er det akseptabelt å ha to termometere eller å ha en termometer for både inne/ute måling?

Er de mekaniske (kvikksølv)? batteridrevne? Trådløse?

(3 min) Bruker man vekkerklokke?

*det ble nevnt av tidligere Fokusgruppemedlemmer at man bruker mobiltelefon istedenfor, men at vekkerklokke var noe som blir brukt av eldre og barn

Burde vekkerklokke inngå i et akseptabelt forbruk, til tross for at mobilen kanskje har erstattes vekkerklokke for mange?

Radiovekkerklokke?

(4 min) Nå skal vi gå nærmere innpå brannsikkerhet i hjemmet;

Alle norske boliger er pålagt å ha enten slukkeapparat eller en husslange fastmontert til vann, mens brannteppe anes som et tilleggsutstyr

Røykvarsel har en levetid på 15 år, brannslukningsapparat har levetid på 10 år. Er brannslukningsapparat og røykvarsler noe man kjøper eller får gratis?

Røykvarsler: hvor mange røykvarsler trenger man, varierer det i ulike husholdninger? Man er pålagt å ha minst en røykvarsler i hver etasje

Er det et behov for brannteppe som et tilleggsutstyr? Er det innenfor et akseptabelt forbruksnivå?

(2 min) Bruker man badekarmatte?

* tidligere Fokusgruppe mente det er mindre vanlig i dag, andre mente at det er f.eks barn og eldre som kan ha nytte av det

Det er et sikkerhetsprodukt, men trengs det lenger? Ie. finnes det et slags beskyttelsesbelegg i dusjen fra før?

Er badekarmatte bare for badekaret? Også dusj?

Er det avhengig av type husholdning? Gamle og barn

(3 min) Hvis vi tenker på hva man burde ha i verktøykassen hjemme;

* I ref. budsjettet er slagdrill inkl. men ikke drill. Resten er ikke i ref. budsjettet fra før, men foreslått av fokusgruppene

Drill og/eller slagdrill? Batteridrill?

Vater?

Bittsett?

Tang/knipetang? Holder det med en kombinasjonstang?

EI- hagesaks?

17.32 (2 min) (vis til PP slide) Nå skal vi se på varer innenfor jernvarer som angår; anheng og annet til klær og sko, pleie av klær og sko, og juleprodukter. Er disse varene innenfor et akseptabelt forbruk?

17.34 (6 min) (fjern PP slide.) Nå skal vi gå igjennom noen spesifikke spørsmål innenfor anheng og pleie;

(3 min) Er dynkeflasken blitt erstattet av dampstrykejern? (mål. Skal vi fjerne dynkeflaske?)

*Ble tydelig i fokusgruppene at noen brukte det mer enn andre

Til hvilke anledninger eller type klær? Bunad ble nevnt i en tidligere Fokusgruppemedlemmene

Men dynkeflaske brukes kanskje til flere ting?

(3 min) I referansebudsjettet utgjør juletrepynt; stjerne, gitter, flagg og kuler. Er disse tingene nevnt, innenfor et akseptabelt forbruk av julepynt?

Representerer denne juletrepynten det de fleste har på treet?

Juletrelys er også inkludert i referansebudsjettet

17.40 (2 min) (vis PP slide) Den tredje og siste gruppen med varer vi skal se på er innenfor; rengjøring og renhold, og neglehygiene. Inngår disse varene i et akseptabelt forbruk?

17.42 (3 min) (Fjern PP slide) Vi har noen spesifikke spørsmål;

(2 min) Avfallsbøtte er i de fleste hjem, men hvor mange skal man ha?

*i en tidligere fokusgruppe ble det nevnt fem bøtter. Men så er kildesorteringssystemet kommunalt bestemt så varierer hvor mange poser man får og skal sortere i. Men fra første januar 2023 skal, ifølge regjeringen, mat -og plastavfall fra alle husholdninger i Norge kildesorteres;

Hvor mange bøtter burde man ha? (glass, papir, batteri, restavfall)

Sier man avfallsbøtte eller finnes det det annet begrep som er mer brukt?

Forslag fra fokusgruppe var søppelbøtte. Clas Olson foreslår: kildesorteringssett

(1 min) Med tanke på begreper så er det to andre varer vi lurer på;

Hva er et plastfat og hva brukes det til? Bruker man fortsatt det begrepet eller finnes det et bedre alternativ? Balje?

Hva er tørkeanordning(er) og hva brukes det til? Finnes det et mer brukt begrep som bedre/oftere assosieres med denne varen?

Er tørkestativ det vanligste?

17.45 EI-artikler (30 min):

Intro: EI-artikler omfatter elektriske produkter som er avhengig av strøm for å kunne fungere. Her har vi delt inn varene i to underkategorier.

17.45 (2 min) (vis til PP slide) Vi starter med listen over hvitevarer, er disse varene innafor et akseptabelt forbruk?

17.47 (13 min) (ta vekk PP slide) Her kommer noen spesifikke spørsmål om hvitevarer;

(3 min) Er det akseptabelt å ikke ha tørketrommel? Hvorfor/hvorfor ikke?

*i tidligere fokusgrupper var dette spesielt viktig for større hushold. Og delt i mindre hushold.

Hvilke husholdningsstørrelser er det som evt. ikke har stort behov det? Tørketrommel er ikke inkl. for **1-3** personshusholdninger

Hvor ofte brukes tørketrommelen?

Tørketrommel har en brukstid på 15 år, er dette akseptabelt eller byttes det ut oftere?

(4 min) Er det akseptabelt å ikke ha oppvaskmaskin? Hvorfor/hvorfor ikke?

*begge fokusgrupper nevnte denne varen da vi spurte om hva man trenger på kjøkkenet. Men lagt ekstra vekt på av større husholdninger

Hva bør man vaske for hånd og hva bør man vaske i oppvaskmaskinen? (praksis rundt oppvask)

Hvor ofte brukes oppvaskmaskinen?

Er det variasjon i behov mellom husholdningsstørrelser? I ref. budsjettet er oppvaskmaskin ikke inkl. for **1-2** personshusholdninger

oppvaskmaskin har en brukstid på 15 år, er dette akseptabelt eller byttes det ut oftere?

(3 min) Er mikrobølgeovn innenfor et akseptabelt forbruk?

*mikro var inkludert før, men har siden blitt fjernet fra referansebudsjettet. Men mikro ble nevnt i de andre fokusgruppene, mens andre påpekte at det ikke var nødvendig. Her er vi usikre.

Hva varmer man med mikro? Hva slags produkter i matbutikkene er beregnet for tilberedning i mikrobølgeovn? Tining, restemat og mikromat

Finns det livssituasjoner hvor mange anser mikro som nødvendig? Husholdningsstørrelse? Er det et avhengig av en type livsstil eller har de fleste en mikro?

Kan man klare seg uten mikrobølgeovn, når man har ovn?

(3 min) I referansebudsjettet er kjølfryserskap inkl. for husholdninger mellom 1-3. Fryseboks er inkl. fra 4-7 husholdninger. Vi lurer på hva slags fryser er vanligst å ha; Kombiskap – kjøll og frys, eller separat kjøleskap og fryseboks?

* i en fokusgruppe ble det nevnt at plass avgjorde hva man kunne ha

Hvor stor plass trenger man til å fryse mat? Er det avhengig av husholdningsstørrelse?

Hvor stor fryserplass har man behov for?

I ref. budsjettet skal det ha en varighet på 10 år, er dette akseptabelt eller byttes de ut oftere? Er det av funksjonelle eller estetiske årsaker?

18.00 (2 min) (vis til PP slide.) Nå skal vi se på en liste med varer innenfor elektrisk kjøkkenutstyr og annet kategorien som er varer man bruker utenfor kjøkkenet;

18.02 (13 min) (vekk med PP slide.) Takk. Da forer vi videre til spesifikke spørsmål;

(3 min) Er brødrister innenfor et akseptabelt forbruk?

*Referansebudsjettet har ikke inkl. brødrister, men fokusgruppene har pekt på at brødrister er noe man burde ha

Hvor ofte brukes det?

På hvilken måte kan det være økonomisk å ha?

(4) Burde kaffetrakter inkluderes i alle husholdninger, fra 1 til 7 husholdningsmedlemmer? Hvorfor/hvorfor ikke?

*I fokusgruppene var kaffetrakter et must for alle

Når drikker man kaffe?

I hvilke anledninger/hvor drikker man kaffe? hjemme, jobb, på besøk

Det finnes mange måter å lage kaffe på, kaffetrakter er inkludert i ref. budsjettet. Men kaffetrakter er ikke inkl. i husholdninger fra 1-4, er kaffetrakter det beste produktet til mindre husholdninger?

(1 min) Er vaffeljern innenfor et akseptabelt forbruk?

Hvor ofte brukes vaffeljernet? I hvilke sosiale anledninger?

Brukes vaffeljern til å lage andre ting?

(3 min) Hva trenger man av kjøkkenutstyr for et akseptabelt forbruk?

*fokusgruppene nevntes det tre varer som ikke er inkl. i referansebudsjette og vi ønsker å høre om dere er enige om at de inngår i et akseptabelt forbruk?

Blender?

Stavmikser?

Airfryer?

Er det noen av disse varene som er innenfor et akseptabelt forbruk, men ikke for mindre husholdninger? (eks under 4 medlemmer)

(2 min) Er symaskin innenfor et akseptabelt forbruk?

*i tidligere Fokusgrupper var dette et produkt som bidro til mye diskusjon, noen påpekte at det ikke blir brukt mye. Andre sa at det er et produkt som kommer til å bli viktig i framtiden

Når er symaskin nødvendig å ha (hvis det er nødvendig)?

For hvilke husholdningsstørrelser burde symaskin inkluderes? inkl. i ref. budsjettet fra 3-7 husholdninger

(1 min) Inngår vannkoker i et akseptabelt forbruk for alle husholdninger?

*er inkludert i ref. budsjettet men noen fokusgruppemedlemmer var usikre på om det var akseptabelt for mindre husholdninger

Oppsummere en konklusjon og spørre om informantene er enige/uenige. Hvis uenig, etterspør begrunnelse.

18.15 Del 4: reparasjon og innkjøp (10 min)

Reparasjon:

Intro: I en husholdning så har jo flere produkter som er ganske dyre å skifte ut hvis de streiker, blant annet oppvaskmaskin, ovn, symaskin og vaskemaskin. Hva tenker dere om reparasjon kontra å kjøpe ny av denne type produkter?

Når har man behov for reparasjon?

Hvilke varer er lettest å heller kjøpe ny?

Hvilke varer er lettere å få reparert?

Hva med når det er dekket av garantien vs. etter garantien har utgått?

Innkjøpspraksis:

Intro: Vi har nå kommet til den siste delen av gruppesamtalen. I denne delen ønsker vi å spørre dere noen konkrete spørsmål om innkjøp og utgifter.

Gjennomførbarhet:

Mener dere det er realistisk å anta at alle har kapasitet, tid, kunnskap og ferdigheter til å handle økonomisk? I hvilke situasjoner er disse antagelsene realistiske/urealistiske?

I hverdagen

Har man tid?

Netthandel?

Blir innkjøpene planlagt eller fylles det på etter behov?

Er det noen praktiske utfordringer?

Når hvitevarer (som kjøleskap) ryker? Og integrert hvitevarer og utfordringer der?

Type butikk:

Hvilke typer butikker er det hensiktsmessig å bruke hvis man har referansebudsjettets forbruksnivå?

Hvilke butikker er representert i hele landet?

Skal man ha frihet til å velge butikk?

Lavpris? Er det mulig å handle lavpris her? Hvilke produkter er det mulig å handle i lavprisbutikker?

Det er jo også slik at det kan være forskjeller mellom forskjellige produsenter. Er det sånn at det er stor forskjell mellom kvalitet og pris på produktene? Henger det sammen?

Er det rimelig å forvente at de som lever på referansebudsjettets forbruksnivå skal handle i de rimeligste butikkene og kjøpe de billigste produktene? Hvorfor/hvorfor ikke?

18.25 Del 5: Avslutning (5min)

[Oppsummering]

[Takke for deltakelsen]

[informasjon om:- hvordan informasjonen de har bidratt med benyttes videre - gavekort]

Takk, dere har gitt oss mye verdifull informasjon. Ha en fin kveld videre 😊

Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet – storbyuniversitetet har et spesielt ansvar for å bidra til kunnskapsgrunnlaget for forbrukerpolitikken i Norge og skal utvikle ny kunnskap om forbruk, forbrukerpolitikk og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFOs kjerneområder er:

- Bærekraftig forbruksutvikling
- Klær
- Markedsbasert velferd
- Teknologi og digitalisering
- Mat, matkultur og ernæring